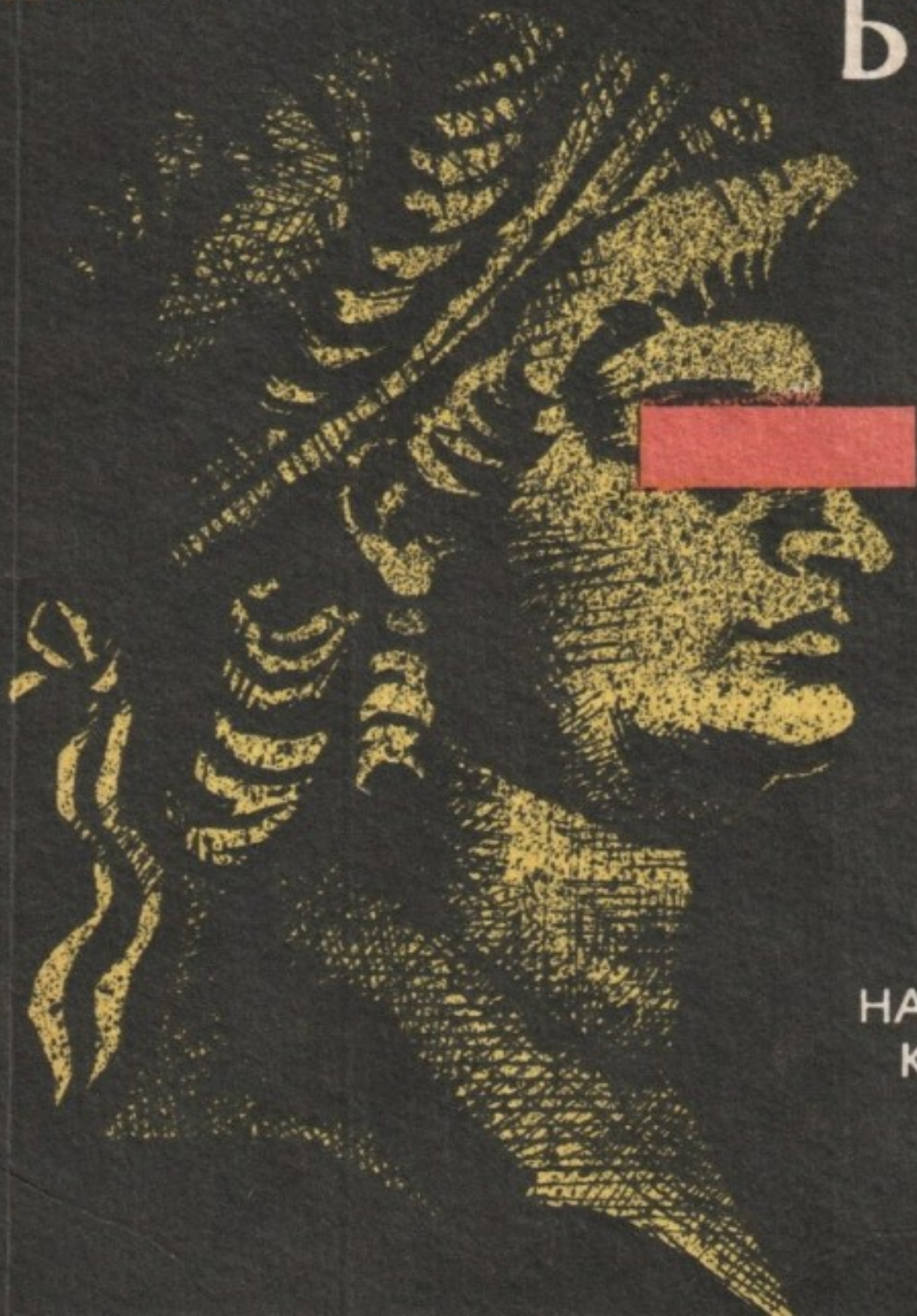

АЛМА
ИОХАНА
КЪОНИГ

МЛАДИЯТ БОГ

НАРОДНА
КУЛТУРА

АЛМА ЙОХАНА КЪОНИГ МЛАДИЯТ БОГ

Превод: Фросина Парашкевова

chitanka.info

Романът „Младият бог“ на австрийската поетеса и писателка Алма Йохана Кьониг (1887 — 1942), жертва на хитлеризма, е нейната най-зряла и вдъхновена творба, която тя създава през последните две години на живота си. Книгата е посветена на детството и младостта на римския император Нерон (37 — 68 г.), като авторката е искала да покаже не само какъв е бил Нерон, но и как се става Нерон. Черпейки от историческите факти, Кьониг е успяла да създаде един „роман на антивъзпитанието“, вярна по този начин както на традициите в немскоезичната класическа литература, така и на прогресивните идеи на своето време.

*Тази книга принадлежи на Ян
Алма Йохана Кьониг*

*Недей ме извинява ти,
а как се случи разкажи!*

Из
„Гигес и
неговият
пръстен“
от Кр.
Фр. Хебел
(1813 — 1863)

I ЧАСТ

МОМЧЕТО

През градината на Лепида се промъкваше едно единайсетгодишно момче. Дъжд като из ведро се стичаше от небето. По кафявото му робско наметало, стигащо чак до петите, се образуваха големи, влажни петна: на раменете — тъмни петна от дъжд, на гърдите — тъмни точки от сълзи.

Храсталаците шумяха така близко и зловещо, че момчето се затича от страх. Ала когато кучето Аргос започна да лае в къщичката на вратаря, момчето замръзна от ужас и остана за дълго в една локва, защото беше чело, че ловджийските кучета губели следата във вода. То мразеше кучето Аргос, а покрай него и всички кучета на света.

Най-после стигна портата на двореца.

Тя бе висока, бронзова и стара. Резето минаваше на куки по цялата ширина на крилото. Момчето прехвърли грубото си наметало на дръжката и започна да тегли с все сила. Пъшкеше, езикът му се подаде през зъбите, мократа му от дъжда и ужасно мръсна ръка се изплъзна и то охлузи кокалчетата на пръстите си в една от обковките за украса. Заплака от болка, гняв и съжаление към самия себе си, вдигна пухкавата си ръка към устата и изсмука кръвта.

Челото му, по което се бяха слепили мокри рижави кичури коса, клюмна на студения бронз.

Не знаеше кое щеше да бъде по-страшно — дали да остане тук в тъмната нощ и дъжда, близо до кучето Аргос, или да се върне у „дома“ си при Друмион. Помисли си, хлипайки: „Кога най-после ще порасна, та да умра!“ Помисли си: „Парис!“ После: „Глад!“

Като че ли бе минала вечност, откакто Парис го бе напуснал. Беше се навел над леглото на съненото момче, за да подпъхне хубаво завивката под краката му, и беше казал: „Бъди послушен, Малкия. Утре през нощта, като се събудиш, аз ще съм тук.“ Но следващата нощ бе дошла, без опипващата ръка на момчето да докосне потрепващото рамо на Парис. Пиянското хъркане на Друмион и дивият страх не му

позволиха да заспи — старият страх, че Парис би могъл да не се върне никога. Дали някой собственик на пантомимна трупа не беше видял танца му на фавън и не го беше откупил?!... Или пък Парис бе спестил тайно повече пари, отколкото казваше, и сам се бе откупил от Лепида?... А може и кучката Месалина да бе забелязала колко похубаво танцува Парис от нейния Мнестър и го беше взела за любовник?

Момчето забрави всичко наоколо си, хвърли се с отчаян рев към бронзовата порта и заудря по нея с пълничките си юмруци.

Вратата на къщичката, в която стоеше пазачът, се отвори и навън се плъзна сноп светлина. Вратарят държеше в дясната си ръка фенер, а с лявата бе хванал ръмжащото куче за нашийника.

— Кой там?

— Аз — чу се в дъжда слаб, приглушен глас.

— Кой си ти?

— Аз, Домиций!

— Какво правиш там? Бързо да се прибираш! Само да научи леля ти! Тръгвай си бързо или ще пусна Аргос!

— Не! — изкрещя детето пронизително. — Недей!

То подскочи, обзето от страх, защото току до него, от външната страна на портата, чукчето трещеше и гърмеше.

Повлечен от лаещото куче, явно побесняло от продължителното чукане, вратарят извика:

— Идвам де, идвам.

Резето, което Домиций не бе успял да помръдне, сега отхвъркна с лекота.

В свода на портата стоеше младеж с разпуснати, мокри дълги къдрици, в които проблясваше златен пращец.

Момчето се хвърли с вик към него, вкопчи се в промокрената му гръцка празнична дреха и попита:

— Защо не си дойде още вчера, Парис? Парис! Нали ми обеща! Как мина танцът ти на фавън, Парис?

Примигвайки и присвивайки очи при целия този шум, с разкривени устни и без да обръща внимание на детето, младежът протегна към вратаря десницата си с разперен надолу палец. Подигравателно тържество играеше върху красивото му лице.

— Че кой пък сега? — попита вратарят, съзирайки смъртния знак. — Пак ли е очистила някого?

— Кажи ми най-последно нещо, Парис, толкова се страхувах, Парис! — завика детето, хвана и задруса ръката му, като крещеше пронизително, за да надвика кучешкия лай.

Парис отблъсна раздразнено малката ръка.

— Не, този път пукна тя самата, кучката! — каза той.

— Какво? Месалина ли? — попита невярващ вратарят.

— Да, най-последно! Нарцис наредил да я убият!

По-рано ниската дълга зала служеше за чакалня на чуждите пратеници, за бързоходците и носачите на Домициевите лектики. Преди обед, лежейки кротко в кревата, защото Парис се нуждаеше от утринния си сън, момчето запълваше времето с разгадаване на дебелашките драсканици и придружаващите ги недвусмислени рисунки, които покриваха стените дотам, докъдето бяха стигнали пищеците мъжки ръце. Друмион отиваше да фризира робините на Лепида, а когато Парис се събудеше и започнеше да се протяга и примигвайки да се смее, Домиций му донасяше бобената супа в леглото, оставена от Друмион на топло върху мангала. Домиций клечеше в леглото на Парис, кискаше се възбудено и неудържимо и двамата ядяха от тенекиената паница.

После Домиций наблюдаваше от леглото как Парис повтаря десет, петнайсет, двайсет пъти упражненията си. Сподавеното, ритмично дишане на танцьора изпълваше помещението, докато красивото му, обляно в пот тяло изтръгваше в усилна работа лекотата и грациозността на движението. От време на време Домиций подскачаше и ликуваше:

— Ето, сега беше добре! Сега беше вече прекрасно, Парис!

След това големият му приятел с пухтене и издишвайки с отворена уста, започваше грижливо да обтрива тялото си, което бе неговото средство за препитание и пропуск към свободата, към едно по-добро бъдеще, а момчето чакаше подсвиркването му като кученце, с наострени уши. И когато Парис подсвирнеше, розовото, голо телце изхвъркваше от завивките. Напрегнато и щастливо, момчето започваше да прави упражненията, подходящи за недостатъчните му все още сили. Бе сръчен, гъвкав, бърз и схватлив и това бяха най-хубавите му часове през деня, докато онези, през които един грък, роб на Лепида, му преподаваше граматиката на родния му език, бяха най-противните. По обед идваше една негърка и носеше от кухнята на Лепида обед за тримата. Нямахме лежанки за хранене и те вдигаха краката върху напречната пръчка на креслото, за да се спасят от мокрия парцал, с който старицата забърсваше пода.

Понякога викаха Домиций при господарката Лепида. Но той никога не знаеше дали очаква тези посещения с желание или със страх.

Сигурно мразеше Лепида за това, че държеше Парис като роб и бе определила сумата от десет хиляди сестерции за откупуването му. Но без да забравя страха си, той добре разбираше, че това не бе от скъперничество, и я мразеше двойно повече, защото и Лепида се страхуваше да не загуби танцъора си.

Стискаше зъби, когато Друмион не пропускаше да подвикне след него: „Бедни роднини, клиенти^[1] и кучета трябва да засвидетелстват добре почителността си“.

И все пак приятно бе да минеш през залите на Лепида, чисти и богато обзаведени, украсени с цветя и изпълнени с восъчните фигури на неговите предци. Харесваше му, когато виждаше как робите бързо притичват само по даден от красивата Лепида знак, харесваше му да усеща на брадичката си ръката с нежните ѝ пръсти като крилца на пеперуда. Ядосваше се, видеше ли Лепида отпусната на канапето — леност, въздигната в култ. Въпреки това той усещаше обаянието, което тя, също като Калипсо, излъчваше с бялата си плът и с тайнствената си пълна гърд.

Поетото задължение да се грижи за сина на починалия си брат Лепида изпълняваше, като позволяваше понякога на Домиций да я наблюдава, докато си прави тоалета. Когато виждаше как момчето настървено борави с нейните гримове и помади, които то бързо и сигурно подаваше на робинята, тя се смееше с нейния снизходителен и гърлен смях. Когато детето нанасяше арабско чернило върху дългите си мигли и слагаше червило на устните си, тя казваше: „Трябвало е да се родиш жена!“ Понякога, когато проверяваше блестящите си зъби в огледалото, а робинята, трепереца от напрежение, го държеше в продължение на часове, господарката Лепида подхвърляше през рамо: „Липсва ли ти нещо? Искаш ли нещо?“

Тогава Домиций отговаряше така, както робът грък му бе набил в главата, удряйки го с калема по закръглените детски ръце: „Благодарение на твоята доброта не ми липсва нищо“. Не му бе и минавало през ум да обсъжда каквото и да е, за да не дойдат и при тях знатните и да въведат ред. „Бедният трябва да кротува като мишка в долап!“ — казваше Друмион. Той получаваше само едно от петте ястия, защото управителят на Лепидиния дом продаваше останалите „на улицата“ и делеше печалбата с Парис.

Имаше си и само тези единствени хубави дрехи, макар годишно да получаваше по три ката, защото и останалите биваха превръщани в пари.

Друмион не можеше да се лиши от виното си, пък и както Парис обичаше да казва, „само от дребните дарове на любовта не можеш да събереш десет хиляди“.

„Върви сега при уроците“ — усмихваше се Лепида, привличаше красивото дете в обятията си и го целуваше точно толкова топло и продължително, колкото смяташе, че го изисква майчината ѝ роля. След целувката на тази изискана и пищна жена Домиций тържествуваше в мислите си над често оплаквания от него факт, че нощем Парис се измъква тайно, за да танцува по празниците на знатни римлянки, и се завръща едва на разсъмване.

[1] Социално слаб гражданин в древния Рим, покровителстван от друг, богат и влиятелен. ↑

Зачервен като рак от горещата баня, Парис седеше до високото дървено ведро с мръсна вода, от което продължаваше да се издига пара. Беше подпрял заобления си мускулест крак на танцър върху ръба на ведрото, а до него клечеше Домиций и се мъчеше да втрие масло във влажната му кожа. Детското му лице, все още изцапано от зеленясалата порта на двореца, пламтеше от усърдие.

— По-силно! По-силно! На какво прилича това! — заповяда Парис.

Край масата, чийто плот от благородно цитрусово дърво^[1] беше прогорен, напукан и обезобразен от ненужни нарезки, седяха Друмион и вратарят, който беше прескочил до тях, за да чуе големите новини.

— Можеш да ми приказваш колкото си щещ, но аз не вярвам! — каза Друмион. — Как може кучката Месалина да празнува пред очите на всички сватба със Силий, след като вече е императрица на император Клавдий?

— Та точно това ѝ строши най-сетне главата! — вметна Домиций с усърдно жестикулиране към него.

— Ти ме мажи и не се меси в неща, които не те засягат! — смъмри го Парис. — Като ти казвам, Друмионе, че играх на сватбеното им хоро и хвърлях жито по нея и Силий, значи е така. После всички трябваше да се превърнем във фавни и корибанти, играхме като на празник по гроздобер и всички бяха пияни!... А сега и другия крак!... И тогава Валент се покатери изведнъж самонадеяно на едно дърво...

— За Флавий Валент ли става дума? Племенникът ми е главен готвач при него.

— По дяволите твоят племенник! Не, за Ветий Валент става дума! И така, той се покатери с леопардовата си кожа на едно дърво, а Месалина се смееше: „Какво виждаш там горе?“... Друмионе, бутни каната малко насам!... А онзи отгоре вика: „Ужасна буря, задава се от Остия!“

— Наистина ли е видял да идва Клавдий? — попита вратарят.

Парис помръдна рамене, докато пиеше, след това изтри с лявата си ръка устата и продължи, привеждайки врат под барабанящите юмруци на Домиций.

— Откъде да знам? В следващия момент Урбик се втурна и викна патетично, също като нашия Фрикс на сцената: „Императорът идва заедно с Нарцис!“

— Що за физиономия е направила, а? — подхилваше се вратарят.

— Никаква. Останалите се разбягаха като мравки. А тя каза само: „Силий, ти се качи на форума, а аз с децата ще посрещна Клавдий!“

— Ами тъй де, помислила си е: „Бързо в кревата и всичко ще се оправи! Курва такава, мръсница, нимфоманка!“

— Да, ама... момчета, като реши да тръгне за Остия, вече нямаше ни коли, ни мулета с щраусови пера и дрънкулки... Ей, Малкия, ти за какво си тук — да зяпаш или да ме разтриваш?

— Той и без това се старае толкова много! — намеси се вратарят, комуто отървалото се от кучето Аргос момче дори се харесваше. — В театъра на Помпей веднага биха го взели за чирак на масажистите.

— Няма да ставам масажист! — изсмя се Домиций презрително.

— Той се е учил от мен — каза Парис. — Много добре знае как трябва да се явява пред публика и че не бива да й обръща гръб, че трябва да попива потта си само със собственото наметало... е, Малкия, покажи ни сега твоя Хермес^[2]! Ето, ще излезеш там отдясно! Хайде!

Момчето зае позата с бързина, с каквато рибата се гмурка във водата. Докосвайки пода само с върха на левия си крак, който като че ли беше с крила, той сякаш политна след отскока, изпънал назад десен крак и използвайки добрия попътен вятър.

— Я гледай ти! — зяпна вратарят слисан. — Но това сигурно го изморява!

— Един мим трябва да издържа така четвърт час! — перчеше се Домиций, силно зачервен и без дъх.

— Край вече. Марш в леглото! — заповяда Парис. Без да гъкне, Домиций се промъкна към своето легло, започна да съблича дрехите си и както беше мръсен, се пхна под завивката. Парис се надигна и свирукайки си, се затътри с лъснало от мазилата тяло към ъгъла, където костюмите му висяха, безразборно окачени на куки — божествената дреха наред с животинската кожа на фавън и пурпурната царска одежда. Взе едно мръсно бяло наметало, което използваше за халат, и го облече.

— Е, и? Какво стана после? Ще чуя ли най-после какво се случи с Месалина?

— Нищо не се случи! Излезе на улицата само с тримата си придружители, толкова бе осиромашала вече, че махаше на всяка кола

да я вземат. И всички я подминаваха. Най-сетне градинарят и позволи да се качи на колата с тор за Остия и тя седна там отгоре, плачейки, с по едно дете от лявата и от дясната си страна.

— Богове! Една императрица^[3]! — промърмори вратарят.

— Не я съжaliaвай! Нека веднъж и големците да седнат върху мръсотията, за да разберат какъв е вкусът ѝ! — кресна Друмион.

Парис се пресегна над леглото на детето, за да си вземе хляб от лавицата на стената, и каза:

— Британик ми хареса! Дори утешаваше майка си. Мило момче... Ау! Домиций! Да не си полудял?

— Парис дръпна лявата си ръка, която момчето бе захапало с всичка сила. Танцьорът и момчето се изгледаха с гневни погледи.

— Магаре такава! — засмя се изведнъж Парис и погали лицето му, като започна от рижите коси надолу по челото и носа и обхвана цялото пухкаво лице в ръката си.

— Завивката! — настоя Домиций тържествуващо.

С ловките си силни ръце Парис подпъхна завивката от три страни.

Детето затвори очи, широката му уста се усмихваше.

— А сега спи — каза нежно Парис и го целуна. Като се върна на масата, продължи с друг тон:

— Но Нарцис изобщо не я пусна при императора. Знаел е: сега или никога. А вечерта центурионите му я убиха.

Пиха. След малко вратарят попита:

— Ами дъщеря ѝ, Октавия? Парис изду пълните си устни:

— Взела е носа на баща си, като патешка човка.

— И ще стане курва като майка си — изръмжа Друмион.

— Знаеш ли какво си мисля сега? — попита вратарят, снишавайки глас до многозначителен шепот. — Ако всичко, което казваш, е вярно и кучката наистина е пукнала, не мислиш ли, че императорът ще върне майката на този тук? — Той вдигна вежди по посока на рижия перчем върху възглавницата.

— Възможно е — сви рамене Парис, като поглаждаше с дясната си ръка мускулестите си гърди под разгърнатия лекедосан халат.

— Хм! А мислиш ли, че тя, Агрипина, ще остави детето си тук, при Лепида и при теб? Каквато е горда?

— Е, и? Да не мислиш, че умирам да бъда детегледачка? Аз съм на двайсет години! А сега, когато Мнестър все едно че е умрял, аз ще говоря по друг начин с господата. Сега аз ще определям цените! Трябва само да отида със Сил в Коринт и...

Парис извърна глава, и видя Домиций, седнал в леглото, с отворена уста и разширени от ужас очи. Столчето се катурна, когато Парис скочи.

— Човек нито минута не може да бъде спокоен с този пакостник! Спи сега или...

Рижата глава изчезна под завивката.

[1] Високо ценено в античността дърво, подобно на кипариса, добивано главно в Африка (Мавритания). ↑

[2] Балетна фигура, изобразяваща позата на бог Хермес. ↑

[3] Анахронизъм на авторката. Титлата „императрица“ не съществува в понятията от това време. ↑

Нарцис, бивш либертин^[1] на император Тиберий, а сега приятел и хазнатар на император Клавдий, седеше на работната си маса. Почти затрупана, между купищата таблички за писане и планините от свитъци, стоеше една статуетка на усмихнато момиче от слонова кост и с очи от скъпоценни камъни.

В курията Клавдий бе нарекъл това писалище „брачното ложе“, на което дългът и верноподаничеството зачеват реда на световната империя. Седнал съвършено изправен в креслото без облегалка, Нарцис приличаше на великан, макар че изправен на късите си крака, бе едва среден на ръст. Масивният му череп с рунтави вежди и леко посивяла четинеста коса бе извайван от безброй скулптори и майстори на камеи, но въпреки това всеки нов посетител се изненадваше от искрящата, студена мъдрост на тези очи, от дълбоката, гръмка бодрост на редкия му смях.

Писарят, повече от четирийсет години на служба при Нарцис, помлад от него, но съвсем състарен, развиваше документите, затискаше краищата им с тежест, подаваше току-що натопеното перо за подпис, удряше държавния печат върху подписания пергамент. От дългогодишната практика движенията му бяха така ритмични, както движенията на сеяч или косач.

Един роб вестител, и той побелял старец, се плъзна безшумно през смазаната врата, приближи се до писаря и му прошепна някакво име.

Студените светли очи на Нарцис чакаха, повдигнатите му нагоре вежди питаха.

— Момчето Домиций — доложи писарят. Набръчканите, зачервени клепачи на хазнатаря се спуснаха надолу и писарят преведе:

— Господарят ще го приеме!

След това слабата, покрита с кръвоносни съдове старческа ръка направи пестелив жест. Писарят нави документите, сложи ги на етажерките, поклони се и тръгна към вратата, към която господарят му бе вперил в очакване светлия си поглед. Писарят отвори, пропусна момчето и натруфения му възпитател и се оттегли.

— Ето ни, господарю! — каза Парис. Беше облякъл най-хубавата си дреха, а твърде дългите му къдрици бяха сресани назад в опит за гражданска строгост. Възнамеряваше да спечели стария язовец с изпитаната си усмивка на мил младеж. Острите, стари очи го

погледнаха, пронизаха го. Без всякакво предубеждение Нарцис регистрира що за човек е и че наистина няма да има нужда от него — точно така, както бе и предполагал.

„Какво го е зяпнал така? Парис не му харесва. Дърто магаре!“ — мислеше си Домиций и се стресна, защото му се стори, че мислите му отекуват високо в тихото помещение.

Със силния си глас и все още на диалект, Нарцис каза:

— *Ти* почакай вън. Писарят ми има нещо да ти казва. Нарцис проследи с интерес как Парис се отпусна в дълбок поклон на „царски куриер“. Когато момчето понечи да го последва, басовият глас произнесе:

— *Ти* остани!

Хазнатарят разгледа красивото като на амурче, бледо, възбудено детско лице и си помисли: „Колко много прилича на Агрипина! А луничките и косите са от баща му, този безсрамник Домиций Червенобрадия. Не изглежда глупав. Но макар и толкова млад, иска да опознае хората само за собствени цели, а не като нашия Британик от интерес към тях... «Заченат от неукротимо семе, роден от ненаситна утроба»... От омраза или поради липса на време сгреших, че го оставих през тези четири години на жена като Лепида. А сега ще трябва да се съобразявам с този внук на Германик!“

Басът, идващ като че ли от дълбините на земята, попита изненадващо:

— Държавник ли искаш да станеш или войн? Също така изненадващ дойде отговорът на момчето:

— Мим!

Рунтавите вежди се повдигнаха:

— Какво?! Като онзи Мнестър ли? — Нарцис видя Клавдий и себе си в ролята на съдници. Над Силий, най-красивия патриций в Рим, бе произнесена смъртна присъда, също така над бащата на Силий и над Прокул, който бе кумувал на безумната сватба на Месалина още приживе на първия ѝ съпруг. Бе пролята най-добрата кръв на Рим и само мимът Мнестър запази за известно време своята, просейки за живота си. Той бе разкъсал одеждата си, за да покаже следите от бича на Месалина, защото се бе осмелил да отблъсне похотта ѝ. И Клавдий тъкмо се канеше да му подари живота, когато той, Нарцис, отвратен от стръвта за живот в този гърчещ се на земята червей, попита цезаря

трябва ли да бъде пуснат на свобода един мим, след като цветът на римската аристокрация заплаща същото престъпление с кръвта си.

Дълбокият глас попита още веднъж с дълбоко презрение:

— Такъв танцьор ли? — Домиций замълча.

Ръката на Нарцис, далеч по-старческа от лицето му, избута внимателно купищата хартии, които застрашаваха да затрупат статуетката на усмихнатото момиче. С глас, изпълнен с недоволство и доволство същевременно, той каза:

— Наскоро зададох този въпрос и на Британик. Макар и доста по-млад от теб, той ми отговори: Цезар.

Момчето си помисли: „Сега аз имам предимство!“ — и отвърна бързо:

— На него това му се и полага. Той е наследник на цезаря.

Рунтавите вежди трепнаха.

— Нее. Не си глупав.

Нарцис упорито се загледа в чистите детски очи. След това уморено си помисли: „Кой е в състояние да разбере младостта? Кой би се осмелил да предсказва?“ После каза:

— Върви си. Ще те изкъпят и ще те облекат. След два часа ще видиш майка си.

Трепет премина по детското лице. Нарцис не разбра дали от страх или от радост.

— Добре, но и Парис трябва да дойде с мен — изрече детето със запъване.

„Дали пък не обича младежа повече от майка си?“ — замисли се Нарцис.

Един роб отвори безшумно плъзгащата се врата. Домиций направи движение, като че ли искаше да се втурне към Парис, когото видя отвън да чака. Но се овладя, върна се при масата, поклони се с изненадваща грация и сладка усмивка и с най-сладкото си гласче се обърна още веднъж към мъжа, за когото Парис му бе казвал колко важен би могъл да бъде той за него:

— Благодаря ти от сърце, Нарцис.

След като Домиций си бе тръгнал, писарят влезе безшумно. Видя господаря си да седи, притеглил пред себе си статуетката и вперил питащ поглед в усмихнатото личице и в очите от скъпоценни камъни на своето единствено дете. Нарцис бе мечтал да превърне за него

земята в розова градина, но на шестнайсет години я бяха намерили обесена на колана ѝ, без никакво друго разрешение на загадката, освен табличката на гърдите ѝ с думите: „Татко, не ме съди!“

[1] Освободен роб в древния Рим. ↑

В празнична тога, възвестителят на имена удари със златна пръчка по пода и оповести:

— Юлия Агрипина, дъщеря на Германик!

Високият слаб мъж с умни тъмни очи и противно пълни устни — а това бе Клавдий, императорът на Рим — стана припряно от трона и като слизаше по първото от шестте стъпала, за да поздрави племенничката си, едва не се препъна в една гънка на пурпурния килим.

Преторианската стража от дясната и от лявата страна на трона отдаде звънко чест.

Домиций притискаше плътно лявата си ръка върху тъмното петно на новата си дреха. Протягайки се на пръсти, той усещаше сърцето си да бие в гърлото.

Значи това бе майка му. Горд, тържествуващ, той видя, че тя е по-красива и по-царствена от всички дами в залата.

Агрипина пристъпваше изправена и без да бърза по пурпурната пътека. Държеше малката си глава високо, с издадена напред волева, заоблена брадичка, ноздрите на тънкия ѝ, горд нос потрепваха. Големите тъмни очи сияеха и победоносна усмивка играеше около начервените ѝ устни. Тя се изкачи по стъпалата „не като късогледия си син“, помисли Домиций, без да поглежда нито за миг къде стъпва. Когато се поклони, наоколо ѝ се разпротря ситно надипления вълнен плат на дрехата. Изправи се пак така леко, същинска Венера от пяната на прибоя, и макар и развълнувано, но достатъчно високо, за да я чуят всички, изрече:

— Чичо Клавдий!

Тя сгуши лице в дългия врат на императора, който, трогнат до сълзи, я целуна, а смутената му ръка помилва красивото ѝ разголено рамо.

Лицето на Нарцис, застанал на доста късите си крака зад него, остана напълно неподвижно, но придворните и министрите като че ли брояха секундите на тази дълга прегръдка. Либертините на императора бяха застанали подобно на гръцки хор в съчувствена поза.

Домиций бе научил от Парис, че най-голямата грешка на артиста е да отегчава зрителите, като прекалено дълго остава в една и съща поза. Но Агрипина се отдели тъкмо навреме и сякаш изтривайки сълза от прекрасните си живи очи, попита:

— Как са децата?

Домиций веднага разбра, че тя не пита само за него, и му стана мъчно. Погледна към Октавия, застанала до него със скромната си момичешка прическа на плитки, сериозна, дългоноса и тъжна, после към дяволито смеещия се Британик и разбра, че се срамува от двамата, а и от останалите в залата, които наблюдаваха — срамуваше се как щеше да поздрави майка си след четири години раздяла.

Но в следващия миг вече ароматът на нарциси от Куме, парфюмът на майка му, го опияняваше. Да, да, това беше мама. Това бе нейната ръка, така можеше да прегръща само мама, съвсем различно от леля Лепида! Така можеше да целува само мама! Щастлив и бездиханен, той я обгърна с малките си ръце и чу строгия ѝ шепот:

— Естествено, пак с лекедосана дреха на прием! Не можа ли да бъдеш по-внимателен?!

„Да... какво... какво? Какво съм направил пак?“ — мислеше си детето и гледаше с наведена глава пред себе си, като че ли там, в краката му, лежах отломките на строшената му радост.

Агрипина вдигна Британик на ръце, макар че осемгодишното момче бе вече твърде голямо за такова нещо, целуна го и се засмя. Британик много приличаше на Месалина, при смях пълните му клепачи почти се затваряха, също като при нея, беше взел и трапчинките на бузите ѝ, цялата ѝ лекомислена грация. Клавдий погледна главата на красивата дваисет и седем годишна жена, допряна до главата на неговото дете, и доброто му, продълговато и грозно лице засия. След това Агрипина привлече сериозната Октавия към себе си и побутна Домиций по диплите на дрехата му да се присъедини към групата.

— Чичо! — произнесе плътният, трептящ, омайно дълбок глас. — Колко е хубаво човек да си е пак у дома!

Домиций протегна предпазливо заоблените си пръсти и ощипа с всичка сила стоящата до него Октавия по голата хилава ръка. В следващия миг се изплаши много, че тя може да изкрюка като гъска и гневът на майка му да се излее, кипящ, върху него.

Но Октавия не изкрюка, а само го погледна с черните си, разположени едно до друго очи, сякаш искаше да му каже: „Какво, и ние ли трябва да се измъчваме един друг?“

Домиций отмести поглед, изчерви се и намрази ужасно и нея, и дългия ѝ нос.

Някаква чужда ръка се отпусна на рамото му:

— Колко приличаш на майка си! — каза мъжки глас. Домиций вдигна несигурен поглед към едрия мъж, чиято отворена уста нервно се разтегли в усмивка, когато срещна бистрите му очи.

— Майка ти иска да станем приятели, Домиций! — каза гласът и угодническата му интонация събуди у момчето недоверие и неуважение. Парис не се старееше да го спечели. Той казваше: „Така и така“ — и то трябваше да се изпълни.

— Казвам се Сенека — обясни мъжът.

„Сенека!“ Домиций помнеше името много добре. Парис му бе казал, че Сенека споделя изгнаничеството на майка му. Бе изричал тези думи с усмивка, а Домиций се досещаше какво означава усмивката на Парис. Стоеше и гледаше упорито обувките в сандал крак на Сенека, който помръдваше на място.

— Донесох ти една малка жива костенурка — каза гласът на Сенека. Глас на оратор, плътен, мек и приятен.

Домиций държеше много на мъжките гласове.

— И една малка гръцка китара. — Детето бързо вдигна поглед.

— Истинска китара ли? — Какво би казал Парис, ако можеше да му акомпанира сега като истински китарист. — Такава, на която се свири истински ли?

Мъжът се усмихна.

— А ти можеш ли да свириш истински?

— Не!

— Трябва да се научиш. Трябва да научиш много нови и полезни неща! — Сенека протегна едрата си, корава мъжка ръка. — Е, Домиций? Ще станем ли приятели?

Домиций пусна фалтата с лекето и сложи двете си ръце в едрата длан.

— Никога не давай и двете си ръце наведнъж! Пази се, не бива да даваш твърде много!

Приблужи се придворен, наведе се и прошепна нещо, после Сенека го последва, но преди това успя да се усмихне на момчето.

Домиций видя Сенека да стои до император Клавдий, който, изглежда, му обясняваше нещо с широки жестове. „Императорът

прилича на философ, а философът на император“ — помисли си момчето.

Беше изморено и разтегна уста в прозявка. Но погледът на майка му го улучи като светкавица и той си спомни как Парис го бе учил никога да не показва на хората, че е изморен. Парис! Той сега вероятно седеше някъде и ругаеше цветисто, че него, Домиций, го няма толкова време. Ако майка му не поглеждаше насам, сигурно би могъл да се прокрадне до вратата, макар че се страхуваше от преторианците, застанали от двете ѝ страни, но те навярно обръщаха внимание само на възрастните.

— Господарю! — каза някой до момчето, което наблюдаваше зорко Агрипина и вече сериозно преценяваше възможността за бягство. После пак повтори:

— Малки господарю! — Домиций усети подръпване по дрехата, огледа се и с дълбоко учудване разбра, че се обръщат към него.

— Заповядано ми е да те отведа в покоите ти — прошепна робът със страхопочитание.

Домиций потърси погледа на майка си, но тя тъкмо разговаряше с държавния министър на цезаря Палант и като че ли не виждаше нищо друго на света, освен него.

Тогавя се обърна към Октавия, изплезе ѝ се бързо и последва роба.

— Ако ми покажеш пътя до портата, после лесно ще се оправя до дома — каза той приятелски на роба, облечен в бялата дреха на домашен прислужник, но този не му отговори.

Коридори. Зали. Просторни помещения. Факли. Мрамор. Преторианци. Придворни. Бързащи роби. Пак коридори.

„Какво ли ще каже Парис за всичко това? Навярно и той е получил нови дрехи! Навярно утре ще успеем да изчистим това мръсно петно, та мама да не се кара повече! Изморен съм. Само дано не трябва да се упражнявам. Ах, да има кой да ми подпъхне завивката и да спя, да спя...“

Изведнъж робът спря, като че ли бяха стигнали до целта, и с поклон отвори пред Домиций една врата. Приемна зала. Колони. Вази. Изображения на божества. Роби. Цветя. Потоци светлина. Но къде е Парис?

Видя още една врата, изрисувана с божества и гений^[1] — затича се към нея. Друг роб скочи и отвори вратата пред него.

Столова. Делви — дали бяха от злато? Сребърни лежанки за хранене, маси, цветя, пак роби. О! Там беше и Парис! Домиций се втурна бурно напред и го повика. Обърна се обаче някакво непознато момче с непознато, безизразно, проклето лице! Домиций се спря дважд по-объркан, тътрейки крака, сякаш стъпваше по разхвърляни отпадъци от храна, и едва сега забеляза, че изкусната мозайка на пода създава това лъжливо впечатление. Почувства се като измамен, на чуждо място; старият страх, че може да се изгуби, отново го облада и той извика:

— Парис! — Зад следващата врата с облекчение като че ли чу познатото, лениво проточено „да“. В ревностна бързина той сам си отвори вратата.

Оо, спалня! И едно-единствено широко легло!

Но то бе празно! Къде беше той? Къде беше Парис?

Продължи нататък като в трескав сън.

Нямаше го! Нито в банята, нито в помещението с пара, нито в залата със студена вода. Нямаше го и в залата с гимнастическите уреди. Нито в залата за фехтовка! Не беше и в залата за почивка! Нито в библиотеката!

— Парис! Парис!

Врати. Врати. И една последна врата! Преторианци! Кръстосани копия!

— Минаването забранено! Заповед на императора! На императора ли? Какво общо има той с императора? И императорът с него?

— Назад!

От вратата, която затвори колебливо и от която не му се иска да се отдели, му се кискат изрисувани амурчета. От всички огледала в него се е втренчило едно бяло лице с отчаяни, безумни детски очи.

— Парис!... Парис!... Къде си, Парис? Някакъв стар роб мълви съчувствено:

— Не знаем, малки господарю!

На Домиций му се струва, че за нищо на света не може да понесе това съчувствие, за нищо на света не може да понесе тези бръчки, беззъбата уста, старостта; на това робско лице, което е *тук, тук!*, а

единственото, любимото лице на Парис го няма и явно са му го отнели, а майка му си въобразява, че може да го подкупи с цветя и златни съдове, с изписани пергаменти и мраморни бани! Той свива заоблената си ръка в юмрук и се удря по гърдите, както прави Парис, когато изпълнява ролята на Церера, оплакваща Прозерпина. Тича, хлипа, спъва се, пада по лице и избухва в плач, някой го вдига, той драци, хапе и удря около себе си — червена пелена се е спуснала пред очите му. Залита към голямото легло, то е празно, Парис и там го няма, хвърля се, реве, хлипа и удря наоколо. Безсрамно хубаво му е да беснее така. Парис, о-о, Парис!

Изведнъж чува някакъв глас, някакъв сладък, натъжен глас, който го утешава:

— Не плачи така, Домиций! Иначе и аз ще се разплача, сърце мое, мое малко момче, престани!

— Парис, Парис!

Насред хлипането той подскача. Майка му ли говори?

Не, това не е майка му. Непознато широко, добро лице. Някаква робиня. И той пак се хвърля в безутешните си вопли.

— Слушай, Домиций. Парис замина...

Вик на ужас. Детските устни треперят, цялата брадичка трепери, очите са вперени диво и той казва почти заплашително:

— Майка ми ли го отпрати?

— И майка ти — отговаря жената припряно. — Той, той...

Домиций като че ли разбира.

— Откупен ли е? Тя кимва бързо.

— Оо! От Сил ли?! Тогава сигурно ще заминат за Коринт?

— За моята родина! Щастливец! — казва сладкият глас. Меки ръце разхлаждат подпухналите му очи, меки устни целуват обляното му в сълзи, зачервено лице.

— А ще се върне ли? Каза ли кога ще се върне? Ръцете го слагат в леглото, свалят гальовно дрехата от тялото му, тежките обувки от краката му. Жената го загъва със завивката — колко странно, но и тя я подпъхва откъм краката му. И тъй като, обладан от спомени, той отново избухва в плач, жената продължава състрадателно да лъже:

— Той каза, че ще се върне след една година, когато ти научиш това, което трябва, за да бъдеш достоен за дядо си!

— Така ли каза Парис? Не може да е казал такова нещо!

— Може би не със същите думи — признава тя, — но смисълът беше такъв!

Нов хлип.

— Заминал си е, без дори да ме поздрави! О! О! Ръката нежно го натиска надолу.

— Каза ми: Акте...

— Акте ли? Хубаво е!

— Да, така се казвам, мили мой. „Акте, кажи на Домиций...“

— Това е лъжа! Той не ми казва така!... Не ме наричаше Домиций!

— Ами как? Чакай, веднага ще се сетя! Детското лице прави нетърпелива гримаса и през стичащите се сълзи той промърморва:

— Малкия ми.

— Да! Така каза! „Кажи на Малкия ми, че му изпращам цялото си сърце!“

— Сърцето си ли? — пита детето, изтощено до смърт, и се усмихна леко.

Либертината Акте, завърнала се от изгнанието с Агрипина, коленичи до постелята. Светлините отдавна са изгасени, робите отдавна са си отишли. Коленичила, тя държи трескавата пухкава ръка и тананика една тъжна мелодия без думи, няколко прости такта, повтарящи се безкрайно като морето, като страданието в живота. Светилникът гори с пукот и тя не може да се насити да гледа това страстно детско лице.

[1] В римската религия божество — закрилник на човека — точно на мъжа, който го съпровожда от деня на рождението му до последния му час. ↑

II ЧАСТ

МЛАДЕЖЪТ

Ритмично подрънквайки с подкованите си обувки, вестоносците свиха зад ъгъла. Те едва не стъпкаха жълтата кучка — легнала направо и кърмеща скимтящите си малки, — както и играещите деца с въшки в сплъстените си коси и мухи в ъгълчетата на очите.

— Направете път! Път за Нарцис, хазнатаря на императора!

Докато глашатаят напразно хлопаше по вратата на пазача, защото старецът отдавна бе хукнал паникьосан да съобщи вътре за гостенина, шестимата нубийци се появиха с носилката зад ъгъла. Лектиката беше украсена със сребро и седеф. Водачът на кортежа спусна стълбичката.

Нарцис протегна масивната си глава напред, огледа децата, матроните със засъхнало тесто по ръцете, зяпачите с филцови шапчици, цялата нарастваща с всеки миг тълпа, и докато слизаше на твърде късите си крака, каза на въоръжения:

— Хвърли им! Но бавно, за да няма пак строшени глави!

Сенека, който се втурна от къщата, чу ликуващите викове, зърна падащите монети.

— Нарцис! Колко хубаво, че си тук! Нека боговете благословят идването ти! — Лицето на Сенека сияеше.

Размениха си целувки по двете бузи и едва на хубавото ярко слънце Сенека забеляза колко жълто и повехнало е лицето на хазнатаря. Но светлите очи, изглежда, виждаха всичко — напуканата мазилка на стената, избледнелите фрески, както и новите килими, новите изрисувани завеси, тримата гърци роби в съседното помещение, които преписваха за книжарите на форума „Диалог за гнева“ на своя господар; видяха и красивата нова поставка за свитъци от коринтско желязо в работната стая с овехтели мебели.

Нарцис се спря при прозореца, през който влизаха растящите отвън рози и лозници, и погледна оттатък Тибър.

— Каква хубава стара къща — каза той, — колко често съм бивал тук при баща ти.

— Да. Но твърде малка и много отдалечена за нас — отвърна бързо Сенека. — През есента ще се пренесем. Купих къщата на Сулпиций, тази до храма на Церера. Тук държа книгата си в мазето и мишките ще ги изгризат.

Нарцис го погледна с наведена на една страна глава. Сенека беше облечен в прокъсаното си философско наметало, известно в целия град. Една робиня бързо и безшумно прибра домашната му роба, захвърлена в ъгъла. Нарцис изучаваше лицето му, изваяното му чело, благородната извивка на носа, вгълбените ясни очи, пълните устни на човек, обичащ удоволствията в живота, отпуснатата брада. „Загубен съм — помисли старецът. — За Агрипина няма неизвестни клопки.“

Един стар роб с хиляди бръчици по сияещото лице внесе бокалите, тътрейки крака. С безпогрешната си памет Нарцис веднага се сети: името на роба беше Прим. Но беше твърде изморен, твърде жаден и твърде нещастен, за да зарадва стареца. Каза едва чуто:

— Остави ни сами.

Виночерпецът се оттегли с накърненото достойнство на домашен тиранин. Сенека го отпрати с примирителен жест. Нарцис се наведе доверително напред и попита тихо, като сочеше с палец към вратата:

— Подслушва ли?

— Не! — отвърна Сенека засегнат.

— Аз пък, като бях роб, винаги подслушвах! — каза Нарцис. Смехът се зароди в очите под рунтавите вежди, разтърси сякаш тайно цялото му жилаво тяло и най-накрая изригна с учудваща мощ в хриптящи басови тонове.

„Какво старо дете“ — помисли си Сенека и изведнъж му домия. Нарцис отпи, задържа виното на езика си и отсъди:

— Цекубско. Не е отлежало много добре!

— Цезарят ми го изпрати в израз на доброта — каза Сенека.

— Цезарят с неговата доброта пие твърде много, но не разбира нищо от вина — отвърна Нарцис. Той остави чашата, наведе се напред и каза това, което си беше мислил през цялото време. — Значи успяхте вече!

Блаженото щастие в очите на Сенека помръкна.

— В какво, Нарцис?

— Как в какво? Ами че ме изместихте пред Клавдий след трийсет и осем години приятелство.

— Нарцис! — викна Сенека.

— Виж, Сенека... — започна старецът. — От сватбата на Клавдий с Агрипина се питам дали наистина си такъв глупак, че не виждаш нищо, или пък си толкова хитър, че не искаш да видиш нищо? — Старецът се бе втренчил в лицето на Сенека — не в очите му, а в устата. И като самотниците, които често мислят на глас, каза: — А може би си един от онези щастливци, крило могат да вярват в това, в което им се иска да вярват!

Сенека си помисли: „Той ми е гост. И е стар човек.“ Отговори му със спокоен глас:

— Не знам защо ме обявяваш ту за хитрец, ту за глупак. Никога не съм се опитвал да те измествам пред цезаря, за каквото ми намекваш. Най-мъдрият мъж в Рим би трябвало да знае, че се стремя да служа само на една господарка и тя е мъдростта.

Нарцис си пое дъх.

— Аз не съм умен. Ако бях, щях по-добре да опазя Клавдий и най-вече Британик! Но беше вече твърде късно.

— За осиновяването на Домиций от цезаря ли загатваш?

— За това загатвам. Да!

— И смяташ, че е под достойнството на цезаря да приеме за син внука на Германик ли?

— В никакъв случай, ако този цезар сам не беше създал свой кръвен наследник.

— Независимо от родния си син Тиберий беше осиновил и Германик!

— Добре си запомнил речта на Палант пред сената! Да не би ти да си й авторът? За какво му е, дявол да го вземе, това проклето осиновяване на Клавдий, толкова необходимо на Агрипина? От Атий Клавс, сабинянския праотец, родът на Клавдиите е просъществувал по права линия до Клавдий Цезар и се продължава от Британик. Благодарение на боговете! Но не, осойката трябваше да стори място на кукувицата в гнездото си!

Заслушан, Сенека вдигна отпуснатата си глава:

— От пет години съм учител на Домиций Нерон. Обичам го. Никога досега не съм виждал по-безкористно, по-достойно за живота и по-добродушно дете. И никога по-добри природни дарби. Вложил съм

цялото си сърце, всичко, което имам, малко и много, всичките си надежди, за да направя от него мъж, римлянин, човек.

Нарцис притвори набръчканите си клепачи. Изглеждаше стар и уморен. След това каза с басовия си глас:

— Заложил си на губещ водач на колесница.

— Какво? — слиса се Сенека.

— Домиций не е това, което смяташ, че е. Всичко това се отнася за Британик. Ако и днес не повярваш на думите ми, някой ден все ще трябва да го прозреш и напразно ще се опитваш да закриеш лице с дрипавото си философско наметало.

Сенека потисна една усмивка и си помисли: „Горкият старец.“

Нарцис подхвърли:

— Виж, Сенека, ти просто не познаваш хората. А и как да си се научил на това? Винаги си водил затворен, спокоен живот.

„Затворен ли? — помисли си Сенека. — Аз? Който бях в изгнание? Аз ли не познавам хората, аз, чието «Утешение към Марция» се възхвалява от цял Рим?“

— ... и затова си човек, когото наричат „почтен“, и очакваш почтеност и от другите хора. Аз съм гладувал, развратничел, убивал, вършил съм подлости и съм бил свидетел на разврата, убийствата и подлостите на трима цезари, докато се превърна от онова, което бях, в това, което съм. Няма да се разсърдя никому, ако той ме предаде, продаде или ми поднесе отрова. Дотолкова презирам хората, че почти бих могъл да изпитвам състрадание към тях. Но когато някой е почтен спрямо вас, почтените, вие казвате, повдигайки рамене: „Е, така и трябва да бъде.“ Но аз съм толкова изненадан, че не ще мога никога да го забравя. Клавдий беше почтен спрямо мен преди трийсет и осем години.

Той сложи старческата си ръка върху чашата и стана, като вдигна поглед към Сенека.

— Ти обичаш Агрипина дори и в рижия ѝ син! — каза той. — Какъв ли образ си е създал този философски мозък за Агрипина, която се омъжва за чичо си, макар че послушният сенат ще направи възможен този брак едва чрез приемането на нов закон? И която веднага след това ляга в леглото на Палант като награда за услугите му на сватовник, разваля годеща на Октавия със Силан, сгодява Октавия с

нейния Домиций и най-накрая прави този свой Домиций наследник на цезаря. И всичко това само за пет години?!

Сенека търсеше думи. Лицето му потръпваше.

— И накрая ще ти разкажа още нещо. Женски клюки, ще кажеш може би. Когато Домиций се родил в Анций, Агрипина отишла при халдейците... Да. Гледай ме, гледай ме... Халдейците й казали, че виждат диадема на главата на детето, но че ако стане цезар, ще убие майка си. Тогава Агрипина била казала (аз вярвам, че *тя* го е казала): „Да бъде, стига той да стане цезар!“ Сенека, и сега ли не разбираш нищо?

Нарцис плесна с ръце. Въръжената стража отвори вратата.

Когато Сенека се наклони да го последва, старецът направи лек, решителен жест. Вратата се затвори.

Звънтеж. Железни стъпки. Тропот. Викове. И един младежки глас:

— Направете път! Път за Нарцис, хазнатаря на цезаря!

Сенека остана прав, скри лице в шепи. Спомни си съня в първата нощ след поемане възпитанието на Домиций. Беше се събудил, разтърсван от ужас, защото го бяха обвинили, че неговият възпитаник е Калигула!

На всичките сто пилона на игрището бяха издигнати домашните императорски флагове^[1] които плющяха на утринния вятър. Игрището ехтеше от подвиквания и забележки, от цвилене на коне, от брътвежа на зрителите и от смях.

Огромният кръг беше разделен като че ли на три цветни пояса: изумруденозелена тревна площ, светла пясъчна ивица и блестящо бяла писта от чакъл. В ранното слънце цветовете ослепяваха с блясъка си. Навсякъде се упражняваха играчи с топка, скачачи, борци, диско- и копиехвъргачи, водачи на колесници, ездачи й бегачи. Голите, съвсем млади тела на принцовете и техните придружители, на синовете на местната аристокрация и на богати либертини, намазани с масло и облени в пот, лъщяха във всички тонове — от светлия цвят на цитрусово дърво до чернеещ се бронз^[2].

Пизон, с лък в ръце, тичаше с елегантни скокове по пистата на стрелците и викаше:

— Не опъвай така силно лъка! Не свивай така рязко! Отпускай бавно! Така! Добре, много добре, Британик!

Британик беше застанал с тежкия си антилопов лък в позата на стрелеца Ерос. Издаде долна устна напред, сбърчил чело и удряйки с пестник във въздуха, каза:

— Само пет попадения от дванайсет! Какво е това, Пизоне?

— С тежкия нубийски лък ли? Помисли си сам дали преди половин година изобщо би могъл да постигнеш и толкова!

— Ох, би трябвало да мога колкото теб във всичко, във всичко! — въздъхна Британик. Той щракна с пръсти и един от робите му се приближи, за да избърше с кърпа лицето, врата и ръцете му.

— Но аз съм на двайсет и две години — утеши го Пизон и по навик се усмихна само с очите си.

— Двайсет и две години! — засмя се Британик, при което се появиха трапчинки и зъбите му блеснаха. — Дали ще стигна някога тази възраст?

— Нека боговете ви я дарят! — изрекоха Пизон и робите в хор.

— Жаден съм — Британик направи знак към кошницата, която един роб носеше и в която виното стоеше на топло под пухена завивка. Робът повдигна завивката и свали златния капак на чашата. Но преди Британик да я поеме, Пизон протегна ръка.

— Извинявай! Къде е Хилант? Аз и прегустатор на принца ли трябва да ставам?

Хилант, изпълнявал тази служба още при Месалина, се приближи бързо и Британик търпеливо зачака повехналата, беззъба уста да отпие първата глътка.

— Нека те подкрепи, пиленце мое! Да ти даде дълъг живот! — шепнеше нежно старецът, докато Британик пиеше с жадни глътки. Робът се обърна сияещ към Пизон:

— Пие също като императрицата, като майка си, господарю. Със затворени очи, с всичките си сетива.

— Благодаря, добри ми старче — каза Британик, поемайки дъх. Доброто отношение към робите за него, както и за баща му Клавдий, бе нещо съвсем естествено и робите, които осмиваха бащата за това, боготворяха сина за същото.

— Изморен съм — каза Британик и се облегна на ръката на Пизон. — Да отидем при дървото.

Единственото запазило се дърво в цялата арена беше един стар чинар, чиито мощни клони, на сиви и жълти петна се преплитаха един в друг като тела на питони.

— Нали не мислиш наистина, че биха се осмелили да ми сторят нещо тук, пред очите на всички? — попита Британик през смях.

Пизон се огледа. Робите ги следваха на разстояние. Отговори му сериозно:

— Не, докато мога да го предотвратя. Вървяха и Британик бърбеше.

— Знаеш ли, когато гледам понякога някое момче по улицата, дете си кара магарето и си яде динята без прегустатор, нали разбираш, такова момче, което съвсем сигурно може да разчита, че ще стане на двайсет, на трийсет и на седемдесет години, тогава се питам дали не бих искал да си сменя мястото с него. — Погледът му, който се рееше в далечината, се спря на Пизон и той се усмихна с милата си, наследена от Месалина усмивка с трапчинките. — Но въпреки това ми се струва, че предпочитам да бъда Клавдий Британик.

Със звучна прозявка той се хвърли на тревата и се протегна, подритвайки с крака във въздуха — същинско кученце. Беше загорял и здрав като орех. Блестеше от маслото, с което беше намазан. Само по гърба и по още закръглените му като на момиче плещи при едно

падане се бе полепил светъл пустинен пясък, с който беше насипана пистата за бягане и който доставяха с кораби за игрището на принцовете.

Пизон лежеше със затворени очи и разперени встрани ръце като разпънат.

— Пизоне?

— Мм?

Мълчание.

— Е?

— Слушай, Пизоне... Аз съм мъж. Пизон се извърна.

— Какво искаш да кажеш?

Британик се захла.

— *Какво!* Да не си легнал с нея? Не може да бъде! Британик свали червената лента от челото си и закима в отговор, а гъстите къдрици паднаха върху очите му.

— Че кога? Венера да ти е на помощ!

— Тази нощ. Всички спяхте като заклани.

— Слушай, Британик. Ти си само на тринайсет години!

— Тринайсет и половина. И почти толкова голям, колкото Домиций на шестнайсет!... Не помниш ли какво ни разказа през есента Бур за партите — че на тринайсет години синът на вождя трябва да се е проявил като мъж и да е убил някого.

— При нас нравите не са толкова сурови. А и не мислиш ли, че в такава ранна възраст Ерос може да ти навреди?

Британик се засмя с дяволитата си усмивка.

— Нали точно днес ме похвали за стрелбата с лък... Оо, Пизоне, аз съм мъж, та ако ще и сто пъти да ме показват пред народа на Рим как подтичвам в детските си дрешки след дългата тога на Домиция!

Пизон пак се отпусна на тревата. Заговори с усилие:

— Какво ще каже Октавия, като чуе, че си спал с робинята й?

— Странно! — засмя се момчето и с дългите си тънки пръсти погали двете издути сини вени на високото чело на Пизон. — Щом заговориш за нея, твоят аписов белег^[3] веднага проличава!... Октавия ли? Тя не ми забранява нищо и разбира как аз постоянно живея с чувството, че не разполагам с толкова време като другите. А и не съм лигльо като Домиция. Искам да видя всичко, да науча всичко, да се наслажда на всичко...

— Британик, сега наистина трябва да те помоля да не забравяш, че императорът ти е забранил да наричаш брат си по друг начин, освен с новото име след осиновяването му — Клавдий Тиберий Нерон!

— Как пък не! Този да ми е брат? Домиция е оловната плоча на гърдичките си за укрепване на драгоценния глас ли? Със змийската гривна и змийския си поглед, с мъдростите на Сенека за „доброто“ на езика си ли? — И при мисълта за това подобие на своята порода Британик цял се потърси с погнусата на здраво и младо животно.

— Британик!... Ако Нерон не ти харесва, не го подигравай, а се постарай да бъдеш по-добрият. Знаещ, че цезарят иска да се подчиняваш на по-възрастните, и ти трябва да изпълняваш волята му.

Лицето на Британик се разкриви, едва сдържайки сълзите.

— Знам само, че вчера баща ми ме прегърна нежно и ми каза: „Порасти само, и аз ще ти дам сметка за всичко, което съм направил.“ А когато дойде време да си тръгвам, той ме изпроводи с думите на Ахил към Телеф^[4]: „Ще те излекува този, който те рани!“... Познавам баща си и знам колко е добър — той става безпомощен срещу нападите на Палант, Агрипина и Домиций. — Британик подсмръкна ядосано, за да прикрие сълзите си. — Все едно какво ще стане с мен, но е възмутително, че искат да пожертват и сестра ми. Силян беше два пъти по-възрастен от Октавия, но той беше триумфатор и мъж! А като си помисля само, че тази полумаймуна Домиций трябва да се пъкне при нея в брачното ѝ ложе... Оо, Пизоне, огорчих ли те? Пизон се засмя със стиснати устни.

— Толкова ли я обичаш? — прошепна Британик, загледан в благородното, издължено лице на своя приятел, което завършваше с високо чело със сини жилки.

Учителят мълча доста дълго, така че момчето се изправи засрамено и обидено. Най-накрая Пизон пророни:

— Много.

Момчето като че ли заговори на себе си:

— Аз не обичам Харида, а Харида е красива. Октавия е най-близкият ми човек на света, но виждам, че е грозна, а пък ти я обичаш!

Веждите на Пизон се вдигнаха над затворените му очи, като че ли се подиграваше на думите на момчето.

— Ах, Пизоне. Да можеше да се ожениш за нея, по-мил... — Британик млъкна и със здравите си юмруци разтърси ръката на Пизон.

— Внимавай, идва Домиция!

Пизон отвори очи и се изправи, без да бърза. Откъм пистата, която образуваше външния кръг на стадиона, видя към чинара да се приближава група, запътила се навярно за баните. Разпозна Сенека, чийто звучен ораторски глас, изглежда, обясняваше нещо. Видя и Палант — високомерно елегантен като чистокръвна камила, до него Бур — мъж като дъбов пън, воин, загубил едната си ръка във войната с партите, но въпреки това най-добрият оръжейник, който един принц би могъл да си пожелае. И самият Нерон, чиято рижа коса сияеше като знаме, а след него пристъпваха Терпън, учителят му по музика и ораторство, Аничет, който го обучаваше по плуване, Амон, най-добрият водач на колесници в Рим, един египтянин лекар, равняващ се на двама, и цяла свита либертини. В сравнение с тях свитата на Британик беше като на беден клиент. Нерон, станал проконсул^[5] на императора и провъзгласен за „първенец на младежта“, едва шестнайсетгодишен, вървеше между двамата си учители, избрани от Агрипина да формират духа и тялото му — Сенека и Бур.

Беше облечен в бяла туника, стигаща до бедрата му като на водач на колесница според новата гръцка мода и препасана със златен колан, придържана на лявото рамо от една фибула. Бялата, нежна като на девойка кожа се бе зачервила силно от слънцето, белеше се и бе осеяна с безброй лунички. Раменете, ръцете и гърбът бяха със съвършена форма, само дето вратът му бе доста дебел. Възпитаникът на Бур пристъпяше с осъзнато превъзходство, но тялото му не можеше да се сравни по красота с това на неговия другар Отон, чиито гръдни и коремни мускули бяха сякаш от желязо и на човек му се струваше, че всеки удар по тях би отекнал звънко като удар по боен щит. Колкото и да бе млад, Нерон беше успял вече да създаде някаква мода. Всичките му другари, негови връстници, носеха косите си сресани над челото така, както фризьорът решише принца, превръщайки недостатъка в предимство. Защото дебелията му като тел и непокорна коса за нищо на света не можеше да бъде сресана назад. Сребърен венец от маслинови клонки украсяваше слепоочията на Нерон. Чертите на лицето му бяха съвършено правилни и много красиви, с изключение на дълбоко хлътналите късогледни очи, които той непрекъснато присвиваше леко, като обикновено бърчеше чело. Може би това придаваше на лицето му израз на притворност, сякаш винаги е нащрек. Впечатление правеше

устата. Яркочервена, с вечно влажни, неспокойни пълни устни, изписани със съвършена красота и същевременно неприлични за едно толкова младо лице. Гривна от масивно злато украсяваше лявата ръка на Нерон, а през пролуките ѝ се съзираше подложката от кожа на отровна змия. И камшикът, който държеше, беше от злато; с красив жест той го отпусна надолу за римския поздрав на фехтувач. С поглед, насочен по-скоро към Сенека, отколкото към тези, които поздравяваше, той заговори с великодушна любезност:

— Боговете да са с вас, Гай Калпурний Пизон и Гай Клавдий Британик!

От самото начало Британик нямаше друго намерение, освен да поздрави Нерон така, както изискваше баща му, както повеляваше обичаят. Но сега той съзря целия разкош на предпочетения, видя олимпийския венец, гривната, която самохвално трябваше да потвърди легендата на Агрипина за намерената отровна змия в люлката на Нерон — един втори Херакъл. Огорчението му едва не го задуши. Той скръсти двете си ръце като роб върху голите гърди, наведе се доземи и каза с нескрит сарказъм:

— Поздравявам те покорно, Домиция!

Лицето на Нерон се покри с плътна червенина. Великодушната му усмивка падна подобно на нещо, което е било само залепено. Влажните алени устни се разтвориха и разкриха стиснатите, много остри зъби. Аничет, пристъпи пред него, като че искаше да нанесе удар, а Пизон дръпна Британик назад. Пръв заговори Сенека:

— Е, е, мой млади приятелю. Мисля, че на приятелски поздрав се полага приятелски отговор. Ела, Нероне.

Сенека като че ли беше натиснал някакъв лост и усмивката на Нерон се появи отново. Цялата група се раздвижи. Свитата влезе в баните с ругатни, шушукане и хилене.

След това Пизон заговори и странният белег — двете събиращи се сини вени — се появиха на челото му:

— Британик, Британик! Дано това не ти докара нови бури на главата!

Британик стоеше извърнат, цялото му тяло потръпваше.

— Този мошеник! — заплака той упорито. — Този крадец! Той ми открадна бащата. Той ми отнема Октавия и трябва ли да ми отнеме и Рим?

[1] Анахронизъм на авторката. Едва Константин Велики (IV в. от н.е.) създава специалните императорски флагове, т.нар. лабар, голямо знаме с втъкани изображения на императорите и техните деца, а на върха на пръта — със златен венец и плочка с монограм на името Христос. ↑

[2] Анахронизъм на авторката. Цялата смесена картина на зрелище игра — нито цирк, нито амфитеатър, нито стадион; а споменатата голота на състезателите, характерна за гръцките игри, е нещо, което римляните твърде мъчно приемат и дълго време отказват. ↑

[3] Аналогия с белия знак върху челото на древноегипетския свещен бик Апис. ↑

[4] Цар на Мизия, ранен от Ахил при Троя и после излекуван с ръжда от същото копие, с което бил ранен (гр. мит.). ↑

[5] Анахронизъм на авторката. Тя вероятно е искала да изрази факта, че Нерон е бил консул заедно с Клавдий, но нито изразът, нито съдържанието му са точни. ↑

В късна вечер Клавдий и Нарцис седяха в тайната стая на императора. Беше горещо и те се бяха освободили от досадните тоги и тежките сенаторски ботуши. Седяха по долни дрехи като двама почтени дребни граждани в края на работния ден, бяха вдигнали босите си крака върху малки столчета и работеха спокойно на любимата стара маса на императора. Между разгърнатите планове за изравняване на терена около Фуцинското езеро^[1] стоеше златно блюдо с плодове и те разхвърляха гроздови чепки, костилки от фурми и черупки от бадеми по масата и пода на помещението, в което нямаше опасност да надзърне женско око.

Единственият роб, който имаше право да присъства — старият скопец Халот, — изпълняваше службата на виночерпец.

— Осемстотин хиляди повече от предварителната сметка! Досега не съм срещал майстор строител, който да слезе под първоначалните си изчисления!... Целер краде ли? — попита император Клавдий недоволено. Разговаряха на гръцки — език, който Клавдий владееше в тънкости и с лекота.

— Не повече от другите! — изръмжа Нарцис над бокала си.

— Краката ти пак са отекли порядъчно! — каза Клавдий със загрижен поглед в добрите си, кафяви очи. Не си ли вземаш лекарствата, дърто магаре!?

— Филип е превърнал корема ми в същинска домашна аптека. Знаеш ли, ако някога ми се прииска да се самоубия, ще ми е по-лесно, отколкото на другите. Просто три дни ще спра да вземам всички тези сиропчета. — И хазнатарят се разтърси цял в един от онези удивителни изблици на веселост.

— От това се страхувам непрекъснато — каза Клавдий с леко фъфлене, присъщо му в състояние на възбуда.

Когато Нарцис чу познатото фъфлене, смехът му секна.

— От какво? — попита той. Продълговатото лице на императора трепна.

— Че някой ден ще ме оставиш сам, „истински сам, без приятели, сам сред зверове във пустиня!“ — издекламира той приглушено.

Нарцис, без ни най-малко да се трогне, поклати огромния си череп.

— Докато ти си жив — не! — каза той сухо.

— Мислех си... не би ли искал вилата ми в Помпей?... Не щеш ли?... Слушай, толкова ми се иска да те зарадвам с нещо.

— Не току-тъй съм крал от трима императори. Аз имам повече пари от теб — каза Нарцис.

— Пожелай си нещо, старче, моля те. Нарцис събра вежди изпитателно.

— Е, добре, ще си поискам нещо, императоре. Клепачите на Клавдий трепнаха в предчувствие за нещо лошо.

— Но нещо разумно! — помоли той и премина от съвършения си гръцки на обикновен латински език.

Нарцис издаде напред глава и изведнъж пролича какъв безмилостен, жилав воин е бил някога този болен, стар човек.

— Направи завещанието си — поиска той. Клавдий се усмихна полусмутено, полутъжно и замълча.

— Направи завещанието, с което Британик да бъде обявен за твой наследник и препоръчан на сената, по-голяма радост не би могъл да ми доставиш — повтори старецът, почуквайки с показалец по масата.

— Не ме измъчвай — помоли императорът тихо.

— Много по-различни мъки ще трябва да понесеш, ако не ми... — Нарцис млъкна. Те се вслушаха напрегнато. Погледнаха се.

— Никога ли не можеш да бъдеш спокоен? — проръмжа Нарцис раздражено.

— *Сега ли?*... Невъзможно! — каза императорът невярващо. Но викът, който им се бе чул, се повтори по-близко и по-ясно и Клавдий скочи от стола.

— Юлия Агрипина Августа при император Тиберий Клавдий!

И още по-близко се чу звънът на изтегляни от каниите мечове и викът:

— Юлия Агрипина Августа...

Безпомощният, объркан Халот не знаеше на кого от двамата по-напред да завърже високите обувки. Нарцис плесна с ръце и робите се втурнаха — факлоносци, роби, които обличаха императора и се мъчеха да сложат малко ред в святото му уединение.

— Аз си отивам! — заяви старецът с току-що наметната тога.

— Юлия Агрипина Августа!

Крилата на вратата вече се разтваряха и Клавдий, тъй като нямаше време да каже каквото и да е, направи необичайно повелителен жест към Нарцис да остане.

Нахлуващите факлоносци образуваха шпалир и през отворените врати се видя как преторианците поздравяват с почитание, а Агрипина влезе с бързи, широки, твърди стъпки, цялата в нейното любимо бяло, с прозрачен воал около главата. Клавдий забеляза светкавиците в големите ѝ очи и започна да примигва още по-силно.

Той тръгна към нея със своята некрасива, тромаво провлачена походка, която всяко момче по улиците на Рим подигравателно наподобяваше: от лявата му незавързана докрай обувка висяха черни каишки и докато вратите се затваряха, а факлоносците затъкваха факлите в халките по стената, той каза с цялата старомодна галантност на августовия двор:

— Каква приятна изненада в добър час, дъще моя! Ти увеличаваш броя на грациите, чиито дарби, изглежда, си събрала в едно! — каза той и се спря усмихнат няколко крачки пред нея.

„Като звероукротител, когато се страхува от удара на лапата на тигрицата!“ — помисли си Нарцис.

Агрипина повдигна гордата си глава. Измери с поглед Клавдий от горе до долу.

— Мислех, че ще те заваря сам — каза тя.

— Аз нямам тайни от Нарцис — отговори Клавдий и две червени петна се появиха на бузите му.

— Но аз имам — каза Агрипина студено.

— Цезарю, позволи ми да се оттегля — помоли Нарцис.

Клавдий кимна. Кракът на Агрипина потропваше по пода, сякаш отброяваше секундите до затварянето на вратата.

— До утре, добри ми Нарцисе, до утре! — извика императорът високо след него. — На твое разположение съм, дъще моя — каза Клавдий.

„Все това старо обръщение. Себе си ли или мен иска да накара да забравим факта, че бракът ни, наричан «кръвосмешателство», съществува?“ — помисли си Агрипина злобно. Закрачи мълчаливо напред-назад. Воалът се беше смъкнал от диадемата и причесаните нагоре къдрици. Беше дошла да нанесе удар, но нещо я възпираше. Пред нея стоеше Клавдий, последният внук на Ливия, който все таки

притежаваше нещо от величието и достойнството на този възвишен род, независимо от грозната си походка. Беше смятала, че в този късен час ще го завари пъян или преуморен, или пък копнеещ за любов, ала в мършавото му лице на учен тя не откри нищо подобно, а само любезност и лека досада. Приблужи се към него и забеляза как той веднага се скри зад паянтовата стара маса, на която още като принц, в сянката на Германик, се занимаваше с науките си.

Тя се наведе, видя омразните планове на омразния Нарцис за прокопаване на хълма край Фуцинското езеро и устните и изгаряха от желание да каже нещо лошо за тях. Но Агрипина беше твърде умна, за да се впуска чисто по женски в маловажни неща, след като имаше толкова важни. „Нарцис после“ — каза си тя.

Пое си дъх и започна крайно спокойно:

— Ще подам жалба срещу сина ти Британик! Клавдий вдигна мълчаливо вежди, като че ли искаше да каже: „Пак ли?“ Но не каза нищо и Агрипина се видя принудена да продължи. Тя се подпря на масата и гласът ѝ стана остър:

— Не мога да търпя синът на Месалина да се подиграва публично на Нерон!

Лицето на Клавдий бе скрито от ръката, с която засенчваше очите си.

— Кога се е случило това? — попита той уморено. Агрипина дръпна буйно дългата, червеникава ръка от отпуснатото му мършаво лице.

— Ти подиграваш ли ми се, Клавдий? Моите думи може да нямат стойност в ушите на цезаря, защото Нарцис отдавна ги прави глухи за мен. Но мисля, че който с такова удоволствие отсъжда на форума споровете на жените от пазара, не би трябвало да се отнася така лековато към жалбата на една ищца, сестра и съпруга на цезари! Клавдий пое дълбоко дъх и каза:

— Агрипина... нека този път се опитаме да запазим спокойствие, а?

Агрипина си помисли: „Нищо друго не желая така силно, както това — ти най-после да загубиш своето спокойствие! Защото тогава ще дойдеш и ще се молиш!“ А на глас му отвърна:

— Много трудно е за една майка да изтърпи спокойно публичното унижение и обругаване на напълно беззащитното ѝ дете —

лъжеше ли се, или наистина една тъничка усмивка се плъзна по устните на Клавдий? — Бур току-що силно възмутен ми докладва, че когато Нерон и Британик се срещнали на стадиона, моят Нерон като по-голям и първенец на младежта пръв поздрави Британик, но знаеш ли как синът на Месалина възнаградил тази любезност? Нарекъл го пред всички Домиция!

Тя закрачи напред-назад, а дрехата ѝ от твърда коприна шумолеше след нея като змия в есенна шума.

— „Ако не беше толкова трагично, бих се изсмял високо също като Нарцис! — помисли си Клавдий, с ръка пред лицето. — Моят малък Британик! Моето храбро малко момче!... То не се страхува като баща си — с парализираната си воля и немощния си език! И колко е находчив само, богове!... Тя пък да беше спряла да ходи насам-натам, не може ли да седне като другите хора!“

Агрипина погледна приведената напред фигура, плешивата глава, тесните, смъкнати рамене. „Мълчи. Мълчи като слисано магаре — мина ѝ през ума. — Седи и си крие лицето, дългнесто като кратуна!“

— Клавдий — произнесе тя с такава нежност, от която дъхът на човек спира, и погали рядката му коса, — не искаш ли да ми помогнеш?

— Моля те, остави ме да си помисля.

Тя стисна начервените си устни и пак тръгна с шумолящата си походка. В момента, в който си мислеше, че гневът ѝ ще избухне, Клавдий се изправи и удивителното му спокойствие се възвърна.

— Не мога да гледам на дрязгите между едно тринайсет и едно шестнайсетгодишно момче така мрачно като Бур — каза той. — Ако желаеш, Британик ще поиска извинение от брат си, това той ще направи с голямо удоволствие.

— А пък аз не мога да се съглася с твоите удобни възгледи — заговори Агрипина ледено. — Познавам враговете си, които стоят зад сина на Месалина.

— И какво трябва да сторя с Британик, да го обезглавя ли?

— Не... но да му осигуриш по-добри възпитатели от жалките възпитатели на Месалина. Да го държиш по-далеч от Нарцис, който публично го прегръща и моли да расте по-бързо, понеже щастието и величието на Рим лежали в негови ръце.

Клавдий произнесе замислено имената:

— Тит Флавий, Криспин, Гета, Пизон! Не мога да открия никакви недостатъци у учителите на Британик!

— Я виж ти! — подигра се Агрипина. — Както и когато Нерон беше предоставен на един танцьор и един фризьор, а ти допусна собствената ти племенница да чезне в изгнание!

Клавдий седеше и мълчеше.

„Съвсем се е променил... напоследък като че ли ми се изплъзва...“ — помисли си Агрипина и започна да плаче.

— О, Клавдий! — пророни тя през сълзи. — Лошо ли съм те съветвала през всичките тези години? Нима всичко, което вършех и замислях, не е било от полза за тебе и Рим?

Беше заобиколила масата и сега се отпусна на колене пред стола му и пое ръката му в своите силни и топли ръце. Одеждата ѝ от гръцки газ беше прозрачна като матово стъкло. Дишаше отблизо с младите си, закръглени като на момиче гърди.

Клавдий замълча. С учудване Агрипина усети, че няма власт над хилядократно осмивания глупак. Той се изправи и я остави да коленичи. Търкайки с палец и показалец пренапрегнатите си, смъдящи очи, той каза с тих шепот:

— Съдбата ми е отредила първо да понасям пороците на жените си и после да ги наказвам. Лека нощ. — Той излезе от стаята.

Агрипина се изправи объркана. Ледена тръпка на страх полази по гърба ѝ.

[1] Според Светоний Клавдий е възнамерявал да пресуши Фуцинското езеро. ↑

Сватбената песен заглъхна. Отвън се чуваше само двойната флейта и ритмичното ликуващо скандиране: „Химен! О, Хименей! О, Химен, о, Хименей!“

Октавия изгърпя прегръдките и целувките, благодари още веднъж на свекърва си за сватбения подарък — диадемата — и позволи на новата си леля Лепида да я хване под брадичката с нежна като коприна ръка.

— Не се страхувай, малката, нищо няма да ти се случи! — прошепна Лепида по време на прегръдката, затваряйки плътно очите си като котка, когато преде.

След това господарките и придворните дами, либертините и робините излязоха и оставиха следи от стъпки по дебелия слой житни зърна, разпръснати за благополучие.

— Хименей, о, Хименей! — викаха отвън приятелите, свитата, офицерите, застанали на почетен караул.

Октавия остана сама и пое дъх. Но в следващия миг до съзнанието ѝ стигна, че тук тя чака своя съпруг.

Приближи се до огромното огледало, чиято тежка рамка сякаш поддържаха цяло ято прелестни амурчета, и се огледа с недоверчиво загрижени черни очи. Стори ѝ се, че е по-грозна от всякога. Главата я болеше от тежестта на диадемата и булото. Беше хладна, жадна, след като бе принудена да устои като неземна девица на трапезата с всички лакомства на земите, владени от баща ѝ, и да се държи като засрамена годеница по време на четиринайсетчасовата брачна церемония. Понякога на нея, довереницата на Британик, обградена от толкова много робини и либертини, ѝ беше много трудно да запази непроменен изрази на ненакърнимо неразбиране при всичките намеци, шеговити подмятания и пророчества, които се сипеха връз нея така плътно, както разпръснатите житни зърна.

Тя се прозя пред огледалото и си помисли: „Единственото хубаво нещо у мен е устата!... Дали е вярно това, в което ми се кълне Британик, че Пизон е влюбен в мен? Мен?... Ала само ако ми хрумне да повярвам в това, никой не би ми се присмивал повече от Британик!“

Тя се извърна да огледа огромното легло с покривките, везани от годявката ѝ със Силан насам. „С каква наслада бих се отпуснала върху тези възглавници и бих заспала... о, да заспя! Горката императрица Ливия, ако непрекъснато е трябвало да носи тези жулещи вълнени

дрехи и тези тежки обувки!... А пък възглавниците са напълнени с пух от фламинго — проблясва като корал през коприната!... Ако сега можех да си полегна, ще заспя веднага!... Но трябва да стоя целомъдрено по-далеч от леглото, целомъдрена и забулена...”

— Химен, о Хименей!

„Колко глупаво, но сърцето ми се е разтуптяло!... Сигурно се чувствам като жертвено агне само защото моята мила майка е мъртва и не може да бъде до мен в този ден. Не можах да разменя нито дума и с Британик! А тези отвън са се разлудели като щурци при залез-слънце! Как звучат и примамват флейтите! А на мен през цялото време ми се струва, че всичко това не е заради мен, че изобщо не ме засяга!... Мъжки глас! Това е Отон... Не разбирам какво казва, но навярно нещо неприлично, защото сега всички се смеят като луди! Само Пизон никога не се смее на неприлични шеги... Ето пак дъжд от житни зърна се удря във вратата! Някой пее. Та това е самият Нерон! Оо! Не би трябвало, та кой младоженец пее собствения си сватбен химн? Естествено, всички му ръкопляскат... Ох, ох, и все пак ме е страх... Отвратителна Лепида... Пък аз се страхувам съвсем глупаво, глупаво...”

Вратата се отвори тежко, със запъване, запирана от купчината златисти житни зърна. Октавия сведе очи. Вратата се затвори... Нерон бе вече тук.

А отвън песента замря, замря и смехът, в голямата тишина не се чуваше нищо друго, освен дрънкането на ходещия напред-назад сватбен караул. Октавия вдигна решително глава и погледна Нерон сериозно и спокойно.

Той все още стоеше до вратата в богато надиплена тога и венец от бели рози в червените коси.

„Това значи е моят съпруг — помисли си Октавия. — Той не притежава нито благородството на Пизон, нито виталната прелест на Британик, но се е научил да се движи, а по-правилно и по-красиво лице от неговото едва ли има. Клавдиите и Юлиите ще се съчетаят в нашето дете!”

Октавия, петнайсетгодишна южнячка, подготвяна от детството за тази нощ, чакаше с диадемата и червения воал... Погледът на Нерон обгърна стаята — в нея като че ли нямаше нищо друго, освен

широкото легло и сребърната табла, в която то се отразяваше. Легло, достойно за скверната прегръдка на Месалина с нейния Силий.

И тук стоеше неговата съпруга, изгубила се в гънките на воала, прилепила плътно стъпала и колене едно о друго. „Как загрижено ме гледа с черните си маймунски очи. Какво ли си мисли това малко животинче от другия пол? Какво очаква? *Това ли?*... Дали трепери пред надмощието на мъжа насилник?... Каква роля, о богове! И колко погрешно разпределение на ролите! Копнея само за едно — да свия на топка тази тога, която нито за миг не ти позволява да забравиш как да носиш диплите й, да я запратя в ъгъла и след четиринайсетчасовото мъчение гол и сам да се прозявам, чеша и спя, вместо да се подлагам на това още по-голямо мъчение. Сърцето ми наистина се е разхлопало.“

— Така! — каза внезапно и брутално Нерон именно защото сърцето му се беше разхлопало. — Дотук я докарахме, но оттук нататък и квадрига не е в състояние да ме мръдне! — Той свали венеца и го захвърли в ъгъла. — Или много ти се иска да изиграем трагикомедията докрай? А?

Щом чу силния и подигравателен глас, Октавия сведе глава. Лицето й, което тя през петте горчиви години с мащехата се бе научила да владее, беше непроницаемо.

Нерон закрачи напред-назад. Изкусно праметнатите през рамото му дипли на тогата се смъкнаха. Той ги задърпа — от пет години вече беше свикнал да не се съблича без помощта на роби.

„Кой пита тук за хората? Те нищо са, а Рим... Рим, Рим е всичко!“ — декламираше той. Пристъпи три-четири крачки към нея и се ядоса, че тя сведе клепачи.

— Твоята майка мразеше моята майка! Твоят брат и аз се мразим! И само политиката ни е затворила в тази стая. Нима е възможно, нима копнееш да бъдеш просната от мен на това легло?

Той присви светлите си късогледни очи, за да прочете нещо по лицето й, но то му предложи само същото аристократично изражение на ненакърнимо неразбиране, както одева при шегите на мъжете. Нерон изпитваше неудържимо желание да й разкъса булото, да я разтърси, но не смееше — би изглеждало съвсем като въведение към брачните радости. Той натъпка провисналия край на тогата в колана на

долните дрехи и започна да се движи отново напред-назад като Агрипина.

— Спомняш ли си, когато преди пет и половина години се видяхме за пръв път? — попита той.

„Сега ще заговоря — помисли си Октавия. — Ужасно глупаво е да стоя като глухоняма... Ще му кажа...“ Но той не ѝ даде време.

— То беше в деня, когато отново видях майка си, деня, в който ми отнеха Парис...

Умните черни очи на Октавия погледнаха изпитателно при този горчив тон в младежкия глас.

— Тогава те оципах по ръката и очаквах, че ще викнеш, но ти не извика. Оттогава в продължение на пет години се виждаме всеки ден на императорската маса на младежта, а не сме разменили и пет приказки. А сега сме оженени, без да ни питат, защото ние сме второстепенно нещо... важен е само великият, вечният *Рим*.

Октавия трепна от жлъчта на тези думи. Тя отвори устни да възрази, но Нерон се впусна презглава във водовъртежа на голямата солова сцена, която започваше да му харесва. Все някак си трябваше да се прекара тази нощ в затвора с подрънкващите часови на прага, а и приседналата на края на леглото призрачна фигура също трябваше да разбере какво може да очаква от него.

— Ха-ха! И ти ли си като Сенека и стария пианица Нарцис, които веднага започват да се блещят, щом чуят да се говори за „вечния Рим“? Те ще умрат от страх, всичките посивели глупци, само защото тази година кукумявките на Капитолия кряска повече от обикновено и защото се е родило теле с две глави, и заради всички измислени от старците знамения за нещастие!... А пък аз, аз не понасям някой просяк да прави физиономии на форума, а му подарявам нещичко, за да видя как ми се усмихва. Но Рим? Дори и вдън земя да пропадне пред очите ми, пак не бих проронил и сълза за него! — Нерон отметна глава назад, протегна лявата си ръка напред, а дясната повдигна като оратор.

„Да не би да иска да ми представи статуята на Август? — помисли си Октавия. — Сигурно е пиан, защото не е възможно наистина да мисли всичко това, което казва... Лошо ще е за нашето дете, ако е пиан, казват, че Калигула бил заченат след употреба на вино.“

— Рим! — продължаваше Нерон, сякаш държеше обвинителна реч в курията. — Пъпът на света, казват, ала какво представлява той, техният Рим?

„Само да не крещеше така! — мислеше си Октавия. — Ако Британик разбере, че в сватбената си нощ е държал речи, няма да има спасение от подигравките му, пък в края на краищата Домиция сега е мой мъж.“

— Плетеница от тесни улички, от която всяко галско селище би трябвало да се срамува! Завчера, когато майка ми излезе от Капитолия с колесницата, на три пъти затъва в мръсотииите и теснотията! И това ми било метрополия на света!

„Така й се пада на Агрипина! — каза си Октавия наум. — Защо не я носят дотам с лектика, както всички останали императрици преди нея? Но не, Агрипина трябва да използва колесницата само защото преди нея единствено жреците са я използвали при свещени шествия.“

На Нерон най-после му омръзна дългата реч. Изглежда, му беше хрумнало нещо друго и той се засмя... Но не с обичайната си, неизменно скована усмивка, която Октавия познаваше така добре, а с друга, щастлива, която го правеше по-красив от когато и да е.

— Странно! — изрече той замислено. Видях те за пръв път, когато загубих Парис, а тази досадна сватба става един ден преди да го видя отново. — Той улови учудването в големите й очи и кимна. — Да. Откупих го от майка си с ей този фарс. — Нерон тръсна къдриците си назад, смъкна тогата и я запокити, свита на тежка топка, в ъгъла. Пое си дълбоко дъх. — Остават само още тази нощ и един ден! — Поклати глава, хвана се за челото и се изсмя. — Да не повярваш! Дано само междуременно да не се случи нищо лошо!

Той плю три пъти и пипна златната гривна от Агрипина с подложката от змийска кожа. Октавия се вслуша удивена в новата нотка на неговия, станал изведнъж съвсем непресторен глас.

— Сигурно си чувала, че преди завръщането на майка ми за мен се грижеха един фризьор и един танцьор. Това беше и цялата царска свита, която твоят мил баща ми беше отредил... Но знаеш ли, това бяха най-щастливите ми години... Парис ми носеше сладкиши, откраднати за мен от домовете, където танцуваше... Той е единственият човек, наричал ме с галено име, единственият човек, когото все още обичам след пет години раздяла... Втренчила си се в мен, пък аз те чувам как

си мислиш: „А Сенека? А Агрипина?...“ Да, мама... навярно обичам и мама, или бих могъл да я обичам, ако тя можеше да бъде по-малко дъщеря на Германик и повече моя майка... Тя никога не е намирала добра дума за мен, защото вижда, че аз съм „мек“ и се страхува да ме „разглезва“. Понякога дори ме удря, макар че ме направи първенец на младежта и в знак на пълнолетие ме облече в тога.

Октавия усети очите си да овлажняват и спря да диша — да не го смути, да не го изплаши.

— А Сенека?... Сенека вижда в мен спасителя на Света, своя млад бог... Декламира ми чудни мъдрости за доброто. Каква полза обаче, когато покореното желание за зло остава и се разраства все по-високо и по-високо, чак до пустото небе?

Нерон седеше до нея, тя виждаше профила му, алената му, влажна, непристойна уста, дългите мигли над очите, чието късогледство не правеше впечатление при сведения му поглед, красивия прав нос, заоблената брадичка.

— Всички се държат така, като че ли притежавам зрелия дух на трийсет и шест годишен и незрялото тяло на шестгодишен. Всички, всички имат претенции към мен и искат да ме променят. Трябвало да се науча да ощастливявам стотици хиляди. Но дали самият аз съм щастлив, за това никой не ме пита.

„Такъв ли бил Нерон? — помисли си Октавия и сърцето ѝ затуптя неудържимо. Забеляза, че цялото му тяло трепери. — Ето какъв бил Нерон, о богове!“ И се изплаши, че ще заплаче от състрадание.

Изведнъж той я погледна през присвити очи.

— Каква е тази физиономия? — попита я недоверчиво. — Нищо от това ли не можеш да разбереш? Презираш ме точно така, както и брат ти, нали? Презираш ме, че държа речи, докато всеки друг на мое място досега да е създал Ромул и Рем... А, дъще Месалинина?

Най-последно, най-последно и на нея ѝ се прииска да заговори, но отново стисна нежните си, бледи устни.

— И през ум не ми минава да правя това, което очаквате и ти, и майка ми, и Клавдий, и целият Рим! Не съм това, за което ме мислите! Не съм честолубивец, не съм подлизурко, не съм римлянин, не съм и млад бог. Единствено Парис навремето прозря какво съм: артист!

Октавия вдигна като уплашено дете лявата си ръка към устата, тъмните ѝ очи го погледнаха, озарени от смайване и неверие. Неговите зли очи пък почти се бяха разкривили и той изпитваше желание да я ощице както навремето.

— И ти ли мислиш, че не подобава на един принц да иска да бъде артист?... Би трябвало да хвана всички ви и да ви разтърся като орехово дърво, така че предразсъдъците ви да опадат от вас като червиви орехи...

Тя извика, когато той посегна към нея. Фибулата, която захващаше горната ѝ дреха, се отвори и разголи тялото ѝ на Психея.

На вика ѝ зад вратата отговориха с „О, Химен!“ и бурен смях. Сребристото тяло пред него и смехът на Отон отвън подлудиха Нерон.

— Да не би да си мислиш, че не съм достатъчно мъж? — изпъхтя той почти неразбираемо. В следващия миг се отдръпна гърбом от нея, приведен, със свити юмруци. Да се оставя да ме прелъстят последната вечер ли? — мърмореше той. Закрачи отново напред-назад, вдигна закръглената си десница до устата и започна шумно да гризе ноктите си.

Октавия остана да лежи, без да мърда, цялата взор под голямото було. Той се приближи с разкривено от омраза и на червени петна лице.

— Ще ти се, нали? Да отнема девствеността ти, а? За да можеш утре да ми слагаш рога, така както Месалина на Клавдий?... Още тогава, преди пет и половина години, Друмион каза, че и ти ще станеш курва като Месалина!

Нерон се извърна, ритна масичката, на която бяха оставени чаша и запечатана делва с вино. Взе отварачката.

— *На теб* това няма да ти се случи! — каза той, хилейки се, извади запушалката на делвата, наля си и пи.

Изведнъж той доби такъв изморен вид, че едвам успя да заобиколи, с препъване леглото. Хвърли се напреки върху възглавниците и заспа като мъртъв със затворени очи и широко отворена уста.

Безшумно и полека Октавия се смъкна от леглото на стъпалото. Подпря лакът на коляното и също като баща си, засенчила очи с ръка, тя остана будна през цялата сватбена нощ.

Зад всички зали и покои на императорския дворец преминаваха тесни, зле осветени коридори за робите, до които се стигаше през скрити врати. Те служеха за по-бърза връзка с гардеробните стаи, кухните, преддверията и помещенията, от които се регулираше водното отопление. От ранно утро до следващото ранно утро тук цареше непрекъснатата суетня, срещаха се, разминаваха се и се сблъскваха с подвиквания: „Ее хей!“, „Внимавай, магаре! Нямаш ли очи?“. Бутаха на колела тежки преси за гладене на дрехите, с пъшкане мъкнеха пълни делви с вино и със свиркане връщаха празните, балансираха кошници с подаръци, от които се разнасяше упоителен аромат на рози, каращ те да забравиш поне за миг киселия мирис на храна, пот и урина в още по-тъмните ъгли.

Подрънкването на безбройните бурканчета, стъкленички и съдинки възвести както винаги идването на фризьора, който, придържайки с две ръце таблата на главата си, вместо да подвиква да му сторят път, напевно произнасяше собственото си египетско име: „Ну-фе-ре, Ну-фе-ре!“.

Един писар, грък, с пълни със свитъци ръце, се притисна до стената, като се стараеше да се размине с него, но таблата събори един свитък на земята.

— Извинявай — каза фризьорът на чуждоземен диалект и се засмя, — много съм несръчен!

— Няма нищо! — отвърна любезно младият бодър писар и започна да навива свитъка.

— Нищо чудно, че ръцете ми треперят — бърбеше Нуфере. — Целите ми пръсти са в мехури, не можеш да ги видиш в тъмното; от преумора се изгорих ужасно. Днес *четири* пъти трябваше да го прересвам наново!

— Кого? Нерон ли?

— Лесно ти е да се смееш! От теб никой не иска да му обръснеш челото като на философ и никой не те замеря с купички от помада.

— Е, младият съпруг иска да се хареса на жена си! — смееше се гъркът добродушно.

— Хм, хм! — Египтянинът изопна плещите си. — Казват... я ела тук в ъгъла, че нахалниците ще ни ударят с кошниците по корема... та казват значи, че тази сутрин Октавия била подпухнала от плач! Казват още, че когато тя излязла, един господар от почетната стража целунал

като роб одеждата ѝ. Говори се, че Нерон днес изобщо нямало да ходи при Октавия, ами чакал някого...

— Казват ти твърде много, драги! — отрязва го гъркът. — Мене ме чакат!

— Теб ли? — кискаше се египтянинът. — Не заради теб стои пред огледалото и си оглежда зъбите, говори на себе си и търчи напред-назад като смахнат... Всъщност теб кой те изпраща?

— Моят господар, Сенека!

— Сенека ли! Вярно ли е това, което говорят, че Сенека трябва да пише всички речи на Нерон?

— Попитай Нерон, аз не знам... Коя е вратата за преддверието?

— Третата, мини само през третата — посъветва го фризьорът злобно и си помисли: „Дано нещо го халоса по главата, като влезе направо при Нерон!“

Писарят завъртя дръжката на вратата и се спря, заслепен от толкова много светлина.

В гардеробната на Нерон бяха запалени всички стенни и висящи лампи. Пъстри купчини дрехи лежах струпани по пода, столовете и пресата за гладене, от която бяха извадени. Трима слуги за обличане, една робиня гримьорка, една робиня за венеца му, гардеробиерът и майсторът по дипленето на дрехите стояха до стената, неподвижни като паметници.

Пред огромното бронзово огледало, което един роб с трескаво зачервено лице непрекъснато местеше, стоеше Нерон. Той се взираше втренчено, със затаен гняв и отчаяние в отражението си — бяла, ситно надиплена гръцка туника, коси, навити на три реда къдри, повдигнати над челото му със златна лента и венец. Личеше, че пак му се искаше да промени вида си. Но тогава съзря в огледалото младия писар.

— Това тук да не е пазар, та непознати влизат без предупреждение? — скастри го той.

„Египтянино, чакай само да те пипна, лошо ти се пише!“ — помисли си писарят. А високо каза:

— Прости, проконсуле! Моят господар Луций Аней Сенека ти изпраща молбите за възстановяване на град Бонония след опожаряването му!

— Да беше изгорял и Рим като Бонония и да ме бяхте оставили на мира! — „Сега гласът ми прозвуча чудесно“, помисли си той и

продължи в по-добро настроение: — Не може ли поне *една* вечер да не бъда обезпокояван? — Той улови с погледа си смутения писар и каза: — Ти си грък! Моля те, погледни какво са направили с мен! Това истински гръцки химатион ли е?

Писарят забеляза заклинателните жестове на робите до стената и отвърна:

— Стои ти прекрасно, мой принце!

— Наистина ли? — попита Нерон, гледайки невярващ в огледалото. — Добри ми Атрей, тези дни ти отворих много работа, нека ти изплатят петстотин сестерции!

„Едва ли съм виждал това момче повече от три пъти при Сенека... Естествено, Сенека *ще* научи за постъпката ми.“

— Господарю! — доложи възвестителят, млад и красив като всички роби на Нерон. — Един либертин на господарката Лепида!

Нерон преглътна и каза с натежал език:

— Добре. — Той отпусна брадата си върху гърдите, дишайки учестено и шумно. Беше си дал дума да брои до сто, за да накара да го чакат достатъчно дълго, но се обърка, започна отначало и нетърпеливо се отказа. Погледна се още веднъж в огледалото, но забеляза само колко е блед и благослови хрумването си за лампите днес следобед.

Робът разтвори вратата пред него и той, Нерон, точно по предвижданията си, се оказа в тъмното, а другият — в ярката светлина.

— Господарю! — каза един раболепен глас, гласът на Парис. — Какво щастие да те видя отново! Каква милост от твоя страна, че благоволяваш да си спомняш още за мен...

Нерон си беше много късоглед, но сега просто не биваше да присвива очите си. Той пристъпваше бавно с пурпурните си обувки към него, докато стигна достатъчно близо, за да види отново лицето, да установи объркан промените по него и това, което не се беше променило... и чу, прималявайки му от сърцебиене, своя собствен пресипнал глас да произнася със заучена, безлична любезност:

— Радвам се да те видя отново след толкова дълго време, Парис!

— Господарката Лепида поръча да ти предам нейните поздрави!

„Мога да си представя каква физиономия е направила“ — помисли си Нерон и откри белезникавия белег на брадата на Парис, който му беше останал след едно падане от сценичния механизъм за издигане нагоре. Странно, как беше могъл да забрави точно този белег!

— Надявам се, че леля ми се чувства добре?

Робите разтвориха вратите към столовата — същата врата, зад която преди пет и половина години едно отчаяно дете беше търсило Парис.

— Господарю! — промърмори мимът поласкан. Бе си помислил, че ще трябва първом да заслужи угощението си с танци, а видя, че до царската трапеза бяха поставени само две лежанки.

Докато поемаха венците, Нерон забеляза:

— По това време съм свикнал да хапвам нещо. През деня работя доста много. — „Прозвуча добре, съвсем естествено“ — помисли си Нерон.

Робите поднесоха шпиковани пъдпъдъци от Апулия. „Яде си и съвсем не забелязва, че не съм забравил кое е любимото му ястие — пъдпъдъците.“

— Спомняш ли си още нашата бобена чорбица? — Парис се усмихна — много отдавна не бе ял такива тлъсти пъдпъдъци и не бе пил такова старо вино и сега му се искаше да го оставят на спокойствие, но все пак трябваше да се говори.

— Господарката Лепида ми разказа, че си се оженил, нека боговете благословят дома ти... Колко странно е да видиш малкия си ученик вече мъж!

Гъстите рижи мигли на Нерон бяха спуснати надолу.

— И ти си станал по-мъжествен... по-мускулест!... Как върви танцуването, Парис?

Парис се засмя както преди.

— Върви, господарю, върви. През тези пет години не е имало недоволни от Парис!

— Пет и половина!... Разкажи ми какво си играл, къде и с кого! Толкова малко съм чувал за теб! Какво стана тогава всъщност?

— Кога, господарю?

— Когато... се разделихме!

— Оо, тогава ли! Тогава отидох направо при господарката Лепида и се откупих с десет от двайсетте хиляди, които ми беше дал Нарцис...

— Нарцис ли?

— Да, ти не знаеше ли?

— Естествено, не знаех. И после?

— След това тръгнах, с една трупа из провинцията, а ръководителят на групата ме оцени, ако мога така да кажа!

— Сил ли!?

— Да, но ти още помниш името му, господарю!

— Имам добра памет... Значи не тръгна за Гърция?

— О да, и за Гърция...

„Това не ми прозвуча много весело — помисли си Нерон и се стресна. — Аз пак примигвам с очи.“

— И в Троя бях, господарю...

— Не ме наричай непрекъснато господарю, господарю!

— А как?

Нерон преглътна и замълча.

— Е, Доми... о, извинявай, Нероне!... В Троя ми казаха, че си държал импровизирана реч пред сената, след която данъците на града били опростени за пет години напред!

— Сенатските си речи държа винаги импровизирано — каза Нерон величествено. — Впрочем, Парис, знаеш ли, още не съм забравил да правя моя Хермес.

Парис беше почел както се следва божественото ядене и сега се наслаждаваше на виното.

— Но, Нероне, за това ти си вече доста голям, доста тежък! Сега при Сил открих един десетгодишен, един малък ефесец, него трябва да видиш! Наистина, принце на младежта, дори си помислих дали заради стария си учител не би могъл да вредиш момчето при царските танцьори.

Нерон присви очи:

— Как се казва?

— Спор.

Нерон отпи и също като Клавдий, когато говореше в съда, произнесе:

— Ще видим какви факти говорят в негова полза. — През цялото време той се бореше с изгарящото го желание. Сега скочи и изненадващо зае старата поза на млад Хермес, с изпънат в полет крак. Виночерпецът едва не изтърва една делва.

Парис се надигна, понеже и домакинът беше станал, и каза с отметната назад красива, глупава глава:

— Не е лошо. Съвсем не е лошо!

Нерон се върна на лежанката, като дишаше учестено, със зачервено лице и набъбнал врат, с очи, пълни с опияняващ триумф, и смутено се засмя през нос.

— Не съм ли забравил твърде много? Всяка нощ правех упражненията, колкото и да бях изморен. И имах чувството, че изобщо не си заминавал:

Тръпка премина през Парис.

Той огледа помещението със светилниците, с розите и робите. Обеща на Фортуна голяма жертва. Към края на пътуването из Гърция Сил беше станал твърде нелюбезен... Пък и господарката Лепида...

Той вдигна бокала и пи за Нерон.

— И на мен ми се струва, сякаш изобщо не съм заминавал, Малкия ми! — каза Парис.

Агрипина ходеше напред-назад в огромната градинска зала на своето дворцово крило. От време на време се спираше тихо пред една от трите врати към терасата и преди да отметне с крак шлейфа си, поглеждаше навън към октомврийския дъжд, а после се обръщаше и се връщаше към Палант.

Палант се беше надигнал от стола си. Стоеше в профил към нея, с високо вдигната глава — същинска статуя на мрачно благородство — и чакаше.

Агрипина спря пред него: сребрилата ѝ дреха от индийски газ блещукаше, очите ѝ святкаха. Тя измери мъжа, чийто поглед ѝ убягваше под изпъкналите му клепачи, видя добре охраненото му лице с израз на маниакална надутост и си помисли: „Докато съм жива, няма да простя — нито на него, нито на себе си, че позволих да легне в леглото ми! — Продължи наум: — Куче!... Страхливец!“, та дори се изпусна на глас: — Страхливец! — И когато ъглите на тясната му уста увиснаха надолу, всеки неин нерв потрепна.

Палант си мислеше, а това, че той го мислеше, я влудяваше: „Укорите ти няма да променят нищо от факта, че както се и полага, първият мъж в империята е спал с първата дама на империята.“

Със сведени тежки клепачи той погледна медузено бялата си и медузено мека ръка, на която блестеше прочутата Венерина камея, изработка на Диоскорид^[1] — пръстенът печат на великия Август, — и каза вироглаво като камила, на каквато приличаше:

— Нарцис никога няма да посмее да се опълчи срещу нас двамата!

Кипяща от яд, Агрипина си помисли: „Струваш ми големи жертви, мой Нероне, тук, както и там, тук, както и там!“

Тя пак се извърна и за да се овладее, се отдалечи от придворния към средата на терасата и втренчи невиждащ поглед навън в мокрия парк, в който като че ли цялата природа оплакваше смъртта на великия Пан. Нейните заоблени, извънредно тесни и позлатени нокти барабаняха по глината на една черно-червена гръцка ваза, в която грееше буйната жарава на карамфили. Помисли си: „Няма ли нещо, с което да изкарам този високомерен глупак от спокойствие?“ Отритна шлейфа си с крак така рязко, сякаш беше самият ѝ фаворит. Вдигна тясната глава, погледна към вратата на преддверието, пред която — разделени от цялата дължина на помещението — неподвижно стоеше

Акте: една несъвършена гръцка статуя между свършени. С буйни, бързи стъпки Агрипина пристъпи към Палант и попита, решително излагаща на показ тревожния си позор:

— Знаеш ли, че той сега вика при себе си хетери и танцьорки, също както навремето след смъртта на Месалина, когато живееше като вдовец?

Ако Палант би се засмял някога, би го сторил тъкмо сега.

— Не знаех, че Агрипина ревнува! Старите господа обичат малки момиченца, а той е шейсет и четири годишен, нека боговете сто му...

Ако светкавицата в очите на Агрипина не го беше поразила, той наистина щеше да изрече обичайната благословия докрай.

„Нямам друг помощник, освен този глупак — мислеше си Агрипина. — А в това време двамата старци подготвят смъртта на Нерон!“ Преценяваше отчаяно дали да издаде на Палант, че от сватбата на Октавия насам, вече цели осем седмици, императорът отбягваше леглото ѝ. Но си помисли: „Не! Роба на моя брат Калигула не го засяга какво става в брачното легло на император Клавдий!“ Страхът, неизмеримият страх я обзе отново.

— Слушай! — каза тя небрежно. — Всъщност исках да те попитам какво мислиш за това... Той ми каза, че съдбата му била първо да изтърпи пороците на жените си и после да ги накаже. Не мислиш ли, че това може да е намек за нас? — „Най-после, най-после го засегнах!“ — помисли си тя при вида на охранените му бузи, пламнали още по-ярко.

— Както през всичките други вечери след заминаването на Нарцис, и днес работих насаме с него, той пи за мое здраве и се държеше както винаги — разсъждаваше Палант на глас.

Агрипина отговори бързо:

— Това е в маниера му. Оо, той ще накара Нарцис да убие и теб, и мен, и Нерон, а на следващия ден разсеяно ще попита, както след екзекуцията на Месалина, защо не сме се явили на трапезата.

Палант извърна бавно пълното си лице към нея и попита:

— Имаш ли изобщо някакъв план? Сърцето ѝ започна да тупти бясно.

— Трябва само да я повикаш да влезе, аз изпратих да я доведат — каза тя.

— Кого?

— Ето ти загадката на сфинкса! Не можеш ли да я решиш, велики Едипе?

— Локуста ли?

— Твоят велик дух пронизва всяка тъма!

— Не можеш да забъркваш никакви си питиета с най-коварната отровителка на Рим! С една дърта вещица, която е била десет пъти в затвора! Императрицата на световната империя не може да стори това!

— Не може ли? Дъщерята на Юлиите и сестрата на Калигула ли не може да предотврати злото, когато искат да убият и нея, и всичко, което ѝ е мило? — „Глукакът, сега си мисли, че говоря за него!“

— Внимавай, Агрипина, синът ти има меко сърце, той никога не би ти простил убийството!

— Пфу! Ако майка ми би направила това за мен, бих ѝ целувала краката!

Погледнаха се втренчено.

— Но има една голяма пречка — мърмореше Агрипина, а Палант, който си беше помислил: „Ако в суматохата преторианците ме провъзгласят, аз, приятелят на императрицата, бих могъл да стана император...“ попита механично:

— Каква?

— Неговият прегустатор!

Палант извърна вдървено глава и се замисли.

— Халот ли? Това не е толкова страшно!

— Напротив! — кимна тя нетърпеливо. — Той му служи вече четирийсет и пет години!

— Въпреки това! — каза Палант и намести пръстена на безкрайно добре поддържаната си ръка. — Той се е влюбил в моето имение на езерото Болсена.^[2] Вече четири пъти се опитва да ми прави предложения чрез писаря ми.

— Е, и?

— Палант да не би да е посредник на недвижими имоти?

Изведнъж Агрипина се засмя с бързата си, пленителна усмивка.

— Но Палант ще продаде имението си на императрицата, а тя ще го подари на евнуха Халот!

— Излишни са толкова заобикалки. Халот трябва да получи имението от мен самия!

Агрипина си помисли: „Да те пречукат! Какво удоволствие би било да те пречукат, да строят коравия ти врат.“ Попита:

— Чувал ли си кога ще се върне Нарцис от Синуеса?

— Баните му подействали вълшебно, казва Клавдий. Клавдий сияе.

— Да, знам!

— Той очаква Нарцис в началото на следващата седмица.

„В такъв случай Нерон е в безопасност до началото на следващата седмица“ — помисли си Агрипина. Стана ѝ студено. Отметна шлейфа.

— Акте!

Акте се приближи и наведе бледото си, кротко лице.

— Въведи жената, която чака при теб — заповяда Агрипина.

[1] Диоскорид от Самос (I в. пр.н.е.) — прочут гръцки художник.

↑

[2] Вероятно тук става дума за днешното езеро Болсена на север от Рим. ↑

В преддверието към покоите на император Клавдий стоеше една исполинска статуя на Зевс — дар от светилището в Додона. Пред нея тлееше тамян и гъст дим се издигаше нагоре, а Зевс като през було гледаше надолу с очи от емайл, на които изкусният скулптор, ваятел, творец бе вдъхнал живот и пронизващо човека величие.

В средата на залата префектът на преторианците Бур устояваше на напирашите посетители, които непрестанно се тълпяха, за да чуят новините от болничното ложе на императора. Шепнешком всички посетители — сенатори, благородници от първото и второто съсловие^[1], жреци, пълководци, офицери от личната охрана, царедворци, армията либертини — затрогнати сочеха един на друг потъналия в молитва младеж, който вече от няколко часа коленичеше пред Зевс, за да измоли оздравяването на императора.

Входът към покоите се охраняваше. Преторианците не пускаха никого нито да влезе, нито да излезе, с изключение на смъртно бледния лекар Ксенофон, който на всеки час с неясен глас прочиташе от табличката на врата си утешителни уверения за оздравяване, след което бързаше да се измъкне обратно през шпалира чакащи.

— Не бягай, ей ти! — провикна се изведнъж всред приглушения шепот пълководецът Корбулон с гръмкия си войнишки глас. — По-добре ни кажи най-сетне какво му е на нашия император. Снощи разговарях с него и той беше здрав като теб и мен! Два часа след това изведнъж се чу, че по време на хранене се свлякъл като ударен от гръм! Ти си лекарят и ми кажи какво е станало, ти трябва да знаеш!

Гъркът, чиято ръка великанът беше стиснал здраво, прошътка и посочи молещия се Нерон. След това с уверения си глас на болногледач каза:

— Удар... Едно съвсем слабо ударче, господарю! След кръвопускането вече му е по-добре. Цезарят спи... — Като ловно куче, на което котката се е изплъзнала през дупката на оградата, Корбулон изгледа с ръмжене лекаря, зад когото преторианците отново кръстосаха копия.

Нерон, коленичил пред Зевс, си мислеше: „Корбулон не е глупав!... Не бива да го изпускам из очи. Какъв риск от страна на майка ми да изиграе цялата тази комедия, да дава обети за изцелението на Клавдий, да разпраца известия, докато той лежи под завивките с

тухлички за затопляне, но вече изстинал като камък, подпухнал и посинял, та чак почернял — пфу! Не искам и да мисля за това лице!“

Коленичейки, Нерон усети една ръка на рамото си и през ума му мина: „Това е Сенека... Мда, целият унес на молещия се е в очите му.“ Извъръщайки се бавно, Нерон дойде на себе си, позна Сенека, изплаши се видимо и попита:

— Какво става с баща ми?

Лицето на Сенека трепна от вълнение.

— Ксенофон ме увери, че цезарят ще оздравее напълно!

Нерон му се усмихна. След това със заучен, ала достатъчно звучен шепот произнесе:

— Сенека... как ли се чувства бедният Британик там вътре?

— Момчето ми! — изрече Сенека. — Ела! Стражата се сменя и е време и ти да си починеш малко!

Нерон си мислеше: „Мама каза да не мърдам, преди да ме извика...“ А на глас произнесе:

— Остави ме, най-добре ми е тук!

И като че ли не забелязвайки отдадената почест на приближаващите се гали, Нерон отново се отпусна в молитва с подпряна в красив жест на цокъла ръка и притиснал о нея чело, по което падаше рижата му коса.

Мислеше си: „Няма по-красиви момчета от галите! Какви крака имат само! Възможно ли е Сенека да вярва в голямата комедия на майка ми? Тогава той е единственият разумен човек в Рим, който вярва. Колко хубаво, че Акте се сети да ми постеле тази кожа. Мраморният под е ужасно студен, особено когато коленичиш така дълго. Каква лудост от страна на майка ми да крие толкова време смъртта му само защото халдейците казали, че едва утре по обед, всъщност днес — ето, утрото вече сивее зад прозорците — ще удари благоприятният час за мен. Но какво ще стане, ако Нарцис се завърне по-рано от Синуеса, разбере за «болестта» на Клавдий и се втурне при него? Малката глава на майка ми е по-коравя и от египетски базалт! Да, тя е чудесна жена, велика жена, но не е артистка, това и боговете го знаят. С изключение на незначителните случаи на женско кокетство. Но когато вчера Халот му поднесе ястието с гъби, погледът ѝ стана един такъв, че аз веднага разбрах, сякаш ми беше казала: Внимание, Локуста!... А после, когато Клавдий, даващ се и бълващ — о, ужасно,

ужасно! — безмълвен, но не мъртъв, не мъртъв... тя погледна Ксенофон, докато той бъркаше с пауново перо в гърлото на Клавдий — обзалагам се, че по перото отровата на Локуста е била дори повече, — та колко бледа бе тя и колко силно я обичах аз, защото го правеше за мен... за мен!... Какво ще стане обаче, ако утре ме посрещнат във военния лагер с викове: «Британик!» Какво ще стане, ако не ме искат? Не знам дали това би ме натъжило. Но мама ще я натъжи! И освен това... не искам да бъде Британик, не! Защо мама не даде веднага и на Британик от Локустината отрова? Сигурно, за да не направи впечатление. Но ако аз стана цезар, Халот и Ксенофон ще трябва да изчезнат! Също и Палант, красива ми майко, твоят Палант също ще трябва да изчезне!... Не искам да ме сподирят приказки, че се оставям да ме ръководят роби само защото съм израсъл при Друмион и Парис. Но народът, простичкият, беден народ ще ме обича, защото аз ще съм първият цезар, който знае за какво мечтаят такива като Друмион и миячките негърки и какво си мислят за цезаря. Ако Сенека знаеше, че сега си мисля за такива неща, би засиял от моята «доброта»... Какъв съм всъщност аз: добър или лош? Дали съм благороден, добросърдечен, великодушен и щастлив, за какъвто ме мисли Сенека? Или пък безразсъдно вманиачен и «удобен» за другите, както смята Парис, който обаче не знае, че действителността не може и да се доближи до мечтите отпреди пет години... Или съм послушно, безлично дете, както се надява майка ми?... Или бляскавият амур на леля Лепида, «бликащ от талант»... Може би съм всичко това и много повече онова, което те не знаят за мен. А може и да не съм, също като артист, който се извява само чрез публиката, за която играе, и чрез ролята си. Може би съм най-великият артист на епохата. Утре ще изиграя ролята на цезар, а преторианците ще ръкопляскаат, целият Рим ще ръкопляска, знам! И за пръв път знам защо майка ми така се стреми към власт, власт, власт... Ах, това магаре Ксенофон, сега ще трябва да се сепна и жадно да слушам дали мъртвият Клавдий не се чувства вече по-добре.

Мъжът до Бур не ми ли се присмива? Кой е той? Какво лице, о богове! И каква усмивка... Сърцето ми се разтуптя!... Но кой е той, не го познавам! Мургав като нумидиец, сигурно идва от провинциите — кой знае какви неща е преживял! Сега вече не гледа насам! Дали разбра, че се преструвам?... Ще покрия главата си с тогата, така ще

мога да го наблюдавам тайно. Като стана цезар, само при едно помръдване на веждите всеки ще идва и ще си отива, ще живее и ще умира така, както пожелае цезарят. Властта наистина е вълшебно средство за отървяване от досадници. Ако майка ми беше съпруга на обуцар, трябваше цял живот да влачи на врата си своя обуцар Клавдий, а ако отидеше при Локуста, щяха да я обесят... Уф, вдървил съм се и съм вкочанясал като подпухналия посинял мъртвец вътре. Сега *трябва* да отида да спя, иначе утре на обед ще изглеждам ужасно и ще играя лошо... Ха, мъжът си е отишъл... Къде ли изчезна? А и не мога да попитам за него — не мога да покажа, че съм го видял в унеса си.“

[1] Анахронизъм на авторката. Вероятно тя иска да спомене патрициите и видните конници — второто по значение съсловие в Рим, чиято мощ се опира главно на търговията и финансовите операции. ↑

На тринайсети октомври, точно по пладне, възхвалявано от халдейците като предвещаващо щастие, държаната дълго затворена главна порта на императорския палат изведнъж се разтвори. Малкото чакащи — военните от външната стража — вдигнаха поглед.

Появи се момче в тога. С чудно красиво лице и в свършена поза, то бавно започна да се спуска стъпало по стъпало по стръмната стълба надолу. Кохортата от шести легион, всички воители на пост около палата погледнаха като омагьосани младежа и мнозина не го разпознаха, защото им изглеждаше неземно красив като млад бог. Но разпознаха Бур, новия префект на преторианците, който стоеше до момчето, и видяха да издига лявата си осакатена ръка към тях, която им напомняше за общата победа над партите.

— Воители, другари! Цезар Клавдий е мъртъв! Това е нашият нов цезар, Нерон!

В този миг младият бог там, горе, се засмя. По-късно се спореше, но имаше мнозина, които искаха да се закълнат, че го видели да протяга ръце, призоваващ сякаш закрила и помощ... Мнозинството започна да се катери в редици нагоре по стъпалата като при нападение.

— Нерон! Да живее император Нерон! — крещяха те в отговор на неговата усмивка и на всеки един от тях му се струваше, че големите очи гледат само него.

Голям брой от по-старите воители обаче остана долу. Те се споглеждаха и мърмореха:

— А къде е истинският? Британик?

Някои започнаха да роптаят. На няколко пъти се спомена името.

Първите двама ентузиаста обаче се бяха изкачили вече горе и решиха да вдигнат Нерон на раменете си. Единият от воителите погледна отблизо лицето на момчето и видя, че новият император има странни червени точки в ъгълчетата на очите си, съвсем червени ноздри и тъмносини клепащи... Отблизо то съвсем не беше красиво и през нощта воинът разказвал в кръчмата, че изпитал същото чувство, както когато човек първо заговори някоя жена по Субура, а чак после я погледне в светлината на фенера. Но след като веднъж си вдигнал на раменете си някой мъж с викове „Да живее!“, не можеш да го пуснеш веднага на земята и да си тръгнеш... Другият преторианец, въодушевен и пиан, извадил след тези думи късия си меч и съсякъл дългогодишния си приятел.

На стълбата излезе Бур. Той погледна надолу, като че ли искаше да запомни всеки един поотделно, който беше викал: „Британик!“... Старите се почувстваха неудобно. В края на краищата какво ги интересуваше копелето на кучката Месалина?... Никой нямаше желание да загуби медалите си и възможността за някое именьице като ветеран в Колония Агрипина^[1] на Рейн! Нека господарите да се оправят помежду си!

— Воини! — излая Бур. — Цезар Нерон ви благодари и ще се погрижи всеки един от вас да получи в дар по петнайсет хиляди сестерции!

Надигна се един-единствен вик: — Към лагера! Към лагера! Да живее император Нерон!

Бронираните плещи се разлюляха и високо понесоха младия бог, който се усмихваше.

[1] Днешният град Кьолн. ↑

III ЧАСТ

ИМПЕРАТОРЪТ

— Утре всички тези вехтории да ги няма — нареди Агрипина, като сочеше любимата стара маса на покойния си съпруг. — Бюстът на Август може да остане, но той ще бъде единственото нещо. Императорът и аз се нуждаем от простор за работа.

Агрипина, увита във вдовишкото си наметало, което носеше за трети път, беше по-красива и по-горда от когато и да е.

Сенека стоеше до креслото на Нерон. За първи път ученикът седеше в негово присъствие, а философът сияеше от щастие.

— Това е велик ден за историята — произнесе той.

— И трябва да бъде радостен и за теб, Сенека! — каза Нерон, който още не можеше да се раздели с пурпурната мантия и диадемата. — Най-после и аз, който само съм получавал от теб, ще мога да ти се отплатя, макар и с далеч по-незначителни подаръци, за безценните дарове на твоя дух. Майка ми и аз, ние те молим да приемеш владенията в Анций, които са на името на Ливиите, за своя собственост.

— О, Агрипина! — извика Сенека, когато царското владение изведнъж въздигаше в редовете на най-богатите аристократи.

А Агрипина смекчи сарказма, породен от неговата слабост, с очарователната си усмивка.

— Мога ли в замяна на това да измоля от теб философското ти наметало?

„Той дори не ми поблагодари — помисли си Нерон, — добре би било даровете на моето великодушие да не плуват под общ флаг.“

— Префекте Бур! Императорът ти благодари за твоята вяност и ти се отплаща с именията си в Капуа!

Агрипина се обърна към Нерон, погали го по бузата и му прошепна:

— Палант!

— Отон! Императорът не е забравил приятелството ти и те моли да приемеш неговата вила в Сабинските планини! Серен!...

Между тънките, красиво изписани вежди на Агрипина се появи бръчка и тя прошепна: — Не бива да забравяш Палант!

„О, не“ — мислеше си Нерон, като гледаше добре охраненото лице, което бе твърде високомерно, за да може да се прочете по него дали приема мълчанието на императора като преднамереност, или като грешка на прекомерно обременена младост. „Не, мамо, Палант няма да забравя, твоя Палант на никаква цена няма да забравя!“ Но не промени досегашния си маниер и се обърна към Серен:

— Моята майка и аз те молим в знак на благодарност за твоето приятелство да приемеш нашата вила в Херкулан.

— Императорът и аз — изрече Агрипина бавно и натъртено, без да обръща внимание на настойчивия и заплашителен поглед на Нерон, — в знак на нашата милост, те даряваме, Палант, с Клавдиевото имение в Остия!

— Но аз не съм казвал такова нещо! — сепна се Нерон. — Не съм казвал!

Палант пристъпи с поклон напред и пое документа от ръцете на секретаря.

— Цезарю! Има за подписване! — каза той, а Агрипина, привлечена като с магическа сила, застана зад креслото на Нерон, за да вижда по-добре.

— Това е за намаляване на данъците на град Бонония, който през есента бе засегнат от пожар.

— Знам, знам — каза Нерон и за миг се видя в гръцки химатион пред огледалото... Колко отдавна беше това!

— Ти сам държа речта — вметна Отон.

С извънредно тънките си пръсти Нерон взе тежкия императорски печат, подпечата и се подписа.

— А това е за възнаграждението на войниците от лагера — каза Палант и подаде нов документ.

— Решението за обожествяването на покойния император Клавдий, подписано от всички достопочтени сенатори.

— Не е необходимо да ми ги обявявате, сам мога да чета — каза студено Нерон.

Агрипина понечи да каже нещо, но замълча.

Палант подаде мълчаливо следващия документ. Ниско наведен над него, Нерон го прочете бегло и се стресна.

— Какво е това? — запелтечи той. Беше много блед.

— Смъртната присъда на войника Приск от шести легион, който убил с меч другаря си — съобщи Палант както преди малко.

— Но това е моят легион! Дето вчера ме провъзгласи! — извика, Нерон. Очите му потъмняха съвсем. — Не! Това няма да подпиша! — Обърна се към Агрипина, изведнъж заприличал на седемнайсетгодишно момче, каквото беше. — Какво трябва да направя, за да не умре?

Агрипина му се усмихна с очи и уста.

— Напиши „Помилван“ и името си.

Нерон подчерта името си така дебело, като че ли с това искаше да заличи самия Танатос^[1] от света. Палант подаде мълчаливо следващия документ.

— О, не! Още една ли? — попита Нерон, сякаш другият си правеше лоши шеги.

А Палант каза равнодушно:

— Смъртна присъда над разбойника Сагинт, който убил в Равена трийсет и един души, между които и деца.

Агрипина бързо разтвори уста, но Сенека я възпря с лек жест.

Нерон се бе втренчил в листа. „Ето ме в креслото на Клавдий! А имаме ли право... мама и аз... да съдим един убиец? Но ако сега, вече като император, помилвам такъв звяр, какъв пример ще дам на новото правителство! И какво ще си кажат всички тези като Друмион? Ще си кажат: «Каква справедливост може да се очаква от една жена и един седемнайсетгодишен хлапак? Нас ни изцеждат с данъци, а разбойниците оправдават!»... Всъщност не би ли могло поне веднъж в сената да се каже нещо в полза на Друмионовците? Да, но сега ще трябва да подпиша! Трябва... ах, а как ми се иска никога да не се бях научавал дал пиша!“ — разсъждаваше той, а последните думи му се изплъзнаха и на глас.

Подписа, хвърли перото, срещна въодушевените очи на Сенека и си помисли: „Този глупак с неговото кокоше кудкудякане наистина е в състояние за едно яйце да отучи когото и да е от почтеност!“

Но когато Агрипина го целуна, за трети или четвърти път след завръщането си, той замълча смутено.

Един царедворец влезе безшумно, поклони се и съобщи полугласно:

— Хазнатарят Нарцис току-що се завърна и моли за аудиенция.

Нерон погледна Агрипина. Побърза да нареди:

— Съобщи му, че императорът като него тъжи за загубата и го моли да влезе.

— О, не! — прекъсна го рязко гласът на Агрипина. — Кажй, че императорът и аз сме много покрусени от нашата загуба, за да можем да го приемем!

Царедворецът плъзна поглед от Агрипина към Нерон и обратно към Агрипина. Поклони се и излезе.

„Мама не е права да ядосва така Нарцис, след като аз може би щях да успея да го умилостивя... А какво ще стане, ако той разкаже из Рим историята с изчезналото завещание, което беше написано?“

Вратата се разтвори и пропусна звънки стъпки. Влезе един трибун, съвсем млад, с маслинен тен и черна коса над челото, сресана под шлема по нероновски. Приблйжи с изваден меч към императора, погледна го сияещ с горещите си южняшки очи и доложи:

— Трибунът Полион от дворцовата стража, сдадена от седма кохорта на втори легион, моли за паролата!

Нерон го погледна и се усмихна замислено. След това вдигна бързо глава, посочи към Агрипина и произнесе високо:

— Най-добрата майка!

[1] Бог на смъртта (гр. мит.). ↑

Новият предводител на преторианците Полион отдръпна подканващо завесата на вратата пред Пизон. Полион блестеше в златното си снаряжение. Златният шлем с полегнал лъв и закрепен на него аленочервен гребен покриваше подрязаната му по нероновски черна коса.

— Влизай де, Пизоне! — подкани го той. — На моя отговорност! Не ставай дете! Щом ти казвам, че имаме достатъчно време!

И тъй като Пизон, след като огледа празната тронна зала, като че ли продължаваше да се колебае на прага, Полион бързо направи физиономия на обиден, при която бузите му сякаш изведнъж се издуха.

— Мислех си, че поне ще ми дадеш възможност да се преборя с твоята предубеденост!

Пизон влезе веднага. Той, който обикновено се смееше много тихо, изведнъж се разсмя гръмко и весело.

— Предубеденост ли? Спрямо нашия император Нерон? Не знаеш ли, че и аз като всички други мисля същото за младия бог? И че от сърце се радвам на твоята длъжност, за която, изглежда, си роден?

Пизон се вгледа в прекрасния стенопис, изобразяващ борбата с титаните, който той много обичаше, и си помисли развеселен: „О, богове, ако можех да се справя с този празноглавец така лесно, както вие с вашите чудовища!“ И рече:

— Я виж, не чуваш ли сразеният титан да крещи високо?

— Какъв титан? — По лицето на Полион се изписа голямо учудване.

— Този под скалата, тук долу вляво!

— Аха, на картината! Странен навик имаш изведнъж да започваш да говориш за някакви съвсем отвлечени неща!

Полион стоеше разкراчен. Беше по-висок от Пизон и гребенът на шлема и високите му като котурни^[1] обувки подчертаваха още повече разликата. Въпреки това Пизон изглеждаше по-възрастният от двамата.

— Не знаеш ли, трябва да ми повярваш, аз познавам хората! Умна главица си имам!

И той почука по шлема си, а Пизон, отпуснал брада върху гърдите си, слушаше и разсъждаваше: „Защо всеки глупак си въобразява, че е умен, а всеки мъдрец знае, че е глупак?“

— Хм, ще се съглася с теб, ако и ти намиращ, че човек като Парис не е достоен за добрината на нашия император.

„О, богове, утре този ще разправя на Нерон, че съм злословил срещу Парис, и Агрипина ще има повод да обяви моето влияние върху Британик за вредно!“ На глас Пизон изрече високо и категорично:

— Съвсем не смятам така! Интересът на императора към изкуството е известен вече всекиму. Защо в двора да няма и един мим?

— Ама честно, ти да не би да цениш особено Парис? Е, виждаш ли?... Ами Отон, този блюдолизец и използвач, виж, ако срещу него имаш нещо против, това разбирам!

— Аз обичам Отон — отвърна Пизон, вгледан в намигащото лице на младия, пръхтящ от весела чувственост кентавър пред себе си.

— Е, всеки харесва различно!... Но едно все пак ще трябва да признаеш — и като се полюляваше на красивите си, стегнати в злато крака, Полион посочи към трона, като че ли на него седеше Нерон, — че нашият император превъзхожда твоя Британик, нали, това трябва да признаеш.

Пизон го погледна с очарователна любезност и сложи, явно в изблик на искрена сърдечност, ръка върху рамото на братовчед си.

— *Казах* ти вече колко съм щастлив, че те виждам толкова доволен от длъжността ти.

— От службата, драги мой! Службата! Аз съм воин и служа на нашия император. И тъй като той е император, то вие... вие „британиканците“... — Полион се изсмя гръмко на собствената си духовитост — най-после ще трябва да престанете да мислите, че Нерон го смята за някакъв, как да кажа, за някакъв противник или конкурент!

„О! Значи Нерон те е изпратил? — помисли си Пизон. — Толкова евтино ли ме оценява, та е избрал теб да ме изпитваш?“

Той се засмя с най-галантна любезност като на възхитителна шега, а Полион, който вбесен си мислеше: „Инатливо магаре! Нищо не може да се изкопчи от него!“ — продължи несдържано:

— Та какво всъщност представлява вашият Британик? Една нула! Една маймунка, която прави номерата си на публиката... едно глупаво момче на четиринайсет и половина години.

Пизон бързо, в отбранителен жест протегна красивата си ръка със свити показалец и среден пръст към бърбовеца, който беше споменал възрастта на Британик, без да произнесе пожеланието за дълъг живот.

— Ха-ха-ха! Суеверен ли си? — смееше се преторианецът много развеселен.

— Ужасно! Като стара вещица! — засмя се и Пизон в отговор. — Какво имаше предвид с номерата?

— Е, нали наскоро и ти беше на играта със залози, когато Британик... — Полион разкриви очи и гласът му се разтрепери — изпя покъртителната песен за лишения от трон принц.

„Това, че Британик не стана смешен в очите на останалите, обиди най-много Нерон“ — помисли си Пизон. Ловко като змиорка той завърши радушно:

— Цезарят е такъв отличен певец, че незначителните овации за глупавото момче не са му се зловидели.

— Да, но беше доста нетактично да избере точно тази песен — настояваше засегнат Полион.

„Какво пък, все с нещо трябваше да му се напомни за това“, беше на езика на Пизон, но той сведе брада към гърдите и зачака.

— Пизоне, Пизоне, един ден ще съжаляваш — изпророкува Полион глухо.

Пизон попита:

— За какво, драги?

— За това, че не застана като мен на страната на нашия император. Не непременно на военна служба, макар тя да е най-хубавата, ала не всеки е годен за нея! Но нашият император има различни длъжности за раздаване!

„Сигурно — мислеше си Пизон, — особено пък ако Агрипина реши да накара и други мъже да си пожелаят самоубийството както Силан и бедният стар Нарцис! Но виждам, че не става въпрос само да ми отнемат Британик като приятел, а за нещо повече — да спечелят приятел за Нерон! Затова трябва да съм двойно нащрек!“

— Е, нищо ли няма да кажеш? — настояваше Полион. Пизон погледна лъчезарно братовчед си и поклащайки глава от вътрешно вълнение, му стисна ръката.

— Полионе, ти наистина си добър човек. Едвам си се уредил и вече мислиш и на мен да помогнеш! Благодаря ти от сърце, мой Полионе!

Полион разтърси протегнатата му ръка.

— Знаеш, че ако мога да направя нещо за едно почтено момче, ще го направя с радост!

— Познавам те, мой Полионе, познавам те! Но слушай, страхувам се, че арменците ще дойдат вече, а аз все още не зная защо ме доведе тук.

Полион издаде вик, като че ли се сети, и притича към трона, като подрънкваше със златото си.

„Благодаря на боговете, отклоних го от тази тема! — помисли си Пизон. — Какво ли търси зад трона?“

— Сега те питам, имала ли е някога някоя майка по-добър син? — протръби Полион и изтегли встрани пурпурния килим зад трона от злато и слонова кост. Игривостта, в красивите очи на Пизон угасна. Той видя, че в зида зад трона има дупка и че на подслушвачката, която ще седне на широкото кресло зад трона, не ще може да убегне нито дума.

— Учудваш се, а? Дори Ливия, за която казват, че струвала повече като император от самия Август, не е взимала такова участие в управлението, както Агрипина!

„Може би затова Август си остана великият цезар“ — помисли си Пизон.

— Такъв е нашият император! — каза Полион и пусна килима. — Затова и ние сме готови за безпощадна борба с външния... и с вътрешния враг! — Полион хвърли бърз поглед към Пизон.

„Аха, вътрешният враг, това съм аз“ — съобрази Пизон. Вдигна красивата си глава към преддверието.

— Мисля, че твоите приятели, арменците, са вече тук. Пизон се засмя.

— Приемът не може да започне без мен, така както цирковите игри без херолд! — И тъй като Пизон се беше измъкнал вече до вратата, прибави: — Е, ще помислиш ли по въпроса за службата?

Пизон сведе усмихнат клепачи в знак на мълчаливо потвърждение. Вдигна ръка за поздрав и изчезна в преддверието, от което нахлуваше приглушен многогласен чуждоземен говор.

„Инатливо магаре! Какво да кажа сега на нашия император?“ — замисли се Полион недоволен. Преторианската стража, в строй по двама, влезе с маршова стъпка, вдигна мечовете пред предводителя, застина на пост пред вратите, край стената зад трона. Полион пое

позлатеното копие. „Ще му кажа, че Пизон е бил възхитен!“ — реши той хитро, застана мирно и удари с копието по пода. „Глутница вълци! Ненаситни на овча лой!“ — изливаше той наум римската си неблагосклонност към влизащите в залата арменци. Дребни, черни, с кожени шапки и с кожени ризници, обковани с метални триъгълници, те с почуда местеха поглед от мраморните стени до огледалния таван и по подобраните красиви стражи, като непрекъснато посягаха към поясите си, на които обикновено висяха по две ками, взети им сега преди влизането.

Повече по чувство, отколкото със слуха си, Полион долови стъпките на императора. С изпъчени гърди, каменно лице и вперил пламенен поглед в Нерон, той удари три пъти по пода. Отдавна, още преди първия прием в сената, Нерон беше репетирал с Парис появяването си. Сега нозете му знаеха слепешката, без помощта на късогледите му очи, всяко разстояние, броя на стъпалата и височината им... Седеше на трона на света — крехък, млад, блед, а необикновено дългите му рижи къдри блестяха над обшитата с аметисти пурпурна мантия. Сенека и Бур застанаха от лявата му страна, Палант и Вителий — от дясната, а зад Нерон вместо „непрежалимия“ Нарцис бе заел място Корбулон — величествен и красив като Зевс, обкичен с отличия за победите му над партите.

Пратениците паднаха на колене и започнаха да целуват пода между дланите си, а стегнатите плитки от двете страни на слепоочията им се опираха о него. Нерон се засмя и с жест на абсолютно благоволение им направи знак да се изправят.

Водачът им, един жилав старец, започна да говори на някакъв неразбираем варварски език. След всяко изречение той млъкваше и святкаше с умните си жълтеникави очи към преводача, който на звучен латински предаваше молбата на арменския цар за военна помощ от Рим.

Сенека не можеше да откъсне поглед от профила на внимателно слушащия Нерон. „Колко е красив. Какви красиви тяло и душа. Като дете рижата му домициевска коса правеше впечатление, но сега е изсветляла прелестно и до златната диадема прилича на по-тъмно червено злато. А позата му, а ораторската му дарба, която най-последно се проявява свободно... Никой не може да каже, че учителят му е бил лош. О, богове, вие изпълнихте най-хубавите ми мечти!... Неотдавна,

когато за наша обща изненада в сената той скочи — милото момче! — и за ужас на много от достопочтените сенатори предложи освобождаването на цяла Италия от данъци, дори на най-красивия мъж в Рим — Тразеа Пет — му се навлажниха очите... А как ликуваше само народът край лектиката му! Наричаха го «кукличка» и го благославяха, пожелаваха му никога «да не се спъне лошо». И крещяха: «Малкият бог! Младият бог!»

Сенека се сепна от побутването на Бур. Не можа да разбере веднага защо, само забеляза с учудване, че Бур бе преbledнял внезапно толкова силно, колкото можеше да побледнее загорялото му и обветрено войнишко лице, и схвана, че преводачът неочаквано е започнал да заеква, а арменците са извърнали глави, и той проследи погледите им.

И тогава вадя, че бяха влезли тримата ликтори^[2] на великата майка императрица, определени ѝ преди няколко седмици от сената. Задаваха се телохранителите германци под ръководството на Креперей. „Невъзможно, тя *не* може да си позволи да нахълта публично на държавния прием, след като има таен достъп!“ — помисли си Сенека.

„Идва, за да седне на трона ми, щом аз стана от него да я поздравя — помисли си Нерон и ръцете му се овлажниха. — Какво да правя, не мога да не стана!“ Напрегнат, объркан, с втречени късогледни очи, Нерон видя майка си да влиза в същата зала преди шест години, когато той, застанал под изображението на падащите титани, беше скрил с ръка лекето върху детската си дреха. И сега жената с диадема и в пурпур, която — магически привлечена от трона — равнодушно мина покрай глутницата вълци, му се стори сто пъти по-величествена оттогава. Забеляза, че не я следваха нито една от придворните ѝ дами, нито един придворен, че тя като мъж пристъпваше сама сред мъжете. „Какво да се прави, мама е по-силна от мен...“, мислеше си той и изведнъж видя разкривеното от вътрешна борба лице на Сенека. По високото му чело бе избила студена пот. „Трябва ли да избирам? — премисляше Сенека. — Но има ли друг избор? Нерон е безпомощен! Авторитетът на Рим пред варварите е застрашен!“

Сенека изсъска в ухото на Нерон, без да си поема дъх: „Пресрещни я! Трябва да я пресрещнеш, Нерон. Бързо, за да я отведеш!“

И никой не забеляза как Нерон изведнъж се озова долу пред Агрипина, същинска оживяла статуя.

— О, добра ми майко! — изрече той бездиханен от бясно биещото сърце, ала отчетливо, така, както го бе учил Терпън. — Идваш, за да кажеш една добра дума за твоите любими арменци ли? Бъди спокойна! Ние решихме да накажем нахалното високомерие на нашите стари врагове. Арменци! Корбулон три пъти е побеждавал партите, четвъртия път той ще ги унищожи!

От неудържимо вътрешно вълнение гласът му се извиси във фалцет. „Тя трябва да си тръгне! — казваше си Нерон. — Трябва! Цялото ѝ тяло трепери. Аз спечелих. О! О!

За първи път спечелих срещу майка си! Какво предзнаменование е падането на титаните за мен!“ Никой не подозираше с каква сила той подхвана Агрипина и я изпроводи до вратата. А тя като замаяна си повтаряше непрекъснато: „Никакви сълзи, сега никакви сълзи!“ Тръгна си, без да е произнесла нито дума. Стражата под командата на Креперей — тримата ликтори — я следваше, като кукли, теглени на шнур. Нерон стоеше и дишаше с отворена уста, така че острите му бели зъби проблясваха между пълните, влажни устни... С издути от поетия дълбоко дъх гърди той си помисли: „Сенека! С мен срещу майка ми! Никога няма да забравя това! Коленете ми се огъват! Как ще се добера до трона си през това стадо варвари?“ Но варварите се отдръпнаха и му сториха път.

Пред него стоеше водачът им, старецът с умните жълтеникави очи на чакал и сплетените с перли плитки, спускащи се на слепоочията под кожената шапка. Той заговори на тромав латински език и се оказа, че съвсем не е имал нужда от преводача преди малко.

— Съгледвачите донесли на нашия цар Радамист, че е безумие да иска от Рим помощ срещу партите, понеже на трона в Рим седяла жена, а мъжете свирели на арфа. И Радамист ми нареди: „Отваряй си очите! Защото, ако е така, предпочитам да коленича пред царя на партите, отколкото пред една жена!“ И ние си отворихме очите и видяхме, че младото орле има нокти и клон!

Обгърнат от дивите викове на арменците, Сенека си мислеше: „Никога, никога няма да забравя как тя влезе под такта на триумфална музика, звучаща само в нейните уши, с унесена, блажена усмивка. И никога няма да си простя, че и аз нося вина за нейното унижение, аз,

който като варварите бих се хвърлил на колене пред нея и бих целувал земята под краката ѝ.“

Нерон стоеше неустрашим всред двайсет и петимата ревящи варвари. С крайчеца на окото си беше забелязал, че Полион и Корбулон закриват гърба му.

„Една последна дума! Трябва да кажа една последна дума?“ — усещаше той. Вдигна високо ръка и надвика звънко бесните им крясъци:

— Арменци, разчитайте на Корбулон и на късмета на Рим в битките! — Той се извърна и прошепна в ухото на Полион: — О, богове! Как смърдят само! Отведи ме в банята, бързо!... Вир-вода съм!

[1] Високи обувки на трагически актьор (гр.). ↑

[2] Свита висши сановници (лат.). ↑

Една робиня извади от ковчезето цитрусовите дъсчици, по които в прорези бяха пъхнати пръстени и захванати с пръчици на обратната страна. Тя разпери дъсчиците с накитите като ветрило пред Агрипина и императрицата майка избра с бегъл поглед смарагдите. Тя протегна спокойно ръцете си — нервните си, силни ръце с нежни кокалчета — и остави робинята да сложи с обиграни, сърчни движения безценното богатство от пръстени.

Акте стоеше зад нея с огледало и Агрипина въртеше главата си върху красивата шия във всички посоки, за да огледа гръцката прическа с гроздове от къдрици.

— Шнолата не е закрепена добре! — каза тя.

— О, добре е, ваше величество! — отвърна Акте с нежен глас.

Агрипина се наведе напред в креслото и се огледа. „Видът ми е изморен — мина ѝ през ума, — бръчките от носа към устата са станали съвсем дълбоки! От две седмици насам вече не мога да заспивам без маковото питие.“

— Сложете малко от персийския балсам на клепачите! — заповяда тя и се притаи със затворени очи и отметната назад глава, докато робинята нанасяше върху клепачите ѝ восъчния гланц на младостта.

Когато Агрипина отвори с примигване очи, до нея стоеше Нерон — той много обичаше изненадите. По това как майка му веднага разцъфтя, Нерон разбра, че се е зарадвала. Той обгърна шията ѝ и я целуна.

— Фризурата ми! — викна тя полуядосано, полущастливо и си помисли: „Пак има дълбоки сенки под очите!“

— Снощи късно ли си легна? — попита тя. „Опасни води“ — помисли си Нерон. Усмихна ѝ се.

— Доста... Много трудно е, мамо, да бъдеш едновременно най-добрият ученик в Рим и император на Рим! — Той взе от масата ѝ една от купичките за грим от розов кварц и я помириса. — Ах — продължи той, а ноздрите му се разшириха, — как ви завиждам на вас, жените!

Когато Нерон посещаваше майка си, внимаваше да не бъде гримиран — така бе дошъл и сега. Но въпреки това Агрипина не премълча забележката му и каза строго:

— Не ми е известно някоя от нас, жените, да те превъзхожда в каквото и да е.

„Това е двоен удар... Това е за арменците! Открито не каза нито дума, но винаги когато се видим, ми нанася остри удари!“

„Застанал тук и се занимава с бурканчетата ми, а от две седмици не се сеща да заговори открито за случая с арменците... Ако сега го стори, кълна се, ще си призная, че наистина отидох твърде далеч... О, богове... Нерон... поне да бе изрекъл една дума на съжаление... Стои и си играе като някакво глупаво дете! Аха, кончетата...“ — спомни си тя изведнъж.

— Нерон, доложиха ми, че императорът на Рим държал на масата си кончета от слонова кост, с които непрекъснато си играел по време на урок и когато му докладват. Не може така!

„Кой ли ѝ е донесъл?... С един замах би трябвало да подменя всички лица от цезарското ми обкръжение... Но наистина ли съм цезар?“ — мислеше си Нерон.

— Освен това ми съобщават, че цезарят тайно посещавал хиподрума и че през решетките на ложата е наблюдавал три надбягвания с колесници.

— Дори четири — уточни Нерон с неизменната си студена усмивка, докато подреждаше внимателно бурканчетата във фигура на звезда.

Агрипина седеше с отпусната глава и дишаше тежко. Страхуваше се да не загуби самообладанието, струващо ѝ толкова много. Сви и двете си ръце в юмруци, така че кокалчетата ѝ побеляха и независимо от нежността им заприличаха на мъжки юмруци: и тъй като от оскърблението я болеше още повече, понеже и разумът ѝ казваше, че не е било съвсем незаслужено, тя търсеше упреци срещу Нерон, с които правото да бъде на нейна страна. Заговори:

— Клавдий Нерон, днес посетих императрица Октавия!

Нерон се засмя принудено, свел глава към бурканчето, като наместваше отгоре му златното капаче с амурче вместо дръжка.

„Не може да не ме жегне“ — мислеше си той. Попита я на глас:

— И как е императрицата?

Нямаше друг човек, който така да изкарва Агрипина от спокойствие и разсъдък, и нямаше друг човек на света, пред когото тя да искаше повече от всичко да запази спокойствието и разсъдъка си. Някаква тежест в областта на стомаха спря дъха ѝ, както това напоследък ѝ се случваше при разговор с императора. От нарушеното

дишане гласът ѝ зазвуча сподавено, насечено, жално, което я отвращаваше. Затова думите, които искаше да изрече равнодушно, прозвучаха като упрек:

— Искат ти се да научиш нещо за нея, след като не я виждаш!

С любезна напрегната усмивка и поглед, сведен под гъстите рижи мигли към бурканчетата, които сега бяха подредени като преторианци, той попита:

— Но защо, мамо? Не се ли храня всеки ден с нея и с Британик?

Агрипина вдигна рязко глава, така че смарагдите, нанизани на перлените ѝ обеци, се разлюляха.

— Да, на масата си с нея! Но не и в леглото! Акте! Не излизай, Акте!... Чувал ли е някой някога император на Рим да е оставял императрицата сама в девическото ѝ легло?

Нерон заговори към пирамидата от бурканчета, която беше започнал да строи:

— Майко, спомняш ли си коня Инцитат, който чичо Калигула провъзгласи за консул?

— Какво искаш да кажеш? Какви шеги си правиш? — попита Агрипина и си помисли: „Ще ми се да го напердаша!“

Нерон внимателно се опита да закрепил последното бурканче на върха на пирамидата, но то не се задържа.

— Никакви шеги, само едно сравнение за яснота... В случая Октавия е като коня и неговото консулство. Тя трябва да се задоволява само с външните отличия на женското си достойнство.

— Ще престанеш ли най-после да си играеш, глупаво момче?

Натежалата от смарагди ръка на Агрипина помете пирамидата. Прекатурени и строшени, задрънчаха бурканчета, златни капачета се завъртяха като пумпали и зазвънтяха. Потекоха помади, гримове и масла, разнесе се упоителен мирис на нарциси.

— Толкова много средства за разкрасяване — каза Нерон спокойно, докато Акте, на колене, се опитваше да спаси белите кожи и белия вълнен килим.

— Престани! — кресна ѝ Агрипина. За миг като че ли ѝ се доця да хване Акте за русия кок и да събори наведеното ѝ тяло върху всички тези натрошени бурканчета. — Изчезвай! Махай се! Остави ни сами!

Акте се надигна. Съвсем пребледняла, тя застана с обърнати навън длани, целите в грим и кръв, а синият ѝ поглед, без да трепне,

срещна погледа на Нерон. След това тя наведе глава и тръгна към вратата.

— Бедното момиче! — каза Нерон. — Преди малко искаше да излезе, а ти я спря.

Погледът на разбиране, който нейната робиня и Нерон си размениха и който ѝ се струваше все по-загадъчен, беше засегнал дълбоко Агрипина. А защитата на Нерон я накара да побеснее.

— Какво, съжаляваш ли я, добродушничко? А Октавия не жалиш, нали? Нито мене...

Нерон се изправи — думите ѝ прозвучаха като хлип. Приблужи се към нея, за да види по-добре, и видя, че това лице съвсем не беше познатото му студено лице на неговата майка, а едно ново, оголено лице, и си помисли внезапно: „Каква прекрасна страст в тази почти трийсет и четири годишна жена! Аз нямам още и осемнайсет, ала колко ми се иска поне веднъж да изпитам тази изгаряща и неподвластна ми страст!“

Агрипина си мислеше: „Не! Той не бива да разбере колко страдам за него! Никога!“

С огромно усилие на волята тя си наложи хладнокръвие и каза:

— Един глупак, който, вместо да си направи син, проправя пътя на Британик към престола!

„Британик, непрекъснато този Британик! — беше в ума му. — О, ако можех никога вече да не чувам това име!“ Мълчанието на Нерон вбеси Агрипина.

— И с кого прекарваш времето си?... Когато Месалина падна дотам, че си пожелала танцър, започнаха да я замерят с камъни, нея, на която ѝ бяха простили сто благородни любовници! А Мнестър беше бог на танците, беше гений!... Но един такъв провинциален фокусник, такъв глупак и наивник като Парис да прави компания на цезаря!? Любимецът на леля Лепида, комуто тя от благодарност за хубавите часове подари свободата... — Агрипина усети, че гласът ѝ беше станал креслив и заядлив, и млъкна.

„Но това е подло! Парис е артист!“ — мислеше си Нерон. Вдигна глава, без да я погледне.

— Късно е. Трябва да поработя, майко. Остани си със здраве!

В сърцето на Агрипина се отвори рана... Той си беше отишъл... „А когато дойде, ме целуна — спомни си тя, — пък аз през цялото

време му говорих остроти! Защо го правя? Какъв зъл гений ме кара да ги изричам? Какво правя, какво правя само!“

Тя погледна към строшените бурканчета, с които си бяха играли неговите ръце. Видя в огледалото посивялото си лице с огромните разярени очи. Никога през живота си Агрипина не бе мразила нещо с такава яростна болка, както сега собственото си отражение в огледалото; и никога не бе обичала никого с по-буйна болка, както Нерон, който си бе тръгнал.

Не беше отишъл далеч. В празната, мрачна и студена приемна на императрицата майка, където гореше само една забравена факла, той се бе подпрял на стената, разхлаждайки бузата си о мрамора. За миг му се стори, като че ли майка му го вика. Майка му ли? О, тя никога не го викаше. Желязо, гранит, мрамор беше сърцето й... Рим. Власт. Това я вълнуваше. Всъщност тя го презираше и обичаше Британик.

„Нямам си никого, никого на света, на когото мога да се доверя — мислеше си Нерон. — На седемнайсет години съм само, а съм по-изоставен, по-разочарован и по-отритнат, отколкото Едип, защото в неговата слепота го е водила дъщеря му!“

Нерон стоеше с изстинали от мрамора гърди и бузи и изведнъж се почувства като Едип в Колон, отритнат от боговете, потънал във вината си, ослепен.

Със затворени очи той направи опипом няколко стъпки, а в ушите му зазвучаха величествените жални стихове... Неочаквано усети нечии меки устни върху протегнатата си ръка. Отвори очи и в зле осветената разкошна зала с изненада видя коленичилата Акте с извърнато към него лице.

— Господарю! — промълви Акте. — Но ти плачеш!... Не плачи!

Спомените връхлетяха едновременно и двамата, а за Нерон те бяха омайно сладки.

— Така ме помоли и по-рано веднъж — прошепна той с чувството, че е възрастен и голям, и я погали по русата коса — нейната красота.

— Да. И оттогава те обичам — каза напевният гръцки глас на Акте. Тя погледна с обожание лицето му и то й се стори така прелестно, така нежно, че най-после, най-после се осмели да го притегли в ръцете си. Сега вече бузата му не почиваше на студения мрамор в залата, а на топлата й гръд. Той отново усети целувки и си

помисли: „Колко силно бие сърцето й, а пък аз смятах, че никой не ме обича! Как различно целува тя — почти майчински!... О, Йокаста!“^[1]

И той не беше вече слепият покаяник, а лъчезарният цар Едип, невинно-виновният син и съпруг.

[1] Майка на Едип. След смъртта на съпруга си Лай се омъжила за Едип, без да подозира, че той е неин син. Когато тайната се разкрила, тя се обесила (гр. мит.) ↑

Нерон лежеше в тясната, разтребена стая на Акте, в тясното, съвсем разхвърляно легло на Акте. До него беше коленичила либертината, а бялото ѝ, широко, добродушно и излъчващо обожание лице беше станало още по-красиво под разпуснатите светли коси.

Нерон беше кръстосал ръце върху гърдите си — в знак на отбрана и смирение едновременно. Дясната му ръка лежеше на лявото рамо, а лявата — на дясното. Навремени той потръпваше под жадните целувки, обсипващи тялото му, но не отваряше очи. По голямата му, влажна уста играеше самоуверена, тържествуваща усмивка, щастлива, а може би и малко презрителна.

— Моето малко момче — говореше Акте, моят млад бог, моят господар, моят учител!

Устните и се впиха здраво в шията му и му причиниха лека, парлива болка.

„Парис ще види белега — помисли си Нерон, а после изпита вътрешно тържество. — Нека Парис го види!“

— Колко си красив! — възкликна Акте и Нерон веднага отпусна ръцете си край тялото и напрегна мускули.

— Вратът ми е доста дебел! — каза той с извинение. — Трябваше да спя с оловни плочи на гърдите си, за да укрепя гласа си.

Нежното, бледо лице на Акте, чиито вежди и мигли бяха толкова светли, го гледаше в прехлас, сияйно като месечина.

— Имаш такъв прекрасен глас, господарю!

Нерон отвори за пръв път очи и се подпря на лакти.

— Но ти никога не си ме чувала да пея — каза той изненадан, невярващ и поласкан.

— Чувала съм те, господарю! Ти пя в парка на празника на Церера и по време на ювеналиите^[1].

— И ти, бяла нимфо, си слушала в храсталака? — Той я притегли към себе си за гъстите, скриптящи, дъхави коси. Стана му приятно. Засмя се. Никога досега не се бе държал така свободно и безгрижно с някой и никога досега не му се бяха възхищавали така. За пръв път той се чувствуваше напълно сигурен.

— Какво ми се възхищаваш толкова, глупачке? — попита той почти нежно и добави по-тихо: — Щастлива ли си?

Тя кимна, свела надолу русите си мигли.

Той смъкна дрехата от заоблените ѝ рамене. Едрите ѝ гърди със сини жилчици по тях съвсем не му се сториха красиви, нито пък възбуждащи, но това бе тялото на Акте, а Акте беше неговата любовница.

„Ако преди три дни някой ме беше попитал дали искам да стана любовник на Акте... — размишляваше той — а не може да се отрече, че от три дни съм любовник на Акте... Как само се ухили Бур днес, когато паднах от успоредката. Потупа ме по плещите, старата маймуна... А пък Сенека засия. Чудно как можеш да зарадваш хората. Всички се държат така, като че ли сенатът увенча фасциите^[2] на моите ликтори заради победата ми в леглото на Акте, а не заради победата на Корбулон над партите!... Сега целият дворец знае — с изключение на майка ми, слава на боговете! — че днес цезарят за трети път е спал при Акте, че и той е мъж като останалите — брънка от вечната верига. Странно е, че в този час милиони мъже — чак до Понта^[3] надолу и до варварите със синкава кожа на север, от които получаваме кехлибара — се радват на същото нежно и, да, сладко плътско щастие, без да подозират нищо за силата на божествения Пан, за проклетата съблазън на другия Амур... Сега Британик вече няма за какво да прави физиономии. Аз имам това, което имат и те, аз съм това, което са и те, дори нещо повече, много повече от тях... А Октавия с острия поглед в тъмните си маймунски очи, Октавия, самотната и неприкосновената, сега е отритната и жалка. О... ами майка ми?... Ако майка ми имаше малко ум, би трябвало да целува краката на Акте за това“ — продължаваше да разсъждава Нерон с усмивка, представяйки си тази налудничаво невъзможна картина.

— За какво си мислиш, господарю? Толкова си далеч от мен! — промърмори Акте.

Той почти беше забравил, че тя коленичи пред него. Затвори очи и каза, като че ли декламираше стихотворение:

— Обичам те, моя руса любима!

— О, господи! — изстена Акте гальовно.

Той сбърчи чело и изсветлялата му от египетската вода коса със златист блясък падна по него.

— Не ме наричай господарю! Казвай ми нещо мило. Никой не е нежен с мен.

— Мое дете, мое щастие, мой живот, мое слънце... — нареждаше Акте. Пръстите на Нерон уловиха нежната златна верижка на шията ѝ, на която висеше миниатюрна риба от слонова кост с рубинени очи, и с нея той я притегли към себе си.

[1] Младежки състезания. Тук вероятно авторката е имала предвид Нерониите. ↑

[2] Сноп от здраво свързани пръчки с брадва по средата, носени от ликторите пред висшите магистри, символ на върховна власт (лат.).

↑

[3] Понтийско море — Черно море. ↑

Унесена от зноя на деня и от ритмичното поклащане на носилката, Агрипина беше потънала в полудрямка.

Когато шествието спря пред дворцовия хълм и Креперей отдръпна завеските, тя едва намери сили да се надигне от мястото си.

Телохранителите ѝ, двайсет и осем германци, все подбрани юначаги с крилчати шлемове, скочиха веднага в широка дъга от високите бели коне.

Когато Агрипина докосна земята с обувката си, площадът вече се бе изпълнил с напираса, блъскаща се, бърбеща тълпа, която се беше стекла да види императрицата майка.

— Златна майко! Да те благослови Юнона!

— Моли се за нас, жрицо!

— Майчице, ти, която ни дари с малкия бог!

Изтръгната внезапно от полусъня си, Агрипина се насилваше да се усмихне. В непоносимия зной на този юлски следобед нейният дълг на жрица в олтара на провъзгласения за бог Клавдий ѝ налагаше да бъде с тежка надиплена одежда, с пристегнатата с панделки коса и покривало. Тя би могла да изчака вечерта в светилището на императора бог и да потърси прохлада в горичките и баните.

Вместо това Агрипина беше подгонила бързоходците и носачите към къщи, за да не пропусне часа за посещението на Нерон, когото искаше да приеме, след като се изкъпе и преоблече.

Тя последва ликторите — през шпалира от германци, които държаха конете изкъсо за юздите, целомъдрено прихванала с дясната си ръка връхното наметало под брадичката и свела поглед — същинска римска матрона от времето преди цезарите. След нея вървяха шестте придворни дами, либертините.

Когато Агрипина влезе в сенчестата, прохладна зала, тя си пое дъх. Видя да я чакат Ацерония, първата придворна дама, старият домоуправител със сметките, вестителят със списъци за следващия прием, двамата ѝ писари с документи, отговарящият за милостините — както винаги с ръце, пълни с молби — и си помисли, че ще умре от горещина, умора и нетърпение.

— После! После! Всичко може да почака! — каза тя рязко. Управителят се поклони с достойно изпъчен напред корем, готов да каже нещо. Тя го отпрати енергично. — Първо банята ми! — заповяда тя, отмятайки така припряно покривалото, че панделката, която го

пристягаше, също се развърза и от сресаната ѝ назад коса се разпиляха разчорлени кичури... В същия миг Агрипина почувства, че някой я наблюдава, и обърна лице. Вляво, между завесите към малката приемна, стоеше една жена и се усмихваше. Жената беше прекрасна, изкусно гримирана, облечена с вкус и обкичена със скъпоценности като свещена статуя, ала въпреки това тъмните очи на Агрипина се разшириха, като че ли видяха лошо знамение.

Овладыла се бързо, с жест на приятна изненада тя приглади косата си, стегна се и се усмихна лъчезарно:

— Лепида! Колко мило! А тези немарливи слуги заслужават наказание, дето забравят да ми доложат за теб! — Агрипина забеляза обидено смълчания управител с нацупени устни, спомни си, че го беше срязала остро, и каза помирително: — Знам, знам, аз съм виновна, аз ти забраних да говориш!

— О, но ти си изморена, снахичке, и сигурно си покрусена от мисли по бедния Клавдий! Ще дойде в по-удобен час! — каза Лепида и си помисли развеселена: „О, богове, това си струваше да се види — как влезе само и — хоп-хоп! — като продавачка на риба смъкна покривалото от главата си!“

Агрипина целуна дамата Лепида по двете меки като рози и ухаещи на рози бузи, което ѝ даде време да размисли: „Какво ли нещастие се е случило, за да дойде Лепида и да ми поднесе новината като отрова от Локуста? Нерон... о, богове, дали не е нещо във връзка с Нерон? Трябва да разбере! А тя ще ме измъчва...“

— Може ли да има час, по-удобен от този, който ми носи такова мило посещение? Нерон ще дойде след малко... и ще се зарадва да види любимата си леля при мен!

„Едва не се задуши, сладката, при думите: любимата леля“ — мислеше си Лепида и даде знак на своята либертина, която я следваше с ветрило, кърпа за избърсване на потта и шишенце с парфюм и която започна да ѝ вее. Попита на висок глас:

— Все още ли идва всеки ден този най-добър от всички синове?

Лицето на Агрипина се отпусна в утвърдителна усмивка и тя седна до гостенката си в приемната. Мислеше: „Сега вече не мога да се преоблека, защото някакъв зъл вятър е довял тази стара вещица тук!“

„Тя не знае нищо! Тя още нищо не знае! — тържествуваше вътрешно Лепида. — Колко е прашна и разгорещена и колко стара

изглежда! Никой мъж, който ни види тук заедно, не би ни дал една и съща възраст, макар аз да съм справедлива и да признавам, че фигурата ѝ все още е хубава.“

Агрипина мислеше: „Изглежда точно така несдържана, каквато си е!... Напълнява господарката Лепида, а това я състарява. Всички Домиции напълняват! Дано само Нерон не е наследил това предразположение от баща си... И този бюст! Би трябвало да направи нещо за него! Как се усмихва само! Дошла е да ме хване натясно за нещо, за което нямам представа! Но, в името на боговете, няма да успее!“

— Каква прекрасна идея, сърце мое, да ме посетиш така непринудено! — каза Агрипина с очарователна любезност, докато даваше знак на робините да застанат с огледалото пред нея, да пригладят косата ѝ и да свалят връхната ѝ дреха. — Ще ме извиниш, че ти отвърщам със същата непринуденост, нали? — Агрипина остави за миг да се видят разголени прекрасната ѝ шия, ръцете, закръглени и изваяни като на статуя, безупречният бюст, преди прислужничките, застанали една до друга като параван, да я скрият от погледа на Лепида, обтривайки императрицата с напоени в благовония кърпи.

— Не каза ли току-що, че очакваш императора? — попита Лепида с подчертано учудване.

Агрипина се усмихна почти нежно, докато ѝ отговаряше:

— С право ме кориш за моето безсрамие, сладка Лепида. Дай ми само миг, и аз ще скрия гърдите си също така целомъдрено като теб!

Робините, които помагаша на Агрипина да се облече, праметнаха внимателно през главата ѝ едно бяло платно с втъкани златни нишки и с изрязано деколте, а друга робиня го превърза под гърдите с тежък златен синджир. Живата стена се отдръпна и Агрипина пристъпи към гостенката.

Египтянки с голи тела под прозрачното, ситно надиплено платно поднесоха ароматични, силно подсладени „хапки на спокойствието“, а негърки с черни тела, блестящи като гранит на фона на златните делви, наляха гъсто вино.

— Колко отдавна не сме се виждали! А ти все се подмладяваш, сладка моя! — мъркаше Лепида разсеяно. В този момент цялото ѝ внимание беше насочено към сладкишите. Изисканата ѝ ръка, която през целия си живот не беше посягала към каквото и да е предмет на

труда и която беше останала мека и гладка, като ръчичката на кърмаче, се задържа колебливо над златното блюдо, чиято тежест приклепналата египтянка с усилие държеше в треперещите си ръце. След това ръката на Лепида улови най-вкусната хапка и я поднесе към вече полуотворената ѝ епикурейска уста. Агрипина, тръпнеща от нетърпение, отказа с жест сладкишите и пи само вино.

Лепида сръбна глътка, прекара езиче по начервените си устни и вече избираше с очи следващия сладкиш, когато с усмивката си, при която се появяваха трапчинките ѝ, и шепнешком тя поверително попита:

— А къде е *тя*?

— Коя? — отвърна с въпрос Агрипина, като се изправи, изопнала силно бръчките около устата си, защото почувства, че сега ще узнае, сега...

— Но, сладка моя! От *мен* не е необходимо да криеш! Пък и в крайна сметка цял Рим знае вече!

Агрипина погледна към Лепида, която внимателно си отхапваше от сладкиша с меден пълнеж, и си помисли: „Какво ли се е случило? Да не би Нерон да е... не, не, тя не е вестителка на смъртни съобщения. Но на новини, които са по-убийствени от самата смърт! Как се радва само! Не! Тя не бива да забележи моята слабост, не!“ И Агрипина успя да я попита с усмивка:

— Не искаш ли да опиташ тези пълнени фурми? Моят готвач ги приготвя превъзходно.

„Сега се разтрепери! — наслаждаваше се Лепида. — Но не се предава. Нерон е прав, тя е по-твърда и от египетския базалт. Но днес е мой ред! Днес аз ще те видя да плачеш, както ти мен навремето!“

И докато с възхитителните си зъби не преставаше да отхапва с наслада от бадемовия марципан, тя продължи да бъбри.

— Веднага си помислих за теб! О, богове, колко ли е щастлива Агрипина! И бедната Октавия! Наистина не знаеш колко ми е мъчно за това бедно дете, което прекарва най-хубавите си години в скръб. Сега поне има надежда! Нали?

След като беше издържала изтезанието усмихната и неподвижна като етруска богиня, Агрипина попита:

— Но какво общо има това е Октавия?

— Ее, мила моя! Ами сега... — „Очите й! Да имаше как, би се нахвърлила отгоре ми с кама“ — сега, когато Нерон проявява интерес към женските прелести.

Агрипина навлажни устните си, за да каже:

— За какво говориш всъщност?

— О, Венера! Естествено, че за Акте!

— Акте е любовница на Серен!

Лепида се наведе напред и сложи ръка върху ръката на Агрипина.

— Мила моя, наистина не е необходимо да криеш така! Цял Рим знае, че Серен е само подставеният мъж, а Нерон истинският щастливец!

Агрипина не можа да сдържи вика си, също като родилка.

— *Акте* ли?

— Лично аз никога не съм намирала Акте за особено привлекателна... Но знаеш ли, точно тези жени, чиято красота ни се струва твърде съмнителна, имат истински успех сред мъжете. Да... Агрипина, скъпа моя, защо ме гледаш така втренчено! Но, кажи, ти да не би да си единствената в Рим, която е вярвала в приказките за Серен? О, тогава не е трябвало да ти казвам нищо! Извинявай! Но как можех да предположа, че един такъв нежен син ще държи майка си в неведе... — Завесите се отдръпнаха звънко.

— Чувам, че се говори за нежен син, и се чувствам засегнат — каза Нерон с влизането си и още от първия хвърлен поглед върху жените разбра: „Значи майка ми знае вече! Да се продъни в ада тази Лепида! Лицето на майка ми! О! Ще има да беснее!“

Той целуна майка си по бузата и тя видимо потръпна и се отдръпна, целуна и леля си по трапчинките, които Лепида му поднесе също така видимо усмихната.

— Каква хубава изненада да те видя при мама, лельо Лепида — произнесе той очарователно.

Агрипина мълчеше.

— Да, но в никакъв случай не искам да крада от времето ви! — каза Лепида и си помисли: „Доброто ми момче, не бих искала да съм сега на твое място, като останете насаме. А Агрипина умее, о, тя умее, доколкото ми е разказвал Домиций... Хубаво, момче... Хубав малък мъж.“

Тя му се усмихна между полюляващите се дълги перлени обеци и измърка:

— Не забравяй, че самотната ти стара леля те очаква вдругиден на гощавка.

— Но остани, лельо! Не съм дошъл да те прогонвам! — помоли Нерон с отчаяна настойчивост.

Агрипина мълчеше.

— Трябва да си вървя, трябва, о, баща на отечеството! — погледна го тя усмихнато.

„И тази не би била недостъпна като весталка!“ — помисли си Нерон и я обгърна с нов поглед. А на глас се възпротиви:

— Не, не, *тази* титла отхвърлих пред сената до момента, когато годините ми ще отговарят за нея!

Лепида се сбогува набързо с Агрипина и като погледна лицето ѝ, не посмя да поднесе бузата си за прощална целувка. „Май ти се иска да ме ухапеш — мислеше си тя.

Сега, снахичке, сме квит за Пасений!... Твоят Нерон! Какво сърдечно момче! Моят роб Парис, твоята робиня Акте!... Доволна съм, че нямам деца!“

Носена от вътрешно щастие, тя се запъти към вратата, където я чакаха придружаващата я дама, двете ѝ робини и двете ѝ либертини. Нерон я изпроводи и когато се обърна, усмивката му замръзна.

Изразът на мъка, на наранена гордост, на безмерно объркване върху лицето на Агрипина го покърти. Той протегна срамежливо ръка към нея, а тя дишаше учестено и на пресекулки.

— Мамо! — промълви той. Тя се извърна рязко.

— Не ме докосвай! С ръцете, с които си опипвал моята робиня!

— Мамо, ти би трябвало да я... — започна той.

— Върви при нея! Какво търсиш още тук? Една робиня е станала моя съперничка в сърцето ти! Една прислужница ми е станала снаха! Акте! Поне да блестеше с нещо! Или да беше млада!... Но не, една трийсетгодишна с неизразително лице, дебела, лишена от грация, която едва ли би могла да задоволи похотта и на преторианците!

— Мамо, каквото и да избира, все не успявам да спечеля одобрението ти!

— Не! Да не би да си мислиш, че дъщерята на Германик би могла да приветства безсрамията ти?... Да не мислиш, че на една

майка ще и хареса, като узнае, че синът ѝ е джебчия само защото преди това е живял в гората като убиец?

— Ние с теб не би трябвало да говорим за убийци, мамо — каза Нерон с наведен поглед и тихо.

— Какво? — стрелна го Агрипина. — Да не би да искаш да ми ставаш съдник и да упрекваш майка си за това, което е направила за теб, за бъдещето ти, за господството ти?

— Не, майко! Да, ти го направи, ала не за мен!

— Какво приказваш? Не за тебе ли?

— Не, майко! Защото знаеше, че аз не съм роден за цезар!

— Смешно! Ти с твоите зложби!

— Имам зложби. Но не за цезар.

— Ти ли нямаш? Никой не притежава по-необузданата амбиция да изпъква единствен и обожаван сред тълпата, носен от овациите на тъмната маса!

— Да, майко! Да! Това, да!

— Ето, виждаш ли!

— Но не като цезар! Като артист го искам! Бих дал живота си да получа венец в амфитеатъра, опиянен от овации. Бих дал живота си да танцувам, да декламирам, да свиря на китара, да пея и знам, че всичко това го мога!

— Нямаш ли и други глупашки речи в запас, с които да сломиш сърцето на майка си? Ти, най-неблагодарно същество в целия свят! Издигаш го на трона на света и не жънеш нищо друго, освен обиди! Какво щастие, богове, че истинският наследник е още жив!

— Направи него цезар, майко, твоя Британик! Да не мислиш, че това ще ме изплаши? Разреши ми да заминем с Акте за Гърция! Искам да живея на Родос и да не се интересувам от нищо друго, освен от моето изкуство!

С две крачки Агрипина стигна до него, впивайки поглед в неговия.

— С Акте ли, значи я обичаш, а? — изрече с мъка тя.

— Обичам изкуството, майко! — изкрещя той, сякаш говореше на глух.

— Ти искаш да... трона на Британик... да... с Акте за Родос... — едва намираще сили тя да говори.

— Не, майко, може и без Акте, ако искаш! Но за Родос, където са най-добрите музиканти!

Разтърсвана от страх, с ръка на челото, зад което мислите кръжаха, Агрипина каза:

— Нерон... аз... аз бях груба с теб. Може би винаги съм била много сурова... но си мислех, че едно момче без баща няма нужда от женски глезотии. Нерон, ще ви подаря къщата си на Апиевия път, за да не трябва да я посещаваш в дома на Серен... Ще ви простя, Нерон. Ще сторя това, което искаш. Но в името на всички богове, кажи ми, Нерон, че няма да мислиш повече за това безумие, което ме убива!

— За кое, майко?

— Че ще... на Британик, че ще се откажеш от диадемата... О, Нерон, кажи, че си искал само да ме сплашиш, защото бях несправедлива и строга. Кажи го и аз никога, никога вече няма да се интересувам от личния ти живот. Толкова много ли обичаш Акте?

„Не бива да се опитваш да бъдеш искрен — въртеше се в ума на Нерон. — Не бива да се опитваш да разкриваш душата си на когото и да е.“

— Да, майко — каза той изморено.

Къщата, в която живееше Лепида, откакто Нерон беше получил правото на собственост върху двореца на Домициите след обявяването му за пълнолетен, изглеждаше малка и бедняшка в сравнение с разкошния храм на Венера с колоните. Откъм улицата не се виждаше нищо друго, освен тухления зид, издигнат върху отломъци — дялани каменни блокове — от древната защитна стена, и чернеещите се върхове на кипариси.

Но щом носачите на лектики запъхтени изкачеха безбройните стъпала и бронзовата порта се отвореше, ставаше ясно защо Лепида е избрала тъкмо тази къща. Колоните на навеса, взети от едно елинско светилище, бяха обрасли с рози. Зрялото лято опъваше над пътеките триумфалните си арки от непокорни розови вейки. Изгледът през всичките широко разтворени врати към вътрешните дворчета с блестящи статуи, та чак до римския лазур на откритото небе, създаваше едновременно чувство за простор и островна изолираност, сякаш човек се намираше на палубата на плаващ кораб. Миниатюрната градина, на която един стар египтянин бе посветил цялото си изкуство, беше прочута. Прочута бе и позлатената бронзова отливка в басейна, изобразяваща момченце, в което всички фонтани се целеха под дъга, докато малкият с пълничките си ръчички и колена на гривнички се мъчеше да задържи изплъзващата му се, биеща с опашка съомга. Белите гълъби от съседния храм на Венера изпълваха въздуха с гукане и пърхане.

Египетските котки на леля Лепида — безброй и с онова божествено безгрижие на любимци, глезени в продължение на столетия — населяваха покриви, стълбищни площадки и пътеки... Нерон се протягаше като тях в ленив покой.

— Ах, колко е хубаво да бъда глезен от теб, лельо Лепида! — каза той.

Бяха се разположили един до друг на тръстикови лежанки под един сенник, който процеждаше червеникава светлина и подмладяваше лицето на Лепида. Коленичили до нея, една негърка, една нубийка и една египтянка преливаха с окраските на телата си до снежнобялото на раменете на Лепида. Главата ѝ, от вчера руса като на германка, се разтърсваше от смях, а камбанките на обещите ѝ звънтяха. Тя въртеше светлокафявите си засмени очи към небето нагоре, във всички посоки, така че се виждаше бялото около ириса.

— Оо, защо великият цезар се подиграва тъй с бедната Лепида, с бедняшката й къщичка на хълма и със скучните часове при нея, които той изтърпява само от великодушие. — Леката й ръка с боядисани нокти, наподобяващи дълги и много тесни овали, галеше врата му зад ухото.

— Издай ми, цезарю, какво трябва да направи човек, за да ти се хареса? Поучи една самотна, стара жена... Нерон й намигна и цъкна с език.

— ... защото целият ми досегашен, мъчително набран опит с мъжете не е в състояние да ми помогне!... Какво, в името на Амур, трябва да направиш, за да плениш първенеца на Рим? Мъжът, който предпочита лъкатушните пътища на Хермес вместо тези на съседката му Венера? Един съвсем млад мъж! Един извънредно умен млад мъж! Един, спокойно може да се каже, симпатичен млад мъж! Един мъж с най-пленителния баритон! Младият бог на всички жени в Лациум, след когото красавиците до една извиват шии от лектиките си...

— Така ли правят? — засмя се Нерон.

— Така... И този мъж е покорен от една жена... да си кажем честно — наистина образована, но в никакъв случай не и духовита, наистина крайно симпатична, но в никакъв случай не и красива! Самата доброта и сърдечност, но в никакъв случай не от знатен род! Кажете ми, злато мое, как се постига това чудо?

Нерон като че ли не слушаше. Прозяваше се, протягаше се.

— Нерон? — настоя Лепида и приближи усмихнатото си, питащо лице към неговото.

— С обич, с желание — каза Нерон.

— Нима това не го правят и много други?

— Не. Не така всеотдайно. Не за цял живот. За целия *техен* живот, разбираш ли?

Той взе парче сладкиш, примижа, прицелвайки се с едно око, и го хвърли като камък сред ятото гълъби, които литнаха шумно нагоре като облак, за да се върнат веднага и закълват лакомо.

— А ти? Ти обичаш ли я?

— Понякога! — засмя се Нерон двусмислено. — Имаш приятни ръце, Лепида.

— А... другата личност... предишната имам предвид? Нерон отвори светкавично очи.

— Какво би направила ти, ако аз те питах тебе така? — Лепида се усмихна и повдигна няколко пъти рамене.

— Това ме радва — каза Нерон, затваряйки отново очите си под нейната милувка. — Защото сега имам намерение да ти отнема окончателно Парис... Недей!

Лепида беше изтеглила ръката си. Замисли се за миг. След това каза, извърнала очарователното си лице към неговия буден поглед.

— Цезарят не може да направи това. Цезарят не може да наруши закона за либертините!

— Цезарят ли не може? Цезарят може всичко. Дори да измени закона за либертините!

„Не бива да съм толкова строга с него! Стига му Агрипина! Така може и да не настоява докрай!“ — мина през ума на Лепида. Каза с безразличие, но любезно:

— Няма по-любима жертва за боговете от агнето на бедните! Е, младият бог наистина ли обича истински агнето?

— Уф! — каза Нерон ядосано. — Говорите толкова много за любов. Вие всички обичате толкова много неща!

Цветята! Градините! Котките и кучетата! И сладките дечица! И какво ли още не, но да, естествено, и Рим, преди всичко Рим! Не можете ли да си представите, че човек просто може да има нужда от някого, че може да свикне с него? Пък аз си помислих, че поне ти би могла да разбереш. Мама не може. Впрочем, тъй като стана дума за нея, защо я мразиш толкова?

— Аз ли? Но, злато мое! Какви ги приказваш?

— Заради баща ми ли?... Или заради Пасиен? — Той изведнъж забеляза около възхитителната уста на Лепида една остра, горчива бръчка и каза: — Значи заради Пасиен!... Защо? Защото се разведе с теб, за да се ожени за майка ми ли? Странно! Не ми е минавало през ум, че можеш да плачеш!

Лепида подсмръкна и Ейе, египтянката, попи с тънка ленена кърпичка сълзите от бузите ѝ.

— Моля те да ми простиш! — каза тя, докато оправяше къдриците си пред огледалото. — Това са стари, отдавна минали истории.

— Само още нещо. Пасиен по време на изгнанието на майка ми ли умря?

— Той се самоуби, щом искаш да знаеш. — И пак същата горчива бръчка около красивата уста. — Агрипина не донесе много щастие на нито един от тримата си съпрузи.

Нерон погледна към котенцата, които лудуваха по червения чакъл. Каза с въздишка:

— С мама не може да се живее.

Звънът на обещаните с камбанки се смеси със смеха на Лепида.

— И баща ти беше на същото мнение, златни мой!

— Каквото и да правя, все не е както трябва! — каза Нерон.

— Ти поне я познаваш и нима не знаеше, че като ѝ подариш разкошната диадема и празничната одежда на великата Ливия, в отговор тя би ти казала единствено, че си я залъгал само с част от съкровищата, които ѝ принадлежат изцяло?

— Изглежда, шпионите на господарката Лепида си вършат добре работата, а?

Лепида разтърси красивата си глава съвсем близо до него.

— Господарката Лепида изобщо не се нуждае от тях! Доносниците на Агрипина ѝ спестяват тези усилия!

Нерон каза нерешително:

— Аз наистина си мислех, че подаръкът ще я зарадва.

— О, бедно момче! Мое бедно, сладко момче!... Не си гризи ноктите, господарю! Цезарите не правят така!... Ела! Една утешителна целувчица!

И след като го целуна по пълните, влажни и леко разтворени устни, Лепида заговори непринудено и весело:

— Възхищавам се на великодушието и добротата ти, цезарю! Наистина, възхищавам им се от сърце. На твое място не всеки принц би проявил толкова търпение, ако непрекъснато го заплашват с друг претендент за трона. С Британик, с истинския наследник, истинската издънка, действителния цезар! — Тя отбегна изгарящия поглед на Нерон, като поглаждаше напред-назад с пръст люспестата змийска кожа на златната му гривна. — Начинът, по който приемаш нещата, вечната заплаха, че ако не слушаш, ще ти отнемат на теб, лошото дете, цезарското достойнство, дадената ти на заем играчка — това се дължи наистина на доброто ти сърце... Наистина! — Лепида се наведе бързо и целуна ръката му. — За това би трябвало да ти целуват ръцете. Всеки

друг цезар отдавна да е лишил Агрипина от възможността да заплашва с друг наследник...

Нерон скочи, а Лепида се надигна със сладка усмивка.

— О! Нима важни държавни дела зоват вече високия ни гост?... Както и да разпределя цезарят благоволения си, ние все ще сме му благодарни!

— Лепида! — изтръгна се от устата на Нерон. Очите му изглеждаха почти черни на побледнялото лице.

Той срещна нейния подигравателно очакващ поглед. Не се доизказа и си тръгна, без да се сбогува.

Тя се загледа след него — видя го да се устремява през разтворената къща към преддверието, където чакаха ликторите и стражата. Улови лукавия, буден поглед на египтянката робиня и ѝ заповяда, като се отпусна на ложето си:

— Върви, Ейе, и кажи на Парис да дойде! Днес цезарят няма да го вика.

Клавдиевата трапезария беше отрупана с жълти зюмбюли. Сплитки цветя висяха като сталактити от тавана. Гирлянди лъкатушеха от колона до колона и ги обвиваха в зелено, свободно разхвърляни гроздове от камбанки заливаха масите, а прислужниците, делвите и хранещите се бяха окичени с венци.

Край „дългата маса“, на мястото на домакинята, се беше изтегнала Агрипина — между Нероновата гостенка Лепида и своя гост Палант.

На „малката маса“ Нерон заемаше почетно място, което се полагаше на вожда на младежта, а между него и Британик, срещу Пизон, седеше Октавия — всеки път най-любезно посрещана от Нерон при появата ѝ и най-любезно пренебрегвана от него през цялата вечер. Дни наред вече бяха свикнали да виждат Нерон замислен по време на хранене, с недоволно нацупени устни. Той дори бе нарушавал благоприличието, като даваше знак на виночерпците си да му наливат вино — нещо забранено на масата на младежта, и след като пийнеше, разговаряше шепнешком с Полион, Отон и Сенецион, избухвайки навремени в смях за нещо, което оставаше тайна за другите.

Но днес Нерон изглеждаше любезен и празнично разположен. При влизането си беше изненадал Британик с лека целувка по двете страни, беше намигнал на Пизон и се бе усмихнал лъчезарно на Октавия.

Британик беше извикал с разширени ноздри:

— Оо, зюмбюли! Най-любимите ми!

А Нерон беше пошушнал на Сенецион доста високо, с изражението на добър богат чичо:

— Та нали затова са поръчани!

Пизон видя насочените към него тъмни загрижени очи на Октавия, които сякаш искаха да му кажат нещо, и ѝ се усмихна успокоително. След това не отмести погледа си от Нерон, за да разбере какво трябваше да означава тази внезапна промяна.

„Вчера кротуваше като късогледа, сгушена костенурка. А днес изглежда магически преобразен, оживен и възбуден и се старае да предизвика добро настроение и интерес. На този, който днес го вижда за пръв път, би могъл да се стори по-красив от хубавеца Сенецион. И все пак сякаш не е той, а само някаква роля, която играе днес!... Независимо от това, играе я добре — ролята на магьосник, не мога да

отрека. Но каква е причината? Дали не иска да умилюсти Агрипина, която погледна току-що наред думите си също както дребен клиент гледа благодетеля си?... Разказва самоуверено, сигурен е, отърсил се е от цялата си предишна стеснителност. И отлично имитира Тразеа Пет като оратор в сената! Действително дебелият му врат изведнъж се е удължил и изтънял! А как си държи главата само? Ами гласът! Същински Пет, «последният републиканец»... Толкова много подигравки е имало за желанието на Нерон да стане мим, но сигурно наистина би могъл да възхити целия свят...“

И Пизон му изръкопляска също като кискация се в прехлас Британик, като сияещата Лепида, като красивия Сенецион, като смеещия се като кентавър Отон, като служебно сдържания Полион и благородния Палант.

Не му ръкопляскаха само Агрипина и Октавия.

Нерон забеляза това. Цял извърнат към Агрипина, той започна да разказва за съдебното заседание, на което беше присъствал днес, „по обичай още от времето на жизнения път на божествения Клавдий“.

О, не било никакъв особен случай, само някаква жалба от наемателите на една къща в Субура^[1] срещу собственика ѝ, който прекалено дълго протакал поправката на полусрутната стълба.

— А собственик е достойният сенатор Мамилий — обясни Нерон и в тоз час се превърна в Мамилий, с тлъсто шкембе под тогата и налят врат, предвещаващ апоплектичен удар, Мамилий, който се задушава от възмущение, че от него, човека с патрициански пръстен на ръката, искат да харчи хубавите си сестерции за това простолудие... Превърна се и в съдията, стараец се да съчетае угодническия си страх пред големия човек с нищожното си служебно достойнство. Превърна се и в ръкомахащия месар с пиянски нос, в покъртително измършавелия от глад философ, в продавачката на риба от насрещния ъгъл, в уличницата, която флиртува не само с Мамилий, но и с всеки друг — и всичко това едновременно, с цялата свада и бъркотия от гласове в хор, който накрая, с решението на съдията в полза на големия господар, заглъхнал в сърдито възмутителен шепот.

А Нерон — разгорещен, с усмивка на влажните устни — си мислеше: „Само да поискам и ще ви науча всички, дори майка си!“ Тържествуваше, забравил всичко друго. Британик продължаваше да се превива, все още със сълзи от смях в красивите си очи.

— Нероне! — едва се изтръгна от устата му. — Прекрасно, Нероне! Какви истории си знаел само! Моля те, добри ми, мили Нероне, разкажи ни още някоя!

Нерон прокара заоблената си бяла ръка по главата на момчето.

— Не знам други — поколеба се той.

— Моля ти се! Знаем, че знаеш и други! Моля те! Моля! Нека да ни разкаже още някоя историйка!

Лепида, която бе на дългата маса, се наведе напред и се усмихна:

— Не се ли радваш, Агрипина, че децата се разбират така хубаво?

— Е, добре — кимна Нерон.

Британик ликуваше, облегна се назад в очакване и като пляскаше с ръце, започна да вика:

— Хилас! Жаден съм!... Е, Нероне?

Само Лепида видя как потъмняха очите на Нерон.

— На излизане от съдийската зала... — започна той със сподавен глас.

Старият роб Хилас се приближи с чаша топла вода и отпи от нея, но Пизон забеляза, че от чашата се издига пара, и предупреди: „Много е гореща!“ — след което старецът се затътри обратно да донесе студена вода за доливане.

— Е, Нерон? Продължавай! — настояваше Британик.

— ... имах странна среща — продължи Нерон с полузатворени очи и загадъчна усмивка около непристойната си уста. — Всички сте чували за прочутата Локуста, нали! — попита той изведнъж с остър глас, без да поглежда когото и да е, като смъкна почти незабелязано жълтата копринена кърпа, увита около дебелия му врат. — Е, та тя току-що беше осъдена за някакво отравяне и трябваше да бъде обесена, но неизвестно по чия намеса трибунът я пусна на свобода.

В безмълвната тишина се чуваше само поскърцването на лежанките, тъй като слушателите неспокойно се размърдаха.

— Никога преди това не я бях виждал — продължи Нерон разказа си съвсем спокойно — и като я срещнах, дъхът ми спря... Казвали ми бяха, че някога е била една от най-красивите хетери на Рим... — Нерон видя Хилас да се приближава с чашата, от която за нищо на света не биваше да отпива, и изведнъж ококори очи и заговори най-неочаквано на Пизон: — А баща ти, Пизоне, я е обичал!

Той я напуснал, както това се случва; и за него Локуста забъркала първото си питие. Но нагорещената фиола^[2] се счупила на огъня, ужасната отрова опръскала лицето и, изгорила едното ѝ око и превърнала красотата ѝ в грозна маска на форкинида^[3]... Това е! — С незабележимо движение Нерон беше покрил едната страна на лицето си с шалчето и сега го завързваше под брадата.

Едно от момчетата, които поднасяха питиетата, изкрещя.

Защото като в съновидение бялото на едно око се блещеше от чудовищно обезобразено, отекло и зло лице, а разкривени устни зееха над кучешкия зъб. Сякаш чукани на отрязани пръсти искаха да се впият в изтръпналия от ужас.

— О, богове! Нероне! Не! Но това е някаква дърта вещица, отровителка! — Британик се извърна към Хил, който стоеше зад него с чашата... А Нерон, като развързваше бавно и смъкваше кърпата от лицето си, което отново бе станало неговото лице, видя как Британик вдигна чашата и започна да пие... Британик пиеше, най-после Британик пиеше!

Припряно, разпалено, като че ли искаше да каже още нещо, момчето се обърна към Нерон и... сякаш се задави. Пое конвулсивно и хриптящо дъх и с широко разтворени очи явно търсеше някаква дума. С ръка на гърлото направи две-три залитащи крачки и... се сгромоляса.

— Британик! — изкрещя Агрипина пронизително. Като че ли понечи да се втурне към него. Нерон се облегна в креслото си.

— Не се притеснявай, мамо! — каза той. — Това е старата му епилепсия, позната ми от години! Ако го оставим на спокойствие, погледът и говорът му ще се възвърнат скоро. Отон и Полион да бъдат така добри и положат брат ми на онова ложе там отсреща!

Покорно подрънквайки, Полион скочи и заедно с Отон, който имаше мускули на атлет, повдигнаха бедното, вцепенено тяло, положиха го и го покриха с ездаческото наметало на Полион. Лепида се излежаваше и разглеждаше с наслаждение лицата на останалите. Видя как дебелият Вителий и Палант се измъкнаха от залата. Погледна загубилата самообладание Агрипина и си помисли: „Има вид, сякаш ѝ се иска да отметне плаща от Британик и да покаже на всички посинялото му лице!... Нищо чудно! Достатъчно сцени на дуел съм виждала, но това дете, което току-що се смееше... наистина, ледени

тръпки полазиха по гърба ми. Да, мила ми Агрипина, така е! Сега вече нямаш втори наследник, с когото да държиш Нерон в подчинение! Колко жалко, ти никога няма да узнаеш истината, че това беше мое дело!“.

Лепида погледна мило към Нерон, който пиеше неразредено вино. Погледът ѝ говореше: „Ние двамата имаме обща тайна.“

Лицето на Нерон отвърна на погледа ѝ с ледена студенина. „Лъжеш се, между теб и мен няма нищо общо...“ — бе изписано на лицето му.

В абсолютната тишина се чуваше запъхтяното дишане на Агрипина.

— Наистина, това леко неразположение като че ли прогони радостта от трапезата — каза Нерон с пресилена усмивка. — Какво става с музиката? Къде са гръцките певици? — А си мислеше: „Лошо са покрили бузата му! И сега тя ще посинее... О, богове!... Мама дали видя! О, да! О, да! Как е втренчила поглед в мен. Какъв е този нов поглед? Омраза? Не, това не е омраза! Презрение? Пфу! Как би могла. Тя познава Локуста от по-рано... Прегустаторът Хилас също трябва да изчезне, той се разплака, глупакът... той ще ме издаде на всеки, който го попита... ще трябва да изчезне! Страх? О! Майка ми се страхува от мен!... Това е! Великата Юлия Агрипина Августа се страхува!... Най-после съм император на Рим! Най-после! Само Октавия не промени изражението си. Мъртвешки бледа е — значи има мъртвешки сини мъртъвци! Но действително тя като че ли продължава да яде бонбони! Дългоносо, вкаменено, омразно лице!... О! Някаква дива омраза ме гледа с искрящи очи! Пизон!... Толкова ли ме мрази Пизон?... Като че ли иска да ме убие... Убийство!... Аз извърших убийство... Само на седемнайсет години и вече убиец! О! Коленете ми треперят, ръцете ми треперят — не бива само да пия, ами да говоря, да се смея! Имам треска — гласът ми изневерява, да не би и на мен да са дали... Глупости! Трябва да се овладея!... Пфу! И майка ми е убивала, е, и?... Не продължава ли да си живее весело? А може и да ме обявят за върховен жрец на бог Британик!... Оо! Сега пък Пизон как погледна Октавия! Така, като че ли я обича!... Ах, но това е много интересно!... Не, не, лъжа се, та той едва от половин година е женен за дебелата Гала, как ще обича Октавия!... Какво! Не се лъжа! Той я обича, глупакът, обича Октавия с патешката човка! Богове! Ах, ако е вярно!

Ако тя загуби девствеността си, бих могъл да я обвиня в изневяра и да се разведа — ех, че щастие!... Какво да се направи, ах, какво да се направи, че да я загуби? Би трябвало да му се осигури достъп до нея — като трибун на личната охрана или по друг начин!... О, Фортуна, тогава ще се отърва и от брата, и от сестрата!“

Агрипина лежеше и гледаше късчето посиняла буза.

„Клавдий! — замисли се тя. — Също като Клавдий! О, евмениди^[4], чувам съскането на змии при развяването на къдрите ви! Клавдий беше стар. Но това дете тук да бъде убито от друго дете!... Нерон непрекъснато ме наблюдава. Той ще ме убие, халдейците ми казаха, че той ще убие майка си!... Не, не, не! Той никога няма да го направи, никога, та той знае, че ми е всичко на света! Аз съм виновна за смъртта на Британик, защото накарах Нерон да се страхува от него! Ох! Да не бях го правила никога! Бързо наказвате, велики богове, бързо наказвате!“

„Майка ми плаче забеляза Нерон. — Нима е възможно?... Кого оплаква? Британик ли? Себе си ли? Или мен?“

Лепида следеше напрегнато, сякаш омагьосана от рядко цирково зрелище как тежки сълзи се стичат надолу към вдлъбнатите ъгълчета на устата на Агрипина.

[1] Улица в Рим, известна с магазинчетата си и с проститутките.

↑

[2] Шише е крушовидна форма (гр.). ↑

[3] Форкиди (гр. мит.) епитет на горгоната Медуза и на нейните сестри Грайи като дъщери на морския бог Форкис. ↑

[4] Епитет на богините на отмъщението еринии (фурии) (гр. мит.). ↑

На връщане от главната стража Пизон с бързи крачки прекоси широкия двор, залян от зимна лунна светлина. Постовите, които идеха насреща му с маршова стъпка, подрънквайки с пики на раменете си, се стегнаха за поздрав, като разпознаха перата на шлема и златното снаряжение на командващия. Пизон отвърна мълчаливо, измери с остър поглед униформите и оръжието им и подмина. Проверката на германската стража при входната арка към вътрешния двор беше оставил за най-накрая... Но след като прие рапорта и от тях, той не се върна, а продължи бавно към покрития ходник.

Тук гореше един-единствен фенер, защото императрицата никога не напускаше покоите си нощем, а и не се очакваше посещение на императрицата майка. В почти непрогледния мрак Пизон се спря несигурно, когато млад гръцки глас каза:

— Тук съм, господарю! — В този момент Пизон усети как някой хвърли на раменете му приготвеното наметало — наметало на роб, което жулеше и миришеше на куче, промокрено от дъжд. Пизон свали шлема, някаква ръка го пое, а той си нахлузи качулката.

— Четири стъпала надолу, господарю! — предупреди го водачът, а ръката подхвана Пизон за лакътя и го поведе. Слизаха по стълби, изкачваха се, минаха през леденостудени коридори, покрай една ниша на прозорец и в невероятно синята лунна светлина видяха долу под тях да проблясват крилчатите шлемове на германските стражи. Една врата се отвори и удари Пизон по крака. Полумрачен коридор за робите.

— А сега ни остава да минем само покрай стражата! — усмихна се младият грък на Пизон. Те се огледаха със симпатия.

„Това е лице, на което можеш да се довериш“ — помисли си Пизон. А Евцер си каза: „Естествено е тя да обича човек с неговия вид.“

Тръгнаха мълчаливо и бързо по безкрайния коридор. Изведнъж гъркът изруга тихо и се спря. От една отворена врата струеше силна светлина. Чу се тракане на зарове. „Четири! Пет!“ — разнесе се отвътре басов глас с чужд акцент.

— Трябва да минем край тази врата, господарю! — прошепна робът.

Пизон кимна.

— Три! Две! Свински късмет, проклетие! — ругаеше някой вътре.

— Е, най-после Галба идва с виното! — Един грамаден гал скочи от масата и се приближи до вратата. — Къде се загуби, мързелив глупако! Трябваше да те пратя по дяволите!

— Това съм аз, Евцер! Флейтистът на императрицата! — усмихна се гъркът на войниците. Отвътре гласовете питаха нещо, а галът им отвърна през рамо.

— Гъркът е, дето развлича бедното пиленце със своята свирня!... Е, върви! — И тъй като Пизон се плъзна край него, извика:

— Стой! А този кой е?

— Брат ми Евмет — отговори бързо гъркът, — той ще свири на китара!

— Вървете и се постарайте, та и тя да се развесели поне веднъж, бедната Октавия! — каза галът дружелюбно и се върна при заровете си.

Пизон си помисли с горяща болка в гърдите: „Първата жена на Рим, жената, която обичам, зависи от грубото състрадание на такъв дръвник.“

— Ето я и Харида, господарю! — каза флейтистът. Една робиня се приближи и свали наметалото от Пизон. Красиви, лъчезарни очи, които като че ли бяха плакали много. Пизон се видя да лежи под чинара и чу Британик да казва: „Аз съм мъж!“

След това се отвори вратата към една тиха, бяла стая с огромно, разцъфнало червено цвете в нея, един мангал и едно малко, съвсем ниско детско кресло пред него, а до креслото, от което беше се надигнала, стоеше Октавия. Слаба, бледна и безмълвна, скръстила очаквателно ръце, тя го гледаше с черните си очи, а на него му се стори, че бясното биене на сърцето му ще примами стражата. Пизон бавно коленичи пред нея. Тя не му каза да седне, а се отпусна в детското си кресло, така че лицата им се озоваха на еднаква височина. Нежните ѝ ръце, чиито пръсти се сплетоха като за молитва, бяха съвсем близо. Съвсем близо беше и бледата ѝ, чиста, нежно прозрачна кожа, продълговатото ѝ лице с трагичните тъмни очи, бялото на които не се виждаше. Тялото му така се стремеше към нея в изблик на чувства, че той затвори очи и сведе глава до коляното ѝ. Отвън изкусно зазвуча жалбата на флейта. Октавия прошепна:

— Ти наистина си тук! Това не е сън! Наистина това си ти! — С поглед, изпълнен с жажда, тя се опиваше от благородния, леко загорял

профил, като че ли искаше да съхрани всичко това за по-сетнешни мигове на лишения. Плахо протегна ръка, за да докосне вената на челото му, и я отдръпна като изгорена, когато той отвори очи при допира.

— Колко много те обичам, господарко! — чу тя неговите думи и през плата на дрехата усети върху коляното си жарта на бузата му.

— Ти ми писа — шепнеше Октавия, — но не ми каза откога. Каж ми, откога! — помоли го тя. Преди да отговори, той се усмихна със затворени устни и със същата наслада, сякаш препрочиташе сама любими Хорациеви стихове, след като четецът си беше тръгнал, тя видя отново неговата усмивка, чу неговия така често слушан глас и разпозна неговите изискани ръце — най-красивите мъжки ръце в Рим.

— Откакто стоях зад теб в тронната зала и Домиций те оципа по ръката, а ти не го издаде и не извика!

— Толкова отдавна? — учуди се Октавия, наведена над него, и се усмихна.

„Никога не съм я виждал да се смее!“ — зарадва се Пизон. С умиление гледаше как сладостта на тази усмивка разкраси цялото ѝ лице. „Не е имала много поводи да се смее“ — помисли си той.

— Толкова отдавна ме обичаш! Мен? А пък аз съм толкова грозна! — изрече тя тихо.

— В името на Венера, която направлява сърцата ни! Не знаеш ли, че за мен ти си по-красива от Попея Сабина?

Тя попита със страхопочитание:

— Слушала съм за нея. Наистина ли е толкова прекрасна?

— Казват, че е най-красивата жена в Лаций. Но какво ни интересува тя, тя, с нейния вид на покварен юноша? Аз обичам теб, само теб! — Той я обгърна с ръце и за пръв път мъжка уста целуна Октавия. Послушно и страстно му се отдадоха нежните устни на Психея, бледото ѝ лице поруменя, пламна цялата. Но когато устните му докоснаха шията ѝ и потърсиха гърдите ѝ, нейните слаби ръце го отблъснаха.

— Защо — настоя той, — защо?

— Това, което правим, е лошо! — промълви тя едва чуто. — Аз съм императрица на Рим, а ти си женен, не е ли така?

Красивите му, сериозни очи срещнаха нейния боязлив, питащ поглед.

— Да, господарко. Трябваше ли наследникът на Калпурниевия род да остане неженен?

— А Гала? — попита тя.

— Господарко, аз съм мъж и уважавам майката на моите бъдещи синове. Но какво общо има то с това, че аз те обичам от шест дълги години?... С това, че бих дал живота си да мога да виждам вечно тъжните ти очи да сияят както сега, че бих искал да сложа ръцете си под малките ти нозе. Защо плачеш, господарко моя, златна моя, защо плачеш?

В ръцете му, под целувките му тя заговори на пресекулки, с напрегнати устни:

— Знаеш ли кой ми каза пръв, че ме обичаш?

— Британик!

Той я прегърна по-здраво и тя заплака без глас, с едри сълзи. След това си избърса очите и трепереща каза:

— На празничната трапеза и пред очите на боговете...

— И заровен още през същата бурна нощ — добави Пизон, втренчил горчив поглед пред себе си.

— Да, гърмеше и святкаше, сякаш Юпитер заплашваше от небесната си вис да изпрати отмъщението на боговете!

— Боговете разполагат с време и търпение, а дотогава ще поспят.

Изплашена, Октавия сложи леките си пръсти на устата му и той ги улови с двете си ръце. Тя вдигна ръцете му към обляното си със сълзи лице и затвори очи.

— Спомняш ли си за царете на Микена, които били погребвани със златни маски на лицето?... Често съм си мислила, че бих искала да умра така — с твоята ръка на лицето ми като най-красива маска. — И тя целуна тази ръка и тежкия, стар пръстен с печата на Калпурниите.

— Защо говориш тъй свойски за смъртта? — промърмори той изплашен.

— Знаеш ли, Пизон — каза тя, — когато мама беше още жива, Корбулон ѝ донесе от Партия едно малко сладко лъвче, едно русо, унило кълбо вълна, и Британик и аз го обикнахме. Баща ми му отреди за кърмачка една от огромните си молоски кучки, която беше родила четири великолепни малки. — Коленичил, Пизон вдигна очи към нея, а Октавия погали леко отметнатата му назад коса. Всичко започна с това, че две от кученцата умряха, защото не им достигаше вече кърмата,

третото — от една рана от ноктите на лъвчето, която не можа да зарасне. Четвъртото свърши няколко месеца по-късно, както си играеше — лъвът го бе захапал малко по-силно. И след като то беше вече умряло, той го изяде. Накрая дойде ред и на кучката. Лъвът я обичаше нежно, но тя искаше да го възпита като собствените си кутрета, лаеше и ръмжеше, а това не му харесваше. И една сутрин не я намериха вече в клетката... Знаеш ли, откакто Британик умря, непрекъснато си мисля за това. Ние всички ще бъдем изядени, Пизоне, един подир друг!

— Не! — каза Пизон твърдо. — Той няма да посмее да те пипне. Твърде много те обичат в Рим!

— Британик го обичаха много повече от мен.

Той я притегли към себе си, обсипа я отново с целувки, а в главата му се блъскаха омраза към Нерон, мъка по Британик и желание по Октавия, която усещаше в ръцете си да гори и трепери.

Тя закри лицето си с ръце:

— Небеса!... Веднъж поне, за миг поне да бъда и аз щастлива! — шепнеше тя, като че ли говореше на дебнещите еринии. Притисна пламтящата си буза към хладната златна броня. Нежните ѝ пръсти си играеха с изчуканата върху нагръдника му глава на Медуза. С изненада Пизон я чу да пита сподавено и почти неразбираемо:

— Бронята не те ли притиска много? Несвикналите пръсти на Пизон припряно и възбудено се опитваха да развържат връзките на раменете. Тогава ръцете на Октавия му дойдоха на помощ. Когато застана пред нея само по червена риза, нейните нежни пръсти пак зашариха по пурпурната коприна.

Пизон остана гол, само с кожена препаска на бедрата, и като всички голи мъже стегна мускули. А кротката Октавия издаде слаб пламенен вик, който той никога по-късно не можа да забрави — нещо между стенание и гугукане. Тя го обгърна с моминските си ръце, притисна се до голата, млада и искряща като гръцки мрамор плът, обсипа го с безброй бързи, леки и жадни целувки, спря се като омагьосана, погали с върховете на пръстите си гладката му кадифена кожа и се облегна замаяна на него със затворени очи, като дишаше тежко и се усмихваше в унес.

— Само *един* миг! — заклинаше слабият ѝ, неравен глас.

— Защо? — питаше той със стегнато гърло. — Защо само един миг, защо не цялата хубава нощ? А, Октавия?

И той се взря в черните ѝ очи, които го гледаха през сълзи.

— Не, любими мой, живот мой! Няма да има нощ за нас! Аз съм императрицата на Рим, а... а съм още девствена!

Пизон се отдръпна стреснат.

— Значи е вярно това, което говорят! Този подлец! Това животно! Никога не бих повярвал! О, мое бедно сърце, мое сладко сърце... Но, Октавия, чуй ме! Само да посмее да ни изправи пред съд!... Нека аз да поправа злото, което той ти е сторил! Позволи ми да те обсия с любов, Октавия!

— Не, мой Пизоне. Не само заради това, че ще умрем. Рано или късно той всички ни ще убие — теб и мен, Агрипина и Сенека... Но заради майка ми. — Опряла буза на гърдите му и с устни, съвсем близо до тялото му, така че всяка дума се превръщаше в целувка, тя заговори със сведени клепащи: — Знаеш какво се говори за майка ми. Мама беше много красива. На грозните им е по-лесно да бъдат целомъдрени... „Същинска Месалина“, казват сега за всяка жена, която живее порочно. Ако ние се провиним, ще кажат: „Нищо чудно! Дъщеря на Месалина!“ Аз не мога да оскверня гроба на майка си, Пизоне! Обичам те. Сърцето ме боли от копнеж за щастие. Нощ след нощ те сънувам, но не мога да ти принадлежа, никога, все едно че съм обречена на Веста^[1]!

Флейтата отвън беше заглъхнала. Робинята Харида се шмугна през вратата с извърнато лице и каза тихо:

— Господарко, ти заповяда да ти съобщя, когато мине обичайното време!

Октавия избърса сълзите си и се изправи.

— Благодаря ти, добра ми Харида! Помогни на Пизон да закопчае бронята си.

Видя упрек и разочарование в очите на Пизон и му се усмихна храбро и опиянено едновременно.

— Тръгвай! — приближи се тя към него. — А когато Гала ти роди син, наречи го...

— Октавиан — прошепна Пизон.

— Не — поправи го тя с жест. — Британик!

И той, който през цялото време не бе забелязал нищо друго в стаята, освен нея, съзря сега усмихнатия като жив бюст на момчето, пред който димеше тамян.

— Кога мога да дойда отново, господарко! — прошепна Пизон и видя как тя поклати мълчаливо глава.

Флейтата засвири подканващо.

— Върви! — пошушна тя.

Той се откъсна от нея и чак до лектиката, с която трябваше да се прибере в двореца на Калпурниите и при жена си Гала, в ушите му звучеше необузданият ѝ, неутешим плач.

[1] Богиня на домашното огнище (лат.). ↑

— Слушай, Полион! — каза императорът и сложи ръка на рамото на трибуна, който беше по-висок от него. — Сенека моли за разговор. Ако ми досажда повече от половин час, ела и ми съобщи, че... е, все нещо ще ти хрумне, за да стигнем навреме на празника у Отон!

Трибуният с нищо не даде израз на одобрение, лицето му не трепна. Отдаде звънко почест и напусна императора. Нерон погледна доволен след него.

Приближи се към масата, където го чакаха документите, и си помисли недоволен: „Мразех Палант, но той работеше. Откакто е низвергнат, изглежда, че управляват само глупци без капка мозък! Какво удовлетворение би било за майка ми, ако можеше да види този безпорядък!“ — Вдигна една купчина документи, за да я пусне веднага с погнуса и прозявка. Дежурният центурион доложи:

— Луций Аней Сенека!

— Въведете го веднага! — нареди Нерон на висок глас, защото знаеше, че ще го чуят в преддверието. За съвсем краткото време, което бе необходимо на центуриона да стигне до вратата, Нерон се стрелна край масата в креслото си и когато Сенека влезе, той се надигна, прекъснал сякаш работата си, за да се спусне към него.

— Учителю и благодетелю мой! — засмя се лъчезарно Нерон, изпълнен с ласкателна момчешка почтителност. Следеше напрегнатата сериозна физиономия на Сенека, сдържаността на поздрава му и си помисли: „Знаех си, че идва да ми чете морал, също като еврейския жрец на Акте.“

Сенека задържа ръката на Нерон, понечила да даде знак на центуриона.

— Цезаре, моля те, без гощавки и без роби!... Искам само за миг да ме изслушаш, по мъжки!

„Ако наистина е само за миг! — помисли си Нерон и след като гостът зае предложеното му място, седна с прикрита въздишка. — Майка ми го праща, ясно е! Дори вино не иска, което би могло да го размекне!“

Седеше, внимателно наведен напред, обхванал лявото си коляно с две ръце и с буден поглед към Сенека — като че ли искаше да пресрещне думите му напред пътя им.

— Радвам се, че те сварвам да се занимаваш с текущи дела, цезаре. Казаха ми, че след напускането на Палант някои важни документи останали неуредени!

Нерон сведе клепачи. „Спокойно, спокойно, като хрътка в дъжд!“ — каза си той.

— Бих дал много, да мога да прочета мислите зад това гладко, младо чело — продължи Сенека. — Може би собствената ти мъдрост, собственото себепознание ти казват, че времето ти би могло да бъде изпълнено повече с важни дела, ако не ги посвещаваше с такова голямо удоволствие на забавленията. — Сенека сложи ръка върху ръцете на Нерон, обгърнали коляното, и каза тихо и с болка: — Не съм доволен от възпитаника си, Нероне!

„Гледай ти! — помисли си Нерон и погледна поддържаната ръка с пръстени по нея. — По-рано, когато носеше прочутото си прокъсано наметало, ръцете ти бяха груби и зачервени от лугавия сапун. А сега ухаят на персийски есенции и блестят с разкошните си пръстени, за всеки един от които би могло да се купи цяло селско имение! Но не си доволен от възпитаника си!... Ти ли, стари глупако!“

— Трудно ми е, Нерон, да те укорявам, след като дължа толкова много на великодушието ти. Може би дори твърде много, защото, когато след смъртта на бедния си брат ти раздели неговите имоти...

(„Я виж ти!... Старецът наистина бил смел!“)

— ... тогава Рим нарече великодушието ти със съвсем други имена. Струва ми се, че когато носех прокъсаното си наметало, имах повече право да те коря.

(„Не е толкова глупав старецът, както си мислех!“) Загрижените очи на Сенека се опитваха да проникнат в светлите очи на императора.

— Нероне! Много си се променил! — сгълча го настойчивият топъл глас.

„Няма да се оставя да ме оплете — мислеше си императорът. — Трябва да се държа студено. И изобщо, искам да стигна навреме за празника на Отон!“

— Всичките си мечти вложих в теб, Нероне! Вярвам в теб! В големите ти таланти, в голямата ти душа, в добротата ти, която е съчетана с блестящ ум...

„Виж ти! Отдавна не е намирал добра дума за мен!“ — стопли се сърцето на Нерон.

— Много по-лесно би било да те подхранвам с похвали, така както правят всички останали с голяма охота. Но, Нерон, похвалата ни ограничава, ограничава ни във вече постигнатото, а укорът е този, който ни тласка напред, като ни поставя нови цели.

„Ако продължава в този дух, никога няма да стигна у Отон!“ — въртеше се в ума на Нерон.

— Мълчиш... А по-рано винаги ценях откровеността ти — упрекна го Сенека. — Дойдох да разговаряме за поведението ти спрямо императрицата майка!... Народът не го одобрява!

— Народът ли? — повтори Нерон остро, будно, бързо и си помисли: „Гук става вече сериозно. Ако старецът е прав, това е неприятно. Аргумент, който тежи. Не искам да се отказвам да бъда младият бог за народа! Не бива да допускам това!“

Сенека кимна.

— Говори се, че си изгонил Агрипина от своя дворец...

— Не съм го направил! Предоставих ѝ само двореца на великата Антония, който беше достатъчно добър за майката на Германик...

— Нерон, ти искаш да измамиш и мен, и себе си, и народа, а всички знаем защо си го направил! Мълчи! Направи го, за да спреш потока посетители, които, идвайки при цезаря, не пропускаха да поднесат почитанията си и на неговата майка. Ти го направи, за да отделиш майка си, чието присъствие за теб бе, вярно, може би твърде осезателно. Но майката, която обитава стария, неуютен дворец, отреден ѝ от немилостта на нейния син, разпалва фантазиите на народа много повече, отколкото самата велика господарка го е правила, когато и да било. Аз посетих Агрипина, Нероне! Тя е много самотна. И би могла да превъзмogne липсата на ласкатели и сдържаността на страхливците, които не биха желали да загубят благоволението на императора — тъжна съдба на една майка, която вижда, че проявата на вярност към нея се преценява от сина ѝ като престъпление... Но тя не може да се лиши от посещенията на сина си... Агрипина е самотна, Нероне!

— Тогава, като отида при нея, тя не бива да... — започна Нерон разпалено. В този момент влезе Полион и доложи по военному:

— Цезаре, достопочтените сенатори...

— Няма ли минутка спокойствие? — изкрещя Нерон в слисаното му лице. В следващия миг си помисли: „Не бива да избухвам така пред

Сенека, това само налива вода в мелницата му.“ Насили се и каза меко:

— Прощавай, Полионе, но знаеш, че моят учител има предимство по отношение на мен и времето ми! Моля те да се погрижиш да не бъдем смущавани! — Той се обърна към Сенека, а красивото му лице потрепваше конвулсивно. Изчака нетърпеливо да останат сами. След това избухна: — Сенека, ти не знаеш какво ми струва едно отиване при нея. Когато вляза, аз се вслушвам как ще прозвучи поздравът ѝ днес — все така горчив, не така пресилено съдържан или по-малко ядосан от вчера. Питам се какво ме чака днес: упреци или сълзи? Ако се опита да заговори за ежедневни неща, студеният ѝ поглед, дълбоките бръчки около устата, всичко това е упрек към мен. Упрек, че съм жив, а Британик не е! Упрек, че съм мъж и нося диадемата, а тя е жена и не ѝ се полага власт, която, признавам, би упражнявала по-добре, по-справедливо и по-мъдро от мен, ако боговете я бяха дарили не само с добрите качества на силния пол, ами я бяха и сътворили като мъж... Жалко за Рим, че на трона му не седят владетелки, както на египетския! Но да не забравяме, че сме в Рим, а не в Тива!... Не съм желал този трон, боговете са ми свидетели!... Но след като тя ми го е извоювала, спечелила по нечестен начин, откупила със смърт, тогава да не ме измества от него, иначе да не ми е името Нерон!

В последвалата продължителна тишина Сенека чуваше запъхтяното му дишане.

„Какво да отговоря — разсъждаваше Сенека покъртен. — Какво мога да отговоря? Познавам добротата и великодушието на Агрипина към много хора, на които не държи, но познавам също дарбата ѝ да кара малкото, на които държи, да страдат, като се стреми да ги запази с някаква отровна, ревнива, узурпаторска любов. И днес още раните ме болят! О, Агрипина, как ще свърши всичко това... как ще свърши!“

— Тя е толкова велика, че с всички средства се стреми към властта — чу той гласа на Нерон. — Но ако беше толкова велика, че да не ламти повече за власт, какво щастие би било за мен да сложа жезъла в ръцете ѝ! Подаръците са една от изявите на моята любов. А на майка ми не може нищо да се подари — тя сама граби всичко от ръцете на другите.

— И тя спомена такова нещо! — промълви Сенека. — „Нерон не ми подарява вече нищо, значи не ме обича повече!“ И все пак ти си

единственият човек на земята, когото тя обича!

— Обича ли ме? И Акте ми го казва и ми проглушава ушите с една от нейните арменски поговорки, която звучи горе-долу така: всеки трябва да почита майка си, за да има сполука на земята. Мога ли да почитам майка си, когато непрекъснато се страхувам от настроението ѝ, което като в треска се повишава и спада, когато не виждам нищо от уравниеността, величието и мъдростта, за които всички я хвалят, докато за мен тя постепенно започва да се превръща в една досадна, разбесняла се жена, в опасна, в неизлечимо болна?!

„О, Агрипина! — простена Сенека наум. — Дотам ли са стигнали нещата? Толкова ужасно ли е станало? Дойдох да го коря, а трябва да го съжалявам, аз, който зная как пронизват твоите удари с кама!“

— Казваш, че ме обича? Обич ли е това никога да не ни приема такива, каквито сме, а невъздържано да ни налага какви да бъдем? Обич на една майка ли е това, че всяка, всяка моя радост ѝ се зловиди, щом тя не идва от нея? А с каква радост ме дарява?... Когато обичах Парис, тя ми го отне... Когато обичах Акте, тя побесня... И тъй като усеща, че не я обичам вече, тя ожесточено ме упреква за моето непостоянство. Но кога човек да бъде непостоянен, ако не в моята възраст? Само аз ли, Сенека, аз измежду всички създания на земята нямам право да изживея за себе си мъничкото живот на едnodневка, да му се насладя?

— Нероне, бъди справедлив. Мога да си представя, че всяка горда майка би искала за другар на момчето си някой друг, а не Парис, и друга любима, а не Акте.

— Защо? — попита Нерон с влажни очи. — В един период Акте беше най-свидното ми нещо. И не беше най-лошата, поне докато не поиска от мен да вляза в катакомбите, за да слушам божествените истории на нейните евреи и назаряни, които воняха и които мразех... А Парис? Парис е единственият човек, който ме приема такъв, какъвто съм. Който никога не иска нищо повече от това, което сам му давам, е, най-много само няколко смешни сестерции повече, и който никога не иска да ме прави по-добър, по-друг, по-велик от това, което съм аз — аз, аз, човекът Нерон! — а не млад бог, каквото е съкровено желание на майка ми и на народа, а пък и твоето! — Гласът на Нерон секна в неudържимо ридание.

— Нероне! — каза Сенека. — Мило мое момче!... Чуй ме! Помисли си дали ние, които те обичаме, нямаме основание да искаме да бъдеш друг, по-добър! Нека този час бъде началото на едно ново, добро време за нас!... Ти се отдръпна от мен, Нероне, защото не съм склонен да те лаская като другите!... Казват, Нероне, че в последно време принуждаваш посетителите да се унижават пред теб и да ти дават клетва за вярност като на персийски сатрап. Казват, че за възхвала на гласа ти раздаваш имена и служби! Казват, че в изблик на гняв обиждаш придворни, а и тонът ти към трибуна преди малко ме кара да вярвам, че е истина! Предупреждавам те, Нероне. Стъпалата на трона, които те въздигат, те откриват за погледа на всички!

— Защо всички са толкова покорни? Те просто ме изкушават да опитвам какво още могат да преглътнат!

Сенека се надигна и леко потупа разтърсваното от плач рамо.

— Позволи ми да се сбогувам с теб.

Нерон също стана и се хвърли на гърдите му.

— Не забравяй бързо този час! — помоли го Сенека. — И не забравяй, че ако вършиш злото с радост, радостта ще отлети и ще остане злото... Ако вършиш добрината с нежелание, нежеланието ще отлети и ще остане добрината... Сбогом, мой Нероне!

Нерон стоеше прав и се взираше във вратата, която преторианците бяха затворили след Сенека.

„Много приказвах — помисли си той. — Все говоря и говоря, а те не ме разбират... Дърто магаре, сега по-добре ли ти е, че ме разплака?... Мога да поискам пак да ме гримират... Как да отида така подут от плач при Отон и да издекламирам стиховете си?... На някои възхвалата ми носела имена и служби? Смешно! А не се ли отплащам с имена, служби и богатства и на Сенека за укорите му?!... Добродетел! Да не си мислите, че кой знае колко ми е притрябвала вашата добродетел?... Ще отида на празника на Отон с венец на главата, съпровождан от флейтистки! Защото аз съм Алкивиад^[1], но *ти*, мой Сенека, съвсем, съвсем не си Сократ!“

[1] Атински политик и пълководец, ученик на Сократ. Тук паралелът между двете двойки е навярно в следния смисъл: Нероновата фантазия и непостоянство са равни на Алкивиадовите, но

Сенековата мъдрост и величие не са равни на Сократовите въпреки подобните им занимания (и в подтекста — подобната им смърт). [↑](#)

Лектиката на Акте спря пред двореца на Антония и Акте слезе бавно и колебливо, скована от страх пред разговора, за който бе повикана.

„Отче наш!“ — молеше се тя, докато изкачваше с робините си високите стари стъпала, без да забелязва нищо наоколо си — дотолкова бе изпълнена от спомена за студеното, гневно лице на Агрипина при сбогуването им.

Но когато придворната Ацерония я посрещна в приемната, където ставаше течение, Акте бе вече наясно с промените, които така я развълнуваха, че забрави всякакъв страх от Агрипина.

С поруменяло, простодушно, безлично лице и разширени от учудване очи Акте извика:

— О, Ацерония, къде са ликторите? Къде са германските телохранители?

Очите на Ацерония се навлажниха и тя притегли Акте към гърдите си. Креперей, който стоеше подпрян на сребърния си домоуправителски жезъл в абсолютно празната приемна, кимна горчиво.

— За сметка на това пък преторианската стража е удвоена като пред затвор.

През вратата влезе една по-възрастна, богато облечена робиня.

— Нейно височество ме изпраца да попитам дали Акте е дошла!

— Привет, Александра! — поздрави Акте и я целуна. Дойката на Нерон рече тихичко:

— Да вървим, тя те чака с нетърпение.

— О, Александра — промълви Акте и се огледа в мрачната зала, в която статуите и вазите на Агрипина стояха като заблудени, — тук като че ли доста неща са се променили!

Но покоите на Антония с изглед към голямата градина и с многобройните вградени шкафчета за свитъци бяха светли и приветливи, а Агрипина както винаги беше облечена празнично и накичена с царски скъпоценности.

„Изглежда зле, о, Христе! И е остаряла!“ — помисли си Акте и обладана от съчувствие, се отпусна на колене до ложето на Агрипина.

— Поздравявам те, Клавдия Акте!... Изтегни се тук да си побъбрим... Александра, погрижи се никой да не ни смуцава.

Акте се отпусна притеснено на лежанката за хранене — също както в деня, когато с поканата да се храни на трапезата на господарката бе ознаменувано освобождаването ѝ като робиня.

Робини поднесоха плодове и вино, сладко като мед.

— Как си, Акте? — попита Агрипина точно така приятелски, както и преди, но Акте, която познаваше всеки тон на металния ѝ глас, долови скритото нетърпение в него и страхът ѝ пак нарасна.

— Добре!... Благодарение на твоето великодушие, господарке! — И двете си поговориха известно време за къщичката на Акте на Вия Апия, дар ѝ от Агрипина, потънала сега в глицинии, и за вкусното дългозърнесто грозде, което зрее край южния зид. А когато Александра зае мястото до вратата, което навремето беше мястото на Акте, Агрипина се наведе напред и погледна гостенката си право в очите:

— Видя ли, че нямам вече ликтори! Да? Нито стража от варварите? Вчера по обед те отстъпиха от пост както винаги под звуците на рог. Но смяната не се появи... Заповед на императора, Акте. Не знаеше ли нищо за това?

Лицето на Акте говореше по-изразително от думичката „не“.

Агрипина наведе умислено глава и Акте забеляза първите сиви коси край слепоочията ѝ.

— Акте! — заговори решително императрицата майка. — Повиках те, за да ти задам няколко въпроса, макар че не ми е много лесно. Но ти сега навярно го познаваш по-добре от мен. През последните три седмици той ме е посетил два пъти и всеки път заобиколен от центурионите си... Каж ми, забелязала ли си и ти промяната, която аз виждам, или тя е свързана само с мен?

Лицето на Акте изведнъж поруменя. Тя разтърси глава.

— Той е променен, преблагогородна — прошепна тя. И като че ли беше извършила измяна или несправедливост, добави припряно и високо. — Но това не е променило ни най-малко моите чувства!

Агрипина повдигна почти незабележимо изящно изписаните си вежди, като че ли искаше да каже: „Това си е твоя работа!“

— А сега... народът смята ли го за добър владетел?

Акте се стъписа.

— Естествено — каза тя бързо и с облекчение. Агрипина поклати бавно глава.

— Това твое мнение ли е или и на други?

— Господарке, как можеш да се съмняваш? Не виждаш ли колко е добър към Бур, Сенека и Серен? Ами към Отон? И не си ли чула, че само поради съпротивата на сената той не отмени най-последно всички мита в Лаций?

— Чух за историята в сената и за неговата реч за митата. И тя като по-раншната, когато отмени данъците, е голяма глупост. Трябвало е да му кажа, че точно една трета от възнаграждението на войската на Корбулон в Партия се покрива от митата за внос на гръцки вина и овча вълна от Иконий^[1]... А що се отнася до раздаването на имоти след убийството на Британик, то приличаше много повече на разпределяне на плячката от разбойнишкия главатар между членовете на бандата, отколкото на милостиво възнаграждение за справедливи заслуги!

— Господарке... какво говориш? — заекна Акте.

— Говоря за убийството на Британик! Да, Акте, да!... И ако ти не вярваш в убийството, то ти и Сенека сте единствените хора в Рим, които не вярват, защото това е далеч по-удобно за добрия им сън и чистата им съвест!

Акте седеше наведена и гледаше надолу към скръстените на скута ѝ ръце.

Агрипина я наблюдаваше втренчено. Изглеждаше изморена, тъжна и стара.

— Акте... — започна тя строго, но Акте я погледна и вдигна молитвено и двете си ръце към устата, а Агрипина ѝ кимна по-благо: — Е, говори!

— Чух такова нещо — започна тя тихо. — Но, господарке, както вярвам, че моят бог е единственият бог и неговият син е светлината на земята, така сърцето ми не може да повярва, че цезарят е недостоен, презрян убиец!

Веждите на Агрипина се сбърчиха в гордо нетърпение. Досега само тя беше отправяла страстни обвинения срещу Нерон и беше срещала успокоителното застъпничество на защитниците. Но сега ѝ беше съвсем непоносимо да слуша обвинения срещу него, и то най-вече от устата на една робиня. Впускайки се в ролята на защитница, тя попита:

— Какво имаш предвид с „презрян“? И какво с „недостоен“? Политическо убийство ли? Смешно! Нима Ромул е бил презрян, когато убил Рем? Брут презрян ли е бил? — И докато говореше, тя си

мислеше, загубила самообладание: „Богове! Та аз никога досега не съм гледала на всичко това с очите на Нерон. Винаги само с моите... с моите!“

— Ние сме виждали всички велики владетели да убиват и аз не го виня за убийството, само че той, изглежда, няма да стане велик владетел.

Те замълчаха и се погледнаха. Акте първа сведе поглед.

— Акте? Лоша господарка ли бях?

С хлип Акте улови дрехата на Агрипина. — Прости ми, височайша, за това, което ти сторих, ти винаги си ми била като майка!

— Тогава ми отговори като на майка. Нерон още ли спи с теб?

Акте се извърна, за да скрие напирещите сълзи.

— Така си и мислех! — каза Агрипина тихо и сложи ръката си върху ръката на плачещата.

— Вината е моя — хълцаше Акте. — Той е неизказано добър. Никой никога досега не е бил така добър с мен. Твърде късно разбрах, че не аз съм тази, която дава, а той.

Агрипина отново сбърчи отбранително вежди.

— Слушай, Акте. В началото имаше един период, когато те мразех. Да, да, мразех те, мое добро дете... Мислех си, че съм го загубила, защото е обикнал теб. Едва сега разбирам, че той никога не е бил по-близо до мен от тогава, от времето на регентството на добрата Цинара^[2]? — издекламира тя с усмивка. — Да, тогава сериозно те мразех, Акте. Целият ми властолюбив гняв се беше надигнал, можех да те удуша ей с тези ръце — каза тя, като протегна напред ръце, превърнала се отново в гордата лъвица. — И сама бих легнала гола в леглото му, вместо да го отстъпвам на робинята си! — И тъй като видя Акте боязливо и мълчаливо да прави някакъв бърз знак по челото и гърдите си, озлобеното ѝ лице се разтопи в една съвсем нова, сериозна усмивка.

— Искам да ти кажа нещо, Акте, което не бих могла да кажа никому другиму... защото ти си добра и защото го обичаш. Имах време да размисля и разбрах, че аз съм го обичала лошо — ревниво и властолюбиво... Никога не можеш да обичаш достатъчно, Акте! Трябва да се обича винаги така съзнателно, с мисъл за доброто, с грижата да накараш другите да усетят безмерността на чувството, както в последния час, когато ни спхожда Хермес, водачът на душите.

Вместо това... как ли не го измъчвах заради теб и за старото му увлечение по Парис!

Зачервеното, подпухнало от плач лице на Акте застина.

— Господарке, бог да ме закриля, та да не омърся вечната си душа, но този Парис го мразя! Само той заслужава укори! Само той е виновен за това, че благородният Нерон се опетнява с гнусен грях.

— С грях ли? — изсмя се Агрипина. — А нима Юлий Цезар не се беше отдал на същия грях? И все пак той беше великият Цезар! Не, глупавичката ми! През последните седмици бях доста сама, макар че може би никога не съм била обичана повече, отколкото през времето на усамотението ми. Във всеки случай имах възможност да размислям, мислех и за Парис... Виж, удоволствията струят през живота ни като широка, тъмна река. Нима са красиви само цветята, които цъфтят на отсамния бряг, а онези, които растат на отсрещния — отровни?... Би трябвало да изпитвам повече страхопочитание към самото чувство, но никога не съм се сърдила и не съм зловидила на Нерон за удоволствията, а само на онези, които му ги осигуряваха — заради властта им над него!

— Господарке, кажи и нему всичко това така, както го казваш на мен, и той ще се хвърли в прегръдките ти.

— Много е късно... Всеки от нас е убивал пред очите на другия и сега си нямаме вече вяра един на друг. А и биха ли ми подхождали такива признания? Аз никога не съм се опитвала да го спечеля като Лепида с бонбони. Правех го с трона на Рим. Мислех си, че с това, което върша за него, ще го привържа завинаги към себе си. Но той, той ми каза нещо, което ме смразява всеки път, когато си го припомня... Той ми каза, Акте, пък аз съвсем не схванах веднага, че е готов да смени диадемата си за възможността да коленичи на откритата арена пред плебеите и да пее! Акте, умолявам те, заклинам те! Споменава ли е пред теб някога такова нещо?

Акте кимна.

Агрипина се облегна и се хвана с ръце за челото.

— И той ще полудее като брат ми! — прошепна тя ужасена.

— Господарке, той наистина има най-красивия глас. Да бе пожелала да го чуеш поне веднъж.

— Глупачка! Рим да не би да има нужда от красивия глас на цезаря? Той има нужда от неговите закони! За какво съм го родила —

да забавлява обуцари и метачи ли, или да управлява? И като истинска дъщеря на Германик, по-скоро бих му отнела живота, който съм му дала! О, всичките ми мечти! Ние и двете сме глупачки, добра ми Акте, и двете сме изоставени и самотни! Нима съм си въобразявала, че може да се възпита едно дете? Та това е невъзможно, както е невъзможно млада хиена да се превърне в агне! И ти ли си си мислила, че можеш да го излечиш от „греха“? Никой не може да бъде излекуван, никой не може да бъде променен и никой не може да бъде утешен — няма мостове между човеците!

— О, не! — каза Акте, пламнала под сълзите. — Апостол Павел може да лекува, може да променя, може да утешава! Вярата е мостът между нас хората. Господарке, лежа в краката ти и обгръщам коляното ти! Ела с мен при апостола и опознай земната светлина!

— Земната светлина ли? Казвала си го и друг път. Ти на Серапис^[3] ли се молиш?

— Аз съм назаритянка, господарке. Земната светлина е Исус Христос!

— Ах, и ти ли седиш в катакомбите и се молиш на тази глупава глава? — попита Агрипина с непредубедения интерес на римляните спрямо всяка чужда религия.

— Господарке, моля те, не слушай клеветите, в нашите сърца няма нищо тъмно. Ние всички сме братя и сестри! Ела при нас и ще срещнеш любовта на добри хора.

Агрипина се наведе и изненадващо целуна Акте по устата.

— Акте, ти си добра и аз те познавам от дете, но днес те виждам за последен път. Защо ме гледаш така втренчено? Иначе бих ли говорила така открито за себе си и за цезаря на Рим, как мислиш? — Тя свали от ръката си рубинения пръстен на цар Митридат и го сложи на лявата ръка на Акте. — Недей да ми благодариш! Благодарни на него! Мъжете са предатели, *ти* остани винаги вярна... Не, Акте! Аз няма да сляза в катакомбите. Сама трябва да изживея трудния си живот, както и сама да понеса тежката си смърт. Сбогом, и знай, че ти съчувствам. Но как мога аз, Юлия Агрипина Августа, сестра, съпруга и майка на цезари, да вярвам в един бог, който прави теб, Акте... моя сестра?

[1] Град в Мала Азия, днес Коня. ↑

[2] Неточна реминисценция от Хораций — за неговата бивша любима — вж. Оди, кн. IV, 13, 21 и Писма — 1, 7, 28 и 1, 14, 33. ↑

[3] Или: Сарапис (гр. мит.) елинистически бог на живота, лечението и смъртта. ↑

Негърският барабан гърмеше във все по-див варварски ритъм. Тялото на момчето Спор се извиваше в заключителен апотеоз между извадените мечове на осемте негри танцьори — същински червен плодник на някакво тропическо цвете между щръкнали цветни листчета. Лежащите заръкопляскаха силно.

— Спор! Спор! — викаше Нерон в такт и сътрапезниците му пригласяха.

Танцьорът в дълга червена дреха, която го покриваше цял от врата до пръстите на краката и само при някое завъртане разголваше нежното мускулесто бедро, се отпусна на колене. Скръсти ръце с позлатени нокти върху бързо дишащите си гърди.

— Ела и пий! Знам много добре как се ожаднява от танцуването! — каза императорът милостиво и предложи на Спор собствената си чаша. Наведен напред, той наблюдаваше ефесеца как пие. Като че ли виждаше всяка глътка от неразреденото вино, което мокреше устните му, да се стича в нежното, сякаш прозрачно гърло със сини жилчици. Щастливите, красиви очи на животно, още по-големи от грима, блестяха, отправени благоговейно към цезаря.

— Хареса ми твоят волт^[1]! — похвали го цезарят вещо. Със светкавично движение на ръката Спор докосна мозайката на пода и взе символично прах, за да го поръси в символично смирение по косите си, преди да догони с няколко големи скока оттеглящите се негри танцьори.

— Боговете знаят, Отоне, как завиждам на това момче! — каза Нерон. — Не знам какъв дявол ме подгони тогава, та ти отстъпих предимството да го купиш!

Отон седеше с кръстосани крака върху лежанката, обхванал здраво глезените на босите си, тесни и изящни стъпала със загрубелите си и погрознели от физически упражнения ръце. Лицето му на кентавър с къс нос се хилеше под венеца от невероятно скъпи рози, донесени от Персия специално за празника му в кошнички със сняг.

— На цезаря принадлежи всичко, което му харесва! — каза Отон и вдигна дясната си ръка от левия крак, за да направи към Нерон широк жест на дарение.

— Цезарят може да прави, но не и да приема цезарски подаръци! — усмихна се Нерон и отпи.

— Приеми го, цезаре, приеми го спокойно! — извика красивият Сенецион с ехидния си глас. — В случая нищо не му струва на Отон да бъде великодушен. А и смята, че добротата ти заслужава такава благодарност!

— В името на всички богове, не е ли предимство да се зовеш приятел на цезаря? — извика Серен, вече не твърде трезв. — Не само заради това, че можеш да чуеш *преди* всички останали най-хубавите стихове на света, рецитирани от най-красивия глас...

— Нерон! Нерон! — заскандира Полион и останалите се присъединиха.

Нерон сбърчи отбранително чело.

— Похвалите не ме подкупват. Аз най-добре познавам артистичните си слабости!

Серен и Полион размениха погледи на въодушевено съгласие.

— ... и не само за щастieto да си свидетел как се развиват блестящите таланти на младия владетел — продължаваше Серен, — ами и за това, че когато прелестите на красивата жена подлудят нашия Отон, добрината на цезаря веднага изпраща досадния роконосец за една нощ в Остия!

— Една нощ! Какво е една-единствена нощ с Попея! И какво е Остия! — засмя се Отон, а стиснатите му челюсти и издути ноздри издаваха, че лекият му подигравателен тон е лъжлив. — Трябваше да изпратиш Криспин за наместник на Галия, или не, още по-далеч, чак в Лузитания^[2]!

Нерон наблюдаваше с присвити очи трите момичета, които с голите си тела като от слонова кост и със златни нишки в косите играеха хорото на грациите. Той издаде напред влажните си, алени устни.

— Може и да стане в най-скоро време!... Отон, бюстът на високата вляво не е свършен!

— Е, поне не е по-лош от този на Акте — прошепна Сенецион развеселен, скрил уста зад чашата си.

Отон скочи пъргаво и надвиквайки музиката и разговорите, се обърна към пируващите:

— За бюста на Попея, най-красивият бюст в света! — И през смях, сякаш обзет от лудост, той изпи виното си на един дъх.

— Парис! Ето те най-последно! Изпусна танца на Спор! — извика Нерон към влизащия.

Парис се промъкна между безбройните прислужници и покрай танцьорките, самият той облечен в танцуваден костюм, но с венец от персийски рози и напръскан с рядкото като скъпоценни камъни розово масло.

— Добре се забавлявате! — каза той високо и горчиво. — И си мислите, че добрият Парис ще има грижата на цезаря да не се случи нищо лошо!

Нерон съзря загрижения израз на безумно красивото, вече леко позастаряващо и скъпо му лице, отдръпна от устните си току-що захапаното печиво, което прегустаторът му беше поднесъл, и слисан, попита пръв:

— Какво се е случило, Парис?

— Какво искаш да кажеш?... Случило ли се е нещо? Ние нищо не знаем! — завикаха гласовете в хор. А Парис, без да разведри мрачната си физиономия, с увиснали надолу ъгълчета на устата в израз на презрителен упрек, продължи:

— Гледате си само веселбите! Какво ви е грижа, че враговете на цезаря подготвят неговата гибел?

— Какво? — изкрещя Нерон задъхано. Той втренчи поглед в нахапаното парче в ръката си, сграбчи брутално прегустатора, заслушан също като останалите, обърна го към себе си и му ревна:

— Хайде! Отхапи още веднъж! — С пронизващ поглед, впит в стареца, с полуотворена уста, той съвсем отблизо видя как глупавото лице на роба се разля в невиджана наслада от хапката, пое си облекчено дъх и отблъсна стареца така, че той политна.

— Цезарю! — изрече Парис тържествено. — Днес бедната малка мишка ще може да се отплати на лъва за великодушието му! Днес Парис спасява живота на цезаря!

— Живота ли? — викна Полион и се втурна към цезаря.

— Говори най-последно! — избухна Нерон с подивели от страх и нетърпение очи. — Да не би тя да е наела убийци? Кого е наела майка ми? Как така разкри целия й план? — И той затропа с крака.

— Какво? — ревна Серен. — Убийци ли? — И като Полион понечи да се втурне към Нерон. Но само с един скок Нерон се беше скрил зад масата с питиетата.

— Назад! — крещеше той с остър глас. — С изключение на Полион, всички назад!

— Цезарю! — прозвуча спокойният глас на Отон в твърде неловката тишина. — Нека да чуем първо Парис и чак след това да отсъждаме! До този момент ние не знаем какви събития са породили безпокойството му! Няма ли да ни изложиш ясно фактите, Парис?

— Цезарю... — започна Парис, — господарката Лепида...

— Пфу! — изсмя се Отон с облекчение. — Така си и мислех! Парис се е хванал на женски истории.

Нерон разкриви потрепващото си лице в гримаса към Отон.

— Дръж си муцуната! — викна му той, а гласът му премина във фалцет. — И изкарай най-последните трите голи крави от залата!

— Не знам какво толкова развесели Отон, но стига! Лепида честичко прави посещения в двореца на Антония. И ѝ направило впечатление, че всеки път, когато я отнасяли късно вечерта, в улицата на ковачите на мечове срещала една плътно закрыта носилка.

— Закрыта носилка ли? Мъж или жена? — попита Нерон.

— Една плътно закрыта, изискана носилка. Накрая господарката изпратила по следите ѝ клиентите си Итурий и Калвизий. Носилката идвала всяка вечер и чакала през цялата нощ в страничната уличка!

— Ах! — простена Нерон.

— Да, лесно ти е да кажеш „ах“! Най-последният Итурий разпознал младия мъж, който тайно посещава двореца на Антония.

— Някой патриций ли е? — попита Нерон, останал без дъх.

— Тъх! — кимна Парис.

— Нощно време при майка ми? Трябва да разбере кой е той, Полионе!

— Излишно е, цезарю, аз вече знам. Никога не би се досетил! Плавт!

— Плавт ли? — Нерон удари със стиснат юмрук по масата с напитките, така че делвите зазвънтяха. Една чаша се катурна и заля празничната му дреха с вино.

— О, вие, всички демони в ада! От всички мъже — Плавт!

— Единственият мъж, който е в същото родство с Август, както цезарят, и когото народът боготвори — произнесе високо ехидният глас на Сенецион.

Нерон му хвърли свиреп поглед.

— Какво ще стане, ако тя се омъжи законно за Плавт? — каза той с треперещ глас, като че ли отправяше въпроса към всички. — Какво ще стане, ако тя нареди синове от Плавт? Тя е още млада, може да му роди още шест синове... шест Британика! — Той се свлече върху масата с напитките, удряйки с две ръце по залятия плот, от което копринените му ръкави се намокриха. — Винаги съм казвал, че тя няма да миряса, докато не ме изтика от трона. Няма да миряса, докато не ми отнеме диадемата, няма да миряса, докато не ме закопае в земята! — И хлипащ, стенещ, пъшкащ и давещ се, той повтори осем, десет, двайсет пъти:

— Тя няма да миряса, винаги съм казвал, няма да миряса...

Серен прошепна:

— Говори се толкова много за нравствена поквара! Ето *това* е нравствена поквара, когато двайсет и шест годишният се съвкупява с тази сивокоса харпия^[3]!

Нерон, все така свлечен върху масата с напитки, клатеше подпряната на дясната си ръка глава и пелтечеше:

— Тя няма да миряса... казвам ви аз! Парис стоеше много недоволен и обиден, защото личеше, че няма да получи нито похвала за вяроност, нито награда за известието.

— И когато чух това, разбрах, че е дошъл денят... — започна той отново. Но Нерон не слушаше.

— Затова напоследък беше така сладка и нежна! Едва сега разбирам всичко. — Затова казваше, че съжелявала за властолюбието и несдържаността си и за не знам още какво... и че не ме обичала достатъчно, о-о, колко ужасно! Ужасно! А аз, глупакът! Аз, глупакът, отивах при нея и почти вярвах на всичките й приказки... аз, който с очите си видях как тя отрови мъжа си! О, богове! Вие, богове на високия Олимп! Но аз не съм съвсем безпомощен срещу това коварство! Полион! Изпрати един центурион при Сенека; дори да спи, да дойде. Да дойде незабавно! И Бур да... Не! Тя провъзгласи Бур за префект. Бур е неин човек. Ще трябва да го свалим, ако искаме да бъдем сигурни в преторианците! Табличка за писане, Отон!... Не говори, не искам да слушам нищо, не искам! Табличка за писане! Префект да стане Туск — за заслугата му, че я мрази! Пратете веднага центурион при него. Той е син на моята дойка и никога няма да ме предаде като... — Нерон се разтърси от неудържими ридания — като

моята родна майка!... О! — извика той и се хвърли към Сенека, който току-що беше влязъл. — Закриляй ме, закриляй ме от тази моя майка!

Сенека стоеше с мъртвешки бледо лице и гледаше безутешния Нерон.

— Боговете пожелаха центурионът да срещне носилката ми на път за дома... Защо е тази тревога, Нероне, при толкова малко факти! При първия сигнал си готов да освободиш стария си учител Бур и да припишеш на тази, която те е родила, най-страшните планове! Това ли е ученикът на философите, Нероне?... Да не би да си съдия, който произнася присъда, без да е разпитвал?... Късна нощ е и ние всички малко или повече сме под влияние на виното — трябва ли народът на Рим да научи, че в такова състояние цезарят поема върху себе си такава отговорност?... Нека аз и Бур я разпитаме и тъй като не искам нищо друго, освен граждански мир, тя ще умре, ако решим, че е виновна...

Нерон вдигна обляното си в сълзи лице и то бе напълно преобразено.

— Страх ме е, Сенека! — произнесе той покъртително. — Непрекъснато ме е страх от майка ми, няма може да се живее така?

[1] Обръщане — балетна фигура. ↑

[2] Древна област, обхващаща днешна Португалия и част от Западна Испания. ↑

[3] Митични чудовища полужени — полуптици (гр. мит.). ↑

Бързи стъпки в преддверието. Приглушени шепнещи гласове събудиха Агрипина. Тя веднага осъзна грозящата я опасност. Заслуша се, надигната в леглото. Оттатък в гардеробната шумно се събори стойка за дрехи, някой плачеше.

Агрипина попита в тъмнината:

— Александра! Какво става?... Запали светлина! — И усети, че гласът ѝ изневерява.

„Защо треперя — ядоса се Агрипина на себе си. — Какво друго може да бъде, освен смъртта? Нима халдейците не ми я предсказаха още преди осемнайсет години?“

Дежурната придворна дама се втурна в стаята; подпухналото ѝ и посърнало от плач лице изглеждаше направо гротескно под червената мрежа, която трябваше да запази стотиците хиацинтови къдрички на високо вдигнатата прическа.

— Стражи на императора, августейша! О! Какво ще стане с нас?

Сърцето на Агрипина заби силно, болезнено. И както винаги когато другите бяха възбудени, тя каза съвсем спокойно, ала същевременно и раздражена от тяхната възбуда:

— Утре ще трябва да си отспим, за да компенсираме безпокойството!

Дойката Александра избутваше пред себе си две робини с лампи. Добродушното ѝ, пълно лице беше зачервено, но тя каза с непоклатимо доверие:

— Недоразумение, господарко! Защото *такова нещо* не може да се очаква от нашия млад господар!

В същото време Агрипина чу дрънчене на оръжие в преддверието.

— Облечете ме, бързо! — заповяда тя. В този миг Полион, без да чука, блъсна вратата към спалнята, крилото ѝ отхвъркна и шумно се удари о стената. Влезе, без да поздрави, привел глава заради шлема си, чийто конски гребен опираше в горната рамка на вратата. Следваха го пет центуриони с извадени мечове, които запречиха достъпа към стаята на дежурната придворна, към банята, към гардеробната, към преддверието и коридора на робите.

Полион направи три крачки към леглото на императрицата майка, все още без поздрав, и изръмжа:

— От името на цезар Тиберий Клавдий Нерон! Бързият поглед на Агрипина съзря в отворената врата отбляска от червеното наметало на Бур.

„Бур! — помисли си тя. — Можеше да бъде и по-лошо!“ Беше спала само с копринената завивка. Полуизправена и подпряна на двете си ръце, сега тя беше гола от кръста нагоре. Но не направи никакъв опит да се покрие. Погледна Полион право в очите и повтори:

— Цезар Тиберий Клавдий Нерон ли?... А мислиш ли, че му прави особена чест, когато шестима негови мъже нападат майка му гола в спалнята?

Агрипина видя как по загорялото лице на Полион мина тръпка на колебание... Той вдигна високо глава и даде знак на центурионите:

— Заемете входовете отвън!

И с несдържано удовлетворение от първата спечелена битка, Агрипина видя стражата да се оттегля.

— Побързай — изръмжа той, — не можем да караме цезаря да чака! — И конският гребен на шлема му отново обърса рамката на вратата. Когато вратата захлопна, Агрипина скочи от леглото. Оправи тоалета си с методичната сръчност на дългогодишен легионер при тревога... Погледна се в огледалото, решена да не освежава бледото си лице с грим. Пое дълбоко дъх и направи знак да отворят вратата. Александра я побутна и първият поглед на Агрипина падна върху Сенека. С чувството, че е спасена, че е в безопасност, тя прошумоля край центурионите в залата, в която бяха запалени всички светлини.

— Поздравявам префекта на преторианците й първия съветник на сина ми! — изрече тя с вибриращ, ясен глас. При влизането си Сенека се беше скрил в сянката на статуята на Германик, където продължаваше да стои. Усети сърцето си болезнено да се разпъва и свива в гърдите — също като медузите, които беше наблюдавал в подводните морски течения. „Не съм вярвал, че някога пак ще видя това тяло голо — мислеше си той, — и не съм вярвал, че шест... о не, седем години няма да му се отразят ни най-малко... О, Ерос, Ерос! Та аз съм само един стар мъж, защо ме наказваш с всички мъки на младостта. И съм само един философ, вече цяла вечност съпруг на Павлина, но бих искал като роб да легна в праха пред тази единствена жена на света. Би трябвало да я спася, би трябвало да й помогна, би трябвало да се отърся от това вцепенение, което тегне над мен като

лоша магия, а не мога да направя нищо друго, освен да мисля за нощите, за които смятах, че най-последно... най-последно — о, отровата им да се бе оттекла от кръвта ми.“

Сенека чуваше дългото обвинение на Бур и имената на обвинителите като далечен прибой, осъзнаваше, че става въпрос за живота на Агрипина, а споменът за ледения ужас, с който бе дошъл, още не се бе заличил от ума му и с онова диво усилие, с което попадналият в тресавище търси твърда опора, той се мъчеше да разбере, да си изясни, да намери сили.

— ... заради което се обвинява в държавна измяна, в таен комплот срещу негово височайшество, в престъпни намерения да въздигне на трона един антицезар и да въвлече Рим в ужасите на гражданска война! Сега обвинителите ти са ти известни, известно ти е и наказанието за такова престъпление... Ние сме изпратени да го изпълним, ако не си в състояние да се оправдаеш!

Агрипина беше изслушала обвинението права и нито един мускул не трепна на бледото ѝ лице.

Щом Бур млъкна, тя заговори, без да се замисля, без да сваля горящия си ясен поглед нито за миг от лицето на Бур.

— Ни най-малко не се учудвам, че Домиция Лепида, която никога не е раждала, не е в състояние да прецени чувствата на една майка към сина ѝ, които не пламват и не гаснат така, както любовта на една безсрамница към нейния любовник!

„О, Ерос! Тя е властителката на света. Всички останали жени не са достойни да целуват връзките на сандалите ѝ дори. Как е възможно да си притежавал такава жена, да си я загубил и цели седем мизерни години да прекарал в такова нищожно живуркане!“ — мислеше си Сенека.

— Изглежда — продължи Агрипина, — че Итурий и Калвизий не са намерили друг по-добър начин да се отблагодарят на застаряващата дама Лепида за благодеянията ѝ, освен като отправят обвинения срещу мен. Но заради тях аз нямам намерение да поемам позора на държавната измяна върху себе си и заради тях върху съвестта на императора не бива да тегне престъпното майцеубийство! Бих била благодарна на моята зълва, ако можеше да се състезава с мен в добронамереността си към моя син, вместо да разиграва с помощта на фаворитите си някаква безвкусна комедия срещу мен... Времето на

моето изгнание, през което Нерон беше под нейните грижи, ѝ предоставяше изключителната възможност да докаже нежната си загриженост. Но тогава разширяването на езерцата с рибки в Бая бе далеч по-важно за Домиция Лепида от задълженията към повереника ѝ. Цялата подготовка за възкачването на Нерон на трона беше извършена единствено от мен, след моето завръщане.

„Някои оратори в сената биха могли да се поучат от нея!“ — помисли си Бур покъртен.

— Докато Британик беше още жив, безразсъдно ми бе приписвано намерението да го издигна за антицезар! Не би ли било безумно от моя страна да си мисля, че ако синът на моя враг, Месалина... — тя направи пауза и повдигна вежди, без да свежда поглед — и на император Клавдий беше станал император, би ме оставил да живея? И как би могъл Британик да бъде по-близо до сърцето ми, отколкото моето собствено дете? Моята плът и моята кръв?... А колкото до Плавт... — сега тя сведе поглед, за да го вдигне отново сериозна — преди осем дни аз отхвърлих ръката му! Ако той или който и да е друг стане върховен съдия на държавата, не биха ли се намерили обвинители, които да ми отправят упреци не само за непредпазливи изблици на накърнена майчина любов, но и за престъпления, за които само синът ми би могъл да ме оправдае?

— „Колко мъдро! — мислеше си Бур. — И колко безумно смело! Тази жена е единственият мъж в Рим!“

„Какво пък! — мислеше си Полион. — Ако е отхвърлила предложението му, всичко е наред! Толкова по-добре! Обратно, обратно, да доложа на цезаря!... Всъщност тя прилича невероятно много на моя господар!“

— Августа! — изрече Бур, преливащ от страхопочитание. — Много съм щастлив, че мога да предам на императора ясните ти слова! Тръгвам си оттук много по-радостен, отколкото дойдох. Прости на един стар служител на държавата за изпълнението на суровия му дълг.

— Не съм свършила още, префекте! — каза Агрипина с пламнали бузи и очи. — Обвинена съм несправедливо. Искам разговор със сина си, ала този път без присъствието на трибуни и центуриони!

— Ще предам желанието ти на цезаря — обеща Бур.

— Стража! Строй се! — изръмжа Полион. Всички врати се разтвориха със замах. И следвайки своя префект, офицерите също

отдадох чест на императрицата майка.

— Ходом! — заповяда Полион и маршовите стъпки заглъгнаха.

Сенека излезе от сянката на статуята.

— Това се казва победа! — промърмори той задавено. Агрипина се отпусна в първото кресло, като че ли коленете отказваха да ѝ служат.

— Само сключване на примирие! — отвърна тя и скри лицето си в ръце.

Бързоходците спряха като дръпнати за юздите и заставиха дванайсетте ликтори и телохранителите кавалеристи също да спрат. Нерон, който лежеше сам в лектиката се надигна и надникна недоволно и нетърпеливо през завеските. Съзря, че жрицата на Веста се беше възползвала от древното си право, което единствено ней даваше предимство пред цезаря.

Докато Нерон гледаше през пролуката на завесата полусърдито заради унижението и полублагодарен за добре дошлото му забавяне, — погледът му срещна острия и мъдър поглед на дребната старица. Жрицата Лелия отиваше вече към осемдесетте и бе боготворена от народа като чудодейка на сърцата. Нерон имаше чувството, че трябва да спусне страхливо завеските, за да се скрие от нея. Но за негово учудване Лелия вдигна ръка за поздрав:

— Бъди благословен ти, който отиваш при майка си, за да се помириш с нея — прозвуча удивително свежият глас на старицата.

Нерон наведе слисан рижата си глава, но весталката го беше подминала вече и той усети как лежанката под него отново се разлюля в равномерния тръс на носачите.

„Виж ти! Каква милост! Никога по-рано при среща не е благоволявала дори да ме погледне... А и знаеше къде ме носят. Тези жреци си пъхат носа навсякъде!“

Извиха към форума и бързоходците си пробиваха вече с мъка път.

„Стоят си добрите граждани и зяпат цезаря — мислеше си той. — В началото това ме радваше, а сега ми е досадно също като дузината високи момчета с препасани брадви отпред. Какво ли не бих дал, веднъж поне с Отон... ах, не, жалко за Отон, той си е загубил всичкия ум в леглото на Попея. Какъв глупак наистина! Да се ожени за една Попея! Вместо да превърне Криспин в рогоносец, той самият става такъв!... Не, какво ли не бих дал веднъж поне и аз така по вечерно време да мина през града със Сенецион! Как зяпат само! Мда, ще трябва да им се усмихна! Там един вдига момченцето си на рамене — и правилно, покажи му го, нека види вожда на младежта! Той съвсем не е чак толкова лош за гледане!... Обзалагам се, че онзи пък е някакъв незначителен поет — как обикаля само около магазина на Крез да види дали неговите стихове са продадени... а тази строга матрона сигурно се е пазарила стръвно за тлъстата гъска и дините,

които робинята ѝ мъкне. Какво ли ще кажат всички, ако сега цезарят запее от лектиката си?... Как ме поздравяват само, добрите хорица! Какво викат? Бъди благословен ти, който отиваш при Агрипина! О, демони! Първо ме преследваше името на Британик... сега пък на Агрипина! Какво иска тази старица — луда ли е? Не искам да ми хвърлят цветя! Къде са херулите?“^[1]

Някаква дебела цветарка с престилка се бе спряла и бе вдигнала високо огромен букет от най-красивите си кампански рози, които искаше да хвърли в лектиката.

— Занеси ги на майчица Агрипина! — извика тя. „Каква по-прекрасна възможност за хората на Плавт! Само един камък в букета — и...“ — помисли си Нерон и се сви в лектиката, обзет от леден страх. Водачът на патрула дойде и пое подхвърления букет. „Не, само глупави цветенца, дадени от душа!“ — ухили се вътрешно Нерон. Ездачите най-после разбраха, че трябва да разпръснат тълпата. Свиха в уличката на оръжейниците.

В същия миг Нерон съзря пред страничната порта на двореца да се събира друга, нова тълпа. Жени с изпити бузи и дрипави деца, хванати за полите им, жени с издути за кой ли път кореми, мръсни старици с втрещен поглед, старци с високи тояжки. Нерон удари с чукчето по сребърния гонг и на прозорчето на лектиката веднага се появи крилчат шлем.

— Какви са тези хора там? Какво чакат?

— Супата, господарю! Августа ги храни всеки ден?

— А откога?

— О, господарю, почти откакто нейно височество живее в двореца.

Нерон преглътна една ругатня. „И никой да не ми докладва за това — замисли се той. — Нищо чудно, че крещат: майчице Агрипина“ — подиграваше се мислено той. Просящите се спуснаха към лектиката.

— Да бъде благословен Нерон! Благословен този, когото е родила Агрипина!

— Те смърдят! Хвърли им пари и да изчезват! — просьска Нерон.

Поръси се дъжд от медни монети. С ухилени влажни устни Нерон наблюдаваше как те се навеждат към земята — „ято кълвядци

кокошки с вдигнати към небето опашки“ — помисли си той, и когато две жени се задърпаха за косите, той се изсмя високо.

Смехът му секна обаче, щом влезе в залата със статуята на Британик в броня.

Агрипина стана да го поздрави. Той се стъписа. Тя никога не бе правила това. Порази го и нещо в нейната външност. След това разбра, че тя за пръв път се бе облякла като матрона. „С такива евтини трикове ли иска да ме хване?“ — помисли си той ядосан.

Когато видя отново лицето на Нерон, Агрипина усети в гърлото ѝ да се надига хлип и понеже той беше по-нисък, прииска ѝ се да обгърне шията му с ръце, да го целуне, да му каже, че му прощава, че осъжда себе си за голямата вина... Но се овладя и се усмихна.

— Нероне, помолих те за този разговор, който, ако намерението ми срещне одобрението на цезаря, същевременно ще бъде и прощане за известно време! — Тя забеляза очите на Нерон да се разширяват и продължи: — Възнамерявам да се оттегля в Тускул. Имам голяма нужда от почивка, Нероне.

Нерон раздвижи устни, за да превърне въздишката на облекчение в израз на крайна слисаност. Той не гледеше в нея, защото се страхуваше, че в очите му тя ще прочете безкрайното облекчение, а гледеше чашата, в която тъмното топло вино, наливано от виночерпеца, се надигаше все по-нагоре и по-нагоре.

„Бях се приготвил за борба, за проклетия, за упреци, за всичко лошо, само не и за това чудо! — мислеше си той. — Дори не смея още да повярвам, не!... А може би така само иска да ме накара аз да я разубедя и тя да остане.“ Той отпи жадно от предварително опитаното вино и се сети за просяците, които тогава напразно ще чакат супата си.

— Може би това съвсем не е толкова лоша идея, мамо! — каза той сдържано. — Защото видът ти не е така добър, както бих искал! Твоето здраве преди всичко, дори пред моята естествена скръб от факта, че ще ми липсваш.

Преди да продължи, Агрипина сведе клепачи, за да превъзмогне болката. „Колко се радва! — помисли си тя. — Колко се радва, че майка му го напуска. Но не бива да забележи какво ми струва отиването във второ — о, много по-тежко — изгнание!“ Усмихна се.

— Знаеш, че при раздяла всеки се чувства донякъде като Одисей, когото при завръщането му само кучето познало... Не знам как ще те

заваря, като се върна, затова бих искала да използвам часа на раздялата и да ти кажа още нещо.

„Сега ще се разбере. Но нека днес да държи проповедите си, нека, щом утре наистина заминава!... О, познавам това лице! Обидената благодетелка на моя живот ли ще ми играе?... Или ще поднови познатите до втръсване заплахи?... Или, още по-лошо, ще се опита да се защитава? Не, не биваше да се оставям да ме уговарят за тази клопка...“

Агрипина пое дъх.

— Това лято партите имаха неочаквано богата реколта — започна тя изненадващо. — Което ще рече, че в скоро време ще подновят войната. Цар Вологез ще изпрати на брат си Тиридат една армия на помощ. През пролетта могат да се очакват първите военни действия на врага. Пълководецът Пет, племенник на Тразеа, е съвсем пасивен. Той ще се окаже в тежко положение и ние ще бъдем победени. Войниците му са лоши — половината са от единайсети легион, който прекара твърде дълго в Сирия и се отпусна от хубавия живот там... Ако ми разрешиш да ти обърна внимание на нещо... — Агрипина млъкна и го погледна въпросително. Нерон, без да може да се овладее от учудване и съвсем разколебан от любопитство, промърмори:

— Разбира се, разбира се, мамо!

— ... то в Кападокия и Галатия трябва да се съберат новобранци — продължи тя бързо. — Тези войници са необходими на Корбулон. Знам, че ревност и завист се опитаха да го отдалечат от теб, но все пак Корбулон е единственият човек, който може да бъде полезен там!... Поради особеностите на терена той ще има нужда и от един рейнски легион с фланговата му конница, както и най-малко от две помощни кохорти, но не чак през есента, а сега, веднага, незабавно! Докато не е станало късно!

Примигващият поглед на Нерон се рееше насам-натам, за да се спре отново на пламналото лице на Агрипина.

— Мамо! — заговори той със запъване. — Ти живееш тук... тук — и си помисли: „Сега ще ѝ го кажа, тя си го е заслужила“ — в усамотение, а откъде знаеш това, което не знаят моите генерали и пълководци?!... От Плавт ли? — сети се той и лицето му се разкриви.

— Не от Плавт! — усмихна се Агрипина с една съвсем нова, разбираща и прощаваща прелест. — Виж, твоите генерали не купуват персийско розово масло от гръцки търговци. И не могат да знаят, че тази година розовото масло върви на двойна цена, защото от приказно щедрата реколта всички поданици са забогатели толкова много, че сами го купуват за жените си, вместо да го изнасят. И не научават, че търговци като моя добър Лизип на връщане товарят оръжие в Масилия... Имам много свободно време и с удоволствие бърбря с Лизип за търговия. Той пътува къде ли не и притежава острия, бърз поглед на човек, който няма нищо против да спечели при добър случай!

— Да, но ти спомена сирийските кохорти! Пет се оплаква от тях и пищи за помощ във всичките си писма. Мамо... да не би...

Агрипина сбърчи вежди и захапа долната си устна. „Защо седи тук и разговаря с мен, след като не вярва на нито една моя дума?“ — помисли си тя и избухна с искрящи очи:

— Да не мислиш, че подкупвам вестносите ти? Или пък тайнописците ти?

Нерон я погледна и си каза, разочарован и тържествуващ едновременно: „Сега ще си свали маската! Е, добре, знаех си, че само ми играе на укротена!“

Агрипина прочете всичко това на лицето му, познато ѝ така добре. „Ако сега не се овладее, той ще ме презре завинаги! — почувства тя в стария си гняв и упорство. — Много по-лошо! Самата аз ще се презирам!“ И с неприсъщо за нея огромно напрежение, което сякаш за миг раздра лицето ѝ, тя смири дивите си и властни инстинкти, също както водач на колесница овладява уплашения четворен впряг... Подбирайки внимателно тона си, за да обуздае задъхания си от лудо сърцебиене глас, тя започна:

— Имам бедни, които храня...

Проследил с удивление промяната в нея и изпълнен отчасти с яд при спомена за тълпата просяци, отчасти със злобно неверие, с което искаше да предизвика гнева на Агрипина, Нерон каза с тон, издаващ всичко, което сам беше мислил за това:

— Оо, да... видях ги.

„Не ми ли е позволено със собственото си състояние да храня демоните в ада, щом това ми харесва?!“, помисли си Агрипина, но

наведе глава и не го изрече... Опомни се и изведнъж една нова усмивка заигра на устните ѝ.

— Не ни лишавай от това, добрия ми! Те наистина са бедни... И чуй, за славата си на пълководец може би ще трябва да благодариш на сакатата стара Луция, която сърба моята супа!... А тя идва за супата, защото иначе ще умре от глад у дома си... Девет години е мечтала за завръщането на сина си и за по-добри времена. А сега, когато той се върна от службата си в единайсети легион в Сирия, тя трябва да го издържа от припечеленото като предача. Тя ми се кълне, че през деветте приятни години синът ѝ нито веднъж не е бил на пост, никога не е слагал бронята си, никога не е виждал шанци и окопи, не се е научил на нищо друго, освен да пие, да играе на зарове и да се мъкне по жени!... Е, цезаре, при тези думи на моята Дуция трудно ли е да се направи изводът, че Корбулон, а още по-малко Пет биха могли да победят някога с такива войници?

— Мамо, как ти се възхищавам! Мамо, ти посипваш главата ми с тлееща жарава!

Агрипина се отдръпна от него.

— Толкова ли си ми благодарен за малкия съвет? — запита тя, като го гледаше с широко отворени очи. — Тогава ми се отплати за стореното и не се гневи твърде много на последния ми обожател. Не наказвай Плавт прекалено строго за това, че му отказах ръката си...

— Той не е последният, мамо! Всички мъже трябва да те обожават, ала най-много собственият ти син. Кълна ти се, че Плавт няма от какво да се страхува, кълна се в името си на цезар на Рим... както и в това, че *ти* ме направи цезар на Рим! — каза Нерон с несдържана възхита.

— Добре! — отвърна Агрипина. — Това е всичко, за което исках да ти напомня и да те помоля. — Тя спокойно погледна Нерон в късогледите очи. — Впрочем цезарят сам ще реши какво наказание заслужават онези клеветници, които обвиниха майка му!

Нерон се изправи след нея.

— Мамо... ти наистина ли искаш да заминеш?

— Тръгвам утре с настъпването на зората — каза Агрипина и като прочете истинско съжаление по лицето му, добави с удивителна лекота: — Сбогом, сине мой!

— Сбогом, мамо! — изрече Нерон с треперещи устни и си помисли: „Ще падна в краката ѝ! Ще я помоля за прошка...“

Но Агрипина, обвита в строгата си дреха на матрона също като в ризница, отстъпи назад. Лицето ѝ сияеше от голямо вътрешно удовлетворение.

— Бъди щастлив, цезаре! — каза тя.

Нерон отпусна ниско рижата си глава и тръгна със залитане като под голям товар.

„Аз, глупакът! Защо се измъчвам? Нима това не е било тайната цел на моите мечти? — ядосваше се той на себе си и на болката в гърдите, която не можеше да отрече. — Най-сетне сега, като си замине, ще мога да живея... Невероятно — Рим без майка ми!... Дали няма да ме тегли и тласка вечно към Тускул? Мъртвите не могат да се събудят, но да ти липсва някой, който съществува... далеч от теб... о, тя е права — най-последно трябва да задишам спокойно...“

Спря и се огледа, но по настояване на Бур беше дошъл сам и наоколо нямаше никой с табличка за писане.

„Значи — кападокийците, галатите... Рейнската конница... най-добре тези от *нейния* град, от Колония Агрипина... и какво още — а, да... помощните кохорти!... На коя друга жена, какво приказвам, на кой друг човек на земята би му хрумвало да даде някому такъв съвет, дори само да помисли за всичко това! Да беше — о, да беше си останала мой съветник само зад завесата!... Едно е сигурно — днес за мен започва нова епоха, а е много трудно за мъж на осемнайсет години да бъде толкова сам!... Винаги ще има хора, които да уважавам и същевременно да мразя — като Тразеа Пет. Ще има и такива, които ще уважавам и осмивам — като Сенека... ще има и хора, за които ще жадувам — о, много! — и такива, от които ще се нуждая... Но ще имам ли кого да обичам и да уважавам, да мразя и да желая някога пак така, както майка си днес? Кого в целия свят?!“

[1] Анахронизъм на авторката. Германското племе херули се споменава едва в късната античност у историка Амиан Марцелин (IV в.) напр. ↑

IV ЧАСТ

НЕРОН

— Какво безумие ме е заслепило? Да тръгна по Субура без роби и факли! О, цезарю! Да се връщаме, това няма да свърши добре. — Сенаторът Мамилий се бе отпуснал с пъшкане на един крайпътен камък и с треперещите си, пухкави като възглавнички ръце бършеше потта от голото си теме. Младежите стояха пред него и се смееха, сякаш гледаха игра на сатири в театър. Единствен Отон бе избързал нататък по улицата.

— Цялата вечер ли смяташ да се окайваш така? — попита Серен. — Парис, нали ти казвах, че ще ни развали вечерта! За какво ли ни трябваше да мъкнем тази лоена топка с нас? Само заради твоята прекалена доброта, цезарю! — с кафяво наметало и плъстена качулка, спусната ниско върху рижата му коса, Нерон се смееше, протегнал лявата си ръка към Мамилий, а дясната към Серен:

— Бръкнете се за по петстотин сестерции и двамата! Ще ви отуча аз да изричате забранени имена по Субура.

— Никакво плащане, още не сме стигнали Субура! — засмя се Серен, като се заканваше с пръст на Нерон.

— При това темпо едва ли ще стигнем дотам, цезарю! — извика Отон.

— Какво, и ти ли? Ще се бръкнеш ли за глобичката? — Нерон улови за наметалото изплъзващия му се, но Отон със смях и един скок изчезна в тъмнината, а когато Нерон го подгони, по утъпканата римска улица закънтяха стъпките на тичащите.

— Флак! Флак! — завика Мамилий след тях, обзет от страх, а Парис, Полион, Серен и Сенецион едва не се пръснаха от смях. — Не се смейте! — изсъска дебеланкото. — Та той е полусляп, ако падне и се удари, ние ще отговаряме за това!

— Е, ще кажем, че е било опит за убийство, към което ти си ни подстрекавал! — вметна ехидният глас на красивия Сенецион.

Старецът се изплаши ужасно и понечи да му отвърне, но Парис добродушно го побутна, за да го предупреди. Нерон се връщаше задъхан, ядосан, с бавни стъпки. Беше разбрал, че вече не може да се мери с Отон, както преди три години на стадиона. „Натежавам много — помисли си той. — Ще трябва пак да се поверя в ръцете на Бур и Аничет! Но и Отон постъпва глупаво! Да ме изостави съвсем сам на улицата, хукнал като заек! И изобщо добрият Отон започва да се държи все по-недружелюбно с мен!“

— Ще тръгваме ли най-последно? — подкани императорът кратко.

Отон се приближаваше с големи скокове, дишаше равномерно и като видя на лунната светлина императора да извързва глава, си помисли: „Ама и аз съм един глупак, дето си въобразява, че този с дебелия врат все още може да тича.“ После извика:

— Е, момчета... направо е невъзможно да догониш този Флак! Признавам си!... Изостанах позорно след него!

— Хайде, ела, ела! Какво да се прави! — Нерон, успокоен и доволен, го потупа по рамото.

— Наистина ли искате да продължавате така — без роби, без оръжие и факлоносци? — пъшкеше Мамилий.

Сенецион се спря.

— Предлагам да го оставим тук!

— Не, не, няма да остана тук сам! — извика дебеланкото, а Сенецион го хвана под ръка и съпроводен от буйния смях на останалите, го помъкна със себе си в лек тръс.

— О, сладки Юпитер! По-бавно! По-бавно! Ако моята Ливила можеше да види как се отнасят с нейното съкровище!

— Много я интересува твоята Ливила какво става с теб!... Ние, шестима младежи, ще сме й по-мили от теб, старче!... Знаеш ли, че вчера на гладиаторските игри твоята Ливила ми хвърляше сладки погледи! Накрая тя ще се разведе и ще се омъжи за мен! — надсмиваше се Сенецион.

— Не вярвам това — каза Мамилий, комуто зъбите потракваха от бягането в тръс.

— Не може да бъде! Ливила ли? Че тя не поглежда друг мъж, освен Мамилий! — подхвърли Нерон ужасно сериозно и петимата се затресоха от смях.

— Не искам да кажа това! Тя достатъчно често ми е слагала рога! — призна си Мамилий с хитро спокойствие. А си мислеше: „Нека се смеят, луди глави. Само да не ме оставят сам, след като съм дошъл дотук с тях.“

— О, богове, не мога повече да се смея, заболя ме коремът! — превиваше се Серен, като се държеше от двете страни.

— Виж, Серен, момче като теб би имало шанса най-много да й стане любовник, но не и съпруг! Защо ли? Защото освен това, което

цезарят ти дава по милост — не споменавам никого, само давам пример! — в джоба си нямаш и половин теренций^[1]!

Серен, който водеше стареца, щеше да го остави да нагази в една локва на пътя, но Отон го дръпна добродушно встрани.

— За Ливилката, добри ми приятелю, не е важно да имаш само набити бедра, но и кесията ти трябва да е добре набита! Какво знаеш ти за цената на големите, дребните и средните желания на жените!... За да станеш сенатор, са необходими един милион сестерции! Но за да станеш съпруг на Ливила, едва ли биха стигнали и двеста милиона.

— Е, не ви ли казвах, че ще има да се смеете с него? — попита Парис.

Тук Нерон се обърна.

— Сега разбирам защо трупаш монетите като търговец и наемателите ти водят дела срещу теб.

— Естествено, че заради Ливилката! Всичко е заради нейните дрешки и верижчици, за нейните градинки и рибки в езерото и за още куп такива нещица... Да не мислиш, че за себе си?... Цез... Флак? Ако трябва, аз бих могъл да живея и с пет хиляди сестерции годишно...

„Как се смеят само — мислеше си Отон. — Те не могат да разберат тези неща. А аз ги разбирам... бедни старче. Аз наистина бих могъл да живея с пет хиляди сестерции годишно и да отрупвам Попея с всичко, което имам... Малка Попея, о, сладка Попея! Сега тя спи и аз не мога да чувам дишането ѝ... може би в съня си тя протяга ръка, за да ме притегли за една от навитите на пръста ѝ къдрици, а ръката ѝ не ме намира, защото ми е заповядано да участвам в нощните забавления на цезаря... о, Хадес^[2]!“

— Сега пък и луната ще се скрие! — окайваше се Мамилий. — Съвсем сигурно е, че ще сбъркаме пътя!

— Как пък не! На път, широк като селски площад. Аз мога да различавам числата на крайпътните камъни и без лунна светлина!

„А Нерон, естествено, не може — помисли си Отон. — Въпреки това чувството му за ориентация би трябвало да му подсказва, че отпред вдясно е къщата на Акте... би трябвало да различи мраморните вази на входа... Дори не поглежда натам! Бедното момиче, твърде кратко бе щастието му!... Къщата е пуста и мрачна като бедното ѝ сърце. Казват, че всяка привечер, в часа, в който той обикновено я посещавал по-рано, тя го чака със запалени фенери и свежи венци. А

той минава край вратата ѝ за Субура и там се отдава на лудориите си. Не знам, но откакто прозрях, че щастието на Ерос не се състои в удоволствието, а в обичта, добрият Нерон ми става все по-чужд!“

„Трябва да сме подминали вече къщата на Акте — мислеше си Нерон. — Не бива да питам. Би било ужасно глупаво... Не, ето ги вазите на входа... не искам да я видя никога повече. Еднообразието убива, само промяната носи живот. Тази нощ, скрит под плъстената си шапка, готов за всякакви приключения, изпълнен с нетърпение и любопитство, аз усещам, че живея!“

Отон се обърна.

— Трябва да свием вляво!... Да минем по Милвиевия мост.

— Не е ли това мястото, където преди няколко дни разбойници подхвърляли с наметало един кожар във въздуха дотогава, докато той загубил съзнание? А след това го съблекли и го хвърлили в канала за отходни води?

Нерон ръгна Парис в слабините и задушавайки се от смях, каза:

— Не вярвам! Такова нещо не може да се случи в моя Рим!

— А ако ти кажа, че едва караулът го измъкнал...

— Шшт! — прошепна Сенецион, — не виждаш ли, че цезарят не обича да слуша такива неща!

— Внимание! — предупреди Полион. — Виждам фигури на моста!

— Колко са? Кажи ми, колко са? — попита Нерон, изгарящ от нетърпение.

— Само двама! — съобщи Полион.

— А ние сме шестима! Чудесно!... Елате, Полион и Серен!... Мамилий, ти ще останеш тук и няма да мърдаш, докато не ти заповядам... докато не ги гътнем върху наметалата им!

Мамилий спря, разочарован като дете, на което по-големите не разрешават да участва в играта. Облаци бяха забулили луната и той не можеше да различи нищо друго, освен черната проблясваща река, от която лъхаше хлад, както и призрачно стърчащите пилони на моста и някаква светлинка в тъмното, искряща като рубин.

В чест на Меркурий, бога на пътищата и проходите, беше издигнато едно миниатюрно светилище, пред което гореше фенер. На неговата светлина дори Нерон различи две фигури, едната от които изглеждаше исполинска... Императорът изостана след Полион,

Сенецион и Серен, чиито стъпки и пронизващи подсвирквания ехтяха по моста, и останал без дъх от доволство, което едва не го задушаваше, той се провикна:

— Давай! Давай! Пребийте ги! Отон! Парис! Хайде! В този миг на върховна наслада Нерон, без да разбира на първо време, видя как Полион, изпъвайки се за поздрав, падна назад. Едва след това осъзна, че внезапният отблясък идеше от изтегляния от канията меч на исполина, и разпозна лицето на по-дребния, който беше отметнал качулката си.

— Пизон! — извикаха Нерон и Отон едновременно. Отон бе искрено зарадван, а Нерон мушна бързо средния си пръст под наметалото и докосна своя талисман — змийската гривна, за да предотврати по-нататъшни неприятности.

— Здравейте, приятели! — каза Пизон с любезна веселост, която беше само привидна. — Без малко наистина да успеете да ме изплашите!

Нерон обгърна раменете му с ръка и се засмя.

— Да, когато Полион и Отон те разпознаха, ме помолиха да им разреша да изиграят нещо като варварско нападение!

— Можеше да свърши и зле! — вметна Пизон небрежно. — Защото, когато в Остия ми разказаха, че отскоро в Рим имало банди и те с нападенията си биха могли да попречат на пътуването ми, аз взех със себе си моя етиопец Атлант. А той е в състояние да се справи с шестима разбойници наведнъж.

Исполинът остави наметалото си да се свлече. И всички видяха, че този исполински вид се дължеше на вдигнатия нагоре кичур коса и на украшението от щраусови пера, защото ръстът му не бе необикновен, само телосложението му бе необикновено свършено. Блестяха единствено бялото на очите, зъбите му и огърлицата от огромни нокти на хищници върху голите му гърди.

„Проклятие! Ама че неприятна история! — помисли си Нерон. — Направо е невъзможно да се справиш с тях — с него и с това адско черно псе. Те имат мечове, а ние нямаме. Как да предотвратят да не разкаже на Тразеа и Сенека, че е срещнал цезаря с плъстена качулка?“

— Та това е Пизон! — провикна се възхитено един глас. — Пизон на Милвиевия мост? Как си попаднал тук, нравственико?...

Струва ми се... струва ми се... — Мамилий му се закани закачливо с дебелия си пръст.

„Ето как! — хрумна му на Нерон. — Като помъкнем с нас този нравственик, като го напием и направим съучастник...“

Пизон си мислеше: „Не мога да ви кажа, че отстъпих лектиката си на Палант, защото дръжката на неговата се е счупила и след процеса никой не се осмелява да му помогне. Отвратително е, че трябва да се хиля като уловен на местопрестъплението посетител на Субура.“

Отон си мислеше: „Благословени да са боговете! Един почтен човек, с когото може да се разговаря!“

Красивият Сенецион си мислеше: „Това ни липсва само, този надут глупак да тръгне с нас, че да не можем да се напием и намърсуваме спокойно.“

— Драги ми Мамилий, след това, което току-що чух от Пизон, твоят по-зрял разум не е бил неправ, като ни казваше, че е младежко лекомислие да тръгнем на нощната си разходка без роби!

— О, це... Флак! — промълви Мамилий поласкан.

— Както чуваме, и този един роб ще ни стигне за шестима, защото, Пизоне, аз се надявам, че няма да откажеш на приятелите си закрила и съпровод, за които те молят.

— Да си призная, малко, съм уморен... пък и жена ми ще се изплаши от закъснението ми.

Нерон вече беше хванал Пизон под ръка.

— Ех, изморен! Мъж с твоята прочута сила и издръжливост! А Гала, която е изкарала без теб няколко месеца, ще почака още няколко часа. И след като сърчицето е трябвало да потрепери малко за теб, срещата ще бъде още по-хубава! — каза Нерон в заключение и небрежно. — Тръгвайте, тръгвайте, приятели! Става късно!

„Какъв проклет тиранин! Не му ли стигаше на Рим един Калигула? Трябва ли аз, Калпурний Пизон, да ставам съучастник на неговите тъмни лудории?... Не, не, с такива мисли не ще оправя нищо. А може би аз, Калпурний Пизон, съм изпратен от боговете да предотвратя, доколкото мога, тези негови лудории... но дали ще успея? Ще успея ли?“

Усети хваналия се за ръката му Нерон да се спъва и го издърпа нагоре.

— Върви напред, Атлант, и ни предупреждавай за препятствията!
— заповяда той и етиопецът се плъзна пред тях с беззвучната мощ и грация на нощен хищник.

От другата страна на моста градската картина бе съвсем различна. Вместо широката улица, обрамчена от градински зидове и застроени навътре вили — една тясна уличка от предградие. Вместо безупречната, трамбована улична настилка — непавирана земя, осеяна с дупки и пукнатини. Тесни къщи, от чиито прозорци виси мокро бельо, скели, които препречват тесния тротоар.

— Внимание, господарю! — произнесе гърленият глас на етиопеца с чужд акцент.

— И това ми било Рим, пъпът на света! — каза Нерон, търкайки ядосано удареното си чело. — Рим пред разруха... нищо повече от едно бунище! Тук някъде трябва да се намират и твоите прословути къщи без стълби, Мамилий, а?

— Малко по-нататък са къщичките за Ливилката! — избля старецът. От прозорците падаше оскъдна светлина. Той беше запретнал нагоре наметалото и връхната тога, така че босите му, опръскани с кал прасци се виждаха как тъпчат из мръсотията.

— Ако бях Дарий или Александър вместо Н...

— 500 сестерции! — засмя се Сенецион.

— ... вместо Флак, тогава бих накарал да разрушат с мотики и лопати целия град...

— И какво да поставят на негово място? — попита Пизон.

— Какво ли? Виж само как Нерон застрои опожарената Бонония! Какво на негово място ли? Храмове! Езера! Безкрайни градини, моята златна къща. Не като къщите на Тиберий и Калигула, блестящи с великолепието си от гръцки камък и с изброими богатства, а разточително просторни, направени с вкус и с изискана перспектива. Простор, какъвто може да си позволи само един: господарят на света, чийто град е пъпът на света!

Нерон въздъхна. А Пизон попита:

— И къде ще живеят хилядите, които ще бъдат лишени от роден дом заради този градеж?

— Роден дом ли? Къщичките на Мамилий техен роден дом! Пусни ги да живуркат и гнездят отгатък Тибър! Винаги ще има мамилиевци, които да ги подслоняват срещу наем!

— Ако човек може да бъде сигурен, че мислиш това сериозно, то още отсега би трябвало да си купи евтино парцели оттатък — каза Мамилей. Пизон замълча.

— Купчина камъни, господарю! — предупреди Атлант.

Етиопецът ги подхвана и им помогна да се изкачат по тухлите.

И тук улицата изведнъж загъмжа от оживление. Пред къщите седяха едрогърдести мадони, а задремалите им деца едва се крепяха да не паднат от скутовете им. Босоноги мъже, изгълтали бобената чорбица, продължаваха разговорите със съседа отсреща. Поизрасли вече момчети играеха на разбойници и преследвачи и профучавайки край родителите си, получаваха по някой удар по главите... Момичета с красиви закръглени ръце, придържачи амфори, се връщаха на групички по три-четири от чешмата, като пристъпваха стегнато и внимателно, а младежите, ухапали карамфил в ъгълчето на устата си, се обръщаха след тях като кукли на конци и ги оглеждаха.

— Искам да чуя какво си говорят — заповяда Нерон и се наведе, сякаш завързваше обувката си. Пизон мълчеше.

— ... може да е вярно — казваше млад баща на пейката пред къщата. — На младежта всичко е позволено, какво искаш на неговите деветнайсет години? Но пък разбира дребните хорица, това не може да му се отрече. И нищо чудно, след като внукът на Германик сам е израсъл в беднота. Като си помисли човек само какви надути нахалници са тези либертини! Не видя ли сега при делото на Палант! Упрекват го, че собствените му роби го чували да изрича проклетия срещу Нерон. А хубостникът отговорил: „Това е лъжа! От трийсет години не съм се разбирал с моите роби по друг начин, освен с жестове и поглед!“ Този високомерен песоглавец, който някога също е бил роб! Ама моля ти се!

— Хора като нас се отнасят към робите като със свои деца — намеси се съседът. — Винаги казвам на Кеней...

— Да тръгваме! — заповяда Нерон и се изправи с пламнало лице. След няколко крачки той се обърна сияещ към Парис: — Запомни къщата. Трябва да изпратим подарък на този мъж... Трябва да разкажа на Сенека... естествено, не че съм го чул на Субура, а на форума... Как ме разубеждаваше само да не водя това дело срещу Палант!

— И как тържествуваше, когато невинността на Палант се доказала!

— Невинност ли? Смешно!... Хитрост при потуляне на злоупотребите! — каза Парис.

— Какво мислите вие, Пизон и Отон? — попита императорът. Пизон не отвърна нищо.

— Аз мисля — започна Отон бързо, — че ако пътят още дълго продължава така без посока, ще закопнея за греяно вино!

— Отлично! Виното може да поразвесели нашия Пизон! — засмя се Нерон. — Тук някъде има ли кръчма?

— Там в пряката имаше една!

— Вярно! Ето, вижда се вече и венецът на Бакхус!

— Каква воня! О, богове!

— Какво беше това? Нещо мина съвсем близо край мен... Видях светещи очи! — хленчеше Мамилий. — Наистина! Какво може да е?

Сякаш в отговор залаяха улични кучета.

— Чуй! Някой идва! Внимание!

По уличката се приближаваха старица с фенер и товар дърва в цедилка на превития си гръб и едно вече поизрасло момче, което буташе пред себе си магаренце, натоварено с пазарски кошове.

— Хайде! Впускайте се! — заповяда Нерон. В миг старицата и внучето ѝ бяха обкръжени от зачудени фигури. Момчето изкрещя, но викът му беше заглушен. От преобърнатите кошове в мръсотията се затъркаляха златночервени плодове. Старицата пищеше:

— Разбойници! Убийци!

Един удар и тя изпусна фенера.

— Магарето! Да прогоним магарето! — завика останалият без дъх от смях Сенецион.

— Магарето! Бързо! Да не сте полудели! Запушете ѝ устата! Ще я чуят отгатак!

Магарето нададе жаловит рев и се чу как побягна в луд галоп.

— Сивушко, Сивушко! — плачеше жално момчето и през сълзи го примамваше. Чуха Парис да декламира:

— Робе, замълчи... Не смуцавай с жалкия си глас падането на нощта любовна...

А Нерон се смееше.

— Сега дим да ви няма! Бързо! И тежко ви, ако посмеете да гъкнете! Ще вървим по петите ви с мечове напред! — каза Парис, натъртвайки „р“-то.

Пизон чу бедняшките боси крака да шляпат край него, чу потиснатото, хлипане. Той протегна ръка и прошепна:

— Дръж! Вземи, майко! Купи си друг Сивушко! Треперещата ръка бързо стисна кесията с пари. Хлипането секна... После босите крака затопуркаха нататък.

— Ще останем ли заедно тази вечер? — прошепна гласът на Отон, станал почти рязък от смущение.

И след цялата тази гнусота Пизон каза весело:

— С удоволствие, ако искаш!

— ... защото иначе ми се струва, че не бих могъл да понеса всичко това тук, вместо да бъда при Попея...

— Отон! Пизон! Къде сте! За какво си говорите?

— Казах, че само приятелството към теб може да замести желанието ми да бъда при Попея.

— Ти непрекъснато бълнуваш за Попея — долетя в тъмнината ехидният глас на Сенецион. — Човек няма начин да не прояви любопитство. Защо тя никога не присъства на празненствата ти?

Ръцете на Отон изстинаха. Той каза:

— След смъртта на дядо си, триумфатора, тя живее много уединено... А и нашият брак е съвсем отскорошен.

Изчака дали Нерон ще добави нещо и си пое дъх, когато той каза само:

— Елате, Пизон и Отон, елате, къде е кръчмата? Жаден съм!

Атлант бутна мълчаливо вратата. Сноп светлина падна навън и Полион, приведен, влезе пръв в къщата.

[1] Име на несъществуваща парична единица. ↑

[2] Още: Аид — бог на подземния свят (гр. мит.). ↑

Беше една от онези кръчми в предградията — с нисък опушен таван, мръсни маси и пейки и пръстени делви без шарки. Кръчмарят с престилка, цялата на петна от вино, едва вдигна глава при влизането на просто облечените гости. Той смушка роба, който с гъгнив глас послушно продължи да му изрежда имена на вина и цифри от един свитък за доставка. Кръчмарката, с посивяла сплъстена коса, и набитата ѝ дъщеря миеха чинии и чаши в един чебър. При вида на толкова много мъже дъщерята се изправи и засмя с отворена уста, като припъхваше с пръсти блузката си под колана.

Пизон забеляза, че единият от тримата войници, които играеха на зарове на масата под висящата маслена лампа, непрекъснато губеше, защото вниманието му беше ангажирано много повече от момичето, отколкото от играта. В този момент то избърса бързо и механично зачервените си ръце в един съдран парцал. Прекоси помещението, без да изпуска Полион от поглед, с полуотворени устни и блеснали очи.

Полион нарочно беше избрал масата до вратата; докато пропускаше Нерон и Пизон да седнат до задната стена, а другите се подреждаха отстрани, Полион и Отон заеха крайните места... С внезапно умиление Пизон забеляза, че момичето наистина е объркано, макар и да се държи предизвикателно... То попита Полион:

— Моля, какво ще обича господарят?

— Вино, мое добро дете, и то от най-хубавото, което имате!

— Но гледай да е добре сгрято, хубава кукличко! — отговори Мамилий разпалено, като я попипваше закачливо под брадичката.

В най-тъмния ъгъл седеше един самотен пияница пред глинената си чаша. Той беше сложил ръце на масата, отпуснал върху тях натезалата си от вино глава. Като чу гласа на Мамилий, по цялото му тяло изведнъж премина тръпка, той се обърна и за миг можа да се види зачервеното му, подпухнало пиянско лице с дълбоко хлътнали, искрящи от подозрение и омраза очи под разчорлена, посивяла коса. Но в този миг войникът отсреща така силно удари по масата, че калаените подложки на чашите се раздрънчаха.

— Що за порядки са това? — закрещя той. — Обслужват уличници, а оставят постоянните си клиенти жадни! — Извърна се обвинително към кръчмаря: — Квинт, вече три пъти викам Приска!

— Веднага, веднага ще те обслужат! — изръмжа старият и сам се потътри към огнището да донесе вино. Самотният пияница направи

пренебрежителна гримаса, свлече се на пейката и като че ли отново заспа.

— Този ми е познат! — промърмори Нерон. — Къде ли съм виждал това лице? — И той сбърчи чело в яден размисъл, недоволен от това, че прогресиращото късогледство все повече го лишава от прословутата му способност на физиономист.

— Цялата обстановка тук не ми вдъхва много доверие — каза Отон.

— А на мен ми харесва! — изкиска се Мамилий. — Дъщерята на кръчмаря е точно този тип леки женички, дето ми допадат.

Момичето се приближи. Постава делвата с вино плътно до разголената, жилеста ръка на Полион, прошепна му: „Извинявай!“ — и вдигна към него поглед, изпълнен с обожание и копнеж. Полион, макар и да се държеше строго по време на служба, намери време за една много бърза, мигновена усмивка.

— Ела, седни, пиленце! — примаамваше я Мамилий, но момичето, чиито гърди се надигаха при дишането, каза на Полион с многообещаващ шепот, като че ли правеше внезапно любовно признание:

— Истинско цекубско вино, господарю!

— Приска! — направи ѝ знак кръчмарят, който беше обслужил войника, и момичето, за миг вече с намръщено лице, попита:

— А? Какво? — И се помъкна с нежелание към войника, който ѝ заговори.

Всички пиеха така, сякаш бяха прекосили пустиня.

— Виното е добро! — учудено и високо викна Мамилий. На красивия Сенецион, който изпълняваше ролята на виночерпец, му се отвори работа. Пизон усети, че виното е изненадващо тежко, и пиеше сдържано, докато другите изпразваха чашите една след друга.

— Много, си мълчалив! — обърна се Парис към Нерон и пи за него. Нерон направи гримаса.

— Не се сецам къде съм виждал онзи пияница там и това не ми дава мира.

— На форума! В цирка? — подсказваше му Парис. Нерон клатеше глава.

— Пий! — настоя Сенецион. — Това може да ти оправи настроението! В името на Херкулес, ако и у Цестий не стане по-

весело, вечерта ни ще е много постна!

— Всъщност защо е необходимо да се ходи у Цестий, след като само един знак — и ти, в своя собствен дворец и под персийски рози, можеш да прегърнеш най-красивата мечта на света? — попита изведнъж Отон.

— Най-красивата мечта на света е самата Попея. Достатъчно сме слушали за това! — подигра се Сенецион.

Парис се изправи, издаде напред брада, вдигна десницата си в благороден жест и всички, разпознали позата на Сенека, гръмко избухнаха в смях. Пизон също се засмя.

— Ти питаш като ученик на философ, добри ми Отоне, и аз ще ти отговоря като учител на философи. Защото, ако не си знаел, то знай, че за оногова, комуто боговете са отредили да се храни със сладкиши, черният ечемичен хляб крие примамлив вкус, а на оногова, дето е свикнал да лежи на пухени възглавници, му се струва, че нарът увеличава еротичната наслада. Може би на онези, които са се изморили да заповядват... — Парис прекъсна и продължи с непреправен, звучен и небрежен глас — им е приятно, Цестий да ги ругае и да ги нарича „пияна свиня“...

Всички се засмяха.

— Така прави той! Да, така прави! — кискаше се Мамилий. — А и не само това, той обича да назовава нещицата с истинските им имена!... О! Полионе! Извикай малката дяволица! Виното свърши, а аз съм жаден!

— Приска! — викна Полион. Всички започнаха да тракат с подложките на чашите.

Но войникът държеше отбраняващото се момиче здраво за ръката и към тях се приближи самият кръчмар.

— Омитай се в пъкъла! — скастри го Полион. — Да дойде Приска!

А Мамилий, изправил се и размахвайки тлъстите си ръце, завика: — Приска! Ела! Приска!

В този момент Нерон, като примигваше срещу извърнатото към него пламнало лице на самотния пияница, каза с облекчение:

— Сетих се! — Той се плесна по челото. — Това е месарят по твоето дело, по твоето дело за наемите, Мамилий, ей онзи там, дето те е зяпнал така! — И когато той млъкна, а Мамилий, свил топчестата си

глава между тлъстите рамене, изви нататък поглед като изплашена, сбръчкана костенурка, се случи непоправимото.

— Падна ли ми най-последно, псе проклето! — изсъска пиещият и започна да се приближава, полюлявайки се. — Какво си мислите, че не ви познах ли? Мръсници! Кучи синове! С нашите пари си строите къщи и изобщо не ви е грижа, че когато трудни жени рекат да слязат по стълбата, тя се сгромолясва и жената и детето пукват. Вас съдията ще ви оправдае. А на възливания просяк, който се е осмелил да се жалва от големия господар, ще му запечатат съборетината заради съдебните разноски! Да не мислиш, че не те познавам, хубавецо Мамилий, с този пръстен на тлъстата ти лихварска ръка...

Полион беше скочил, но месарят го помете настрана. После всичко — скокът, строшената глинена делва, която Мамилий беше катурнал при отскока си, ударът с нож, писъкът на Приска — дойде като гръм от ясно небе. В безмълвната тишина месарят стоеше запъхтян и гледаше ножа си. След това, когато Полион и етиопецът го хванаха и изтръгнаха оръжието, той изрече с колеблив глас, приличащ по-скоро на хлип:

— Извикайте караула! И без това с мен е свършено!

Мамилий се беше строполил на пейката. С широко отворени, като че ли неразбиращи очи той се бе втренчил в дрехата си, която се оцветяваше със застрашителна бързина. Изведнъж, прорязан от дивата болка, той изкрещя, вдигна дрехата си нагоре, запретвайки я безсрамно над белия като лоена топка корем и оскъдните си атрибути на мъжественост, и осъзнал сякаш едва при вида на ужасната рана действителното положение, зарева в див пристъп на страх:

— Лекар! Лекар! Та помогнете ми! Помогни ми, Пизоне, не искам да умра!

Изведнъж прозвуча ехидният глас на Сенецион.

— Виждаш ли! Сега вече бих могъл да се ожения за твоята Ливилка! Нали тя ще наследи къщите, които даваш под наем...

Очите на Мамилий сякаш щяха да изскочат от ямките, той се хвърли към Сенецион с давецо се хърхорене и се строполи.

Кръчмарят, етиопецът, Пизон и Полион се наведоха над него. Полион помръдна рамене и бавно обърна палеца си надолу. Приска хълцаше на гърдите на войника.

— Звяр! — каза кръчмарят и ядосано се закани с юмрук на месаря, който се бе умислил, отпуснал брада на гърдите си. — Би трябвало да те обесят два пъти. Веднъж за стореното и втори път за това, че трябваше да се случи в моята къща.

— О, мойри^[1]... каза Нерон. — Пък Парис ни беше обещал, че ще има да се смеем с него!

— Караул! — доложи внезапно етиопецът.

Всички напрегнаха слух и се привдигнаха вцепенени. Лаят на кучетата и подрънкването на подкованите обувки отекваха все по-близо в настъпилата за миг тишина.

— Полионе! — изсъска Нерон раздражено и укорително. — Те ще ни сварят при убития!

— Проклятие! Те са се разделили вече и са в задната уличка! Не ни остава нищо друго, освен да се подготвим за въжето на палача! — изпъшка войникът на Приска, който подслушваше на вратата зад тезгяха.

— Ще ми отнемат разрешителното! А без разрешително ще трябва да тръгнем по просия! — окайваше се кръчмарят, като държеше главата си с две ръце. Жена му седеше в ъгъла и плачеше безутешно в престилката си. Убиецът седеше точно както преди на масата си, заровил лице в ръце. Спеше ли? Плачеше ли? Приска хвана срамежливо Полион за ръката и каза, сочейки с брадичката си към умрелия:

— Там на пода яма капах, не можем ли да го смъкнем долу?

— Разбира се! В мазето! Умница!

За миг само приеха, Полион и войникът вдигнаха капака за халката. Полион се приближи към месаря, хвана го през дрехата за врата и го разтърся грубо.

— Свършено е с мен, Флорина! С мен е свършено! — повтаряше той с надебелял език.

— Трябва да слезеш долу! — викна му Полион строго в ухото. — Да го поемеш! Марш!

Той блъсна залитация, който пъшкаше и гъргореше, и го накара да побърза към стълбичката.

— Добре, добре! — промърмори Нерон. — Хубаво наказание за убиеца да бъде насаме с жертвата си на тъмно! О, ужас!

— О, ужас! — повтори Пизон, потръпвайки. Другите бяха вдигнали вече Мамилий. И докато го дърпаха, тътреха и бутаха надолу, отворените му очи с вдигнати високо вежди сякаш изразяваха жив, недоумяващ ужас.

Висок кучешки вой зад вратата стресна Нерон.

— Бързо, бързо! — заповяда той.

Коремът на Мамилий се запъна гротескно в четвъртития отвор и Полион с ритник избута надолу издаденото напред палячовско рамо. Оловното лице с изписания на него израз, като че ли сега вече всички тайни на отвъдния свят са му ясни, се сгромоляса в тъмнината. Капакът хлопна.

— Кръвта! Кучетата ще подушат кръвта! — вайкаше се кръчмарят шепнешком.

Отвън като ехо отекна ясен глас:

— Примипилар^[2], Стикс надушва кръв!

Нерон се разтрепери, когато кучето отвън като бясно задраска по вратата, задуши и заскимтя. Дръжка на меч заудря по портата.

— Отворете в името на император Тиберий Клавдий Нерон!

Красивият Сенецион побутна смъртнобледия Нерон.

— Отворете или ще строшим вратата! — Войникът стана, изтегли резето и застана мирно.

Кучето, водено от един войник от караула, залая и се задърпа като полудяло. Останалите кучета в задната уличка също му отговориха с лай. Водачът на караула, стар воин, чиито гърди бяха окичени с отличия и медали, стоеше сред оглушителния шум и с вдигнати нагоре вежди остро и бързо оглеждаше замръзналите по местата си.

— Кой е кръчмарят? — попита той.

— Аз, господарю!

— Името ти?

— Квинт Приск! — запелтечи старецът.

— Хора, минаващи оттук, чули разправия и викове. Ще трябва да претърсим къщата. Никой да не излиза, преди да е казал името и занятието си. Кучето вън! Човек не може да чуе собствените си думи!

— Обърна се към стоящия зад нето войник с восъчна плоча и писец: — Записа ли? Квинт Приск, кръчмар!

— Тъй вярно, примипилар!

— Ти войник от пети легион ли си? Име?

— Гай Юний.

— Останалото ще разберем. — Обърна се към Полион: — Ти кой си?

Полион протегна безмълвно лявата си ръка. По набразденото лице на стария воин премина тръпка. Той видя златната плакета на трибун от дворцовата стража с римския орел, брадвичките и надписа наоколо: „Тиберий Клавдий Нерон, цезар“. Видя и голямото влажно петно върху утъпкания пръстен под на колибата и се отдръпна също така отвратен, както преди малко и кучето Стикс, което бе подушило престъплението. Тогава Нерон го погледна с леко трепереща усмивка и бавно свали плъстената качулка от рижите си коси.

Сякаш стрела прониза стареца. Адамовата му ябълка заподскача нагоре-надолу над бронята и той облиза устни, преди да заговори:

„О, богове! Дано да намери кураж и да ни арестува!“ — пожелаваше си за миг пламенно Пизон и веднага отпъждаше това си желание. Примипиларът се прокашля.

— Оттегляй се! Ходом марш! — даде команда той. След това се обърна на пета. При влизането си той стъпваше стегнато, с изпъчени гърди, окичени с бойни отличия и златни катарамии за два̀сет и пет години неопетнена служба. А сега се препъваше като старец към вратата.

Войниците от патрула го последваха с тропот. Отвън кучетата скимтяха. Вратата се захлопна.

— Така. Можем да си тръгваме! — каза Полион високо и подхвърли една златна монета на масата, на която бе седял убиецът. — Към сметката, кръчмарю!

[1] Три сестри — богини на съдбата (гр. мит.). ↑

[2] Центурион на първата манипула (поделение в римската войска) (лат). ↑

Приска стоеше до него и шепнеше, останала без дъх:

— Господарю... ще дойдеш ли някога пак? Вместо отговор той бързо сграбчи младото ѝ тяло.

— Приска! Ела тук! — викна ѝ войникът. Етиопецът, за когото бяха забравили, се плъзна като тъмна сянка към вратата и я отвори. Миришеше на нощ и земя и те с учудване видяха, че вали.

— Оттук е най-краткият път до моста! — каза Отон, докато стояха в ситния дъжд.

— Към моста ли? — Нерон се изсмя. — Да не си полудял! Или си мислиш, че сега ще се прибера? И защо? Не ми и минава през ум! Решили сме днес да отидем у Цестий и ще отидем у Цестий!

— Моля, както желаеш! — отвърна Отон и по тона му можеше да се предположи как повдига рамене.

— Впрочем, Отон, спомняш ли си, аз веднъж ви представих този юначага, месаря.

— Помня, Флак! — отвърна Полион бързо и ясно.

— Да, наистина! — намеси се колебливо и Сенецион, докато свиваха по главния път, но изведнъж си припомни и попита: — Не беше ли, когато Британик... получи последния си епилептичен припадък?

— Съвсем правилно! Каква памет има само Сенецион!

— Нищо чудно! И аз цялата вечер си мислех за това — поиска да се изтъкне и Серен. — Такова блестящо представление не може да се заличи от паметта!

„Лошо ми е! — мислеше си Пизон — Много ми стана. Наистина изпитвам физическа болка... Отвращавам се от живота. А съм само на двайсет и осем години. На двайсет и три дядо ми е имал вече три победи. На двайсет и шест братът на прадыдо ми е извършил триумфалния си поход... А аз? Живот ли е да седиш в сената редом с тези «достопочтени отци», които издигат на това животно тук статуи и олтари, които сервилничат и му ближат нозете? Живот ли е да си женен за Гала, непрекъснато потиснат от чувството за вина, че не мога да отвърна на голямата ѝ и отчаяна любов!... Живот ли е да живееш редом с Октавия, разпален като жарава и неудовлетворен... И ето ме сега тук, в тъмното, принуден да следвам този мъж, който причинява страдание и на нея, и на мен, без да имам смелост да извадя мечата и да го убия... Ако все още бях такъв като преди четири години, когато

лежахме с Британик под дървото... той сигурно не би се поколебал. Но оттогава бялата ми дреха се покри с доста петна... А той е осем години по-млад от мен! Синът ми, който сега е в люлката, ще израсне под същото недостойно бреме и ще стане роб като мен...“

Отон си мислеше: „Жалко, че не мога да говоря с Пизон, макар че най-после вървим един до друг. Той е единственият човек, когото можеш да поздравиш с проклетите римски целувки, без да е необходимо след това да си бършеш устата с десет кърпи. Единственият, който би могъл да разбере колко леденостудено ми става всеки път, когато на празненствата Сенецион започне да се задява при появата на Попея... Вярно е, че сам съм си виновен за това. Не биваше да я хваля толкова много, не биваше да говоря толкова за красотата ѝ. Но то е по-силно от мен. Изведнъж я виждам как сутрин, все още сънена, обгръща с пръсти златната купичка с вино, за да я затопли... или как повдига тънките си вежди, когато получи подарък, или как се сърди и размахва смешните си юмручета... Струва ми се, че ще се задуша, ако не мога поне да говоря за това...“

Парис си мислеше: „Утре Малкия трябва да прокара в сената указа за либертините и три дни по-късно ще трябва да ме признае за свободно роден. В името на Оркус^[1], той трябва и ще го направи! Колко жалко, че не мога да се превърна в невидим с пръстена на Гигес^[2] и да бъда там в момента, когато Лепида научи, че я призовавам пред съда за връщане на сумата от десет хиляди сестерции, платени за откупа ми, тъй като ще съм свободен гражданин...“ Сенецион си мислеше: „Тази работа с Ливила май не е съвсем за изхвърляне. Нерон смята, че Мамилий има повече от двайсет милиона. Сигурно му е завещал най-малко десет от тях, за да запази остатъка. От данъците за наследство могат да ти настръхнат косите. Но ще стигне за изплащане на дълговете, а вилата на Боланското езеро ще ми дойде съвсем добре. Крайно време е да се сдобия с пари...“

Полион си мислеше: „Странно... когато цезарят смъкна, качулката от косата си, примипиларът ми напомни моя баща. Старецът доби съвсем същото изражение като баща ми навремето, когато разбра, че не пребитият роб, а брат ми Луций е откраднал от нощната масичка пръстена му с печата...“

Серен си мислеше: „Отон е напълно прав! Ама че глупост, да се препъваме безкрайно в тази тъмница, вместо да наредим на Цестий:

«Доведи ми утре през нощта през страничната портичка толкова и толкова курви и толкова и толкова кървокоси азиатски красавици...»

Нерон си мислеше: „Защо ли Пизон винаги ми се изплъзва? Той е единственият, на когото не мога да въздействам както на останалите, а като не мога да въздействам, ставам несигурен!... Дали не мога, защото той е най-добрият от всички? Понякога ме поглежда така, като че ли ме презира... мен, Нерон, младия бог на Рим!“

Нерон изблъска Отон и пак хвана Пизон под ръка. Гласът му прозвуча почти боязливо, когато запита:

— Кого от всички в Рим уважавах най-много, Пизоне?

— Тразеа Пет.

— Ооо... Тразеа. Значи не Сенека. Хм!

„Защо не Сенека? — размишляваше Нерон. — Наистина ли не го уважава, или само отрича това, което му напомня за мен?... Дали не е заради Октавия?... Но Александра ми се закле, че тя все още не е докосвана... интересно, какво ли правят? Седят един до друг и оплакват Британик?“ И със съвсем променен тон Нерон попита — бързо, сурово и дебнещо:

— А кого мразиш най-много?

„Теб! — проблесна в ума на Пизон. — Теб!“ Така беше обзет от тази дума, че замълча, за да не я произнесе гласно, и едва след това отвърна хладно и вежливо:

— Да мразя ли?... Никого!... По-скоро презирам! — И с усмивка, сочейки първо наляво, към пекарната, от която жегата излизаше на талази, а вътре полуголи роби месеха тестото, и после надясно, към клекналите под фенера две момичета, които, доста разголени и ярко гримирани като че ли с едни и същи мазила, правеха знаци на минавачите, той каза:

— Изобщо не знаех, че по Субура добродетелта съжителства така тясно с греха.

— Също като в човешките сърца — засмя се Нерон замислено.

Пизон с отвращение си помисли: „Когато иска, може да притежава и душевна прелест!“

Едва подминали двете врати, Серен възбудено им даде знак:

— Шт!... Идват!

В уличната мръсотия се отразиха факли. Двама роби придружаваха един благородник, който крачеше бързо и бодро.

— Та това е Монтан! — прошепна Отон. — Не, приятели! Не бива!

— Защо не? — просъска Сенецион. — Високомерен мръсник, заслужава си пердаха!

— Той е сенатор!

— Но все още без висок пост! — намеси се Парис.

— Я оставете, Отон само усложнява нещата! — извика Нерон.

Този път той не се криеше предпазливо зад останалите и им даде знак за нападение. Беше прекалено възбуден, изскочи напред, нападна с остро изсвирване минувача и макар че Полион и Отон скочиха веднага след него, поредното за тази злокобна вечер нещастие вече бе станало.

Монтан беше изчакал скока на Нерон, навивайки наметалото около ръката си, и като го хвана, започна да го налага с разярената сила на зрял мъж — ударите попадаха по врата, раменете, гърба, лицето, а Монтан припяваше в такт:

— Ще те науча аз теб... ще нападаш римски конници! Ще те науча аз теб, ще крадеш кесиите на патриции...

„Бъдете благословени, богове! Той наистина смята, че си има работа с разбойник!“ — мислеше си Отон. Тогавя Нерон извика, побеснял от болка:

— Полион!

Чул името и гласа, Монтан отпусна ръка, наведе се и едва сега се вгледа в обезобразеното от подутини и синини лице... Красивата му, поруменяла от бързата победа физиономия се разкриви и той успя само да промълви:

— Милост!

Пизон скочи и го блъсна в гърдите.

— Какво ти става, приятелче! Ти си пиан, приятелче! Върви си у дома и си легни! — засмя се той високо.

Но Монтан не разбра.

Той коленичи, обхвана с две ръце изкаляното коляно на Нерон и като че ли обгърна целия многообещаващ, примамлив и внезапно застрашен живот. Запелтечи:

— Милост, цезарю! Милост!

Нерон го отблъсна с коляно. Може би защото на цезаря му стана срамно заради другия и заради самия него.

Монтан остана на колене още миг. След това скочи и отметна назад глава. Даде знак на робите и продължи нататък по улицата също така бързо, както бе дошъл.

Пизон си мислеше: „Трийсет и две годишен, баща на четирима синове, а тази нощ ще трябва да си среже вените само защото една нощ е срещнал див звяр по Субура! Той ми подари първия лък, а аз никога повече няма да го видя... Не мога да продължа. Трябва да го последвам... да му кажа, че не е сам...“

Отон си мислеше: „Пизон ще го догони! И правилно! Чудесен човек е! А богът на младежта кърви като свиня. Колко се радвам, че го отупаха!“

Сенецион си мислеше: „Монтан има големи имена, но Серен ще успее да ги измъкне от Нерон.“

Серен си мислеше: „Все едно че Монтан е вече погребан. Има прекрасен имот в Кампания, но защо ли си мисля за това, след като хиената Сенецион веднага ще му тури ръка?“

Парис си мислеше: „Пфу, защо сега няма едно огледало, та Малкия да се види на какво прилича... Колко ли е часът? Почти всички публични домове са затворени вече!“

Нерон си мислеше: „Кучи син! Страхлива баба! Първо налага като магаретар, пък после: «Милост, цезарю!» Глупак!... За какво ме мисли той? Да не си мисли, че ще преглъщам всеки позор? Полион ще трябва да отиде при него и да му даде да разбере, че няма избор!... На всичкото отгоре пред Пизон!... На Пизон сигурно мед му е капнал на сърцето!“

— Къде е Пизон? — попита рязко цезарят. Отон отговори бързо:

— Прошепна ми, че иска да поговори с Монтан.

— Да поговори ли? За какво?

— Ами да го накара да стори единствено правилното.

— Изобщо не разбирам какво искаш да кажеш с това — изрече Нерон недружелюбно, студено и зло.

— Стигнахме най-послед!... Но скъпо платихме! — въздъхна Парис. После с чукчето във форма на фалос, което бе поставено под фенера, той удари по надрасканата с тебешир и изрисувана врата.

— Мислех си, че никога няма да стигнем, също като в лош сън!
— засмя се Серен.

Вратата се отвори. Отвътре се разнесоха удари на кимвал и барабани... От червеникавата тъмнина долетя някакъв мазен, нахален и провлечен мъжки глас:

— А-а, пак неколцина от ония повлеканковци, дето трябва да дойдат при татко Цестий, за да почувстват, че и те са мъже! Хайде, влизайте бързо, че ми вали по голото теме!

Нерон прекрачи вътре.

[1] Или: Орк — според древноримската митология божество на подземното царство, равнозначно на Плутон или Хадес в гръцката митология. ↑

[2] Цар на Лидия (VI в. пр.н.е.), убил според легендата Кандавъл, последния потомък на Херакъл, с помощта на пръстен, който го направил невидим. ↑

Нерон крачеше напред-назад в приемната на Калигула, с мозайки от полускъпоценни камъни по стените и пода, и гризеше ноктите си. От време на време спираше под свода на вратата към съседната стая и тогава едно от двете нубийчета, които клечаха край стената, скачаше, за да отдръпне пред него златнопурпурните тиренски завеси. Нерон мина от другата страна, погледна разсеяно ложето от позлатен бронз и бели кожи и се обърна, все още с пръсти в уста. Нубиецът скочи и притвори завесите. Нерон се върна и красивото му лице придоби най-нещастен вид, докато отново пристъпяше към статуята, на която бе изобразен самият той. Беше я поръчал на Лизимах — цели четири седмици бе позирал кротко и търпеливо като жена; най-великият художник на времето беше оцветил статуята, най-добрият ювелир беше поставил очите от скъпоценни камъни. И днес я бяха донесли тук. Нерон я намираше отвратителна. „Признавам си, че не разбирам нищо от изобразително изкуство — мислеше си той. — В края на краищата достатъчно е, че съм неоспорим мим и водач на колесница, китарист и певец, трагик и поет! Но че това голобрадо плашило със скована усмивка няма нищо общо с мен, това може да прецени всеки профан като мен. Невъзможно е да се постави тази карикатура в курията. Ако бях Тиридат^[1], щях да накарам и тримата художници да гребат по време на битката при следващия морски празник като осъдени на смърт престъпници.“

Пак се приближи към сводестата врата, до която фигурата на една Дафна от слонова кост с нежни крака и жално протегнати напред ръчички бе обвита от горе до долу със златни лаврови листа, и нубиецът отдръпна завесата. Нерон влезе и се промъкна край ложето, за да застане пред огледалото на стената. И като се разглеждаше от толкова близо, че дъхът му замъгляваше полираната сребърна повърхност, той установи, че е гримиран безупречно, че е млад и красив. Погледна отново статуята и тя му се стори неприятна, чужда и грозна. Изведнъж забеляза в едно от безбройните огледала, че си гризе ноктите, пусна бързо ръка и си каза: „Трябва да се отуча най-после. Права е майка ми, отвратително е!“ След това сърцето му натежа. „О, богове... от четири дена писмото на майка ми стои на нощната масичка, а аз още не съм го прочел... наистина нямах нито миг свободен... а може и да не съм искал да имам свободен миг... демони, какви отвратителни мисли ме спохождат тази вечер! А най-

отвратителна е мисълта, че трябва да чакам тук това абсолютно непознато ми женище“.

Какво ме подтикна към това безумие? Какво ми хрумна? За това е виновен само Отон! Седмици и месеци наред вече ми проглушава ушите с Попея и пак Попея — как съдбата го е дарила с благородството, красотата и радостта на човешкия род и как всички копнеят по нея... Най-накрая любопитството ми се раздразни и кой би се учудил, че фантазията ми на човек на изкуството се е разпалила?... И вчера го попитах така, само на шега: „Какво би казал, ако ти заповядам да доведеш посред нощ Попея тук?“ Ала когато го казах, а неговото винаги весело лице изведнъж стана пепеляво като на галопиращ кентавър, тогава наистина — не искам да се правя на подобър, отколкото съм, — тогава онова проклето, дребно, пробождащо и припламващо желание да причинявам болка отново ме обзе и аз замълчах и зачаках той да каже просто: „Забравяш ли, че сме приятели и че тя ми е жена?“ Или нещо от този род. Но Отон, моят съученик, за когото съм преписвал Хезиод, Отон, с когото избягах тайно на първото за мен конно състезание, каза: „Заповедта на цезаря е заповед на боговете...“ Тогава вече се заинатих и не си взех думите обратно, макар това да развали настроението ми за цялата вечер. А ето сега и втора провалена вечер — да стоя тук като мъртъвците край Ахеронт^[2] и да чакам тази абсолютно непозната жена! През целия ден ми се искаше да го повикам и да му кажа: „Ти, глупако Венерин! Задръж си я и приеми моята благословия!“. Но целият ми ден бе като омагьосан... Приеми, в курията, съдебни заседания и пратеници на Корбулон, известяващи за победи, тълпата на форума и жертвоприношението в храма на Марс — нито миг свободен!

Но, о, Фортуна! Пясъчният часовник вече се е обърнал!... Полунощ минава, а Отоновото „благородство на човешкия род“ още го няма!

— Полион!... Докога цезарят трябва да чака? Продъни се вдън земя, Полионе! Хей!... Добри Полионе, мили Полионе, златни Полионе, бързо, бързо, ще наредим да ни отнесат у Парис. Не ме гледай така глупаво, ще връхлетим в новата му къща. Бързо, бързо! Стой! Пазачът на винарските изби да даде на виночерпеца четири делви царско вино от Тибериевата изба и... Полионе...

Дежурният трибун отвори вратата и съобщи едва чуто:

— Попея Сабина.

Нерон се обърна с почти глупаво от разочарование изражение.

Край почтително отдръпващия се трибун, по пода с мозайка на букети цветя от полускъпоценни камъни, пристъпваше жена със златни обувки. Тя беше загърната в черно наметало на широки ивици от поплътна и от прозрачна тъкан. Плътната ивица покриваше горната част на лицето, но през прозрачната проблясваха свежи зъби зад алени устни.

Жената беше висока. Тя не се движеше отпуснато и с издаден напред корем, а коленете ѝ пружинираха като на младеж на стадиона.

— Преча ли? Готвиш се да излизаш, цезарю! — каза тя, явно развеселена, с твърд, подигравателен глас, който навремени потрепваше много прелестно.

Нерон мълчеше. За пръв път от осем години насам се чувстваше несигурен и плах като момче. И докато стоеше и я съзерцаваше, нейните слаби и дълги като на момче ръце се протегнаха изпод наметалото и повдигнаха края на воала над главата — наметалото се плъзна, падна зад нея и откри цялата ѝ фигура.

Пред Нерон стоеше жена в младежка одежда — къс гръцки хитон, който откриваше дългите ѝ, стройни бедра.

„Парис!“ — стрелна се през ума на Нерон.

От Акте познаваше едрия бюст като атрибут на женствеността, отличителен белег на един пол, свързан по странен начин с луната. А това тяло беше едновременно нежно и мускулесто като на момче и гънките на хитона се повдигаха само от едва очертаните връхчета на гърдите.

За миг Нерон се превърна пак в Домиций и чу Парис да казва: „Днес ще танцувам у Месалина. Е, Малкия, харесвам ли ти?“ Смутен и налегнат от спомени, Нерон погледна лицето на Попея. С късогледите си очи едва сега под златистите ѝ коси забеляза вежди с лека, скосена извивка, бляскави светли очи, нежни ноздри и твърде голяма уста с подигравателна усмивка. Устата на Парис. Нерон се насили да се усмихне. Изведнъж съзря жаркия, боготворящ и учуден поглед на Полион към Попея и му направи знак като на роб да изчезне.

„Наистина ли е възможно да желая тази жена?“ — замисли се той поразен. Машинално вдигна пръсти към напрегнато усмихнатата си уста, но веднага пусна ръка. В многобройните огледала той се видя

неясно такъв, какъвто бе — едно цветно петно, а само най-близкото огледало отразяваше неговото похотливо, смутено и плахо лице — лицето на момчето от голямото огледало в съблекалнята на Лепида.

„Не! — сепна се той. — Не е само това, пред нея аз съм като плебей пред чистокръвна господарка. Възможно ли е внукът на Германик да не е забравил още бобената чорба от детството си?“ И сякаш да си докаже, че той е господарят на света и че всичко му е позволено, облада Попея, без да бе разменил и дума с нея.

Когато отново дойде на себе си, той я видя да лежи като сринат кумир върху белите северни кожи и сълзи да напират изпод тъмните ѝ клепачи. Нерон стана, пристъпи към завесата и плесна с ръце. Нубиецът отвори със сведен поглед. Нерон му заповяда нещо и зачака. Подадоха му някакъв предмет. Той се приближи към Попея и много нежно каза:

— Само една диадема може да бъде отплата за тези сълзи!

Попея се бе изправила вече, сбърчила сладкото си чело, погледна го, без да докосне кутията от костенурка, и някъде от вътрешността си чу един глас да изрича ясно:

— Да, да... но само диадемата на Рим!

След това Нерон почти плахо я помоли да сподели вечерята с него и когато вратите към трапезарията на Калигула, в която Нерон беше добавил трети златен водоскок, се разтвориха, той за пръв път забеляза израз на учудване върху лицето ѝ. Когато поднасяха морската платика, уловена специално за трапезата на цезаря, Нерон за трети път жадно изпразваше прочутата си любима чаша с изобразени на нея Омирови герои. Той пак беше господар на себе си и сега разговаряше свободно и леко.

Отон със смях беше разказвал на Попея как цезарят купил най-добрия гримьор от театъра на Марцел лично за себе си и че винаги ходи гримиран, макар това да не личи поради голямата изкусност. Но преди малко тя бе видяла дори луничките под грима. Беше забелязала, че вратът му на певец е затлъстял под младежки подрязаната брада и че закръглените му пръсти са с изгризани нокти. Когато по заповед на Отон се качваше в лектиката, тя усети нещо да се къса в сърцето ѝ. Сега тя обичаше Отон по-бурно от всякога. Седеше изправена на масата, до която Нерон се беше излегнал и се хранеше с най-изискани маниери. Помисли си: „А аз съм като Прозерпина^[3]“ — защото от

безбройните цезарски блюда си беше избрала само един-единствен нар.

През цялото време един роб стоеше зад стола ѝ с кутията от костенурка в черните си ръце.

— Толкова ли ти е безразличен подаръкът на цезаря, че отказваш дори да го погледнеш? — попита изведнъж Нерон със сбърчено чело, като я погледна с достойнство.

Робът пристъпи напред и отвори кутията от костенурка.

Поразена, Попея затаи дъх. Тя беше разглезена от лудото лекомислие на един светски мъж, който заради нея поемаше бремето на неизплатими дългове, ала сега за пръв път се сблъскваше с щедростта на един владетел на света.

Това беше диадемата на партската царица, която Агрипина бе отказала навремето и която засенчваше с големината на скъпоценните камъни и изкусната си изработка всичко, видяно досега от Попея.

Тънките загорели ръце мигновено се отдръпнаха след импулсивното движение напред, но Нерон се засмя точно така, очарован от нея, както тя от украсението, и ѝ кимна умолително.

Една от нейните робини притича от преддверието и я украси с тройната диадема, а друга постави огледало пред нея — тя се разглеждаше, потънала в дълбок унес от собствената си красота, като въртеше насам-натам лицето си, добило почти трогателно сериозно изражение от величествения царски символ, а огромните перли и рубини, нанизани на висулки, се удряха в тънката ѝ шия. И Нерон, който разбираше самонаслаждението ѝ и изкушението за една толкова съвършена красота да се оглежда в златния щит на властта, се почувства привлечен както никога по-рано от тази жена, както изобщо не е бивал привлечан от никого.

След като Попея даде знак да върнат диадемата в кутията, и двамата с изненада установиха, че се бяха увлекли в разговор, към който я бе подтикнал Нерон — той, който иначе с удоволствие говореше за себе си, сега ѝ задаваше бързи, умни и дискретни въпроси и подмамваше Попея да му разказва все повече и повече за живота си, сякаш при тях духовната близост беше резултат на физическата.

Попея си мислеше: „Едва сега разбирам какво е имал предвид Отон, когато ми е говорил за неговата прелест и духовен финес.“

Никога не бих повярвала.“ И ѝ се стори не съвсем непростимо, че един такъв млад мъж бе загубил изцяло ума си по нея още от пръв поглед.

А Нерон си мислеше: „Отон е прав! Тя превъплъщава благородството и радостта на човешкия род.“ И той не отместваше поглед от нея, докато тя му говореше с трикратната сигурност на голяма дама от триумфаторски род, на най-красива жена на Рим и на боготворена съпруга.

И той научи, че тя е отрасла при дядо си Попей Сабин по времето, когато майка ѝ, също като неговата, е била преследвана от враждебността на Месалина. Триумфаторът, разочарован, че няма нито син, нито внук, беше възпитал Попея като момче, беше я научил да плува, да язди, да се фехтува. Всяка сутрин, хванала се за стремето на коня му, тя обикаляла най-дългата писта на стадиона. Стреляла като царицата на амазонките, обличала се като тях и като тях мечтаела да живее като мъжемразка. Ала петнайсетгодишна, дядо ѝ, който бил на смъртно ложе, я дал за жена на приятеля си Криспин — човек на петдесет и три години.

Тя родила на Криспин един син, но не преставала да се страхува от близостта му, да се страхува от начумереността му, от горделивите му укори. Животът ѝ започнал едва на седемнайсет години на форума, до златния крайпътен камък на Август^[4], когато лектиката ѝ се сблъскала е тази на Отон.

Нерон наблюдаваше как твърде голямата ѝ, свежа уста потрепва от вълнение и докато едновременно с непознатото му чувство на ревност го изпълваше и още по-необичайното чувство на благодарност за това, че някой заслужава ревността му, той си мислеше: „Тя обича Отон! В името на Оркус! Тя наистина го обича!“

Той даде знак на дворцовия управител. И водоскоците, от които до този момент се издигаха цветно осветени струи, сега с цезарско разточителство започнаха да разпръскват във въздуха розова есенция... Терпън, най-добрият певец в Рим, започна да пее в галерията и прекрасният му глас, заедно със съвършения тон на китарата като че ли идваше от самото божествено небе... Но когато Попея се заслуша и млъкна, Нерон я помоли:

— Продължавай да говориш! Твоите думи гаят ухото ми по-сладко от музиката. Разкажи ми още за дните си в старото селско

имение в Анций! Странно, Отон никога досега не ми е споменавал за вашето имение.

— То отдавна не е наше, цезарю! — каза тя и наведе глава, сякаш мисълта ѝ причиняваше болка. — Криспин го замени за сабинските имения на Монтан, защото намираше тамошния климат недостатъчно здравословен за моя син в сравнение с високопланинския.

— Какво? — засмя се Нерон. — Твоето имение притежание на Монтан ли е?

— То беше негово. Нали знаеш, че Монтан се прости с живота си преди три седмици?

— И още как. Аз съм негов наследник, така че е във възможностите ми да ти върна царството на твоето детство. То е твое, Попея, ако ми разрешиш да ти доставя тази радост!

Веждите на Попея се вдигнаха, тя плесна с прелестните си нежни момичешки ръце и той за пръв път я чу да се смее — смях от сърце, безгрижен, очарователен, открил блестящите ѝ зъби.

— О, цезарю! — промълви тя и го погледна невярващо в очите.

— Ти имаш да ми прощаваш толкова много, Попея, но много повече имаш да ми даваш — прошепна ѝ Нерон, а в това време Терпън пееше гръцки любовни песни.

[1] Име на мнозина арменски царе. ↑

[2] Река в подземното царство, която сенките на мъртъвците трябвало да преплуват в лодката на Херон (гр. мит.). ↑

[3] Или: Персефона (гр.) — дъщеря на богинята на земеделието Деметра и на Зевс, отвлечена от чичо си Плутон (Хадес), владетел на подземния свят. Тъгата на майка ѝ предизвикала страшна суша и глад на земята и Зевс бил принуден да накара брат си да върне Прозерпина. Той се подчинил, но я пуснал, след като тя била вкусила няколко нарови зрънца и те завинаги я свързали с подземното царство. Накрая Зевс решил една част от годината Прозерпина да прекарва с майка си на земята, а другата — при съпруга си в подземното царство. ↑

[4] Конус, обвит в позлатен бронз, намиращ се на форума. Бил поставен от Август и служел като един вид начален пункт на излизащите от Рим пътища. ↑

В спалнята на Калигула, в леглото, на което той се беше любил е Цезония и с двете си сестри, лежеше Попея. Тъй като Калигула обичаше огледалата, тя виждаше отражението си — сладострастна и стройна като Леда — и главата на Нерон със златни къдрици върху юношеските ѝ гърди.

Някаква смътна мисъл я занимаваше: „Ако можеше да се говори не само за най-красивата жена на Рим, а и за най-красивата владетелка на света?“ И изведнъж сърцето ѝ натежа, защото някъде тук, в този дворец, беше императрицата на Рим, а тя мразеше това грозно, презряно момиче, което не бе виждала никога... Наведе глава и погледна лицето на Нерон, закръглената ѝ брадичка се опря леко о гърдите ѝ и тя си помисли: „Колко хубаво, че Отон непрекъснато ми разказваше всичко за него... Само ако знаеше какво знам за него... Странно, никога досега не съм виждала по-променчиво лице. Отначало приличаше на необуздан, отвратителен демон, а сега е като мило дете.“ Тя машинално нави една негова къдрица около нежните си пръсти и каза полугласно:

— Статуята ти оттатък е от Лизимах, нали? Чудесна е!

— Той отвори стреснато очи.

— Намираш ли? На мен ми се струва направо отвратителна. Намираш ли поне, че има прилика?

— Разбира се!

— Какво? — изправи се той. Тя го натисна да легне обратно.

— Ти имаш сто лица и едно от тях е такова!

— Така ли? Ще трябва много да внимавам точно това стотно лице да не бъде изложено в курията... Не знам какво да правя с тази статуя! Не мога да я понасям! Попея се замисли и се засмя.

— Защо не я подариш на императрицата майка? Нерон се удари по бедрата — бе разбрал какво има предвид Попея. Милият народ мърмореше, че Агрипина вече почти година и девет месеца живее в Тускул, а той още не я е посетил. Четири-пет пъти с въздишка беше вземал решение за това посещение, но всеки път му попречваха причини, които бяха добре дошли.

— В името на Херкулес, ще го сторя! — каза той развеселен. — Лизимаховият Нерон ще трябва да я посети като мой заместник. С цялата помпозност и с огромна свита... Какво ще кажеш — намигна той, — ако помоля Отон да поеме водачеството на това шествие?

В сърцето ѝ се отвори малка рана.

— Не — каза тя, без да го поглежда и без да се замисля много. — Той не е подходящ за такива прочувствени мисли. — Тя се замисли за миг и видя пред себе си едно лице, пред чиято недостъпна сериозност красотата ѝ бледнееше, а чарът ѝ беше безсилен, и попита: — Защо не изпратиш Пизон?

Нерон я целуна.

— Попея, възхищавам ти се! — каза той.

— И на ума ми ли? — попита очарователният ѝ твърд глас.

По целия виещ се нагоре път, по който минаваше шествието, гроздоберът бе в разгара си.

Навсякъде Пизон виждаше груби, издялани от пясъчник статуи на Бакхус и Приап^[1], обкичени с лозови клонки и поставени под тъмозеленявали медни параклиси, а пред тях щедро поднесените в дар първи отрязани гроздове.

Навсякъде звучаха песни и женски смях, а очите му се заслепяваха от пъстрите дрехи под яносиньото небе. Навсякъде наведените над работата си се изправяха, за да видят голямото шествие на императора, силно загорели девойки спираха с кошници върху гордо вдигнатите си глави, навсякъде ги следваха деца — голи като амурчета, с полусмачкано грозде в пухкавите си ръчички.

Начело крачеше половин кохорта морски войници от Остия със знаме, в пълно снаряжение, с лаврови клонки за щастие, закичени на копията им. Следваха помощните кавалерийски отряди от Колония Агрипина, покрили се със слава под водачеството на Корбулон, със знамена, окичени с венци... Плътно след тях яздеше Пизон на сирийския си бял кон — заради прахта, както казваше, но всъщност за да избегне безкрайното бърбрене на братовчед си. „От четири дни чувам само изречения, които започват с «нашият цезар казва...» или «ние августианците^[2] всъщност искаме...»“ — разсъждаваше Пизон, като се наслаждаваше на есенното слънце и пейзажа. „Какво блаженство, веднъж за малко да не чуваш къртящия заповеднически глас на Полион.“ Той се усмихна с очи на Атлант и като свали златния шлем и го подаде на тичащия редом с него лекокрак етиопец, поел вече златния му щит, каза:

— Атлант, ако си се изморил, изчакай колоната мулета!

Етиопецът само разтърси усмихнат главата си с гъста къдрава коса... След Пизон идваха волските впрягове, които с бавната си стъпка налагаха спокойно темпо на цялото шествие. Двадесет и четири бели, широкочели умбрийски вола с позлатени рога и панделки по тях теглеха колата, в която превозваха за императрицата майка увитата статуя на императора. До главата на всеки един от воловете крачеше по един говедар с букет на камшика и букет на шапката — също като при сватбено шествие. Следваха флейтистите, цимбалистите, певците. А след тях Полион с другата половина германски конници и морски войници. Подир тях носеха лектиката на един либертин на Лизимах,

комуто бе поверено поставянето на статуята. Краят образуваше сякаш безкрайната колона от мулета, натоварени с палатки и сандъци, кошници и делви вино, роби телохранители и готвачи, подковачи и колари, носачи на лектики, четци и виночерпци, без които пътуването на господарите е немислимо. Най-накрая трополяха огромните коли с четворни впрягове, в случай че ги изненада есенният дъжд.

С ръката, на която носеше родовата гривна на аристократ, Пизон приглади назад меките си, тъмни коси, разрошени от лекия вятър, и огледа веселия пейзаж.

Мислеше си за децата, които Гала му беше подала на коня, за да ги целуне за сбогом: малкия Луций, цял-целеничък Гала — весел, силен, с протегнати към живота пълни юмручета, и по-големия, Гай Британик, любимеца му — детето на Октавия, както тайно го наричаше — нежно, с големи очи, замислено дете, което не се смееше високо, никога не плачеше високо и което, колкото и да беше малко, с безмълвно разбиране, като истински малък приятел пъхваше деликатно оформената си ръчичка в ръката на баща си при мълчаливите им разходки из парка.

Пизон пое дълбоко дъх. Колко му се искаше, поддал се на момента и на изкусително богатата гледка, да се чувства безгрижен и щастлив. Но поръчението, възложено му по изненадващ начин преди няколко седмици и доведено най-после до изпълнение, го потискаше тежко.

[1] Божество на оплодителната сила, градините и лозята (гр. мит.). ↑

[2] Гвардейци на императора (лат.). ↑

„Аз ли трябва да се изправя пред прокудената, обидената и огорчената? — разсъждаваше той за стотен път. — Как да я утеша, че вместо Нерон идвам аз, когото тя с омраза преследваше като учител на Британик!... Тя ще се оплаква, ще обвинява, ще беснее... Тя толкова много обичаше властта, а живее позорно изоставена от всички и сама!... Какво да ѝ кажа, за да не ѝ позволя да почувства, че забелязвам цялата ѝ бедност?...“

След последната извивка на пътя той видя пред себе си Тускул на върха на хълма — една птица само за минути кратък, стрелкащ се полет би могла да стигне дотам, а неговият кон трябваше с пръхтене, клатейки глава и внимателно пристъпяйки със сребърните подкови на копитата си, да следва всички тези своеволни извивки на покрития с камъни път.

Над себе си, върху подзиданата със скални отломки тераса, Пизон видя берачките на грозде — те се смееха и махаха, а една от тях хвърли огромен грозд, който Пизон улови, преди да се е разплескал на скалата. Той махна с ръка за благодарност, опита едрите, изпрашени от земята хранилница и още нагрети от слънцето зърна и се заслуша в грубоватото пеене на линарите, които водеха магаретата си в долапа.

*В топлите нарастващи есенни ноци
след Бакхус на Венера жертва искаме да принесем!
Преди да настъпи зимата на мрачната смърт,
целуни ме, любима!*

Пизон яздеше гърбом и слушаше плътните, омайни гласове на латиняните, когато яростният лай на едно куче го стресна и той чу някой да го вика по име.

Изненадан, видя някаква непозната млада жена с голо дете на ръце да се приближава почти тичешком по една от змийските извивки на пътя, по който конят му тъкмо се изкачваше. Тя беше облечена в тясно препасана дреха на гроздоберачка, ушита от син, домашнотъкан вълнен плат с широко деколте, така че шията с хубав бронзов загар и ръцете ѝ се виждаха. И грубо изплетената шапка с широка периферия и високо, заострено дъно, която засенчваше загорялото ѝ лице, имаше селски вид, но все пак поведението и силата на жестовете изненадаха

Пизон. Тя извика нещо, но то не се чу от яростния лай на кучето, което се готвеше да се нахвърли върху Пизон.

— Цина! Цина! Назад! — заповяда жената и едва от металния тон на заповедта, на която кучето с ръмжене се подчини, той позна коя е тя.

— Августа! — извика радостно той, щастлив, че сега вече е освободен от кошмарното бреме как ще срещне Агрипина. Атлант улови юздите и Пизон, стъпил на седлото, започна да се катери по скалния зид. Вкопчил пръстите на ръцете си и забил краищата на сандалите си във фугите, той се изтегли нагоре като обсадник и поел отново дъх, повтори:

— Поздрав, Августа!

Кучето пак се разлая. Детето се изплаши от внезапно появилия се непознат мъж и заплака. Агрипина го успокояваше, като в това време се усмихваше на Пизон, изпълнена с нескрита радост.

— Не плачи, Агрипа, всичко е наред! По-добре погледни този мъж, за да можеш един ден да казваш: аз видях един истински римлянин. Защото, докато пораснеш, може вече и да няма такива!

Пизон приглади косата си, разрошена от същия вятър, от който нейната единствена одежда прилепваше по бедрата ѝ като на гръцка статуя. Той се почувства така добре, както отдавна не се бе чувствал, и се засмя изненадано, като момче:

— Прости, Августа, но когато извика, не можах да те позная веднага. Не ме укорявай! Тръгнаха сме при Агрипина, а аз срещам тук нейната по-млада сестра!

Само бързото потръпване на устата издаде, че Агрипина го бе чула. Без да го поглежда, тя викна на една набита млада жена, спряла се колебливо на пътя.

Ела, Тулия, и си вземи синчето. То наистина е тежичко.

Тя целуна детето по бузата и го подаде на майка му.

— Бащата на малкия вчера ви срещнал край горичката на Минерва и смяташе, че така, както вървели воловете ви, преди залез-слънце нямало да пристигнете. Тогава изтичах до езерото, което всеки ден преплувам, и сега на връщане... — Тя млъкна и засенчи очи с ръка. — Кой е трибунът? Не мога да различа лицето му под шлема — попита тя, докато проследяваше с поглед цялото пищно шествие.

— Полион, Августа!

— Полион! — повтори тя бързо и добави: — Пизоне, ще се съгласиш, че не мога да ви посрещна така, но след вечеря ще пратя да те повикат!

— Както заповядаш, Августа!

Тя подсвирна на кучето, обърна се със спокойно забързаната си походка, която Пизон познаваше, отдалечи се, изкачи се по стъпалата и изчезна зад сиво-зелените лози, там, където гроздоберачките пееха.

Тускул, градът на Германик, се простираше бял и царствен на яркото слънце, обграден отвсякъде от жълти рози с тежки цветове, които носеха името си пак оттук. В императорския палат, както и в двореца на Антония в Рим, Пизон никога не беше виждал нито животни, нито цветя около Агрипина. Тук пауни на Юнона переха ветрилата на опашките си, треперещи от дългото усилие да поддържат това бляскаво като метал великолепие. В езерцето, в чиято смарагденозелена повърхност се отразяваше дворецът, плуваха лебеди и пъстри патици, фламинги стояха на групи също като букети от кораловочервени цветове на бледорозови стебла. Пред стеблата една овчарска кучка с вълчи очи кърмеше малките си, а всички стаи, коридори, зали и стълби бяха буквално залети с цветя.

За миг Пизон се бе изплашил, че и в къщата ще се сблъска със същата селска оскъдица, която излъчваха дрехите на Агрипина. Но къщата и начинът на живот се оказаха по-царски от когато и да било... Затлъстелият майордом беше облечен в царските цветове, навсякъде гъмжеше от богато облечени роби и либертини. Тук беше и Креперей, чието благородно лице засия от радост, когато въвеждаше пратениците на императора в крилото за гости и по-късно в приемната зала.

Пизон видя колко големи бяха очакванията на Креперей от пратениците на императора и се опита да ги охлади, без да обезкуражава предания служител на Агрипина.

В бялата мраморна приемна зала на Германик, през чиито сводести прозорци неудържимо нахлуваха рози, на временен постамент стоеше все още обвитата статуя. Залата беше пълна с либертини на Агрипина, с мъже и жени от висшата аристокрация, последвали я тук. И когато Креперей удари със сребърния жезъл по пода пред Пизон и Полион и съобщи: „Юлия Агрипина Августа!“ — на всички им се стори, че се задават по-добри времена.

Пизон стоеше в пълно снаряжение, изпънат за поздрав, и се чувстваше като седемнайсетгодишно момче, а пред него сякаш бяха Октавия, Британик и Нерон, прикриващ с ръка лекето на новата си дреха. Като в сън видя как двукрилата врата се отвори и в залата влезе Агрипина, съпроводена от придворните си дами.

Над роклята от твърд брокат Агрипина росеше императорската аметистена багреница. Косата и със синкав оттенък, на врата все още влажна от къпането, бе вдигната в богати къдрици над диадемата, която, също като обещите, колието, гривните и украсата на обувките, принадлежеше към скъпоценностите, изработени от Диоскорид.

Агрипина огледа трибуните със спокоен поглед и каза:

— Поздравявам ви, пратеници на императора на Рим!

„Ако шията ѝ, ако ръцете ѝ не бяха така загорели, щях да повярвам, че съм сънувал! — помисли си Пизон. — Колко красива е все още!“

Той пристъпи напред и подаде императорското писмо с печата.

Агрипина, която от две години не бе виждала други мъжки лица освен застарелите на нейните придворни и тези на селяните от имението, се вгледа почти с удивление в синкавия емайл на благоговейно вперените младежки очи в гладките чела, яките вратове... „Би трябвало да ме обкръжават повече млади хора! — каза си тя. — Сега Британик щеше да бъде на седемнайсет години!“

— Цезар Клавдий Тиберий Нерон изпраца на августейшата си майка своя поздрав и я моли да приеме в знак на любов и незабвение неговото изображение, сътворено от ръката на Лизимах! — изрече Пизон. Полион извади меча и сръза шнуровете. Пурпурната обвивка падна... Пизон ясно видя как тръпка премина по тялото на Агрипина.

В залата стоеше Нерон. Със златисточервеникавата си коса, с късогледия си, настойчив поглед в очите от скъпоценни камъни, повдигнал леко закръглената си ръка в ораторски жест, с къдрава младежка брада, която междувременно беше паднала под бръснача и поставена в златна кутия, бе принесена в дар на capitoлийския Юпитер. Нерон — със залепената усмивка върху яркочервените си устни... И свежата, радостна усмивка върху белите зъби и загорялото лице на Агрипина угасна мъжделиво. И сякаш прочела нещо в откритото лице на Нерон, очите ѝ се смръзнаха от разбиране. Около устата ѝ се очертаха две дълбоки, болезнени бръчки. Това беше

Агрипина — такава, каквато Пизон се страхуваше, че ще завари, и сърцето му преливаше от жалост.

„Нима не мога да помогна? — размишляваше той. — Нищо ли не мога да направя за нея?“

Агрипина попиваше с поглед този нов Нерон и видя новата бръчка на недоверие между веждите му, която рязко ѝ напомни за нейния брат Калигула, видя жестокия и похотлив израз в тъгълчетата на устата му и си спомни своя съпруг Домиций Ахенобарб млади. Пизон забеляза как огърлицата от безценни камъни се повдига и спуска върху тежко дишащите ѝ гърди.

След това Агрипина заговори:

— Щедростта и добротата на моя император ме развълнуваха дълбоко и чрез вас, мои трибуни, аз му благодаря.

Креперей удари със сребърния жезъл по пода и извика:

— Юлия Агрипина Августа кани на трапезата. Императрицата майка напусна рано угощението, като обясни усмихнато, че по право, въведено още от баща ѝ, робите на този дом празнуват в селото деня на Приап.

— Гостите ми сигурно биха желали да видят тези латински вакханалии. Самата аз бих искала още днес да ви изкажа благодарността си и да се сбогувам с вас. Тъй като вие двамата възнамерявате да потеглите в ранина, Креперей ще ви предаде утре сутринта отговора ми за императора.

А когато Пизон се поклони пред нея, той улови нейния красноречив поглед. Полион стоя мирно до момента, в който Агрипина напусна залата, последвана от придворните си дами.

— Августа се пошегува, нали? — обърна се Полион към Креперей. — Тя не мисли наистина, че ние ще отидем в селото и ще се смесим със селяните?

— Напротив! Напротив! — усмихна се майордомът леко. — Великият Германик никога не пропускаше този празник, който е прочут в цялата страна. Виното е сладко, девойките не по-малко и ако аз бях по-млад, сам щях да отида!

Те бяха слезли заедно по четирите стъпала към терасата и сега до ушите им долетя многогласното пеене. Навсякъде под осеяното с блещукащи звезди небе бяха накладени буйни огньове, навсякъде бяха запалени фенери, пламтяха факли. Уханието на тускуланските рози

плуваше из въздуха като масло върху вода. Непрекъснато се чуваха стъпки, подвиквания, разговори. Разнасяше се гръмък смях, а когато за миг настъпваше тишина, жаби и щурци се надпреварваха лудо.

И пак от далечината се изви с лекота звучен, плавен глас:

*Преди да настъпи зимата на мрачната смърт,
целуни ме, любима!*

— Ще отидеш ли? — попита Полион дрезгаво.

— Аз... като че ли съм изморен.

— Изморен ли? Смешно! В такава нощ... Е, аз тръгвам!

Чуха го да тича в тъмното надолу по стълбите, да се препъва в чакъла, да проклина и пак да се втурва. Изящното старо лице на Креперей се усмихваше.

— Августа разчиташе на това — каза той. — Накара ме да те помоля да изчакаш нейния пратеник. Да те придружа ли до библиотеката, трибуне?

— Благодаря ти! Не се безпокой за мен. Ако разрешиш, бих почакал тук навън.

— Както желаете. Лека нощ!

— Лека нощ, Креперей!

Пизон се облегна на перилата, ноздрите му се изпълваха с аромата на розовите клонки до него.

Над него блестеше Млечният път и той си спомни стария мит, разказван от майка му, когато бе още дете — легендата за смъртната Алкмена, която подхвърлила Херкулес, сина на Зевс, на пътя на царицата на богините. И когато хитростта успяла и Юнона положила плачещото дете на гърдите си, скрилата се Алкмена не могла да се сдържи и се засмяла блажено. Тогава Юнона хвърлила в яда си детето на земята. Ала Херкулес бил успял вече с едната глътка мляко от гърдите ѝ да всмуче и безсмъртие, а пръските от млякото останали завинаги на хоризонта като звезден път.

„Седнал съм да си припомням стари легенди, докато другите се любят, пеят и се смеят... — замисли се Пизон. — Винаги стоя настрана в тъмното и винаги сам. А колко ли трябва да е самотна Агрипина през всичките тези безбройни вечери!“

Едно покашляне в тъмнината го сепна от унеса му.

— А?... Кой е?

— Роб на императрицата. Господарю, тя те моли да отидеш при нея! — съобщи му беззъба уста.

— Идвам, добри ми старче.

Примигвайки, Пизон погледна светлината в приемната зала, където Нерон продължаваше да се усмихва. Старецът взе една факла от халката и го поведе през залата с восъчните статуи на Юлиите чак до Гай Цезар, бащата на великия Цезар, който бе се оженил за прабабата на Пизон.

Старецът отдръпна завесата и доложи:

— Гай Калпурний Пизон.

И се оттегли... Агрипина направи знак и на Ацерония, тя се поклони и също напусна залата с израз на обидено достойнство.

Агрипина беше сменила празничната премяна с бяла гръцка домашна роба от мека вълна, обточена по края с пурпур. Без да поздрави, тя го покани да седне и заговори направо за това, което я занимаваше през цялото време:

— Лизимах значи сега е майстор на портретното изкуство, *така* ли?

„Какво бих могъл да й отговоря — притесняваше се Пизон, — не мога да й кажа, че образът е несполучлив и няма прилика, след като Нерон изпраща статуята си така церемониално...“

— Мълчиш. Това е достатъчно ясен отговор. — Тя го погледна и цялата й свежест от предобеда сега бе изчезнала, изглеждаше стара и изморена, но точно тази умора, която имаше известна прилика с тежестта на тускуланските рози, покърти дълбоко сърцето му. Свежата, стегнатата, загорялата от слънцето жена от тази сутрин нямаше нужда от него и той просто се беше зарадвал, че я вижда весела. Но тази тук сега, със сенки под горестните неспокойни очи, с дълбоко хлътналите благородни страни, го беше повикала и го гледаше очаквателно в устата.

— Пизоне, искам да чуя истината за цялата тази история.

И когато погледът му издаде неразбиране, тя му обясни остро, с предишната нотка на нетърпение:

— Естествено, за Суилий и Сенека!

Пизон се смълча изненадан. „Откъде ли е узнала? — мислеше си той смаян. — Не са минали и осем дни от процеса. Тускул е на четири дни път от Рим... Дали няма шпиони в двора? И какво знае? Какво трябва и мога да й кажа?“

Агрипина бе впила почти боязливо поглед в лицето му. Вдигна повелително ръка:

— Преди да заговориш, изслушай ме, Пизоне... Повиках те, защото те уважавам много. Чувала съм някои неща за теб и това, което съм чула, е било от такова естество, че искрено се зарадвах, когато разбрах, че ти ще водиш шествието... Мъж, който отстъпва лектиката си на Палант след свалянето му, който подкрепя Монтан в смъртния му час, такъв мъж е *истински* мъж... Защо ме гледаш така?

— Твоята благосклонност ме поразява, Августа, още повече като имам предвид, че по-рано не съм могъл да се радвам на такава.

Агрипина се засмя бързо и вдигна учудено вежди.

— Не си могъл ли? Пизоне, сама не разбирам. Днес, след двете самотни години между обикновени и добри хора, Агрипина — да се надяваме — е вече съвсем различна от онази, която се подвизаваше в императорския палат, а мостовите на спомените понякога биват отнасяни от буйния поток. И вече не си спомням нищо за вчерашния ден и не се страхувам за утрешния. Живея само ден за ден и благодаря на боговете за всеки един.

„Това все пак говори за изумителна промяна“ — размишляваше Пизон и сърцето му се стопли от ясения, настойчив поглед на Агрипина.

— Пизоне, *бих искала* да ми повярваш. Бих искала да говориш с мен като с приятел.

Той видя какво усилие й струваше да продължи, но когато го стори, гласът ѝ бе напълно овладян.

Трябва да ми помогнеш да видя сина си такъв, какъвто е станал през тези две години... Виждаш ли, аз живея тук и почти никой от многото, които преди се тълпяха в приемната ми, сега не се сбърква да дойде в Тускул... Не се сърдя никому, просто го установявам... И много рядко получавам някое незначително писмо от Нерон, в което обръщението обикновено е по-дълго от самото съдържание!... Но аз пиша всяка седмица по едно дълго писмо, може би на него, а може и на някой друг, който изобщо не съществува вече. А може, и това е далеч

по-вероятно, писмото да остава дни наред непрочетено на нощната му масичка, докато робът не го разчисти...

„Колко е умна!“ — помисли си Пизон.

— ... Но и самият факт, че писмото е написано, представлява все пак някаква връзка между него и единствената съдница, от чиято присъда той все още изпитва боязън, ако не страх. А може, тук вероятността да съм права е едно на сто, той понякога да прочита половин страница или едно-единствено изречение... Ето защо, и ти ще се съ согласиш с мен, трябва да науча неподправената истина какъв е той, за да знам на коя струна трябва да свиря. Не разбираш ли, Пизоне, колко важно е това сега, по-важно от всякога, особено откакто името на Сенека бе опетнено публично от Суилий!

„Какво лице! — замисли се Пизон, като я погледна. — Ум, енергия, душа — това са трите фитила, които горят в нея като в лампа!“

— Ти беше ли в декурията^[1], когато се гледа процесът? — запита Агрипина. — Помисли си, става въпрос за нещо, което не засяга само нас, а Рим!

На Пизон му се стори недостойно да лъже — заради самия себе си и заради нейното доверие.

— Да, Августа! — кимна той. Агрипина се изтегли по-напред в стола си. Разказвай!

С бърз, машинален жест на предпазливост Пизон извърна глава, съгледа Креперей да стои мълчаливо на пост в свода на вратата и започна. И Агрипина отново видя декурията и статуята на справедливостта, а под нея съдиите с така познатите й лица, видя и пълното, зачервено лице на обвиняемия Суилий... Навремето, когато Клавдий и Месалина бяха още живи, за мнозина това лице, чието брутално нахалство избиваше през многобройните едри брадавици по челото, бузите и шията, означаваше гибел и смърт. Сега Пизон й обрисуваше същия този Суилий, сам застрашен от гибел и смърт: нахалството и бруталността му се били запазили и той изглеждаше решен, тъй като сам виждал, че е загубен, при падането си да повлече и старите врагове. Той, големият доносник, преследвач и изнудвач, запитал открито съдиите, единият от които бил самият цезар: след като на него така му натяквали смешно дребните простъпки, какво тогава трябвало да се случи с учителите на благородните млади люде, които

извличали от непълнолетното им великодушие полза за себе си. — Не си ли спомняш точно думите му?

— Чакай да си помисля... да!... Той извика: „Докато аз воювах в Германия като квестор, в Рим Сенека се отличи като прелюбодеец. Аз питам моите съдии, които не могат да не знаят: с каква несравнима мъдрост и с какви особени философски учения Сенека е спечелил за четири години нищожната сума от триста милиона сестерции?“

— Суилий съвсем явно е намеквал за Юлия, дъщерята на Друз, и за мен! И какво стана? Той назова ли имена? — попита Агрипина.

Откритият ѝ поглед бе насочен към Пизон. Тя видя вената на челото му да се издува, но и той като нея отговори делово.

— Той само попита кое престъпление е по-голямо — съдещи се по собствена воля да ми предлагат възнаграждение или пък други, възхвалявани като образци на добродетелност, да обезчестяват спалните на високопоставени жени.

— И какво отговори синът ми на това?

— Нищо, Августа.

— Ясно е, че сега съм загубила и последната си защита — изрече бавно Агрипина. — Но, Пизоне... в края на краищата съвсем не е толкова страшно да знаеш, че си в ръцете на смъртта, след като си дадеш хубаво сметка, че още от часа на раждането си ние всички сме в тези ръце. Но какво ще стане с Рим?

— Да... — започна Пизон, — мисълта какво ще стане с великия свещен Рим ме измъчва. Но много повече се терзя, че това ме измъчва, а пък единственото, което мога да направя, е да обикалям, да скърцам със зъби и да хапя устни като роб. Виж, Августа, преди малко ти ме похвали, че не съм постъпил като последния страхливец спрямо Палант и Монтан! Но на какво мнение биха били нашите предци, твоите и моите?!... Спасих ли Монтан? Седях при него в един ъгъл и кимах, докато той ругаеше и се окайваше!... Ти каза на детето да види един истински римлянин! Бедното дете! Бедният Рим, ако истинските римляни изглеждат вече така като Гай Калпурний Пизон!... Не, Августа, истината е, че вече не мога да слушам, не мога да чета думи като „римски“ и „римлянин“, които бяха целият блясък и цялата гордост на моя живот... Тъжно е да се застъпваш и да страдаш за нещо, което не можеш да уважаваш. Не мога вече да ръководя курията без чувството на безсилен гняв... До ушите ти стигна ли какво стана с

този смешен сенат от блюдолизци, низкопоклонници и угодници, когато дойдоха известията за небивалите победи на Корбулон?... Какъв Корбулон?... Кой говори за Корбулон, пълководеца? Кой говори за девети легион, за трети, за шести?... Разюздани варвари и латини, от които той е направил герои!... Не, *Нерон*, императорът, трябва да бъде поздравен от войската! По решение на сената и за сметка на сената да се състоят благодарствени празненства!... Един става и предлага издигането на статуи. Друг вика: „Триумфални арки за Нерон!“ Трети скача и отправя пожелание консулската служба да се прехвърли на Нерон за няколко години и да се обявят за празници, първо, денят, в който е извоювана победата, второ, денят, в който е възвестена, и трето, денят, в който е докладвано за нея в сената!... Е, и ако ти кажа, че все пак се намери един, който стана и спаси честта на Рим, ти сигурно ще си помислиш, че това съм бил аз! Не, *Августа*, много грешиш...

— Като трибун ти съвсем не си имал право нито да говориш, нито да гласуваш!

— Нито човешкото право, да се обявя срещу такъв произвол ли? Но успокой се, аз мълчах, а мъжът, който заговори, беше *Гай Касий*!

— *Пизон*! *Касий* е на петдесет и седем години, а ти на двайсет и шест!

— Все едно... най-после след целия този кучешки скимтеж се чу човешка реч. Той каза: „Ако искаме да благодарим на боговете за такава голяма благодат, то всичките дни на годината не биха стигнали за хвалебствените ни празненства. Ала поради това не е необходимо да лишаваме работата от нейните дни, в които също така можем да благославяме боговете от сърце!“

Тя изчака да заглъхне страстният му глас, в който се долавяха сдържани сълзи. След това произнесе сякаш на себе си:

— А когато скоро след поемане на управлението сенатът му предложи някакво честване, той го отклони с думите: „Нека да го заслужа!“

— Човек променя възгледите си, *Августа*!

— Изглежда, че е така. Сега пък отне *Попея* от *Отон*... Красотата е професия като всяка друга. *Попея* е твърде красива, за да ѝ остава време да бъде добра. Обича ли го поне?... Не?... Така си и мислех! И

какво иска тогава от него? Да му бъде официална любовница след Акте ли?

— Не, Августа!... Императрица на Рим!

Агрипина отметна назад глава и се изсмя през нос.

— Да не би да е забравила, че това място по една случайност вече е заето? — попита тя рязко и високомерно.

— Почти *би могло* да се забрави! — въздъхна Пизон. Агрипина го изгледа бързо и остро. Красивите очи на Пизон устояха на погледа ѝ.

— Бедната Октавия! — прошепна Агрипина и добави: — И бедната Агрипина, която се сдоби с нов враг!

— Защо, Августа? — учуди се Пизон.

— Ти не познаваш жените, щом питаш!... Защото на красивата Попея трябва да ѝ е известно, че докато аз съм жива, няма да допусна неправда спрямо Октавия... Но я ми кажи: аз смятах Отон за лекомислен, за разюздан разсипник, за неударжим поклонник на Ерос, ала все пак за мъж! А той гледа спокойно как му отнемат боготворената от него Попея!

— Не съвсем. И именно затова трябва да замине за Лузитания.

— Какво? За Лузитания ли? И какво ще прави точно там, на края на света?

— Когато Попея беше още жена на Криспин, Отон подхвърли веднъж на цезаря да изпрати досадния съпруг като легат в Лузитания. Сега, когато той стана досаден съпруг, го сполетява същата участ. Цезарят има удивителна памет.

— И удивително чувство за хумор — каза Агрипина, приведена напред, с лакти на коленете, подпряла брадичка на ръката си.

Пизон пое дълбоко дъх:

— Колко жалко, Августа, че такава, каквато си сега, не можеш да живееш в Рим.

А тя му отвърна натъжена:

— Искаш да кажеш колко жалко, че по-рано, когато бях друга, живееш в Рим ли? Да, самата аз съжалявам понякога за това. Но тъй като от съжаление няма полза, ще река, че всичко, което се случи, трябва да е било за добро.

Пизон наведе глава.

— Ех, Августа, виждаш ли, ти напразно ме похвали. Пък аз прехвърлих целия си товар върху теб, а така бих искал да поема твоя...

„Колко е млад — мина ѝ през ума — и колко е красиво това лице с очи като звезди!“ Попита го много весело:

— Казваш, прехвърлил си товара върху мен, което ще рече, че сигурно ти е олекнало?

— Да — призна той, — след като разговарях с теб, се чувствам така добре, както отдавна не съм бил... ах, Августа, прости ми, постъпих крайно егоистично.

„Устата му е нежна като на жена, но гънките под нея говорят за разочарование и горчивина.“

Тя попита:

— Нямах ли приятел?

Той разтърси глава. След това се засмя.

— О, да!... Един! Моят син Гай Калпурний Британик!

— Твоят син ли? Хм, и на колко години е?

— На две, Августа. Също като детето, което ти носеше тази сутрин на ръце.

— Да, но той е *твой* син. И още можеш да очакваш всичко от него и да се надяваш на всичко за него...

Покъртен от болезнената и предана усмивка на високомерната ѝ уста, той изведнъж се отпусна на колене пред нея.

— Августа, моля те, заклинам те... какво мога да сторя за теб?

— Мой Пизоне! — каза тя развълнувана и го погали като дете по тъмната коса.

После отдръпна ръката си, сякаш се бе опарила, и се изправи.

— Късно е — промълви тя, без да го поглежда, — а вие трябва да тръгвате утре много рано.

Внезапно Пизон разбра как би могъл да дари този безнадежден живот с малко топлина и блясък.

— Винаги съм ти се възхищавал, но днес те и обикнах! — И с учудване осъзна, че бе казал истината.

[1] Тук съдийски състав: курия — място за заседаване на сената. Тъй като от Августово време процеси срещу високопоставени лица са можели да бъдат разглеждани пред сената, вероятно тук авторката има предвид разглеждането на делото на Суилий в курията. ↑

Агрипина си помисли: „Неговата Гала е на двайсет години, а Октавия на осемнайсет“ — и придърпа завивката чак до брадичката на поддържаното ѝ със страстна упоритост тяло.

Ръцете на Пизон отметнаха завивката и той се засмя.

— Защо се смееш, Пизоне?

— Затова че една толкова умна жена може да бъде толкова глупава.

— На шести ноември ще навърша трийсет и шест! — призна Агрипина.

— Аз обичам Агрипина, а не тялото на Агрипина. — Тя го погледна замислено.

— С твоите плещи, двойно по-широки от тесните ти бедра, ти не приличаш на римлянин, а на египтянин, и това трябва да те радва!

Пизон лежеше със затворени очи. Мислеше си: „Янус е двулик, а Ерос има хиляди лица. Пък аз, глупакът, си мислех, че я любя от състрадание, но сега се чувствам, сякаш никога по-рано не съм лежал в ръцете на жена! Каква пропаст между лишената от нежност страст на Гала и страстната нежност на Августа...“

— Знаеш ли! Трябвало е да родя син като теб, мили.

— Може и да стане, а!? — промърмори той в полусън, но усетил как ужасът преминава на талози през тялото ѝ, той отвори очи.

— Това би означавало смърт не само за мен, но и за теб, Венера да ни е на помощ! — продължи тя.

Той се сгуши в ръката ѝ и заспа. Необичайно дългите и извити мигли подсилваха сенките под очите му.

Агрипина лежеше, без да помръдва, и държеше ръката си така, че тя да му служи за възглавница. Спомни си как бе лежала по същия начин с новородения си син. Припомни си и пожеланията при първия вик на детето. Но сърцето не я болеше вече.

Тя лежеше с буза, опряна на челото му, и гледаше в тавана. „Не зная кое от вас, божества, ме гледа сега с усмивка — мислеше си тя. — И не зная дали не сте дарили несретата ми от преднамерено снизхождение или от високомерие, също както навремето аз, когато се омъжих за Пасиен и когато подхвърлих перлената си огърлица на продавачката на гълъби пред храма... Но ви благодаря, богове, за този ден и за това щастие, което дойде точно когато смятах, че съм се научила вече да не очаквам нищо.“

Цели две самотни години Агрипина не беше плакала. Сега заплака. Сълзите ѝ се удряха със слаб, глух звук о копринената възглавница.

Когато една сълза падна върху спящия, бузата му потрепна.

„Какви самоизтезаващи обичаи са измислили нашите предци! Да изкачваш пешком целия път до Юлиевия форум! И какви самоизтезаващи се глупаци сме ние, та подражаваме на старите в същите тежки тоги и ботуши само защото те са постъпвали така!... Колко силно е още есенното слънце!... Утре е рожденият ден на мама. Странно, това е единствената годишнина, която никога не забравям. Само че не можах да намеря сили да ѝ пиша. Но нали в края на краищата наскоро ѝ изпратих статуята... Дали Попея не е права за майка ми и добродетелния Пизон?... Смешно! Колкото и да е умна една жена, щом обича така, както Попея обича мен, не може да си измисля, че майка ми си е намерила любовник само заради властта... Как крещат само, как махат с ръце!... Дано не изглеждам много разгорещен? Хубаво би било, ако в гънките на тогата можеше да се носи едно огледалце, много е важно... Как реват! Полион и августианците наистина ги задържат с мъка... По-добре би било следващия път в цирка да наредя да им хвърлят сапун вместо лотарийни топчета... Сред поданиците понякога се срещат и истински красавци, към които цезарят с голямо удоволствие би проявил милостта си... В крайна сметка, изглежда, не съм чак толкова лош император, щом ликуват така.“

„Ех, сега да можеше да изляза напред и да им изпълня детските страдания на Канака^[1]! Или монолога на Орест! Днес гласът ми е във форма. Какво ли, ако наистина го направя?“

„Никога не можеш да правиш това, което искаш, защото трябва да се съобразяваш с тези стари плашила от сорта на Пет и Касий, мътните ги взели всичките!!!... Народът, обзалагам се, ще ме посрещне с ликуване... Но майка ми!... Попея е права, време е вече да се отърва от нейното опекунство!“

„Сега трябва да се усмихвам и да махам! А когато повдигна благосклонно ръка, диплите ще се разместят... не, всичко мина добре. Потя се и езикът ми е залепнал за небцето. Все пак трябва да отслабна и ще извикам лекаря на Попея, щом тя така настоятелно ми го препоръчва... Вярно, не обичам да ми препоръчват нови лекари, но сладката Попея има хиляди причини да иска аз да съм жив и здрав и нито една, заради която да желае смъртта ми!... Колко ми бе благодарна за новите бани в императорския дворец!... Старите от чисто бял мрамор наистина не бяха подходящи за тялото ѝ с цвят на

мед, а и тя най-после се увери, че притежавам повече художествен усет от нейния Отон. Един път само той да замине за неговата Лузитания, дето...“

— И аз те поздравявам сърдечно, мой Касий!

„Пфу! Този би трябвало да накара да нашибат публично бръснаря му — при целувката ми охлузи цялата буза, големият републиканец, комуто се зловидя, че сенатът искаше да ме чества... Подло псе! Не мога да го понасям.“

— Надявам се, че си в отлично здраве, мой Касий? Пази се! Рим не може без мъже като теб!

„Ах, да има как да покажа на Рим колко лесно може да мине без него... Няма ли край тези стъпала?... Стълби се изкачват бавно — като гръцки жрец и гръцки хор... Попея много повече би могла да бъде гъркиня от Акте, защо ли ревнува така?“

„Ако е вярно, че приятелството търси сходство, взаимност, а Ерос непознатото, загадъчното, тогава веднага става ясно защо не съм ничий приятел и така увлечен по Попея... Никой не може да ми бъде по-близък и по-далечен от нея.“

„О, богове, като чуя само там вътре брътвежа на гласовете един през друг, ми се ще да оставя достопочтените старейшини да чакат, а аз да избягам.“

„Тя е като великата Аспазия^[2], за която казват, че всяка вечер лягала като последната проститутка, а сутрин ставала като девица.“

„Уф, че ледена зала!... Гласът ми!... Трябваше да си взема шалче!... Мирише на спарена старост и плесенясала достопочтеност! Дано само наистина не прегракна! Курията не заслужава това!... Сега не бива повече да се усмихвам — забравих. Сега по би прилягала една сериозна, дълбоко замислена физиономия като тази на Пизон. Странно чувство изпитвам към Пизон... Обичам ли го?... Мразя ли го?... Може би го мразя и смятам за враг, но от онази нощ на Субура така се мъча да го спечеля, както никой друг...“

— Поздравявам те, Вителий! „Тлъста стара свиня!“

— О, поздравявам те, Луций Пизон! Как е синът ти? Няма много бащи, които биха могли да бъдат толкова доволни от синовете си!

„Лицето на бащата е съвсем различно... съвсем различно чело... Синът сигурно прилича на майка си... Ако Пизон пожелае да ме боготвори като Полион, за това бих дал десет Полиона заедно с цялата

си нова гвардия августианци! Но откакто беше при майка ми, той охладня още повече, кой ли знае как го е насъсквала срещу мен!... Ах, мисълта за нея е като вечен трън в плътта ми!“

— Благодаря ти, мой Пет, как си със здравето, велики мой учителю?

„Хи-хи! Как се ядосва само, как подскача сухата му адамова ябълка нагоре-надолу... Най-последно! Уф! Най-последно мога да седна!... Наистина неудобно, но все пак седя! Хвала на боговете! Какво ли не бих дал сега за моя омиров бокал с добре охладено вино!“

„Пизон! Този там Пизон ли е?... Естествено! Как ме поглежда, понякога ми се струва, че усещам от очите му да струи нескрита омраза и — не знам защо — това ме дразни! Прави се, че не ме вижда... е, добре... аха, идва!“

— Мой Пизоне, как си, почина ли си вече от негодите на пътуването?

„Куче такова, като си помисля само, че си спал с майка ми и с жена ми, бих могъл да те отровя... но не, наскоро лекарят на Октавия отново се закле в нейната девственост.“

— Пизоне, моята благородна майка ми писа, че е прекъснала престоя си в Тускул, за да тръгне по море към Анций. Изглеждаше толкова доволна в Тускул, както и ти каза. А сега изведнъж тази внезапна промяна след двегодишен престой! Мислех си, че ти си човекът, който може да ми обясни това?!

„Лъжа ли се? Лицето му трепна, нещо като учудено разбиране, почти трогната усмивка! Дали тя не отива в Анций, за да се среща с него? Но той няма имения край морето... Естествено е да каже, че това е загадка и за него, както за мен... Ах, заседанието се открива... пикая на това заседание! Очите ми са много слаби, виждам само челото му. Той непрекъснато навежда глава като овен... Все пак би трябвало да има начин да се купи този тип... всички се продават, дори Сенека можа да бъде купен!... Ами ако го направим квестор?... Тази делегация от ПUTEОЛИ като че ли никога няма да спре с брътвежа си... насилие на служителите... алчност на властниците... трябва ли да слушам такива неща като клепоуха магаре, вместо да лежа при Попея?... Вече и аз съм като Отон! Да, сега го разбирам, и понеже го разбирам, той трябва да се махне. Когато вчера пеех, тя наистина беше покъртена до сълзи!... И въпреки това, въпреки това тя непрекъснато ми натяква за

този първи злополучен път, измъчва ме, упреква ме, че само Отон бил изкусен в любовта, а в леглото на Акте аз съм усвоил единствено груби обноски.“

„Отон може и да е изкусен в любовта, но аз имам малкото предимство да съм император; и той трябва да се махне, да се махне, да се махне!“

„Ще му дам три дни, после да заминава за Лузитания — при гроздето и мулетата... Какво... Касий ли? Чудесно!!! Виж ти, усърдният Касий да отиде в Путеоли, за да въведе ред ли? Бързо, аз съм «за»! Пък там може да го убият при някой бунт и аз ще се отърва! Благодаря ти, Фортуна!“

„Още ли продължават победите на Корбулон?... Артапата, град от бял мрамор и червено злато, бил изравнен със земята от римските легиони... Аз пък бих искал да изравня Рим със земята и да го въздигна отново за Попея, цял от злато и мрамор. Тогава тя може и да ми прости, че си гриза ноктите и като всички Домиции съм склонен към затлъстяване!... Колко заразително комичен бе Парис, когато имитираше добрата леля Лепида с едрия ѝ бюст... Тя пък как ме мрази, откакто трябваше да върне откупа на Парис.“

„Днес човек може да заспи! Дали да се разреши на град Сиракуза да превиши определения брой гладиатори?... А мама толкова много презира танцьорите пантомимисти... Има ли по-лоша роля от тази, да висиш часове наред в курията?!... Е, добре! Нека го превишат, за да можем да седнем на масата!... Какво?... Пет! Естествено. Пет ще е против, щом цезарят дава подкрепата си. О, нещастни мошенико, да, да, сенаторите да отделяли внимание и на най-незначителните неща!... Още не се е доизказал Пет и всички, дрисльовци такива, се присъединяват към този овен, водач на стадо! Разбира се! Сиракуза печели с мнозинство... Банда!... Дали при Калигула щяха да се осмелят на такова нещо? Щяха да си кютят! Твърде добър съм с тази паплач! Огън да ви изгори! Чумата да ви порази! Ама този сенат аз някой път наистина ще го...“

„Я! Я! Я! Кой е този? Кой? В името на пъкъла, това се казват очи — сякаш проникнаха до дъното на душата ми... Виждам съм го някъде и по-рано... Но къде ли — не беше ли по време на една важна... веднъж през нощта... аха! Убийството на Клавдий! Статуята на

Юпитер!... Колко вълнуващо се усмихва!... В името на всички богове, днес няма да ми се изплъзнеш.“

— Драги Спор, не би ли могъл да ми кажеш незабелязано кой е този мъж... чакай... не се оглеждай... първи, втори... четвъртият между бюста на Август и този на Сципион!

„Глух дръвник. Е, най-после го видя.“

„Софоний Тигелин, Софоний Тигелин, заместник пълководец на Корбулон в Партия, ясно!!!... Затова не съм го виждал, откакто съм цезар.“

„Е, сега вече ще ми падне!“

[1] Дъщеря на Еол, родила син от брат си Макарей, принудена от баща си да се самоубие. ↑

[2] Умна и красива атинска хетера, заради която Перикъл се разделил със съпругата си и с която живял до смъртта си. ↑

Отон не пускаше Попея от прегръдките си. Не искаше да повярва, че това ще е последната им — наистина последната — нощ, че тялото му би могло изобщо да се насити, че безмерното му желание към нея би могло да бъде задоволено.

„Как ще живея без Попея?“ — кръжеше непрекъснато в главата му. Сто, хиляда пъти вече се питаше и всеки път един и същ ужас пронизваше сърцето му. Той се вглеждаше в спокойното ѝ лице, търсеше устните ѝ и си мислеше: „Тя не ме обича вече!“ Страх, подобен на смъртния, покриваше челото му — ниското му, весело чело с издутинки като рогчета — със студена пот. „Какво да сторя, богове? — питаше се той. — Обичам я твърде много — дали да не я убия, вместо да му я оставя?... Но как може да се убие такава красота?“

— Попея! — промълви той и тъй като тя само въздъхна, грабна я и я разтърси, докато клепачите ѝ се отвориха. Той видя бялото на очите ѝ, но не и техните зеници. — Попея! Ти ще ме забравиш! Ще ме забравиш ли? И ти си курва като всички останали! Какво те интересува кой те обича?!... Ето, *това* те интересува!

И загрубялата му от физически упражнения ръка уви смарагдената огърлица, която тя носеше на шията си, като въже на бесило. А тя посегна с две ръце към гушата си, разтвори очи и го погледна втренчено.

„Ще вземе да ме убие!“ — мина ѝ през ума и мигновено се отдръпна в края на леглото.

„Тя наистина вярва, че бих могъл да ѝ сторя нещо!“ — замъчи го мисълта и силно потресен, той се хвърли по очи.

Като видя гладиаторските му плещи да се тресат от ридания, тъмносивите ѝ очи се наляха със сълзи. Тя се наведе над него и двамата, плачейки, започнаха да се целуват лудо, отчаяно. Омайните юношески ръце на Попея галеха гъстата му коса и тя му се кълнеше сподавено:

— Обичам само теб!

— И аз теб! — И за стотен път изскърца със зъби. — Дано черната чума порази това куче, този звяр! — Изведнъж напред целувката го прониза мисълта: „А може би дълбоко в себе си тя съвсем не желае смъртта на Нерон? Може би не е вече изцяло на моя страна и аз би трябвало да бъда по-предпазлив с нея!“ Но веднага се сепна: „С

моята Попея ли? С моята жена ли?“ Остра болка пареше сърцето му и той си помисли, че умира.

„Как се измъчва само! — мислеше Попея. — А аз наистина го обичам! Но какво да направя, какво мога да направя? Вината не е моя! Боговете са ми свидетели колко много се противях тогава да отида при Нерон!... Какво съм виновна, че и двамата ме обичат така буйно?... Колко е измъчен! Не е вече моят смеец се пан от храсталака!“

— Попея, чуй ме! Зарежи всичко!... Ела с мен в Лузитания! — замоли се Отон.

Попея сякаш се вцепени и смръзна в ръцете му.

— Ще дойдеш ли? — помоли той.

— Не може, той ще нареди да те убият!

— Не се страхувам от нищо, освен че мога да те загубя! — Отон си помисли за двата легиона и шестте кохорти тежковъоръжени конници в Лузитания, подчинени на легата.

„Няма много мъже като него — разсъждаваше Попея, покъртена и благодарна от вричанията му през тази нощ. — Може и да съжалявам, че съм избрала Нерон. Но ще се намери ли жена, която на мое място би тръгнала с Отон, за да се погребее накрай света сред мулета и лозя? Може би някоя като Октавия.“

Мислите на Отон се рееха. „... Румининото дърво^[1], което от осемстотин и петдесет години се раззеленява, тази година умира! Някаква жена родила змия! Светкавица разтопила статуята на Нерон!... Все лоши знамения за цезаря... Може би ще се върна от Лузитания и ще мога да сложа в краката ти, Попея, не само сърцето си, но и световната империя! Но дотогава, дотогава! Как да живея дотогава без теб?... Дали навремето Криспин, — комуто я отнех, е страдал така, както аз сега? За пръв път се замислям за това!... Глупости! Та той беше старец! На петдесет и седем години човек не може да люби вече! Как ще страда тогава?! А аз съм на двайсет и четири и ще трябва да живея без Попея...“

Тя беше заспала. Отон я разбуди безогледно с целувките си.

— Спи утре, когато ще лежиш до него! — задъхваше се той и тъй като тя послушно вдигна натежалите си клепачи, той се намрази заради егоизма си. — Газело моя, прости ми, красавице моя! Щастие мое! Остават ми само тези три кратки часа с теб...

Тя приласка лицето му в шепи и той, подпрял буза на ръката ѝ, каза:

— Знаеш ли, радост моя, за какво си мислих днес? За твоя лекар. Попея се изправи.

— За Симеон ли? Защо?

— Знаеш ли, в началото му се присмивах заради увисналите рамене и брадата, заради неговите вечно тъжни очи. Но откакто те излекува от кампанийската треска, аз го обикнах, и докато ти спеше, често разговарях с него. Веднъж той ми каза, че и най-незначителното деяние не остава без последици. Така ми каза: „Дори само един камък да хвърлиш във водата, то пак не ще е възможно да пресметнеш колко същества ще бъдат наранени или убити от него.“ А друг път ми рече: „Не съществуват нито подземно царство, нито Елисейски полета, а само чистата и нечистата съвест на хората!“ Може би затова аз се намирам в пъкъла, защото съвестта ми ме кара да се кая, че те отнех от Криспин...

Попея не го слушаше. Тя си мислеше: „Много странно защо изведнъж заговори за това... Дали Симеон не му е издал нещо?“ Тя примигна няколко пъти със светлите си очи, засенчени от черни мигли, и каза:

— Искам да ти разкажа нещо, сърце мое, но ти не бива да започваш отново да ме притесняваш, защото... — дрезгавият глас затрепери от любов и сладост — аз не мога да върна вече нищо назад.

Той забеляза, че тя се притеснява от нещо, и ѝ кимна мълчаливо и бързо, за да я окуражи.

— Симеон ми даде днес едно питие, една отвратителна течност, знаеш ли, и каза... — тя заговори съвсем тихо — че отсега трябва да започна да вземам противоотрова. Агрипина пиела от години. — Попея го погледна. — Знаеш ли, в такъв случай Локуста не може да ти стори нищо!

Сърцето на Отон спря съвсем, за да забие в следващия миг като клепало по обков на порта.

Той я придърпа към себе си, напрегнал всички мускули, като че ли трябваше да я защити от целия свят.

— Богове! — изпъшка той и като заплака отново, ѝ зашепна през сълзи: — Не смятай, че мисля дребнаво само за себе си!... Щастие мое, радост моя, сърце мое, ти си всичко за мен! Колкото до мен, бих

приел всичко, само да чувствах, че ти би била щастлива! Но повярвай ми, познавам го от единайсетгодишен, той до такава степен е самовлюбен, че не му е възможно да обича с постоянство когото и да било друго... И освен това, Попея, между теб и него има четири очи...

— Много ли ще бъдеш против, ако те можеха да се затворят? — попита Попея с усмивка, а него отново го заля смразяващото чувство, че тя магически се променя в ръцете му и е съвсем различна от това, което той все още се стремеше да задържи. — Агрипина винаги е мразела майка ми, а Октавия е нито риба, нито рак, той сам ми е казал, че никога не я е прегръщал!

— Но аз самият чух вика й през първата брачна нощ! — възмути се Отон. — Съвсем в негов стил е сега да отрича!... Попея, Попея, на този мъж ли трябва да те поверя!

— Не се страхувам от него — прошепна тя. — Изобщо не ме е страх от смъртта! Но от остаряването ме е страх, от бръчките, от това, да не бъда повече любима.

— Аз ще те обичам вечно — закле се Отон. — Дори когато остарееш и вече няма да си така стройна като двуполов Ерос, нито така капризна като ранна пролет... Аз ще загръщам нозете ти със завивка и като твой най-верен роб ще държа чадъра над теб... — Отон млъкна, защото забеляза, че Попея спи, с буза върху ръката си, присвила рамене и колене. С големите си ръце той грижливо придърпа завивката върху нея, после стана внимателно като крадец и отиде до прозореца. През процепа на завесите погледна за миг небето — слънцето безмилостно възхождаше. След това издърпа резето на вратата. Както си беше гол, той събуди лежащия пред нея роб и му даде знак с пръст на уста да пази тишина. Изкъпа се и заповяда да му сложат бойното снаряжение.

— Събери всички роби в залата и повикай домоуправителя!

Когато старецът дойде, господарят му нареди кратко и ясно:

— Ти ще спуснеш резето на голямата главна порта. Сам ще затвориш всички врати и ще ми донесеш ключовете. Ще се погрижиш, щото всеки роб, от най-стария до най-младия, да бъде въоръжен според състоянието му от моята оръжейна. След два часа центурионите на императора ще дойдат, за да отведат господарката. Аз

ще я защитавам с оръжие. Раздай вино и месо на онези, които ще се бият. Господарката не бива да бъде смущавана. Това е всичко.

Старецът се поклонил мълчаливо.

Отон чу долу желязната порта на двореца да се затръшва.

„Елена! — помисли си той. — Нека замъкът на Приам изгори в пламъци!... Елена!“

[1] От Румина (лат. — богиня на кърмачките) — смокиновото дърво, под което според преданията вълчицата кърмела Ромул и Рем. ↑

Нерон лежеше напъряко на софата, върху която го бе прегледал лекарят Симеон. Разтъпка босите си крака по мраморната стена, протегна ръце и каза:

— Така, така, Симеон, твой дълг е да предупредиш цезаря, но знаеш ли, право на цезаря е да живее напук на твоите предупреждения така, както му харесва, нали? — Той се засмя звучно. Най-весело му беше винаги когато бе гол.

Симеон се поклони, потопил дълбоко разголените си ръце в легена с топла вода от тръбното отопление — водата струеше от устата на сребърни делфини.

— Лекарите и мъдреците са свикнали с присмеха, щом годините минават добре! — отвърна той с усмивка.

Нерон седна.

— Кой го е грижа за лошите години, които ще дойдат по-късно? — изтананика той, а баритонът му, сладък, силен и плътен, заглуши ромоленето на водата и изпълни топлото запарено помещение.

Симеон, който полираше с четчица ноктите му, извърна търпеливото си, умно и грозно лице над увисналите рамене и установи:

— Гласът е с хубав резонанс!

Като че ли беше докоснал пружина на играчка — Нерон бързо свали краката си на вълнения килим, приближи се към него, обгърна го с ръка и попита жадно:

— Наистина ли?... И ти ли го долавяш? Да, сега най-после постигнах този резонанс!... Казват, че вие, евреите, разбирате от музика. Чувал ли си някога Терпън? Да? Терпън е моят учител... Тоест сега аз се упражнявам по мой собствен метод! Едва с него можах да постигна тази височина.

Както си беше гол, Нерон запя жалбата на Ниоба — на майката, чиито деца били погубени едно след друго от стрелите на разгневения Аполон и обидената Артемида.

Симеон слушаше търпеливо, навел брадатата си глава на една страна, докато бършеше зачервените си от непрекъснато миене ръце в една кърпа, която му подаде една ужасно грозна, полугола негърка робиня.

„Колко странни хора са тези езичници! — мислеше си той. — Ето на, този гол младеж, императорът на Рим, стои пред мен и

чурулика за болката от смъртта на единайсет деца, родени сякаш от неговото повехнало тяло... Но гласът е красив, много по-красив, отколкото си мислех... На всеки друг бих го казал направо. Но казва ли се такова нещо на император?“

— Гласът е дар божи — изказа се той сдържано, щом императорът свърши да пее.

— Достатъчно силен ли е? Мислиш ли, че би могъл да изпълни театъра на Марцел?

— Не съм бил в театъра на Марцел, господарю. Но гласните струни и дробовете са безупречни.

Нерон се засмя на неправилния му латински и се хвърли обратно на софата. Симеон видя, че на момчето му беше весело, и тогава и неговата уста, скрита в асирийска черна брада, също се разтегна в усмивка.

— Попея отдавна ми изказва възхищението си от теб! — каза Нерон с очарователна любезност. — Тя мислеше, че и аз ще остана възхитен от теб почти толкова, колкото и тя.

— А може и да не останете, господарю, може и да не останете! Защото сега трябва да започнем с масажа. Отгук нагоре, Махуа, и тук здравата... и тук... — обърна се той към старата негърка.

— Имаш приятни ръце, евреино! — каза императорът. — Ох!

Старата, поклащайки се ритмично напред-назад така, че плоските ѝ гърди се разлюляха, започна да меси тялото на императора. Черните ѝ ръце със сивкаво-розови нокти и длани, от които капеше жълто благовонно масло, се заровиха дълбоко в бялата плът.

„Бих искал да му смъкна поне преждевременното затлъстяване — мислеше си Симеон, — само той да вика всеки ден Махуа и да не яде по дванайсет блюда на вечеря. Казват, че като дете се хранел със сланина и боб, навярно затова сега обича ястия, подлютени с всички ориенталски подправки. От тях цялото му тяло се задръства и сетивата му прегряват.“

Нерон изстена. Симеон направи жест на Махуа да спре.

— Слушам, господарю.

— Караш ме да плащам прескъпо за пороците си!

— Кара ни бог, не хората.

— Ти имаш ли пороци, евреино? — попита Нерон с набръчкано от усмивка чело.

„Да не се подиграва с мен, обрязания — помисли си Симеон изненадано, заровил пръстите на дясната си ръка в брадата. — Или пък иска да ме накара да си изкупя вината заради лекарското предупреждение? Прилично ли ще е от моя страна да се хваля с добродетелите си? Но от друга страна, как бих могъл да постигна разбирателство?“

— Е? — попита императорът.

— Господарю, аз съм стар... На петдесет и пет съм и работя много. Освен това съм се свързал пред бога с една жена и имам от нея шест синове и три дъщери. И божа милост е, а не моя заслуга, че твоят слуга не се изчервява от това.

И докато Махуа го мачкаше, Нерон, наблягайки рязко на всяка дума, излизаща с дъха му, каза:

— А Попея? Никога, ама никога ли не те обземат желания, та ти можеш да я гледаш като любовник?

„Какво иска? — мислеше си Симеон колебливо. — Накъде бие? Да си играе на ревнивец ли иска? Сега очите му не ми харесват.“

— Нашият бог, господарю, наказва онези, които прегрешават дори в помислите си.

— Тогава се радвам, че не вярвам в него — изсмя се Нерон зло, нервно, напрегнато. И изведнъж въпросът дойде.

— Евреино, мога ли да имам дете? Симеон се усмихна зарадван, облекчен.

— Не ще и дума, господарю! Господарката Попея роди на Криспин един син и няма никакви съмнения относно способността ѝ да зачене...

„Защо се е втренчил така в мен?“ Нерон седна и изблъска Махуа.

— Не ме разбираш — каза той студено и ясно, — аз не питам дали мога да създам дете, а да родя.

„Калигула му беше вуйчо! Той е луд!“ — мина през ума на Симеон.

— Сега си мислиш, че съм луд като вуйчо Калигула, нали? — каза Нерон. — Не съм луд. Щом като природата ме е дарила със способността да се чувствам едновременно като мъж и като жена, защо е трябвало да ми даде отличителните белези само на мъжа и да ме лиши от тези на жената?

— Но, господарю, никога досега... — запелтечи Симеон.

— Да, никога досега никой император на Рим не е бил същевременно и най-добрият оратор, и най-добрият поет, и най-добрият певец, и най-добрият водач на колесница, и най-добрият пантомимист на своето време, не си ли чувал, че цял свят ме тачи като такъв?

— Чувал съм.

— Или смяташ, че всички, всички само лъжат и се подмазват?

— Но защо да смятам така, господарю?

— Ето, виждаш ли! Защо тогава, след като признаваш, че аз съчетавам толкова много неща у себе си, които стиснатата природа раздава иначе само по едно, и след като, както сам каза, съм предразположен към бюст, но все пак притежавам способността да оплождам, защо тогава да не е възможно аз, Нерон, да родя наследника на Рим?

„Велики боже! — помисли си Симеон. — Едно дете от Тигелин и Нерон наследник на Рим! Да бъде благословен Йехова, че това е невъзможно!“

— Все пак би трябвало да има някакво питие, някаква операция или магия, за да стане това възможно... Изпитвам див страх от ножа, но бих мълчал като жертвено животно, така мечтая от години да родя дете.

— Господарю, само охлювите съчетават и двата пола в себе си и са в състояние да се оплождат двояко!

— Пфу! Не го знаех, виждаш ли?

— Да, но няма никаква полза да искаш това, което не е за искане, тъй като Йехова го е забранил.

— Кой? Кой?

— Исках да кажа: бог!

— Не знаеш, евреино, какво не бих ти дал за това! Бих те направил римски гражданин и патриций...

— Няма да можеш, господарю, без заобиколния път през господарката Попея... или друга жена, приятна за очите...

Нерон застана пред Симеон, като дишаше тежко.

— Ти лъжеш. Лекарят и астрологът на халдейците ми каза, че е възможно. Той ми се закле, че детето в третия месец е жаба, в четвъртия — гущер, в петия — костенурка...

— Халдеец ли? — викна Симеон ядно. — Тогава върви и зачени от нечестивците, от недостойните да се зоват човеци с техните саламандри и костенурки!

В следващия миг той се засрами, че се е отнесъл грубо с един нещастен побъркан и че щеше дори да изрече прокоби в разкривеното му, конвулсивно гърчецо се лице, но тогава се случи невероятното. Само за миг лицето се изопна в присъщата Неронова напрегнато любезна усмивка.

— Познаваш ли майка ми? — попита Нерон, гледайки Симеон настойчиво в очите.

— Аз ли? Не, господарю! Никога не съм виждал императрицата.

— Това е добре, много добре. Ти ще си мълчиш за... за шегата преди малко... А сега, евреино, слаб или дебел, времето ми изтече и аз трябва да тръгвам за сената.

Тигелин седеше в широко кресло до лежанката на Попея, където тя с жест му бе посочила да заеме място, и двамата мълчаха в продължение на няколко мига. Оглеждаха се един друг, потънали в размисъл, защото отблизо и насаме се виждаха за първи път.

Попея си мислеше: „Сложил си е вече униформа на началник на преторианците и пръстен на висш аристократ, а произхожда от нисшата аристокрация. Прилича на тигър. Огромно жълтеникаво лице, безсрамна жестокост, необузданост, сила — и въпреки това излъчва някакво демонично очарование.“

Тигелин мислеше: „Много е красива, но аз обичам мека, бяла плът. Тя не ме желае, макар че аз възбудям фантазията ѝ. Толкова по-добре за верния слуга, толкова по-добре.“

Той се усмихна. Твърде голямата му уста с красиво очертана еротична горна устна се загрозяваше от доста пълната му долна устна, а ъгълчетата на устата, завършващи с трапчинки се отпускаха надолу, натежали от ирония.

— Ето ни заедно, седим и се изучаваме един друг като фехтовчици!... Ако не беше изпратила да ме повикат, сам щях да използвам това първо отсъствие на императора, за да говоря с теб.

Попея втренчено наблюдаваше тропически загорялото, белязано от поквара и жълто като пергамент лице и попита с пресипнал глас:

— А защо?

— Защото и аз като теб имах чувството, че любовницата на императора на Рим и неговият... Фаворитите би трябвало да си помагат един на друг.

Подпряла ръка на облегалката, а на нея — главата си, с коса на вълни и цвят на амбра, Попея не отместваше поглед от устата, която така странно артикулираше думите. Не можеше да се разбере дали това бе маниер или лек говорен дефект, при който връхчето на еротично извитата горна устна като че прилепваше о пълната долна устна. „Безсрамна уста“ — помисли си тя.

— Попея Сабина, за един мъж и една жена, чийто живот е отдаден така силно преди всичко на Ерос, не е лесно да говорят за политика, но да не губим време и да бъдем, доколкото ние, хората, сме способни на това, откровени един към друг. Искаш ли?

„Има ръце на убиец! — помисли си Попея. — Шепне и е грозен — толкова грозен, че е почти красив.“ Тигелин не изчака отговор.

— По същество: ти искаш да станеш императрица на Рим, така ли?

Попея се сепна, дъхът ѝ спря и тя се втренчи с широко отворени очи в жълтото като пергамент лице.

— Не съм ли казвал винаги, че пред вас нещата не могат да се назовават с истинските им имена?

— Откъде знаеш?...

— Но, Попея, ти наистина ли мислиш, че и аз съм глупак като него, дете си въобразява, че заради него си изпратила Отон в Лузитания? Отон, твоята радост?... Да, но тъй като аз ти смъкнах маската, ще ми се да ти покажа и разголения Тигелин. Аз искам да стана префект на преторианците.

— Но префект е Бур.

— Аз пък бих могъл да ти отговоря: императрица е Октавия! Но не го правя. А отговарям: Агрипина е жива.

Те се погледнаха.

„О, богове! — заблъскаха се мислите в главата на Попея. — Той би го направил, той е дошъл да ми каже, че ще го направи... О, богове!... Какво ме интересува Бур?!... Най-сетне един мъж! Най-сетне един, от когото няма защо да се срамуваш... Може ли човек да се остави в ръцете му? О, богове, богове, богове...“

— Тя е свикнала с противоотрови — чу Попея изведнъж собствения си, съвсем пресипнал глас.

— О, не! — прошепна едва чуто съскащата уста. — Би било нелепо и трети да умре на семейната трапеза. Не се безпокой, все ще измислим нещо.

— Той няма да го направи *никога* — задъха се Попея и с учудване усети как я разтърсиха омраза, гняв и алчност, на които допреди час не вярваше, че е способна.

— Той *ще* го направи! Това е единственото му желание. Тъкмо сега е много чувствителен на тема Агрипина... И ще стане още по-чувствителен, когато научи това, което аз знам. А именно че един мъж я е посетил в Остия, когато тя беше там за една нощ.

— Какво?

— Съгледвачите наистина не струват нищо. Единият го описа много едър, другият под среден ръст. Но когато аз сам отидох, вратарят най-после каза истината. — Тигелин направи жест, като че ли брои

пари. — Двама мъже са се прехвърлили през зида, той е видял следите... И ти ли мислиш това, което си мисля аз? Попея разтърси глава.

— Никога ли не си чувала, че Пизон има един роб етиопец с необикновено голям ръст?

— Защо не разкажеш това на *него*!

— Толкова важен ли ти се струва Пизон и не трябва ли преди това да се отстранят някои по-досадни?

— Празничната ти програма наистина е богата.

— Толкова богата, колкото и празникът, който ще организирам следващия месец. Известно ли ти е, че за боевете между корабите наредих да се построят сума публични домове около езерото? Известно ли ти е, че жените и синовете на римските конници се тълпят там? И той ще види една Субура, но не тази на Цестий, а тази на Тигелин... Когато си цезар, нямаш право да оставяш некадърници да организират празниците ти.

Попея се замисли. Вдигна глава и го погледна.

— А Октавия? — процеди тя.

— Това са дреболии. Първо майката.

— Но тогава веднага, Тигелин. Тъкмо сега е полудял от страх, защото тя беше в Рим и три нощи след това Сула допуснал конните гвардейци на императора да бъдат нападнати по Субура.

— Имаме един и същ източник на информация — констатира Тигелин иронично. — Но между нас да си остане: не беше Сула...

— Как... не беше Сула?...

— ... който нападна гвардейците, защото предполагаше, че те охраняват Нерон и мен...

Устата на Попея зяпна.

— Но нали *ти* разкри конспирацията!

— Е... все някак трябваше да оправдая новото доверие на цезаря в мен...

— Да, но... Сула трябваше да умре за това! Тигелин се беше изправил. Стоеше набит, масивен.

— Не трябва ли ние всички да умрем? — усмихна се той.

Агрипина седеше на парапета на колонната тераса и гледаше надолу към пътя, към ясно очертаните сенки на пиниите и смокиновите дървета, които обточваха пътя, към проблясващото отзад в лунната светлина море. Мачтите на заспали кораби стърчаха като сенки към небето. Самото море сякаш спеше и на нея ѝ се струваше, че при удара на вълните в скалите под терасата чува неговото мощно, равномерно дишане — също както преди време младото звучно дишане на спящия Пизон. Агрипина напразно се беше опитала да почине и бе накарала Александра дълго, дълго да разтвива краката ѝ. Сега старицата се беше свила в края на леглото, подпряла чело о ръба му, и спеше.

„Трябва да премисля добре... — насилваше се Агрипина и притисна слепоочия с върховете на пръстите си. — Ако искаш да прозреш плановете на някой противник, не е необходимо само да... О, богове, за противник ли мисля, когато мисля за сина си? Сърцето непрекъснато ме боли, като че ли ще спре да бие. Но то бие за него и бие прекалено дълго, прекалено дълго... Няма полза от това — аз трябва да прозра, трябва... Как беше казала тя, великата Ливия? «Ако искаш да прозреш плановете на противника, не е необходимо да влагаш цялата си проникателност. Влез в неговата кожа и мисли какво би правил, желал, мразил, обичал ти на негово място.» Ако бях Нерон, бих била като Нерон: подвластна на Ерос, пръкналия се от Зевс и Диона, а не на онзи, чиято майка е Урановата Венера^[1]... Ах, ах, но неговата майка е Агрипина, която жъне това, що е посяла... Та значи — ако аз бях Нерон и имах Тигелин за свой слуга, това би било невероятно облекчение за мен, невероятно разкъсване на оковите. Полион беше само ловджийското куче, което улавяше и донасяше по заповед. А Тигелин е този, който в готовността си изпреварва заповедта, който я прави възможна, тъй като се знае, че каквато и да е заповедта, неговата готовност вече ще я е предугадила... Аз, Нерон, обичам Попея. Попея не ме обича... Аз, Нерон, ѝ отнех съпруга, аз осквернявам леглото ѝ (казват, че тя всеки ден го ругаела и заплашвала, че ще отиде в Лузитания, което няма да направи никога)... По какъв начин бих могъл аз, Нерон, да умилостивя Попея? Ясно! Ясно! С диадемата на Рим... Две години не ме е посещавала — не, не, вече две години аз, Нерон, не съм посещавал майка си — каква разлика в мисленето, Ливия е права, това облекчава сърцето ми от цялата болка

— и сега изведнъж с едно ласкателно писмо, с едно любовно писмо изведнъж я каня в Бая... оставям Попея в Рим... Тигелин в Рим... също Сенека и Бур, и тръгвам с Аницет за Бая — ясно, ясно, той иска да ме убие!... Оо! Оо! Възможно ли е, велики Юпитере — да, той иска да ме убие в Бая!... Не, невъзможно е, аз съм полудяла — аз знам, че той ме обича, аз го *знам* — може ли едно дете, което обича майка си, да я покани с ласкателно писмо в Бая, за да я убие? Може ли на двайсет и две години да пусне ериниите след себе си? Той, който не се страхува от нищо така, както от това да види в огледалото на народа своя лик не така сияен. Може ли пред народ и сенат да поеме едно нечовешко майцеубийство? Никога! Никога! Нечовешки е моят мозък, щом може да роди такава мисъл!... Защото не би било достатъчно да премахне само мен от този свят, от този любим свят на пиниите, на пълнолунната нощ, на спящото море, от този свят, в който съществува сериозното лице на Пизон с очи като звезди и изумителната забрава на неговите прегръдки — не, той би трябвало да удуши и Октавия, двайсет и една годишната, овдовяла в сватбения си ден — и кой народ на земята би го следвал след това?... Народът на Рим... Калигула бесня в нескрита лудост, вкара две свои сестри в леглото си... Тиберий бе прокажен, но нито едно красиво момче на няколко мили околоръст не убягна от мрежите на неговите гончии, а народът оплю бюстовете им едва след като се почувства сигурен със своя нов цезар, едва след смъртта на стария... Ами аз? Не лежеше ли Клавдий синьо-черен и разкривен от смъртта — о, не това, да не мисля за това — и нито една ръка не се вдигна срещу мен, нито една уста не се отвори срещу ми да викне: «Убийство»... Кой ще ме защити? Кого да обвинявам? Ще трябва да го видя да върши онова, на което го учеше майка му. Няма да отида — ще му пиша, че болест ме задържа! Не искам да умра!...“

[1] В това не съм точно (от гледна точка на митологическата традиция) съпоставяне авторката вероятно иска да изрази чрез първия Ерос първичната страст (този Ерос е равностоен всъщност на Афродита, която според класическия мит е именно дъщеря на Зевс и Диона); вторият е вече по-съобразен с културните норми — той сам е Афродитин син (пак според класическата традиция). ↑

И Агрипина, обгърнала колоната във връхлитащ я пристъп на слабост, който застрашаваше да я повали на земята, изведнъж видя в лунната светлина пред себе си някаква ясно очертана сянка да пада върху пода на терасата на бели и червени квадрати — сянката на мъж. „Убиецът!“ — мина ѝ през ума и тя се изопна, дишайки задавено.

В следващия миг я заля сладкото и опияняващо чувство на спасение, на сигурност, на щастие.

— Атлант! — прошепна тя и се заоглежда лудо с надеждата, че там, където е той, трябва да бъде и другият.

Етиопецът смъкна от главата си качулката на дрипавото наметало. Наведе челото си три пъти така, че то докосна бяло-червената настилка между дланите му.

— Къде е той? Къде е господарят ти?

— В Рим, мелека^[1]... Нося известие.

— Дай!

— Не е писмо! — Етиопецът зарови с две ръце в сплъстената си коса, откъдето измъкна нещо и го подаде върху дланта си. Агрипина позна своя златен пръстен.

— Моят мелек ми даде това, за да ме изслушате, и ми заръча да бързам, денем и нощем, за да не изоставам от пратеника на кон, като ми каза четири думи: не... отивай... в... Бая!

— Какво? — изпълтя Агрипина и разтърси роба за раменете.

— Не... отивай... в... Бая! — повтори Атлант. Агрипина отдръпна ръката си и потисна един вик — ръката ѝ беше окървавена.

— Няма страшно, мелека! Те ме заподозряха, но аз си бях намазал дебело очите със светъл мед, свирех на костенуркова лютия и хленчех за милостиня, и тогава един от тях ме замери с камък. Няма страшно, мелека. — И той пак повтори с грубоватия си чуждоземен акцент: — Важното е: не... отивай... в... Бая!

Зачервените му, зорки очи под гъстите, бухнати вежди искаха да схванат дали тя е разбрала. След това, като при изпълнена поръка, той се поклони с красив жест на почитателност — падна ничком, с чело между ръцете. И в следващия миг него вече го нямаше — беше изчезнал — синя сянка, разтопена в синята сянка на нощта.

„Атлант! А аз не му казах и дума за Пизон — той рискува живота си за мен, а аз дори не му благодарих... той рискува живота си, той ме обича — Пизон ме обича... Ох, не, той само съжالياва една самотна

стара жена и ѝ казва: «Не отивай в Бая!» Значи Бая е смърт и той го знае... Спокойно, спокойно! В Бая е смъртта. В Бая е това, от което аз се мъчех да избягам, което ме накара в продължение на две години да живея като покойница. Без Рим, без власт, без почести, без разговори, без приятели, без цирк — по-лошо, по-лошо, отколкото на острова, защото тогава знаех, че ще се върна, тогава се стремях към диадемата, тогава имах Сенека. А сега нямам нищо друго, освен четири думи: не отивай в Бая!

Защо? Заради нищожната смърт ли, която рано или късно няма да ме отминне? Когато приятелите увещаваха Сократ да бяга, той не избягал.

Единствената ми власт над Нерон е, че той се срамува от мен. Ако сега се скрия страхливо, ще може ли той после да ме уважава? Ако сега се покажа несмела — ще могат ли занапред звездните очи на Пизон да ме гледат? Може би тъкмо обратното — ако застана пред Нерон весела и свободна, издигнала се над всичко, дори над този жалък страх, че той би могъл да ме убие — може би тогава отново ще успея както преди да спечеля променливото му сърце. Не трябва да отивам в Бая ли? Аз имам много слабости, Пизоне, но дребнавостта и тесногърдието не спадат към тях. Нима дъщерята на Германик ще хленчи и ще се влачи по корем подобно кучка, която очаква удари?!“

Агрипина направи три-четири крачки към леглото и разтърси спящата Александра.

— Александра, събуди се! Събуди и домоуправителя... Тръгваме за Бая!

[1] Ангел. Тук в смисъл на обръщение (араб.). ↑

Същата утрин Нерон изпадна в пристъп на ярост. Бяха му доложили, че дребните занаятчии, знахарите и бръснарите, които се стичаха за Квинкватри^[1], бяха обкичили с венци всички статуи на Агрипина и Октавия по пътя от Анций до Бая. И не само това! В самата Бая новоосветената статуя на Венера, на която Попея бе дала красотата си, била осквернена през нощта с нечистотии, а хвърлен по нея камък я лишил от носа ѝ. През цялото време Нерон, подклаждайки силно собствения си гняв, бе повтарял на Аничет: „Виждаш ли, затова тя отказа да се качи на военния ми кораб и предпочете пътуването по суша!“

А като му съобщиха за приближаването на лектиката, която той, заслонил късогледите си очи с ръка, все още не можеше да различи, пак усети в стомаха си онова почти забравено детско чувство на страх, онова предишно секване на дъха, и си каза: „Добре, че скоро всичко ще свърши!“

Агрипина видя Нерон да се приближава към нея по окъпания в мартенска светлина и пролетно блаженство морски бряг. Беше оставил зад себе си дванайсетте ликтори, телохранителите, лектиката и като че ли целия си императорски разкош. Последното, наистина късо разстояние, той пробяга с прибрани към тялото лакти, с добра стойка и добро темпо. Осем дни вече той чакаше в Бая и беше направил всичко по силите си, за да се представи добре при първата им среща под безпощадното слънце. Цели осем дни се беше оставял само в ръцете на своите гръцки учители по спорт, на своя лекар, на своите масажисти, беше си наложил въздържание на трапезата и което беше още по-трудно, в леглото. Неговите златни двайсет и две години се бяха отплатили за кратката почивка, за несмуцавания сън. Той сякаш грееше от свежест и радост, втурнал се като влюбен към майка си. Бе гримиран много умело със златист загар в тон с пламтящата му коса, която падаше над лицето му, осеяно с безброй лунички като звезди, появили се от мартенското слънце. Той размахваше ръце и със звучен глас, все още без да я вижда, викаше отдалеч:

— Мамо! Мамо!

Агрипина дръпна завеската на лектиката. Протегна жадно глава навън, упои се от гледката и усети сърцето си да бие лудо от радост, завладяла я при срещата им.

Той се беше приближил вече и не остави време на робите да спуснат стълбичката, пъхна ръце, глава и гърди през прозорчето, промълви още веднъж тихо: „Мамо!“ — и докато поднасяше като жена лицето си за целувка, си мислеше: „Тя ме целува — ако поне веднъж ме бе целунала така като дете!... Наистина ли се радва? А аз истински ли се радвам?... Всичко е обмислено и подредено предварително и аз изпълнявам голяма роля, ала въпреки това цял треперя... Наистина ли я обичам, или съм най-великият мим на всички времена?... О, богове, косите ѝ са посивели, тя е една стара жена... Или пък иде с тази коса и одежда на матрона, за да ме покори?... Дали и тя не е искала да изглежда в моите очи трогателна, безобидна и примирена, както аз в нейните сияещ и като «млад бог»?...“

Агрипина си мислеше: „Моето дете — моя плът и моя кръв! Колко бях горда, когато го родих, изпълнена с щастие... И сега сърцето ми бие както тогава. Очаквах да видя Нерон от тускуланската скулптура — бях се подготвила за пороците и опустошенията по лицето му, но не и за такъв твърд поглед, за такава бодрост. Загарът е сирийско изкуство, затова ще го елиминирам... но, о, Меркурий, бог на добрата среща, та той трепери — това вече не е преструвка. Възможно ли е и той да се радва като мен?“

— Изглеждаш добре — каза тя и го погали по косата. „Харесвам ѝ. Победих!“ — помисли си той и се изчерви тържествуващо под грима. Даде знак на робите да вдигнат лектиката и тръгна редом с нея, вкопчил като влюбен лявата си заоблена ръка в прозорчето. Той бърбеше и я гледаше, в приятно настроение, в каквото отдавна не бе изпадал.

— Но ти, мамо, ти си по-красива откогато и да е. Какво си направила? Всичките ти бръчки са изчезнали, кълна се във Венера!

Агрипина се усмихна.

— Умните жени слушат ласкателства със същото удоволствие, както и глупавите, само че им вярват по-малко.

— Не, сериозно, ти си по-млада откогато и да било! Кой се грижи за красотата ти?

— Сънят, моето момче, който не бива смущаван повече от мисли за политика...

„Умна... умна като лисица! — помисли си Нерон. — Да бъдем и ние такива и да се направим, че ѝ вярваме... Наистина ли се е

преобразила, или по-късно ще усетя ударите на лапите ѝ? Коя от двете възможности предпочитам? Промяната би ми предложила по-добри реплики за моята роля, а ударите на лапите ѝ биха ме улеснили при вземането на решение... глупости! Решение ли? Корабът е вече долу в залива, да не мисля за това — лицето ми е твърде изразително, тя ще забележи...”

Той пое ръката ѝ и протягайки се, притисна бузата си към нея и промълви:

— Мамо!

Агрипина си мислеше: „Убийството на Монтан... празненството на Тигелин... убийството на Сула... предупреждението на Пизон... всичко това само лъжи ли са? Като гледа така, както преди малко, би могло да се приеме, че са лъжи, но сега... тези очи, на дъното им се крие нещо злокобно!“ Тя попита:

— Колко време ще останеш в Бая?

— От осем дни те чакам, мамо! Ти дълго се колеба, а и отказа красивия ми военен кораб, най-бързата трирема. Защо, мамо?

„Пак този поглед — внимание!“

— Помислих си, че лектиката ми подхожда повече.

Той се засмя.

— За обичната майка на императора на Рим ли? — „Обичната“ не бе добре. Имам нужда от вино, от тежко фалернско вино, а на нея да ѝ смеси леко цекубско, иначе ще играя лошо...”

„Възможно ли е за осем дни тук без Попея и Тигелин да се е променил към добро? О, богове, как лесно се вярва на това, в което искаш да вярваш. Та няма не е възможно след три години едно дете да изпита истински копнеж по своята майка, искрена радост при срещата с нея?...“

— Това е Бая — каза Нерон, като сочеше райската горичка от мимози, вишневи цвят и кипариси, зад която проблясваше мраморната сграда. — Твоя е, мамо! Аз съм само твой гост!

Когато слезе от лектиката, Агрипина съзря пред себе си собственото си изображение, възкръснало сякаш от миналото — извисяваща се статуя от времето на Клавдий, на която тя бе с диадемата на Август. Пиедесталът беше окичен с гирлянди от рози.

— Това не е единствената статуя, увенчана днес с любов за теб — каза Нерон, протегнал ръка към нея.

„Да не би да се е обидил?“ — запита се тя, погледна го право в очите и каза:

— Да, но тази е по твое желание, сърце мое!

[1] Празник през март (големи Квинкватри) в чест на Минерва, богинята на мъдростта, изкуствата и занаятите, траещ пет дни (лат.). ↑

Докато Агрипина се къпеше, Нерон се разхождаше напред-назад, като непрекъснато разговаряше наум с нея и си представяше репликите ѝ. През цялото време сърцето му биеше ускорено, той си гризеше ноктите и щом се усетеше, дръпваше от устата си ръката с червеникав мъх по нея. С учудване установи, че никой — нито Попея, нито Тигелин — не беше предизвиквал такова върховно напрежение у него. „Обичам ли я? Мразя ли я?... Хората разграничават така рязко чувствата, ала границите им все пак преливат. Има ли човек на земята, който поне веднъж да не е мразил най-любимото си същество и да не е изпитвал, макар и мимолетно, слабост, някаква симпатия, някакво привличане, наречете го както щете, и към най-омразното му създание?... Отлична мисъл, ще трябва да я споделя със Сенека и Лукан — но да не би да съм я чувал вече от някой от двамата?... Няма значение, ще я развия, а те ще мигат, ще кимат с глава и ще казват, че е чудесна. Но това ще е ролята ми за утре — ах, поне веднъж само всичко да мине добре! Сега обаче ми предстои далеч по-трудната за днес...“

Нерон вдигна ръка и направи знак на слугата виночерпец да му подаде един бокал, но като хванат на местопрестъплението, веднага го остави с чувство на вина, тъй като Агрипина идеше през розовата градина на атриума... Сега тя беше облечена в дреха от лъскав син азиатски атлаз, обшита по краищата с тежки копринени ресни, които ту откриваха краката ѝ, ту ги закриваха, като че ли стъпваше по плитка нощна вода.

Агрипина беше използвала времето да прогони изненадата и възбудата от ума си. Лицето ѝ бе спокойно и овладяно, а когато се отпусна върху една възглавница на мраморната скамейка в сянката на един слънчобран, гласът ѝ прозвуча сигурно:

— А сега ми разказвай дълго! Разкажи ми за себе си!

И Нерон се поддаде на изкушението. Той ту клякаше, ту коленичеше, ту слагаше глава на коленете ѝ... Говореше безспир, а Агрипина се вслушваше в пороя от аз, аз, аз...

„Нерон е имал довереници в удоволствията, но никога довереници на душата — помисли си тя. — Ако успея да му внуша доверие към себе си, тогава може би, може би...“

Той разказваше тъй, сякаш всички вътрешни диги се бяха разрушили... Започна със сцени от сената, от съдебната зала, от цирка,

от форума — Нерон бог, Нерон съдия, Нерон Август, Нерон любимец на Рим... След това обаче, подмамен от неотлъчния поглед на Агрипина и от застиналото мъдро спокойствие на благосклонния ѝ интерес, той започна да я въвежда и в по-земни картини: Сула, отстранен от пътя по съмнително обвинение... Монтан, подтикнат към самоубийство заради загадъчна среща... Суилий, заточен заради имотите му... Лепида, изнудена от Парис да му върне сумата за откуп... В приказките, както и с виното, той ставаше все по-несдържан. Макар че беше решил твърдо този бокал да е последен, той все пак нареди да му донесат още един, „наистина последен“, после „най-последния“, а след това „и само този още“... „Не трябваше да ѝ казвам толкова много неща, не трябваше — мина му през ума и той разтърси незабелязано рамене, — но какво значение има това, нали корабът чака в пристанището!“ Не си помисли: „Утре тя ще бъде мъртва!“ Това той не можеше. Мислеше за кораба и за тайния лост, за който Аничет му беше говорил. За лоста, който само трябваше да бъде натиснат от юмрука на първия кормчия — и той видя лоста, видя кафявия, огромен юмрук. Но се противеше да мисли за това какво щяха да причинят юмрукът и лостът.

През цялото време не беше споменавал името на Попея. Изведнъж той го изрече, втренчил се в лицето на Агрипина, по което не трепна нито една черта, и ѝ разказа как изпратил Отон в Лузитания — там, където същият той искал да бъде изпратен Криспин...

— Казват, че Отон станал отличен заместник. Не смяташ ли и ти впрочем, че три легиона и девет кохорти ще му дойдат много? На човек, който мрази императора?

— Гадес е далеч от Рим!

— Не толкова далеч, че три легиона и девет кохорти да не могат да стигнат Рим в продължителен поход, дори и той като теб да забрави корабите.

— Знаеш ли нещо, мамо? Защо не ми кажеш?

— Не знам нищо, Нерон, просто те предупреждавам.

— Кълнеш ли се в живота си, мамо?

— В твоя и в моя живот — засмя се гласът. — Кажи ми, обичаш ли Попея?

Той се поколеба.

— Доколкото можеш да обичаш една жена?

— Дотолкова, да!

— И тя иска да стане императрица на Рим, нали? — попита Агрипина.

Той замълча, нападнат от объркани мисли.

— Хич и да не мисли за това — каза Агрипина твърдо.

— Защо, мамо?! Защо Цезар имаше право да се жени четири пъти, а Клавдий се разведе три пъти?

Агрипина каза много нежно:

— Именно защото те се *ожениха* за жените, Нерон! Нерон млъкна разсърден. После каза:

— Октавия би могла да бъде обвинена в изневяра. Според Попея — с флейтиста Евцер например!

— Така ли мисли Попея? Опасявам се, че народът няма да мисли така.

— Казват, че Пизон е неин любовник.

Той усети как тя трепна. „Какво е това? — помисли си той. — Какво, какво? Пизон! Нима обича Пизон! Ако той се разведе с Гала и се ожени за нея, то синовете им ще имат повече наследствени права от мен... Аз — глупак! Аз — идиот! Но тя ще се качи на кораба и аз най-после ще се отърва от вечно грозящите ме нейни женски истории. Да се качи само, веднъж да се качи на кораба! Аз не мога да живея на една земя с нея!“

Той каза предпазливо:

— Значи ми забраняваш да се ожения за Попея? Съвсем спокойно гласът ѝ отговори:

— Отказала съм се да ти забранявам или да изисквам нещо от теб, Нерон. Ти трябва да поемеш сам отговорността за себе си и да живееш по собствената си воля.

„Досега дори с едно трепване на миглите не е показала, че не е права — размишляваше той. — Не знам дали съм възхитен или разочарован. Но поне ме предизвиква да разказвам още, да разказвам дотогава, докато трепне и свали маската... При споменаването на Попея не трепна, може би все пак би могло да се живее с нея? Аз съм цезарят, не зависи ли от мен да изпратя Аничет с неговия кораб в отвъдния свят?“

— Мамо, колко ми е хубаво с теб! — прошепна той. — Мамо, обичам те!

— Наистина ли? — чу той нейния разтреперан от щастие глас и докато заравяше глава в скута ѝ, усещайки хладната коприна върху пламналата си буза и нежната ръка в косите си, той си мислеше: „Казах ли това, защото мигът ми го повели, или защото сърцето ми заговори? Да не би да е станало чудото и изведнъж да се окаже, че Клавдий Нерон има не само ум, но и сърце?“

И той ѝ разказа как, малко преди да тръгне насам, едва не накарал призваните първенци в сената да полудеят от страх и объркване, тъй като се подписал под акта за уреждане на данъците за износ на зърнени храни от отвъдморските провинции с „Гай Секст“^[1]:

— Ха-ха, разбираш ли, вместо със собственото си име. И всички си помислиха, че в момента съм полудял като вуйчо Калигула. Това винаги е първото нещо, което хората си мислят за мен, когато не тъпча като сляпо магаре в долап...

— А за какво си мислеше?

— Не знам, мамо, за какво си мислех! Аз пиших... Може би в този миг съм бил Гай Секст и това е бил договор за някаква току-що продадена свиня, под който аз, дращейки с мъка, сложих името си... А може и да съм си мислел колко щастлив щях да бъда, ако бях Гай Секст...

— А не си ли щастлив? — попита гласът на Агрипина. Агрипина не гледаше лицето му.

„И това ли да ѝ издам? — запита се той. — Наистина, това ще е действително последното нещо, което ще ѝ издам!“

— Може ли да бъде щастлив човек, чиято участ е да изпълнява заповеди и чиито заповеди цял свят очаква, пълзящ в прахта? Не е ли редно да ми се гади от това как те пълзят пред мен, а, мамо? Кой съм аз, та да пълзят пред мен? И нищо чудно, че се изкушавам и ги карам да се каят за това, че ми служат. — Той чакаше напрегнато, но ръката ѝ не се вдигна от главата му — тя все така повтаряше ритмичната галещка милувка. След това гласът на майка му запита:

— Властта на Тигелин ли имаш предвид?

— Да, властта на Тигелин над мен, когато казва: „Не чакай да те молят. Е, идваш ли?“ — И Нерон съвсем сполучливо наподобиха смразяващия шепот на Тигелин.

— Да — каза Агрипина замислено.

— Мамо, мамо, познаваш ли ме сега? Такива неща никога никому не съм казвал. — И те се целунаха.

„Наистина, той не би могъл да разкаже това някому!“

А Нерон, докато я целуваше, си мислеше: „Херодот пише някъде за една азиатска принцеса, която на заранта нарежда да убият любовника ѝ от нощта... Може да се вярва само на хора, които заранта ще се качат на кораба...“

— Ах, мамо, колко добре ми подейства, че най-последно можах да поговоря, и то посред нощ.

— Да, Нерон, вече е нощ и аз тръгвам. Чуй, преди това искам само да те...

— Не, мамо, не си тръгвай. Остани тук. Остани при мен, спи тук, в къщата, не отивай на кораба!

„Странно... този тон — помисли Агрипина, обляна в ледена пот. — Защо настоява така? Защо да нощувам в тази къща, където...“

— Мамо, моля те, не искаш ли да пренощуваш тук?

— Не! — каза Агрипина. — Видях те и си казахме всичко... Само още едно: войските в Германия от дълго време не правят нищо и там би могъл да се разпространи слухът, че си отнел правото на легата да води война.

— Херкулес! На кой легат? Как може да знаеш всичко, мамо?

— Вината за преместването на легиона от Рейн в Партия е моя, така че трябва да помогна да я изкупим. Фризите под командването на Верит и Малорикс са нахлули и са завзели тези земи.

— А моят наместник Арит?

— Засега не е направил нищо повече от това да ги сплашва с твоето отмъщение... Ще си отбележиш ли имената?

— Не е необходимо, мамо, ние, актьорите, живеем от паметта си... А откъде знаеш всичко това? Мислех си, че не се интересуваши вече от политика? — попита Нерон бързо и остро.

— Моят съсед в Тускул, пълководецът Веспасиан, ми го разказа.

— Старият веселяк Веспасиан!

— Един умен стар селянин с един още по-умен син — каза Агрипина и стана. — Тръгвам, Нерон. Благодаря ти за хубавия ден... Най-хубавия за мен, Нерон!

„Ако остане тук, ще живее!“ — мислеше си Нерон. Той пропълзя на колене след нея.

— Остани при мен. Остани при мен, мамо. Нямам си друго, мамо!

От напрежението на последните часове, от всичко, което бе чула и което я бе връхлетяло, тя така бе изтощена до припадък, че копнееше единствено да се махне от него, да размисли, да сложи ред в главата си, да прецени. Имаше чувството, че не е в състояние да възприеме нито една дума повече, нито един жест, нито една промяна в неговото лице.

— Сбогом! — каза тя и го целуна бързо. Обръщайки се, като че ли в бягство, тя подвикна: — Ацерония, тръгваме!

Нерон се изправи със залитане, заслепен от внесената светлина. „Боговете решиха!“ — помисли той.

— Сбогом! — каза Агрипина, като се обърна още веднъж.

Той издаде някакъв звук — полуридание, полувик. Спусна се след нея, притегли я към себе си, зацелува я по устата, по очите, по косата, по ръцете, разтърсван от ридания, неспособен да се откъсне от нея, докато Агрипина нежно и с щастлива усмивка му се измъкваше.

— Довиждане! — каза тя на тръгване и в миг изчезна със спокойната си, пружинираща походка, последвана от Креперей и Ацерония, от нейните и неговите роби от неговата стража.

Той обгърна една колона, искаше му се да умре.

— Боговете решиха — повтаряше той непрекъснато на пресекулки. — Тя знае твърде много, така е по-добре.

Лицето му бе обляно в сълзи. Но в сянката на колоната му се стори, че вижда един друг Нерон, който със студено любопитство наблюдаваше колко естествено плаче този тук.

[1] С това име, както показва контекстът, Нерон иска да изрази обикновеността, дори нищожността на носителя му. Не е известен исторически персонаж. ↑

— Каква нощ! — рече Креперей и подаде глава изпод поддържания с греди навес на откритата корабна кабина, за да погледне звездното небе. — Като че боговете са запалили всичките си празнични огньове и искат да отпразнуват този ден на великото помирение.

— Топло е като през юни! — каза Ацерония. Тя беше седнала при краката на Агрипина, която лежеше на леглото със затворени очи. Опряла гръб на високата дъсчена стена, Ацерония — лъчезарна, щастлива — галеше отпуснатата ръка на Агрипина.

— Императорът беше съвсем загорял — бърбеше тя. — Колко е красив, достоен син на майка си! Видя ли, Августа, колко му беше мъчно да пусне майка си? Кълна се в Юнона, това ме просълзи! — И тя отново заплака.

„Защо ли не млъкне! — мислеше си Агрипина. — Главата ме боли така ужасно, че не мога да довърша нито една мисъл докрай.“

— Ще си спомняш думите на Ацерония, Августа! Всичко ще се промени. Ще настъпи златно време за теб, за Рим, за...

„Но това беше корабната камбана! — мина през ума на Агрипина. — Това беше аларма! Възможно ли е в такава звездна нощ корабът да се обърне?“

В момента, в който понечи да стане, се разнесе страхотен трясък. Покривът на кабината се срути със сила, която в никакъв случай не съответстваше на леката конструкция на такъв сенник. Сгромоляса се тежко като земно свлачище и пред очите си Агрипина видя стария Креперей, сплескан като жаба. „Не подобава на дъщерята на Германик да умре в леглото! — помисли си тя. — Сигурно се е срутил някакъв скален блок. Корабът се движи по-близо до брега, отколкото предполагам.“

— Замълчи де! — кресна тя на Ацерония. — Не виждаш ли, че високите облегалки на леглото ни спасиха?

Тя седеше като статуя в образувалото се тясно като шкаф пространство между бронзовите странични стени и срутилия се покрив. Пред леглото видя някакъв сив отломък, причинил смъртта на Креперей, който тя поиска да вдигне и който ѝ се стори много, много тежък... Сърцето ѝ започна да бие бясно. „Това не е било срутване на скала, не, ние сме в морето... Олово!... Как е възможно такава огромна

оловна тежест да падне върху сенника на една каюта? О, Нерон, Нерон! А ти ме целуна!“

— Не викай, Ацерония! Не ги ли чуваш отвън да тичат напред-назад? Те правят вече нещо за нашето спасение. Не плачи, не виждаш ли, че нищо не ни се случи?

„Само да млъкне глупачката — мислеше тя, — важното е да лежим кротко като змия под камък... Най-добре ще е да си помислят, че съм мъртва и са се отървали, тогава ще можем да се спасим... Значи това беше предупреждението на Пизон. Не трябваше да отивам. Но след като отидох, сега важното е да се измъкна... Търчат насам-натам... Ясно е, онези, които не знаят, пречат на тези, които са посветени... Ако пропълзя напред, може би ще успея да видя какво става.“

— Тихо, Ацерония! Ще се опитам да им дам знак. „Оо... Креперей... кръвта ти... бедни приятелю, умря заради мен. Да, сега, макар че светлините са изгасени, виждам — това е Аницет. Колко възбудено крещи Аницет. Гребците да оставят кораба да се обърне, а те не разбират какво иска той и се мъчат да го спасят... Най-новата трирема! Трябва да се признае, че Нерон не се скъпи, за да премахне майка си. Вкочанена съм, опустошена и вкочанена като мъртвец, не изпитвам нито болка, нито гняв, а само любопитство как ще продължи представлението... Подът се клатушка, сега той постигна намеренията си, корабът потъва. Креперей, ти ме научи да плувам...“

Всред адския грохот от свирки, метални гонгове, заповеди, крясъци, трошаци се талпи, всред рева на робите гребци, които, за да се спасят, чупеха долу пейките, към които бяха оковани, докато камшиците на надзирателите плющяха по телата им, корабът на смъртта бавно се наклони.

Агрипина смъкна връхната дреха, венчето от главата и сандалите и се измъкна изпод развалините, дърпайки Ацерония след себе си. Видя, че бе преценила правилно — целият екипаж се блъскаше към задната част на кораба.

— Скачай и плувай далеч от кораба! — заповяда тя на хленчещата... Никой не видя жените, когато Агрипина почти насила блъсна спътницата си във водата и сама скочи след нея. Агрипина плуваше, оставила зад себе си пандемониума^[1] от крещящи, биещи се, умиращи хора, плуваше с равномерни, спокойни удари, сигурна в

силите си в тъмната, необятна вода. „Винаги съм плувала по-добре от Калигула, от Друзила, от Домиций, от всички тях!“ — кръжеше в главата ѝ и така я обзе някакво диво тържество, някаква луда вакхическа радост, че живее, че е още млада, още достатъчно силна, за да се спаси със собствени сили.

„Едва ли не трябва да благодаря на Нерон“ — продължаваше тя с горчива бодрост мислите си, разтърсвайки разпуснатата си коса, натежала от водата, и жадно поемайки с ноздри студения въздух.

И тогава чу зад себе си смразяващия до мозъка на костите вик на Ацерония:

— Помощ! Помощ! Потъвам!

И като войник при сигнал на тръбата тя се обърна и направи няколко удара по посоката, от която идваше гласът.

— Помощ! Аз съм Агрипина! Помогнете на императрицата! — чу Агрипина виковете на придворната си.

— Какво, още ли не си пукнала, кучко! Не стига, че заради теб умират толкова много! — изкрещя моряк от спасителната лодка и Агрипина видя как убиха неразумната Ацерония, присвоила си нейното име.

Плуващо парче от една пейка за гребци я удари силно по рамото. Агрипина не го усети... Топлата ѝ кръв се смеси с ледената вода. Тя не обърна внимание. Продължаваше да плува с равномерни удари — тялото ѝ работеше, мозъкът ѝ беше парализиран.

„Комедия. Всичко е комедия. Целувките, сълзите, изповедта, молбата да остана при него. Всеки роб гребец познава сърцето му по-добре от мен и знае, че когато чуе вик: «Спасете ме, аз съм Агрипина!» — трябва да я удари с куката, без да очаква наказание.“

[1] Ад, букв. свърталище на духове. ↑

До краката на Агрипина стоеше статив от коринтски бронз, в който тя бързо и нетърпеливо пъхаше обратно навити пергаментови свитъци.

— Не мога да чета — обърна се тя към Александра, която клечеше на пода.

— Би трябвало да си легнеш, господарко, късно е — промълви дойката.

— Не мога да спя, макар че съм изморена до припадък. Александра, казвам ти, това не е на добро, не е на добро, не *може* да бъде на добро.

Двайсет и четири часа вече дойката измъчваше бедната си глава да измисля нови утехи за Агрипина и сега пак започна със старите:

— Господарко, но писмото беше толкова мило, толкова умно. Малкият господар не може да не му се зарадва. Сигурна съм, че Агерн не се е върнал още с отговор само защото... — дойката се запъна — защото младият господар ще дойде с него. Да, да, ще видиш!... Щом Агерн му предаде вестта, че рибарски лодки са те спасили, младият господар ще нареди да оседлаят най-бързия му сирийски кон и... скоро ще бъде тук!

„Каква глупачка съм! За момент и аз почти повярвах, че това може да бъде възможно — помисли си Агрипина, — но не е възможно. След вечерта в Бая няма да се видим отново. Какво да си кажем? Дали той на мен: не ми се сърди, мамо, че исках да те удавя като крастава котка? Или пък аз на него: не ти се сърдя, но не мога да гледам лицето ти повече?!... Защото аз *не мога* да го гледам, толкова лице. Никога повече, никога, никога, никога!... Мразя ли го?... Не, не е това, разбирам го твърде добре... Обзело ме е чувство на преситеност и откакто след онази ужасна нощ отново мога да събирам мислите си — а това наистина бе една ужасна нощ: мокра до кости в лодката, а по вълнолома огромна тълпа с фенери и факли, благославяща ме и даваща обети за моето спасение, и единствено аз с мисълта, че тази трогателна любов ще го разгневи още повече, — да, оттогава си казвам, че никога вина и невинност не се разпределят между двама партньори и че ако някой син мрази майка си, то нейната вина за това явно е преляла мярката... Но щом аз го осъзнавам така ясно и хладнокръвно. — Александра, хладно ми е, да донесат топли шалове! — Да, щом аз осъзнавам това ясно и хладнокръвно, то единственият извод е, че

смъртта за мен би трябвало да е добре дошла... Една майка, която е имала единствено желанието да види осъществена идеята на своя живот чрез сина си и вместо това го е направила майцеубиец, вече е призната за виновна. Така че само със смърт може да изкупи вината си. Странно е и това, че аз се борих за живота си, че плувах с всички сили да се спася, а сега не се радвам на този извоюван живот. Може би щеше да е по-добре, ако бях потънала безропотно с кораба. Но това вече не би била Агрипина... Не, няма да мисля за това. Ако иска да ме отстрани от този свят, то нека сам се потруди. Не ми и минава през ум да спестя на палачите му тази работа... Нерон, та аз го обичах безмерно, по мой си начин, който навярно е бил погрешен. Сега вече не го обичам. Струва ли си да живееш, без да обичаш някого повече от себе си? Струва ли си за това да спасиш мизерния си живот с хитрости? Защо Александра се е втреничила така в мен? На глас ли мисля?“

— Къде са топлите шалове? Мръзна!

— Господарко, изпратих Сир да донесе, а той не се върна!

— Не се е върнал ли? И той ли като Агерн? Е, него поне Нерон не може да е задържал. Чувам гласове отвън. Да не са се разбъбрили там, докато аз чакам? Александра, дай знак!

Александра се изправи бързо и удари с окаченото на верига чукало по бронзовата табличка. Глухият тон отекна в пълната тишина. Агрипина се вслуша, наведена напред — никаква суетня на бързаци роби, нито многогласното: „Тук съм!“

Побледняла от страх, Александра не отместваше поглед от безкръвното лице на Агрипина. Изведнъж пламъците на светилниците се разлюляха със съскане. А копринената завеса на вратата се изду като от внезапен порив на вятър.

— Какви са тези стъпки? — прошепна Агрипина и отхвърли завивките.

Александра се заслуша, пъкнала четирите пръста на лявата си ръка в устата, сгушила глава в раменете, трепереща.

— Аз... ще, аз ще видя за шаловете! — запелтечи тя и хукна, но не към вратата, зад която се чуваха приглушени звуци, не, а към онази, която водеше към коридора за слугите.

— И ти ли ме изоставяш? — викна Агрипина след нея, хванала се с две ръце за гушата, сякаш се задушаваше. „Страх ме е! Страх ме е!“

И Александра ме изостави, а с нея съм била добра както с никого друго. Не искам да умра! Не искам още да умра. На трийсет и седем години съм. Пизон!... Не искам да се откажа от този сладък живот... О, само не смърт! По-добре да се върна в Тускул, по-добре обратно в изгнание на острова!“

Завесата на вратата се отмести звучно с халките. „Това е смъртта! — помисли си Агрипина. — Аничет!... А зад него триархът Херкулей, о-о, той ме мрази, защото се изказах против неговото повишение! Центурионът Обарит!... Аз изпратих баща му в изгнание... Нима целият ми живот се изправя да ме обвинява?... Тези лица! И на трите днес е изписано: «Смърт!» Както навремето по лицата на пратениците се четеше: «Милост!»... Е, щом Нерон е толкова нищожен, та да ми изпраща палачите си, то аз ще бъда достатъчно велика да ги посрещна...“

— Аничет, ако идваш да видиш как съм, то съобщи на твоя император, че съм си починала. Ако идваш обаче като убиец, то аз не вярвам синът ми да е издал заповедта!

Херкулей носеше жезъла си на триарх, който ѝ се бе зловидял навремето. Сега той го вдигна с разкривено лице и замахна. Ударът не бе нанесен може би с пълна сила, но улучи нараненото рамо на Агрипина и бликналата струя кръв обагри дрехата ѝ. Тя залитна от болка, но не издаде нито звук. „Това е краят! — мина ѝ през ума. — Добре, че краят идва.“

Видя и центуриона да вдига меч. Тя посегна и с едно движение разкъса роклята си на две.

— Удряй в утробата, която е родила Нерон — каза тя.

И центурионът Обарит я промуши.

По пътя от колонната зала на Тибериевия дворец до входа на залата за аудиенции Пизон трябваше да отговаря седем пъти на постовите центуриони. Седем пъти му се наложи да показва табличката пропуск, която той накрая изобщо не прибра в ръкава на дрехата си. Сега на вратата към залата за аудиенции го посрещна Полион в униформа на главен телохранител, с избродиран пурпурен орел на лявото рамо — отличителния знак на августианците. Той поднесе към устата си императорския печат на безмълвно подадената му восъчна табличка.

„Е, приятелче — помисли си той, пъчейки гърди, — кой излезе по-умният? Ти ли, който никога не вярваше на Нерон, или аз, който вземах страната му? А какво ще кажеш, драги мой, когато ме видиш пък като префект?“

„Да трябва да целуваш такова животно! — мислеше си Пизон. — Каква нелепост — на половината Рим бузите са мокри от целувките на другата половина...“

— Добре дошъл в Неапол! — изрече Полион. — Очакваме те от вчера следобед.

— Нямам такова впечатление — отвърна Пизон хладно. — Седем пъти бях разпитван като някакъв нахален натрапник.

Полион се захили самодоволно.

— Не бива да се сърдиш на моите добри момчета за това. Моите августианци искат да избягнат опасността някой съзаклятник да се измъкне през пръстите им, както това се случи на преторианците в Бая! Те все още треперят за цезаря, макар че, да благодарим на Минерва, вещицата най-последно пое пътя към подземния свят... Какво си ме зяпнал така, не си ли научил още? Агерн, по заповед на Агрипина, се опита да убие цезаря. Но Нерон ненапразно се занимаваше с физкултура заедно с нас, той сам ми показа как с едно-единствено движение избил меч от ръката на коварния убиец. Е, и след това аз го довърших. А че на Агрипина не ѝ остана нищо друго, освен да се самоубие, е ясно.

„Толкова ли е глупав, или просто иска да ме прави на глупак?“ — мислеше си Пизон. Каза му сухо.

— В цяла Италия не се говори за нищо друго.

— Е! А настроението в сената, всред народа? — запита Полион бързо, привел се нетърпеливо напред, и тъй като Пизон мълчеше, той

се засмя смутено. — Не че ние се съмняваме и най-малко в тяхната вярност...

„Аха — каза си Пизон. — Значи вие доста се съмнявате дали това ще мине пред сената и народа. Не се бойте, робите приемат всичко, но и не мисля да ви го казвам.“

„Упорит като муле — мислеше Полион. — Още като дете, когато играехме на топчета, милият ми братовчед си беше такъв, и дума не можеше да се изкопчи от него.“ Полион сложи ръка на рамото на по-малкия и го отведе встрани от стражата.

— Имаме време, приемът ще започне малко по-късно: Напоследък Август спи най-добре призори. Да си говорим истината, но след Бая той прекарва мъчителни нощи. Дори телесната умора и развлеченията не му помагат. Изглежда, че с прекалената си благост наистина тъгува още за тази майка харпия!... Честно казано, и аз съм съвсем изтощен — изнурителна служба през деня, а нощем аз и още трима „стари“ се редуваме пред спалнята му, защото той крещи, вика, рецитира, призовава народа на Рим, говори в сената... Вчера крещеше, че черни мравки щели да го изядат жив... Казвам ти, не бих трепнал в никоя битка, но това беше ужасяващо... Защо кимаш?

„Евменидите!“ — беше си помислил Пизон, но каза:

— Нищо. Мога да си представя колко разстройващо е това за теб, ти така го обичаш!

— Разстройващо! Лесно е да се каже. Той повика дори халдейци да направят заклинание на душата на самоубийцата!

„Бедна кървяща сянка на Агрипина“ — помисли си Пизон.

— Вчера той... разказвам ти всичко това, понеже ти имам доверие като на братовчед и мога да разчитам на теб, нали?... „Същинско муле, нито дума не можеш да изтръгнеш от него.“ Та вчера, когато Парис пристигна и каза, че римляните щели да поемат храна от ръката му, той го нахока, каза, че бил обграден от предатели, че никой от слугите му не би се самоубил над трупа му, както Мнестър на кладата на майка му, и че знаел много добре, че вече е свален... Той заклинаше всички един след друг да му признаят, че сенатът е решил да бъде убит! След това пък заговори, че ако загуби трона, ще отиде в Гърция като мим — с изкуство можело да припечелиш навсякъде хляба си... Разказвам ти всичко, за да разбереш колко е важно да му въздействаш успокоително, когато започне да те разпитва. Моля те,

премисли предварително добре всичко, което имаш да му казваш. Проумей, че сега за теб нищо не е по-важно от това да спечелиш благоволението на Август. Е, аз тръгвам, остани със здраве!... Не знам... разбра ли ме?

„По-добре, отколкото си мислиш“ — рече си Пизон първо наум, после и на глас.

Полион стисна бързо ръката на Пизон и по даден от него знак августианците отвориха едното крило на вратата. С привично движение Пизон заметна провлачилият се край на тогата върху лявото рамо и при влизането си видя Бур, неподвижно изопнат в средата на залата. Смръщеното, угрижено лице на воина просветна, когато разпозна Пизон. Бур разпери ръце и две звучни целувки улучиха Пизон по бузите.

— Какъв попътен вятър те е довел в Неапол, сине мой?... Това е огромна радост в момент, който не носи много радости.

— Срещаме се тук като призраци от по-добри времена!

Пред статуята на Сократ стоеше някакъв мъж в прокъсано философско наметало, който сега се обърна. С уплаха Пизон разпозна под съвсем посивялата коса изпосталялото, изморено, болнаво лице на Сенека.

— Странно! — произнесе Сенека също като самотниците, които разговарят сами със себе си. — През нощта след деня, в който поех възпитанието на Нерон, ми се присъни, че Сократ идва при мен и ме пита: „Защо възпитавах Гай Цезар Калигула?“

— Сенека! — промълви Пизон, дълбоко покъртен, и целуна Сенека по бузите. Помътнелите, болни очи се оживиха и погледът му си възвърна нещо от старата вяра, от предишната любезност.

Отмятайки глава назад, Сенека улови ръката на Пизон.

— Ти поне измежду всички младоци жалиш за нея, нали?... О, Пизоне! Дори неблагоприятните, страхливците, безпаметните да разрушат статуите ѝ в цяла Италия, образът ѝ в нашите сърца ще загине едва с нас...

„Той е болен и стар... и въпреки това *той* е по-младият от нас двамата“ — замисли се Пизон. Вложи цялата си топлина в усмивка и каза почти разнежен от вълнение:

— Съюзът е сключен, Сенека!

— Август Нерон Клавдий Цезар! — доложи офицерът Полион.

Вместо в тога влезият бе облечен в гръцки хитон и вместо сенаторски ботуши носеше сандали. Около врата си Нерон бе вързал жълто бродирано шалче, чийто край държеше при влизането си пред устата и покашляше.

„Въпреки грима изглежда зле, неспокоен, изхабен и като че ли остарял с години от вътрешна мъка — помисли си Пизон. — Това са значи сегашните приятели на Нерон: Тигелин, Парис (все още!), Аницет, Херкулей, Обарит — струва ми се, че виждам тримата, опръскани с кръвта на Агрипина... О, Агрипина, ще дойде ден, в който ще се опитам да отмъстя за тази скъпа кръв! Заклех се в това пред восъчните маски на Калпурниите!... Августиянците по храброст ли ги избират или за красивите им къдри? Като ги погледне човек, би могъл да си помисли, че трийсет момчета на Цестий са облечени във военни дрехи... О! Сега започва да ни целува!...“

— Приятели! — произнесе Нерон, сякаш обладан от вътрешно вълнение. — Колко много неща се случиха, откакто не сме се виждали. — Той прегръщаше всеки и символично целуваше бързо въздуха вдясно и вляво от бузите му. След това отстъпи крачка назад и изучавайки лицата на тримата с късогледите си очи, той ненадейно запита с глас, който издаваше страховете от последните нощи:

— Бур! Признай ми какво се говори в Рим! „Колко ми се иска да ти кажа, че се бунтува!“ — мислеше Бур свирепо, а заел войнишка стойка, доложи:

— Статуите на Минерва са обкичени с венци. Във всички храмове се извършват благодарствени жертвоприношения — от благодарност за твоето спасение!

— Така ли? Наистина ли? Какво говориш, Бур! — с отворена уста и отнетната назад глава Нерон пое дъх, след това се изсмя звучно, на пресекулки, облекчено. С навлажнени очи той прегърна още веднъж Бур така стремително, че смъкна от плещите му червената мантия на префект и тя се разпери пред него като пролята кръв.

„Лош знак! Няма да съм още дълго префект!“ — помисли си Бур, все така в неподвижната си, изопната войнишка стойка.

— По това познавам моите верни римляни! — прохълца Нерон.

„Той може да заплаче, когато си пожелае, като жена — помисли Пизон. — Но ще му се наложи да заплаче още веднъж истински за теб, Агрипина, за теб, Британик, за теб, Октавия!“

„Спасен съм! — мислеше Нерон. — Парис е прав, те ще се хранят от ръката ми. Да... народът!... Ами сенатът?“

— А сенатът? — запита Нерон.

— Достопочтените сенатори решиха рожденият ден на починалата да се причисли към злочестите дни. Една златна статуя на Минерва Закрилница ще бъде поставена в курията редом с твоята сребърна.

„Никой владетел преди мене не е знаел какво може да очаква от хората си! — мислеше си Нерон. — Ще го преглътнат ли? Ще трябва да преглътнат и много повече!“

— О, приятели! — каза той, като отстъпваше назад.

„Богове, сега гласът ми е звучен, колко жалко, че Терпън и Попея не са тук!“ — Не знаете колко ми е необходима тази утешителна подкрепа и колко жадувам доказателства за симпатия от страна на народа и сената, аз, чиито най-свети чувства преживяха такова тежко разочарование!

„Каква противна комедия! — помисли Пизон. — О, богове!“

— Да обичаш майка си така, както аз! Да ѝ се доверяваш така, както можеш да се довериш само веднъж в живота си... и прегръщайки Агерн, донесъл вестта за нейното спасение, да видиш в ръката му меч на коварен убиец...

„Сега трябва да закроя лице с ръце!“ — помисли Нерон. И го стори. В тишината на залата се чу как нервното му напрежение намери отдушник в едно диво ридание:

— О, приятели! Не ме питайте откъде взех сили да изтръгна оръжието на Агерн, откъде гласът ми намери сили да повика верния ми Полион...

— Август! Гласът ти беше с металната звучност на мощна туба! — извика Полион.

Устните на Нерон трепнаха и като отмяташе глава назад, той избухна с разширени ноздри:

— Сега най-последно стотици хиляди римляни ще могат да чуят този глас на арената!

В следващия миг той по-скоро усети, отколкото видя с късогледите си очи израза върху сведеното лице на Пизон, и каза с нова, коварно затрептяла усмивка:

— Е, мой Пизоне, ние знаем колко привързан беше ти към покойната. Извикахме те от Рим, за да чуем и твоя сигурно не твърде благосклонен към нас доклад... Говори!

Вените по челото на Пизон се бяха издули. Той пристъпи напред и заговори с беззвучен от потискана омраза, от болка и презрение глас:

— Сенатът възнамерява да те посрещне в тържествена премяна на двайсетия крайпътен камък, както навремето посрещна Германик при завръщането му от победата... По пътя ще бъдат издигнати триумфални трибуни.

— Е, видяхте ли! — Чу се в тишината шепотът на Тигелин. — Кой излезе прав? Не съм ли казвал винаги, че е достатъчно един владетел да си покаже юмука, за да види как сенатът и народът му се подчиняват като стадо овни?

Полион изтегли меча и се провикна, а августианците заскандираха в такт:

— Август! Август! Август!

Ъгълчетата на устата на Нерон трепнаха. Той махна небрежно с ръка да спрат.

— А ти, учителю мой? Само ти ли ще мълчиш, когато в гласовете на приятелите си искам да чуя гласа на Рим?

Сенека пристъпи напред и с ораторски жест протегна десница от гънките на философското си наметало.

— Нямам какво да добавя към предшестващите доклади, бих искал само да изслушате една молба!

— Нима не знаеш, че ушите и сърцето ми открай време ти принадлежат — каза Нерон с не много търпелив тон. „Едва сега забелязвам, че рубинът не е на ръката му. Едва сега забелязвам разръфания край на наметалото му. Дали това не е израз на мълчаливо възмущение спрямо мен?“

— Цезарю, изминаха единайсет години, откакто съпътствам твоята многообещаваща младост, и пет, откакто си император. В течение на това време ти така ме отрупа с почести и богатства, че за мое щастие не ми липсва нищо друго, освен мярка и цел... Твоят прадядо Август разреши на Агрипа да се оттегли в Митилена, а на Меценат — да живее в Рим също така необезпокояван, както и в чужбина. И двамата бяха получили наистина значителни, ала все пак отговарящи на заслугите им възнаграждения. Ти обаче ме дари с

безкрайно влияние и неизмеримо богатство, така че аз сам често се питам: как ти, конник от провинцията, се числиш към великите в държавата? Къде остана скромността, която се задоволява и с малко? Само едно мога да приведа за мое оправдание, а именно че няхах право да отхвърлям подаръците ти. Но и за двама ни мярката е пълна — за теб с това, което един владетел може да даде на приятеля си, а за мен с това, което един приятел може да приеме от своя владетел... Искам да се отърва от всичко, което ме заслепява със своя блясък, а времето, необходимо за поддържане на градините и вилите отново да използвам за духовни занимания. Ти се намиращ в разцвета на мъжката си сила, а и твоята императорска власт се утвърди в течение на годините. Затова ние, твоите вече остарели приятели, с пълно право можем да поискаме почивка... Това също ще допринесе за славата ти, че си поставил така високо люде, които биха се задоволили и с по-малко!

„Невъзможно! — помисли си Нерон. — Ако народът го види да се оттегля от мен в старото си наметало, никой вече няма да повярва в приказките за самоубийството на майка ми... а сега това е важно.“

Нерон вдигна десница и пристъпи една крачка към учителя си:

— Това, че на добре подготвената ти реч мога да отговоря без подготовка, е първото нещо, което съм получил като дар от теб. Моят прадядо действително разреши на Агрипа и Меценат заслужената почивка, но той не отне на никого от тях възнагражденията, които им бе давал. Заслугите ти към мен ще пребъдат до края на живота ми, а това, което си получил в замяна от мен — градини, пари, вили, — се дължи само на случайността. Може и да ти се стори невероятно, но твърде много, които не могат да се мерят с теб по заслуги, са получили повече. — Погледът му се плъзна по Парис, който артистично бе застанал в поза на престорено внимание, и срещна пълното с разбиране намигване на Тигелин. — Срам ме е да назова либертини, които са по-богати от теб... Ти си този, който ме възпира, когато в младежко колебание се отклоня някъде по пътя, и който още по-енергично ръководи моята сила, намерила опора в теб. Не твоята скромност ще бъде в устата на всички, ако върнеш състоянието си, и не необходимостта от спокойствие, ако напуснеш господаря, а това, че той е бил алчен и че ти си се страхувал от жестокостта му. И дори да оценяват най-високо скромността ти, то все пак не би било честно за

един мъдрец да жъне слава за себе си, като дава път на одумки по адрес на приятеля си.

При тези думи Нерон разпери ръце и прегърна Сенека през врата. Целуна хлътналите, болнави бузи и колебливата благодарност на Сенека беше заглушена от обучените хорови аплодисменти, от скандирането на августините:

— Август! Август! Август!

— Трябва да ви благодаря, приятели мои! — каза Нерон. — Задоволете се на първо време с този дом, докато се върнем заедно в Рим, за да не караме народа и сената да чакат много дълго!

Те минаха мълчаливо и бавно покрай седемте отдаващи чест стражи и когато заслизаха по многобройните стъпала, Сенека се подпря на ръката на Пизон с цялата си тежест.

„Дали той би тръгнал с нас, когато Пет и аз ще нанесем удара? — помисли си Пизон. — Всички са страхливци... Има ли смисъл да посвещавам този изморен, болен човек в нашите планове?“

Сенека спря на стъпалото.

— Тразеа Пет напусна сената, преди да се гласуват решенията, а Мнестър последва Агрипина. Не бива да се отчайваме съвсем от човечеството — каза той, като че ли е бил на път да стори това.

— Да, но такива неща стават много рядко. И какво огромно съчувствие трябва да проявяваме спрямо хората, за да не потърсим спасение в презрението.

Сенека, който беше слязъл още две-три стъпала, отново се спря.

— Колко странно, че чувам тези думи от теб, Пизоне! През цялата минала дълга нощ си мислих за Нарцис... Някога той ми предрече как аз, обвинител в моето наметало, вече умиращ, ще прозра, че съм заложил цялото си имущество на непечеливш кон. И ми каза — още чувам думите му: „Не знам кое е по-силно — презрението ми или съчувствието ми към хората!“

— Трибуни и статуи! И блюдолизничене без край! Не!

— Не изпитвам никакво съчувствие към хората! — изрече Бур.
— Те не заслужават нищо друго, освен боговете, на които се молят.

ФЕДЯ ФИЛКОВА

ЖИВОТО ЕХО НА ВЕЧЕ СЕКНАЛИЯ ГЛАС

Името на австрийската поетеса и писателка Алма Йохана Кьониг е непознато на българския читател. Но само допреди няколко години то не бе твърде познато и в съвременна Австрия — докато творчеството ѝ, след десетилетия на забрава, отново не бе преоткрито от литературната критика и не бе върнато на нейните истински наследници — читателите.

И тъй: коя е Алма Йохана Кьониг? Родена е през 1887 година във Виена като дете на възрастни родители с пуритански възгледи и прекарва самотно и тъжно детство сред книги и мечти, което завинаги слага отпечатък върху чувствителната и открита за изкуство млада душа. Самата Алма Йохана Кьониг описва детството си в своите стихотворения ту като „черен коридор“ сред „мухлясали стени“, ту като „дълбока шахта, във която хвърленият камък на деня потъва“ — типична буржоазна виенска атмосфера от 80-те години на миналия век — охолна на вещи и външен блясък, но иначе оскъдна на духовни пориви и вътрешна светлина. И не е странно, че Алма Йохана Кьониг отрано започва да пише както стихове, така и проза. „Патетична“ натура в първородния, елинистичен смисъл на тази дума, тя изцяло се посвещава на изкуството. Светът на отминали времена, на древни епохи и преди всичко светът на римската античност ѝ стават толкова близки, колкото и съвременността, в която живее. По това време написва и първия си роман, посветен на стария Рим, романа си за Петроний, но самата тя по-късно го отхвърля като „незряла младежка творба“. През 1918 година издава с успех първата си стихотворна книга „Невеста на вятъра“ — озаглавява я с типично за неоромантичната вълна от онова време заглавие. В поезията изпитва трайното влияние на Райнер Мария Рилке, който, в отговор на едно нейно възторжено писмо, ѝ посвещава стихотворение, наричайки я „утринна буря“. Големият поет сякаш е предусетил не само бъдещите ѝ зрели творби, но и трагично секналия ѝ живот. През 1922 година

Кьониг издава и друга стихосбирка — „Песните на Фауста“, като това е по-скоро роман в стихове, една волна сецесионна версия на античността, в която авторката преповтаря като че ли младежката си творба за Петроний. През тези години тя публикува и няколко романа, чиито теми и сюжети са почерпани както от немския средновековен епос, така и от скандинавски митове и легенди. Името ѝ се утвърждава сред австрийските литературни среди и през 1925 година Алма Йохана Кьониг получава наградата на Виена. Но надигацият се фашизъм слага край на нормалното ѝ човешко и творческо съществуване. Още през 1933 година нейните книги са забранени и последвалото време, особено след нахлуването на хитлеристките войски през март 1938 година във Виена, е време на гонения, страх и материална оскъдица. И въпреки всичко Алма Йохана Кьониг продължава да твори. Тогава написва и най-хубавите си сонети, посветени на любовта ѝ към младия поляк Оскар Ян Таушински, който всъщност съхранява и опазва за поколенията нейните ръкописи. Тези сонети за любовта са и най-ценното от лирическото наследство, завещано ни от поетесата — отломъци любовна лава, приели нежните форми на душата, която ги е изляла.

През двете най-тежки години от живота си, 1941 — 1942, Кьониг написва и своето последно произведение, романа „Младият бог“. Цели три творчески десетилетия работи над този роман, събира и трупа материали и източници, прави проекти и скици. От март 1938 година тя, вече напълно лишена от всякакви граждански права, остава изолирана и презряна, без отечество. Сменя осем квартири и при тези ѝ постоянни скитания, обиски и преследвания събраните материали изчезват. Но с последни сили, с невероятна творческа концентрация тя успява да преодолее непреодолимото. Или, както пише в спомените си Хелене Лар, Кьониг, загърбила света около себе си и отправила взор към един друг свят, „работи в една неотоплена стаичка, с малка дъска вместо писалище на коленете си, цялата увита в одеяла. Без тишина и усамотение, без никакви справочници и източници“. Създава романа на живота си, извличайки го от себе си. И само няколко дни след като е завършила книгата си, на 22 май 1942 година, хитлеристите я арестуват и след пет дни я откарват с поредната влакова композиция в неизвестна посока. Мястото и датата на смъртта ѝ са неизвестни.

Но чудото все пак се е случило. Романът ѝ „Младият бог“, посветен на детството и младостта на римския император Нерон Клавдий Цезар (37 — 68 г. от н.ера), оцелява. Писателката е обичала да казва, че „днес всеки знае кой е Нерон. Бих искала да покажа как се става Нерон“. И тя вдъхновено и умно, с пределна историческа точност, както твърдят учените за книгата ѝ, е успяла да създаде един „роман на антивъзпитанието“, вярна по този начин както на традициите в немскоезичната класическа литература, така и на актуалните и прогресивни литературни идеи на своето време. Пристрастна към отделни образи и оттам субективна в избора на историческите факти, Кьониг преследва неотстъпно и една друга своя художествена цел — така изгражда представата за Нерон (дълбоко нещастен, тъй като не може да се посвети изцяло на изкуството, понеже е обречен да бъде император), че съпоставката с Хитлер е неминуема. И пишейки книгата си за диктатора Нерон, Кьониг успява по този начин да надмогне отредената ѝ роля на жертва и да се превърне в съдник. Така че „Младият бог“ е роман, чиято съдба е също толкова поучителна за поколенията, колкото и разказаното в него.

Днес във Виена има улица, наречена на името на поетесата, а на всеки пет години се присъжда и австрийската литературна награда „Алма Йохана Кьониг“. В своя реквием „Женското име на съпротивата“ съвременната австрийска писателка Мари-Терезе Кершбаумер увековечава предходницата си със следните думи: „Гласът ѝ никога не замлъкна.“ Наистина, макар и насила секнал, гласът на Алма Йохана Кьониг никога не е замлъквал. Неговото живо ехо — книгите на писателката — оглася и нашето време, а в ушите ни продължават да звучат тревожните ѝ стихове от „Кредо“:

*Друга аз щях да разцъфна напролет,
ако градинарят ме беше изнесъл на слънце.*

Федя Филкова

Издание:

Автор: Алма Йохана Кьониг

Заглавие: Младият бог

Преводач: Фросина Парашкевова

Година на превод: 1989

Език, от който е преведено: Немски

Издание: Първо

Издател: ДИ „Народна култура“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1989

Тип: Роман

Националност: Австрийска

Печатница: ДП „Георги Димитров“, София

Излязла от печат: август 1989 г.

Редактор: Федя Филкова

Художествен редактор: Росица Скорчева

Технически редактор: Красимир Градев

Консултант: Анна Николова

Рецензент: Федя Филкова

Художник: Пенчо Пенчев

Коректор: Стефка Добрева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1935>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.